

Bollywood in het Westen:

De transnationale mediaconsumptie van de Indiase diaspora in Nederland

CH4451: Master Thesis Media Studies: Specialisatie Media en Cultuur 2012

Thema: Globale fanculturen in Nederland

Supervisor: An Kuppens PhD

Tweede lezer: Bernadette Kester PhD

Soraya Heppener

Erasmus Universiteit Rotterdam: Erasmus School of History, Culture and Communication

Studentnummer: 349886

E-mail: 349886sh@student.eur.nl, siheppener@gmail.com

Datum: 22-06-2012

Aantal woorden: +/- 25.000

Inhoudsopgave

Hoofdstuk

Voorwoord	6.
Samenvatting	7.
1. Inleiding	9.
§ 1.1 Aanleiding.....	9.
§ 1.2 Inleiding: Bollywood in Nederland.....	9.
1.2.1 Nederland als locatie voor Bollywoodfilms.....	11.
§ 1.3 Opbouw van deze thesis.....	11.
2. Theoretisch kader	12.
A. Achtergrond: de reis van Bollywood naar het Westen	12.
§ 2.1 Culturele globalisering en Media Imperialisme.....	12.
§ 2.2 Contra (subaltern) flows.....	14.
B. Achtergrond: Bollywood	15.
§ 2.3 Indiase cinema sinds 1913.....	15.
§ 2.4 De ontwikkeling van de filmindustrie.....	16.
2.4.1 Culturele diversiteit.....	17.
§ 2.5 Bollywood en conventies.....	18.
§ 2.6 Westerse invloeden in Bollywood.....	19.
2.6.1 De cross-over film.....	19.
§ 2.7 Bollywood: de populariteit binnen India.....	19.
§ 2.8 Populariteit van Bollywood bij andere culturen.....	20.
2.8.1 Bollywood in Nigeria.....	20.

2.8.2 Bollywood en westerse doelgroepen.....	21.
C. Wie consumeert Bollywoodfilms?	22.
§ 2.9 Diaspora: transnationale culturele gemeenschappen.....	22.
2.9.1 De Indiase diaspora.....	23.
2.9.2 Diaspora en film: identiteit en culturele identiteit.....	23.
2.9.3 De Indiase diaspora en toerisme.....	25.
2.9.4 De Indiase diaspora in Australië.....	26.
D. Waarom consumeert de Indiase diaspora Bollywoodfilms?	27.
§ 2.10 Actief publiek en motivatie voor consumptie.....	27.
2.10.1 Culturele nabijheid en genre nabijheid.....	28.
E. Wat is het eventuele gevolg van deze mediaconsumptie?	29.
§ 2.11 Inleiding: Multiculturele samenleving.....	29.
2.11.1 Woonplaats van de Diaspora.....	30.
2.11.2 Transnationale media.....	31.
§ 2.12 Gevolgen van transnationale media consumptie: Kosmopolitisme of gesloten gemeenschappen?	31.
2.12.1 Het integratiedebat.....	33.
3. Probleemstelling.....	35.
§ 3.1 Discussie.....	35.
§ 3.2 Centrale vraag en deelvragen.....	35.
§ 3.3 Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie.....	36.

4. Methoden	38.
§ 4.1 Kwalitatief onderzoek.....	38.
§ 4.2 Steekproef en Doelgroep.....	38.
§ 4.3 Respondenten onderzoek.....	39.
§ 4.4 Codering.....	40.
§ 4.5 Ethiek.....	41.
§ 4.6 Operationalisering concepten.....	41.
§ 4.7 Kwaliteit, geldigheid en betrouwbaarheid.....	42.
§ 4.8 Interview methode: De boodschappen in diaspora films.....	43.
5. Resultaten	45.
§ 5.1 Bollywood consumptie.....	45.
§ 5.2 Betekenis Bollywood voor Diaspora.....	46.
5.2.1 Transnationale zenders.....	48.
§ 5.3 De Bollywood Industrie en de betekenis voor fans.....	48.
5.3.1 De kritiek op modernere Bollywoodfilms.....	49.
§ 5.4 Hollywood en Bollywood.....	50.
§ 5.5 Bollywood: Cultuur en India.....	51.
§ 5.6 Bollywood: Identificatie en herkenning.....	52.
§ 5.7 De Indiase diaspora in Nederland: Cultureel hybride en kosmopoliet.....	53.
5.7.1 De Indiase diaspora en hun plaats binnen de Nederlandse samenleving.....	54.
5.7.2 De Hindoestaanse gemeenschap in Nederland.....	56.
5.7.3 Bollywood, religie, normen en waarden en taal.....	57.
5.7.4 Culturele nabijheid en Bollywood cultuur.....	58.
§ 5.8 Gesloten kosmopolitisme.....	59.
§ 5.9 Discussie.....	60.
6. Conclusie	62.
§ 6.1 Inleiding.....	62.
§ 6.2 Beantwoording deelvragen.....	63.
§ 6.3 Beantwoording van de centrale vraag.....	66.
§ 6.4 Aanbevelingen vervolgonderzoek.....	68.

Literatuurlijst	69.
Filmografie	74.

Bijlagen:

Bijlage 1. De boodschappen in diaspora films	76.
1.1 Swades: We, the people (2004)	76.
1.2 Khabhi Khusi Khabhie Gham (2001)	77.
1.3 Mere Brother Ki Dulhan (2011)	77.
Bijlage 2. Codeerschema	79.
Bijlage 3. Topiclijst	82.
3.1 Interviewvragen.....	85.
Bijlage 4. Transcripten Diepte-interviews	88.
4.1 Diepte-interviews respondenten.....	88.
4.2 Interviews Industrie.....	187.

Voorwoord

Beste lezer,

Met deze Masterscriptie sluit ik mijn tweejarige universitaire opleiding Media en Cultuur aan de Erasmus Universiteit Rotterdam af. Na een Bachelorscriptie te hebben volbracht in mijn pre-master jaar kon ik dit jaar eindelijk aan de slag met mijn Masterscriptie. Ook dit jaar heb ik weer een onderwerp gevonden dat niet alleen in mijn persoonlijke interesseveld lag maar mij ook uitgedaagd heeft, mij nieuwe invalshoeken heeft aangeleerd en mij in contact heeft gebracht met veel inspirerende en vriendelijke mensen die mij ontvangen hebben voor mijn kwalitatieve interviews. Het Masterjaar was zeer uitdagend en in het begin ook redelijk zwaar. Ik heb ongelofelijk veel geleerd, niet alleen op het gebied van media en cultuur maar ook over mijn eigen persoon. Dus met trots presenteer ik deze Masterscriptie en hoop ik een bijdrage te kunnen leveren aan de media- en communicatiewetenschappen.

Allereerst veel dank aan mijn thesisbegeleider voor het introduceren van een scriptiethema die mij ongelofelijk veel aansprak en mij enthousiast maakte voor het onderzoeksproces. Ook dank voor de begeleiding die ik tijdens het schrijven ontvangen heb. Daarnaast veel dank aan mijn familie, voor de steun en eindredactie. Dank aan alle docenten en begeleiders van mijn pre-Master en Masterjaar en dank aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Ten slotte veel dank aan mijn netwerk en al de respondenten van dit onderzoek: Idhaya, Imani, Suhani, Gaaya, Aadita, Maalik, Razia, Kajal, Kahali, Asin, Pia, Farhan, Rani, Shalini, Sharmila, Avtar Panesar namens *Yash Raj Films India*, Ammara Hikmat en Ali Zafar.

Soraya Heppener

Samenvatting

Bollywood is een onderdeel van de Indiase cinema die in 1913 voor het eerst op het witte doek verscheen (Thussu, 2008). De films worden gekenmerkt door dans en muziek en komen het beste overeen met het Hollywoodgenre; musical. Door culturele globalisering en veranderingen in de regelgeving voor films in India ontwikkelde de Bollywoodfilm zich mondiaal in populariteit (Govil, 2007). Hoewel de dominante stroom van media voornamelijk vanuit het Westen lijkt te komen kan Bollywood gezien worden als een vorm van contra-flow, dit staat voor de stroom van media vanuit niet-westerse landen naar het Westen. Ook in Nederland zijn de transnationale mediavormen Bollywood en de televisiezender *Zee Tv* populair onder de Indiase diaspora. Deze diaspora omvat mensen die verhuist zijn van hun thuisland naar een nieuw land van residentie. Het grootste deel van de Indiase diaspora in Nederland wordt vertegenwoordigd door de Surinaamse Hindoestanen. Er zijn verschillende redenen en motivaties voor mediaconsumptie. Het mediapubliek is actief in het interpreteren van mediaboodschappen en de keuze van media wordt beïnvloed door de achtergrond van een persoon (Straubhaar, 1991). Cultuur zou een reden kunnen zijn voor de consumptie van Bollywood door de Indiase diaspora, La Pastina en Straubhaar (2005) noemen deze factor 'culturele nabijheid'. Een diverse en internationale consumptie van media kan invloed hebben op de identiteit van personen. Een kosmopoliet is een wereldburger die, onder andere door middel van media veel kennis heeft verkregen over de wereld (Corpus Ong, 2009). De consumptie van transnationale media door allochtonen in het Westen kan volgens sommige wetenschappers leiden tot gesloten gemeenschappen en de integratie van deze personen in een samenleving in de weg staan (Corpus Ong, 2009 en Morley 2001). De volgende centrale vraag is geformuleerd om inzicht te krijgen op gebied van transnationale mediaconsumptie van diaspora: *In welke mate speelt 'culturele nabijheid' een rol bij de consumptie van Indiase Bollywoodfilms door de fans in Nederland van allochtone (eerste en tweede generatie van de Indiase diaspora) afkomst?* De centrale vraag is beantwoord door middel van kwalitatieve diepte-interviews onder fans van allochtone afkomst in Nederland; de Indiase diaspora. Voor dit onderzoek zijn in totaal vijftien personen geïnterviewd van Surinaams Hindoestaanse afkomst. De Indiase diaspora in Nederland die fan is van Bollywoodfilms is opgegroeid met deze films en kijkt deze films ter ontspanning en entertainment. De Indiase diaspora in Nederland zien deze films als een stukje cultuur, maar voelt zich meer Nederlands dan Surinaams. Deze groep is goed geïntegreerd en vindt integratie een belangrijk onderwerp. Ook op gebied van taal ligt de Surinaamse Hindoestaanse cultuur dichtbij de Nederlandse door het koloniale verleden. Er is wel sprake van culturele nabijheid, maar de Surinaams Hindoestaanse cultuur ligt ver van de Indiase cultuur uit de Bollywoodfilms door de multiculturele attitude die de respondenten bezitten. De Indiase diaspora uit India bezit twee culturen, daarentegen bezitten de Surinaamse Hindoestanen

naast de Indiase en Nederlandse cultuur ook de Surinaamse cultuur die van nature multicultureel is. Het grootste deel van de respondenten is niet geïnteresseerd in gesloten gemeenschappen zoals Hindoestaanse verenigingen. Van gesloten kosmopolitisme lijkt er dus geen sprake te zijn. Door de multiculturele achtergrond van de respondenten zou er zelfs aan een kosmopolitische denkwijze gedacht kunnen worden, de groep is cultureel hybride door de verschillende culturen die het bezit en de diverse media die deze groep consumeert.

Hoofdstuk 1. Aanleiding en Inleiding

§ 1.1 Aanleiding

Het onderzoeksthema van deze thesis is globale fanculturen in Nederland. Bollywood wordt gezien als tegenhanger van de dominante Amerikaanse Hollywoodfilms en produceert op jaarbasis meer films dan de populairste filmindustrie ter wereld. In het Westen is Bollywood steeds vaker terug te zien. De dans en cultuur komen terug in talentprogramma's in Amerika, Engeland en Nederland en zelfs in Hollywoodfilms. Bollywood acteurs en actrices spelen hedendaags ook in Hollywoodfilms zoals acteur Anil Kapoor in *'Slumdog Millionaire'* (2008) en *'Mission Impossible: Ghost Protocol'* (2011). Bollywood filmcomponist A.R. Rahman componeert tegenwoordig ook voor Hollywoodfilms zoals *'127 Hours'* (2010). Het is dus duidelijk dat de populariteit van de fancultuur Bollywood in de wereld groot is. In Nederland is de Bollywoodfilm erg populair onder de allochtone doelgroep van Indiase of Surinaamse afkomst. De consumptie van transnationale media als Bollywood of Indiase televisiezenders door allochtone doelgroepen in het Westen wordt door sommige wetenschappers en door de politiek vaak gezien als bedreiging voor de integratie van deze personen. De groeiende populariteit van Bollywood in het Westen en de discussie over de eventuele gevolgen van transnationale mediaconsumptie zijn de aanleidingen voor dit onderzoek.

Daarnaast is deze filmwereld in de media studies een regelmatig besproken onderwerp, veel mediastudenten in Nederland weten echter weinig over de achtergrond van deze films. Door persoonlijke ervaring met deze films is het idee tot dieper onderzoek over dit onderwerp tot stand gekomen. Het debat over opkomende contra-flow van media vanuit niet-westerse landen op het gebied van globalisering is een veelbesproken thema in de wetenschap en er is veel onenigheid over deze theorieën. Door te kijken naar maatschappelijke en culturele gevolgen van een bepaalde mediaconsumptie probeer ik een breder beeld te schetsen over de waarde van Bollywood binnen de Nederlandse maatschappij.

§ 1.2 Inleiding: Bollywood in Nederland

Nederland telt veel Bollywood fans met verscheidene achtergronden waaronder Surinaamse Hindoestanen en Indiërs. Thussu (2008) benadrukt dat Indiase cinema ook onder Arabische, Aziatische en Afrikaanse doelgroepen erg populair is. Voorbeelden zijn onder andere Nigerianen (Larkin, 2008), Afghanen, Tunesiërs en Marokkanen. Voornamelijk de Surinaamse en Indiase

doelgroep is opgegroeid met Bollywoodfilms en kunnen via verschillende kanalen deze films consumeren: digitale tv-zenders en satellietzenders, internet en via verschillende speciaalzaken.

(Culturele) globalisering, immigratie en de ontwikkeling van technologie zoals internet hebben ervoor gezorgd dat cultuur en media over de hele wereld beschikbaar zijn. Het mediagebruik dat Aksoy en Robins (2000) beschrijven is een voorbeeld daarvan. Zij bespreken transnationale media vanuit Turkije, waarbij Turkse immigranten in Europa via digitale televisie en satellietzenders Turkse transnationale televisiekanalen kunnen ontvangen en zo in contact blijven met de cultuur van hun thuisland. Ook voor de Indiase en Surinaamse doelgroep in Nederland is het op deze wijze mogelijk om transnationale zenders te ontvangen via digitale televisie en satellietzenders. Televisieaanbieders als *Ziggo* bieden verschillende Indiase zenders aan zoals *Zee Tv*, *Zee Cinema* en *Set Asia* (Ziggo, 2012) en ook *UPC* biedt deze zenders aan via digitaal televisie lidmaatschap (UPC, 2012). De zenders bieden entertainment uit India, waaronder ook een groot aantal Bollywoodfilms en specials uit de Indiase filmwereld. Daarnaast is het ook mogelijk om via internet Bollywoodfilms te zien, via zowel legale als illegale bronnen. Ook tijdens culturele evenementen en via speciale retailers in grote steden kan er gekomen worden aan de Bollywoodfilms. De Bollywood cultuur is dus beschikbaar voor zowel de autochtone als allochtone doelgroepen binnen de multiculturele Nederlandse samenleving. Naast de filmwereld bestaat ook de Bollywood dans, die op verschillende dansscholen in Nederland aangeleerd kan worden. Ook muziek van de Bollywoodfilms is te horen via zenders als *Radio Sangam FM* en *Funx Desi* en ook de publieke omroep op televisie besteed geregeld aandacht aan de Indiase filmcultuur in de zendtijd voor Hindoestanen '*OHM Magazine*'. Jaarlijks vinden er ook filmfestivals, culturele evenementen en concerten plaats rondom de Bollywood en Indiase cultuur. Voorbeelden zijn concerten van grote film- en muzieksterren uit de cinemawereld en festivals zoals '*Incredible India*' en het '*Indian Film Festival Den Haag*'. Ook is het voor liefhebbers van Bollywood cinema mogelijk om via de landelijke bioscoopaanbieder *Pathé bioscopen* een select aantal Bollywoodfilms te bekijken.

Afbeelding 1: De film *Silsila* (1981) acteurs Amitabh Bachan en Rekha op locatie in Nederland '*Keukenhof*'.

1.2.1 Nederland als locatie voor Bollywoodfilms

Nederland speelt echter niet alleen een belangrijke rol als *publiek* van Bollywoodfilms, maar doet ook wel eens dienst als locatie. De Indiase filmwereld reist de hele wereld rond voor de opname van scènes in landen waar de Indiase diaspora resideert of voor de opname van de muziek- en dansscènes. Dit is een goede promotie van deze landen voor toerisme vanuit India. Zo is in het verleden *'Keukenhof'* een populaire bestemming geweest voor muziek- en dansscènes tussen de Nederlandse tulpenvelden zoals te zien in afbeelding 1. Voorbeelden zijn de film *Hello Brother* (1999) met superster Salman Khan en de film *The Great Gambler* (1979) met een van Bollywoods grootste sterren Amitabh Bachan, maar ook recentere films als *Hum Tum* (2004) kozen Nederland als een van de locaties voor filmopnames (IMDb, 2012). Ook had de Nederlandse acteur Egbert Jan Weeber een kleine rol in de Bollywoodfilm *The Legend of Bhagat Singh* (2002) waarna hij later deze ervaring vertaalde naar de Nederlandse film *Bollywood Hero* (2009). Er is dus een goede verstandshouding tussen Nederland en de Bollywood wereld.

§ 1.3 Opbouw van deze thesis

Deze thesis is opgebouwd in zes hoofdstukken. Dit hoofdstuk heeft een kort beeld geschetst van het onderwerp van deze thesis, Bollywood, en de populariteit ervan in Nederland. Hoofdstuk 2 gaat dieper in op theorie over globalisering, Bollywood, de Indiase diaspora en de multiculturele samenleving in Nederland. Dit hoofdstuk is opgedeeld in vier thema's A t/m E en concentreert zich op vier vraagstukken: Hoe Bollywood van India naar het Westen gereist is, wie deze films in het Westen consumeren, waarom deze doelgroep Bollywoodfilms consumeert en welke gevolgen deze consumptie eventueel zou kunnen hebben op gebied van onder andere integratie. Hoofdstuk 3 introduceert de centrale vraag en deelvragen van deze thesis. De centrale vraag die geformuleerd is, is als volgt; *In welke mate speelt 'culturele nabijheid' een rol bij de consumptie van Indiase Bollywoodfilms door de fans in Nederland van allochtone (eerste en tweede generatie van de Indiase diaspora) afkomst?*

Hoofdstuk 4 beschrijft vervolgens de methoden gebruikt om de centrale vraag uit hoofdstuk 3 te kunnen beantwoorden. Het onderzoek is kwalitatief van aard en om de centrale vraag te beantwoorden zijn er vijftien diepte-interviews afgenomen. Hoofdstuk 5 is een analyse van deze vijftien diepte-interviews en bespreekt de belangrijkste resultaten uit deze interviews. Vanuit deze resultaten wordt er in Hoofdstuk 6 een conclusie getrokken en wordt de centrale vraag beantwoord.

Hoofdstuk 2. Theoretisch kader

A. Achtergrond: de reis van Bollywood naar het Westen

Culturele globalisering heeft ervoor gezorgd dat culturele- en mediaproducten zoals Bollywood verkrijgbaar zijn over de hele wereld (Crane, 2002). Volgens de media imperialisme theorie zou het Westen op het gebied van media dominant zijn en een bedreiging zijn voor de culturen van economisch zwakkere landen (Tomlinson, 1991). De theorie ontving echter veel kritiek. De opkomst van media uit niet-westerse landen zoals Bollywood uit India en de Zuid-Amerikaanse Telenovela zou een vorm zijn van contra-flow, een stroming van media vanuit niet-westerse landen naar de rest van de wereld (Thussu, 2007). De volgende paragrafen zijn een introductie over culturele globalisering en de verschillende relevante theorieën ter illustratie van de achtergrond van deze thesis met als thema globale fanculturen in Nederland. De volgende paragrafen schetsen een beeld van hoe Bollywood uiteindelijk in Nederland terecht gekomen is.

§ 2.1 Culturele globalisering en Media Imperialisme

Wat is (culturele) globalisering precies? Crane (2002) definieert *globalisering* als de internationale uitwisseling op onder andere economisch, politiek en technologisch niveau. Het begrip *culturele globalisering* wordt door deze auteur beschreven als de mondiale uitwisseling van media en kunstvormen (Crane, 2002, p. 1). Er zijn verschillende modellen van culturele globalisering en een van de oudere modellen, het media imperialisme model, werd in de jaren 60/70 geïntroduceerd door onder andere Herbert Schiller die in 1979 het 'center-periphery' model besprak in zijn paper (Tomlinson, 1991). De 'center' in dit model staat voor de krachtige mediabedrijven die voornamelijk uit het Westen komen en domineren over de 'periphery', dit zijn de derde wereldlanden die op gebied van onder andere economie en technologie achterlopen. Schiller typeert het media imperialisme model als de verspreiding van westerse, veelal Amerikaanse mediaproducten naar de rest van de wereld. Dit zou als gevolg hebben dat landen met een zwakke lokale media-industrie onderdrukt worden door de import van westerse media (Tomlinson, 1991). Als gevolg zou het onderdrukte land bepaalde culturele normen en waarden beginnen te verliezen met homogenisering als resultaat. De media imperialisme theorie kreeg echter heel wat kritiek. Crane (2002) verwijst naar de maatregelen die landen nemen om eigen lokale media te beschermen, zoals quota op buitenlandse media import, als kritiekpunt op de media imperialisme theorie. Daarnaast toont de opkomst van transnationale media uit niet-westerse landen aan dat media niet louter van het *Centrum* naar de *Periferie* stromen.

Appadurai (1996) laat met zijn eigen culturele globalisering model zien dat culturele globalisering niet homogeen is, maar dat de verschillende dimensies en culturen door elkaar stromen. Hij ontwikkelde een model om de globale culturele stromen beter te kunnen begrijpen. Hij omschrijft vijf dimensies: "*ethnoscapes, mediascapes, technoscapes, financiescapes en ideoscapes*" (Appadurai, 1996, p. 33). Op deze wijze benadrukt hij de complexiteit van culturele globalisering. De verschillende 'scapes' (landschappen) zijn nauw met elkaar verbonden en vormen zoals Appadurai (1996) dit beschrijft een '*transnationale constructie van ingebeelde landschappen*' (Appadurai, 1996, p. 31). Deze landschappen zijn onderdeel van '*ingebeelde werelden*': "*The multiple worlds that are constituted by the historically situated imaginations of persons and groups spread around the globe*" (Appadurai, 1996, p. 33). Onder *ethnoscape* vallen de personen die zich over de wereld bewegen door te reizen. Dit zijn onder andere toeristen of immigranten. De *technoscape* is de uitwisseling van technologie in de wereld. Hieronder valt zowel de kennis voor technologische productie als de distributie van mechanische onderdelen. De *financescape* is de stroom van financiën over de wereld. Dit is een *scape* die moeilijk te identificeren is doordat door investeringen, de financiële markt en beurzen geld overal in verborgen zit. *Mediascapes* omvatten de distributie van elektronische apparaten die media kunnen produceren zoals bijvoorbeeld een televisie of iPhone, als de beelden die de media verspreiden. Hierbij kan gedacht worden aan nieuwsberichten, films en televisieprogramma's. Er wordt onderscheid gemaakt in de vorm: informatief of entertainment, maar ook de hardware; elektronisch of niet elektronisch en ten slotte het publiek; lokaal, transnationaal of nationaal (Appadurai, 1996). Ook kan er gekeken worden naar wie de eigenaren zijn van de media, of deze commerciële doeleinden hebben of voor de staat opereren. Ten slotte zijn er *ideoscapes*, waaronder denkbeelden en gedachten vallen. Deze worden ook wel in relatie gebracht met politieke ideologie. Denk hierbij aan gedachten of beelden van democratie, vrijheid, welvaart of rechten (Appadurai, 1996, p. 40).

Biltereyst en Meers (2000) voegen hieraan toe dat culturele mediastromen ook gezien kunnen worden als een '*lappendeken*' waarin verschillende dimensies aan elkaar geweven zijn en tot een deel behoren (Biltereyst en Meers, 2000, p. 409). Zij hanteren het begrip '*contra-flow*'. Terwijl het media imperialisme model uitgaat van een eenzijdige stroom van cultuur- en mediaproducten van het Noorden naar het Zuiden, duidt '*contra-flow*' op stromen die van het Zuiden naar het Noorden gaan (Biltereyst en Meers, 2000). Bollywood cinema wordt door onder andere Larkin (2008) gezien als een vorm van *contra-flow* door de populariteit die het mondiaal heeft en door de invloeden die het heeft op het 'Noorden'. Hierbij kan gedacht worden aan de invloeden van de Bollywood cultuur op Westerse muziek en dans.

§ 2.2 Contra (subaltern) flows

Net als Appadurai (1996), Crane (2002) en Biltereyst en Meers (2000), ziet ook Thussu (2007) globalisering als een systeem van 'flows'. Dit is zoals eerder uitgelegd de stroom van onder andere kapitaal en technologie, maar ook de stroom van geluid en beelden. De stroom vanuit voornamelijk Amerika en Europa naar de rest van de wereld van onder andere mediaproducten is een dominante stroom. Deze producten hebben globaal bereik. Deze dominante stroom wordt vaak gezien door de media imperialisme theorie als een bedreiging door de grote invloed die mediaproducten uit het Westen hebben op de wereld (Tomlinson, 1991). Denk aan *McDonald's* en de fastfood-industrie die van origine Amerikaanse producten zijn. Hoewel de invloed van westerse mediaproducten groot is, moeten deze globale spelers wel rekening houden met lokale culturen en behoeftes willen de producten populair worden bij andere lokale culturen in de wereld. Deze aanpassing van mediaproducten aan lokale culturen heet ook wel '*glocalization*' (Iwabuchi, 2007, p. 64) en onderbouwt het idee dat culturele globalisering niet leidt tot homogenisering, zoals de media imperialisme theorie beweert.

Naast de dominante stroom is er ook sprake van contra-flow. Makers van transnationale media stromen zijn sterk op regionaal gebied maar richtten zich ook op een publiek buiten deze regio. Deze stromen vallen onder de *subaltern flows* (Thussu, 2007, p. 13). Er zijn ook media die zich richten op groepen die overeenkomen op gebied van taal, dit zijn de *geo-cultural flows* (Thussu, 2007). Deze geo-cultural flows richten zich ook op de diaspora, zoals bijvoorbeeld de Indiase zender Zee Tv dit doet. De diaspora zijn mensen die hun thuisland verlaten voor een nieuw land van residentie. Hoewel er steeds meer sprake is van subaltern en geo-cultural contra-flow naast de dominante stroming vanuit het Westen, is het volgens Thussu (2007) niet zo dat deze verhoudingen evenredig en gelijkwaardig zijn. De stromen zijn divers, maar asymmetrisch.

(Culturele) globalisering heeft er dus voor gezorgd dat Bollywood beschikbaar is voor een westers publiek en Bollywood is een vorm van contra-flow. De volgende paragrafen gaan dieper in op deze cinemasoort.

B. Achtergrond: Bollywood

Bollywood is een onderdeel van de Indiase cinema die in 1913 voor het eerst op het witte doek verscheen (Thussu, 2008). De films worden gekenmerkt door het musical element en bevatten veel dans en muziek. Door culturele globalisering en veranderingen in de regelgeving voor films in India ontwikkelde de Bollywoodfilm zich mondiaal in populariteit (Govil, 2007). De volgende paragrafen vertellen meer over de Bollywoodfilm.

§ 2.3 Indiase cinema sinds 1913

De cinemawereld in India begon met het maken van films in 1913 met de zwart witte, stille films en in 1931 met de eerste gesproken film (Thussu, 2008). De Indiase cinemawereld is gezamenlijk met Amerika (Hollywood) een van de grootste producenten van films ter wereld. Hoewel de Amerikaanse films in veel landen in de wereld populairder zijn dan de lokale filmproductie, wordt er in India vaker naar de lokale films gekeken dan naar de Amerikaanse films (Thussu, 2008). De Indiase cinemawereld produceert films vanuit verschillende regio's van India in verschillende talen. De in Hindi gesproken Bollywoodfilm is echter het populairst op internationaal niveau. Athique (2008) stelt dat de Bollywoodfilm voornamelijk commerciële films zijn gericht op de midden/hogere klasse van India en de NRI ('non-resident Indians' of personen van Indiase afkomst die buiten India resideren). Deze commerciële films zijn voornamelijk grote budgetfilms en zijn moderne versies van de traditionele low budget films uit andere regio's van India, die zich meer richten op de armere Indiase bevolkingsgroepen.

Govil (2007) stelt dat *"globale steden fungeren als controle centra voor de circulatie van globale economische, financiële en technologische stromen"* (Govil, 2007, p. 92). Zoals de Amerikaanse cinema Hollywood, Los Angeles als centrale heeft, fungeert in India Bombay (nu Mumbai) als het centrum van de Bollywood filmindustrie. De 'B' uit Bombay is hierbij samengegaan met 'Hollywood' om tot de Indiase naam van deze commerciële filmindustrie te komen.

Hoewel het onduidelijk is in welke periode de term 'Bollywood' precies zijn debuut maakte is het wel duidelijk dat de veranderingen in de Indiase filmwereld veel invloed gehad hebben op de Indiase film. Door verschillende maatregelen van de overheid over de financiering van films konden filmaatschappijen films produceren met veel grotere budgetten dan voorheen. Hierdoor konden de films ook naar het buitenland gedistribueerd worden om een groter publiek aan te trekken. Dit zou het begin geweest zijn van de commerciële Bollywoodfilms.

Volgens Govil (2007) steeg de Bollywoodfilm internationaal in populariteit vanaf 1995 met de release van films zoals *'Dilwale Dulhania Le Jayenge'* (1995) en *'Kuch Kuch Hota Hai'* (1998) (Govil, 2007, p. 84). Een van Bollywood's grootste acteurs, Sharukh Khan, werd door deze twee films een internationale filmster en is hedendaags nog steeds een van Bollywood's meest populaire acteurs op internationaal niveau. Een kort gesprek voor deze thesis met de filmmaatschappij achter het succes van *'Dilwale Dulhania Le Jayenge'* (1995), *Yash Raj Films* geeft iets meer duidelijkheid over de opkomst van het begrip Bollywood.

"I think the term Bollywood is both a boom and a bane, as it is now being associated with Indian cinema. We have to remember the term really is more of a genre as opposed to an industry. We might be guilty of having given birth to this genre. I think our film *'Dilwale Dulhania Le Jayenge'* defines the term Bollywood."

(Avtar Panesar - Vice President International Operations voor *Yash Raj Films India*)

Hoewel Avtar Panesar de term Bollywood noemt als genre en geen industrie ziet hij in dat hedendaags het genre internationaal geassocieerd wordt met de gehele Indiase cinemawereld. De discussie over de term is dus nog steeds gaande onder wetenschappers en de werknemers van de industrie, maar er kan met zekerheid gezegd worden dat het allemaal begon met de film *'Dilwale Dulhania Le Jayenge'* in 1995.

§ 2.4 De ontwikkeling van de filmindustrie

Zoals eerder genoemd hebben een aantal maatregelen van de Indiase overheid gezorgd voor de internationale populariteit van Bollywoodfilms. Volgens Straubhaar (1991) zijn er een aantal factoren van invloed op een mediasysteem van een land, wil het sterk genoeg zijn om transnationaal te opereren; technologische ontwikkelingen maken het mogelijk om goedkoper audio- en videomateriaal te produceren. Ook speelt het commercialiseren van een mediasysteem een rol, net als politieke en economische factoren. Dit proces gebeurde ook in India.

Thussu (2008) stelt dat er een aantal factoren een rol hebben gespeeld in de globalisering van de Bollywood cinema. Een eerste verklaring is de deregulatie van de media- en de communicatiesector in India. De overheid begon zich zo minder te bemoeien met de industrie, wat vrijheid gaf aan banken en andere instanties om te investeren in de industrie. Ook heeft de ontwikkeling van de cinema-industrie op bedrijfsniveau en de beschikbaarheid van bezorging en distributiemechanismen de Indiase cinema tot een globale media industrie geholpen (Thussu, 2008, p. 98). Ook Govil (2007) bespreekt een aantal ontwikkelingen die ervoor zorgden dat Bollywood globale mobiliteit kreeg. De interesse van de Indiase overheid in de kapitalisering van de filmproductie was een grote stap voor

de Indiase filmwereld. In het verleden werden films grotendeels met zwart geld bekostigd en daardoor beïnvloed door de onderwereld. Door de veranderingen in de industrie werd het voor buitenlandse investeerders mogelijk om de filmwereld te ondersteunen. De veranderende regelgeving voor de filmmarkt in India opende dus deuren voor de industrie. De bovenstaande factoren droegen bij aan de populariteit van de industrie op mondiaal niveau en transformeerde de Bollywood industrie tot een van Hollywood zijn grootste concurrenten.

Recente voorbeelden van internationale investeringen zijn de samenwerking tussen het Amerikaanse filmbedrijf 'Dreamworks' en het Indiase 'Reliance Entertainment' en de westerse investering in de film 'Kites' (2010) (Hoad, 2011).

Er is dus in de jaren veel veranderd in de industrie waardoor Bollywood een globale mediavorm werd. Echter net als in Hollywood wordt de exportmarkt van India gedomineerd door een aantal grote mediabedrijven. Thussu (2008) stelt dat de exportmarkt van Bollywoodfilms erg geconcentreerd is. 'Yash Raj Films' en 'Eros Entertainment' zijn twee van de grootste distributeurs van Bollywoodfilms in het buitenland en kleinere filmhuizen hebben weinig kans om populair te worden op internationaal niveau (Thussu, 2008, p. 4).

2.4.1 Culturele diversiteit

Govil (2007) geeft aan dat de kracht van Bollywood als globale cultuurvorm hem zit in de geschiedenis van de industrie. De industrie moet rekening houden met de diversiteit aan talen en culturen binnen India en moet daarop inspelen (Govil, 2007, p. 91). De auteur benadrukt dat de combinatie van traditie en cultuur en de focus op universele thema's ervoor hebben gezorgd dat Bollywood een globale aantrekkingskracht heeft.

Bollywood is dus ook populair onder andere doelgroepen dan alleen de Hindoe bevolking in India en de Indiase bevolking die buiten India woont (de NRI en/of Indiase diaspora). Hoewel de Bollywoodfilm het meest geassocieerd wordt met het Hindoe geloof en de Hindoe cultuur, houdt het rekening met de diversiteit van de Indiase samenleving. Hindi film is het populairste omdat de taal door een groot aantal mensen van Indiase afkomst wordt verstaan.

De Bollywoodfilm representeert ook de Moslim gemeenschap, die onderdeel is van de Indiase samenleving. Dit komt door de geschiedenis van India, dat in het verleden verdeeld was tussen Hindoes en Moslims (Veer, 1994). Dit is eventueel een reden voor de internationale populariteit van deze films, doordat deze ook bij Arabische en islamitische culturen in de smaak vallen. Ook een groot

aantal mondiale Bollywood sterren zijn Moslim zoals Sharukh Khan, Amir Khan, Saif Ali Khan en Salman Khan.

§ 2.5 Bollywood en conventies

Nu het duidelijk is hoe de industrie in elkaar zit en wanneer de eerste Indiase film op het doek verscheen, is het belangrijk om een beeld te schetsen van de Bollywoodfilm, die nogal verschilt van de films uit de Westerse cinema. De Bollywoodfilm duurt langer dan een gemiddelde Hollywoodfilm en duurt ongeveer 2 tot 3 uur. Een Bollywoodfilm bevat, zoals beschreven door Dudrah en Desai (2008) dans en muziek scènes en komt het meest overeen met het westerse musical genre. Een groot aantal van deze musicalscènes vinden op buitenlandse locaties plaats. Opvallend is dat de muziek van deze musicals veelal geschreven en gezongen worden door playback zangers en liedschrijvers en niet door de acteurs en actrices van de films. De rol van muziek is erg belangrijk bij deze films.

De filmproductie in India kent eigen genres en conventies. De Bollywood cinema hanteert bepaalde routines en formules die gebruikt worden om succesvolle hitfilms te produceren die winst maken in de box office. Thomas (2008) omschrijft deze productie van films voor een Indiaas publiek en de conventies die hierbij horen. Zij noemt dit de '*Indianisering*' van een film. Genreclassificatie vanuit Hollywood kan volgens haar moeilijk toegepast worden in de Bollywood industrie. Hoewel films elementen bevatten van melodrama en musical, hanteert deze industrie andere classificaties zoals bijvoorbeeld; '*family social*', '*devotional*' of '*stunt*' (Thomas, 2008, p. 25). Bekende kritiek op de Indiase cinema is dat deze niet origineel is, inspiratie zou halen uit Hollywoodfilms en dat de films niet realistisch zijn. Filmmakers uit de industrie verdedigen zichzelf door aan te geven dat het grootste aantal films dat jaarlijks uitgebracht worden, geen succes worden en dat het Indiase publiek moeilijk tevreden te stellen is (Thomas, 2008). Volgens Thomas (2008) zijn er een aantal elementen van specifiek belang bij de productie van een Bollywoodfilm zoals; emotie, de manier waarop de verhaallijn is ontwikkeld, het implementeren van entertainment elementen als dans, gevechten en muziek en Indiase culturele elementen zoals religie en vaderlandsliefde en de identificatie van het publiek (Thomas, 2008, p. 26).

§ 2.6 Westerse invloeden in Bollywood

Thussu (2008) spreekt van een *'convergentie'* die tegenwoordig plaatsvindt tussen Hollywood en Bollywood, doordat deze twee industrieën steeds meer met elkaar gaan samenwerken. Het gevaar is volgens Thussu (2008) dat door de dominantie van Amerikaanse investeringen en westerse invloed binnen Bollywood de Indiase authenticiteit van deze films bedreigd zal worden.

Het aantal films met gastoptredens van Hollywood acteurs wordt hedendaags steeds groter; zo speelde bijvoorbeeld de Mexicaanse actrice Barbara Mori in de film *'Kites'* (2010), spelen de Hollywood acteurs Camilla Belle en Rob Lowe rollen in de film *'Breakaway'* (2011) en speelde Sylvester Stallone in *'Kambakkht Ishq'* (2009) (IMDb, 2012).

Ook spelen een groot aantal high budget Bollywoodfilms zich af buiten India, in landen waar de NRI wonen zoals de films *Anjaana Anjaani* (2010) en *Dostana* (2008) die zich af spelen in Amerika en de film *Love Aaj Kal* (2009) die zich grotendeels afspeelt in Engeland en Amerika (IMDb, 2012).

2.6.1 De cross-over film

Athique (2008) bespreekt de *'cross-over'* films die gemaakt worden door westerse NRI regisseurs zoals de film *Monsoon Wedding* (2001) gemaakt door Mira Nair die in Amerika woont (Athique, 2008, p. 301). Naast deze *'cross-over'* films worden er ook veel Bollywoodfilms gemaakt voor een NRI publiek; dit is volgens Athique (2008) een bewijs dat Bollywood zich steeds meer probeert te richten op een westers publiek. Normaal gesproken gaan alleen art-house liefhebbers en een kosmopolitisch westers publiek naar Indiase films, het doel van Bollywood is om nog een groter publiek aan te trekken. Het onderzoek van Rao (2007) bevestigt dat Bollywood steeds meer gericht is op een internationaal publiek en niet langer de lagere klasse van India als doelgroep heeft, zoals dat vroeger het geval was.

§ 2.7 Bollywood, de populariteit binnen India

India is het thuis van de Bollywoodfilm en is razend populair onder de nationale samenleving. Eerder onderzoek onder de fans in India laat zien dat veel films niet meer gemaakt worden voor armere doelgroepen in India maar voor rijkere klasse en Indiase groepen die in het buitenland wonen. Rao (2007) doet onderzoek bij een non-elite publiek in India en schrijft dat de Indiase cinema door het koloniale verleden een manier was om de Indiase traditie en cultuur te benadrukken door middel van film. Door de globalisering is de Bollywoodfilm zich meer gaan richten op de Indiase midden en hogere klasse in plaats van de lagere klasse, waar de focus op lag in het verleden. Volgens Rao (2007) is deze ontwikkeling de *'Bollywoodization'* van de traditionele Indiase cinema (Rao, 2007, p.

59). Door de globalisering en beschikbaarheid van Hollywoodfilms in India veranderde ook de filmwereld, die steeds meer internationaal werd en zich dus ging richten op de NRI in het buitenland en de Indiase midden en hogere klassen. Rao (2007) concludeert in haar onderzoek dat de respondenten van het onderzoek van de lagere klasse zich niet meer kunnen identificeren met de moderne Bollywoodfilms. De respondenten omschrijven de films als 'droomwerelden' waar consumptie en materialisme van de hogere klasse en Indiase expats die in het buitenland resideren in centraal staan (Rao, 2007, p. 66). Ook waren de respondenten niet blij met de 'item numbers' in de films; dit zijn videoclip, die veel weg hebben van MTV videoclips, waarin schaars geklede actrices, seksueel getinte dansjes uitvoeren die weinig met de rest van de film te maken hebben en simpel als entertainment dienen.

§ 2.8 Populariteit van Bollywood bij andere culturen

Het is dus duidelijk dat de Bollywoodfilm zich voornamelijk richt op een internationaal Indiaas publiek en op de rijkere Indiase klasse. Deze internationale focus maakt de films ook buiten India razend populair. Cultuur is ook een reden waarom Bollywood populair is op internationaal gebied, de Indiase doelgroepen die buiten India wonen kijken de films, maar ook Arabische en islamitische doelgroepen identificeren zich met de films door de representatie van Moslims in Bollywoodfilms. Govil (2007) beweert dat de Bollywood cinema een voordeel heeft op de Hollywood cinema in het Midden Oosten, waar de import van Bollywood groot is in vergelijking met de import van Hollywood. Dit zou komen door de vijandige banden die deze Arabische wereld heeft met Amerika. Ook Thusu (2008) beweert dat de Indiase film in Aziatische, Afrikaanse en Arabische landen populair is doordat deze landen zich makkelijker kunnen identificeren met de Indiase film door overeenkomsten in cultuur. Ten slotte stelt Thusu (2008) dat in vergelijking met Hollywood, Bollywood een positieve representatie geeft van de islamitische cultuur.

Avtar Panesar, Vice President International Operations voor *Yash Raj Films India* deelde in een interview speciaal voor deze thesis mee dat de Bollywoodfilm in veel landen wordt gedistribueerd zoals onder andere Duitsland, Taiwan, Hong Kong, Italië, Korea, China en Brazilië. Dit zijn landen die weinig connectie lijken te hebben met taal en culturele aspecten uit de films. Bollywood lijkt dus ook aantrekkelijk te zijn om andere redenen dan alleen culturele verbondenheid.

2.8.1 Bollywood in Nigeria

Het is interessant om dieper in te gaan op de populariteit van Bollywood buiten India. Larkin (2008) deed onderzoek naar de videofilms die erg populair zijn bij de (overwegend Islamitische) Hausa in Nigeria en stelde vast dat in deze Hausa films veel invloeden terugkomen van de Indiase film, die erg

populair is onder de bredere Nigeraanse bevolking. Larkin (2008) stelt de vraag waarom de voornamelijk Hindoe georiënteerde Indiase cinemawereld zo populair is bij een moslimpubliek als de Hausa. Hij ziet de consumptie van Indiase cinema als een manier van verzet tegen het imperialisme van westerse media, die volgens de Hausa bevolkingsgroep weinig waarde hechten aan traditie en cultuur. De Indiase filmcultuur is dus een middenweg: zij is herkenbaar voor de Hausa bevolking, is zowel moderniserend als traditioneel, en hecht veel waarde aan cultuur. Zo is in de islamitische cultuur onder andere het bedrijven van de liefde in films een taboe en past de conservatieve traditie binnen de Indiase film, waarin in plaats van het bedrijven van de liefde, dans en muziek het symbool is voor de uiting van de liefde, beter bij de islamitische cultuur. De populariteit van Indiase cinema binnen de Hausa bevolkingsgroep is dus duidelijk een voorbeeld van *'culturele nabijheid'* (Dit begrip wordt nader uitgelegd in paragraaf 2.10.1).

2.8.2 Bollywood en westerse doelgroepen

Er zijn ook wetenschappelijke onderzoeken gedaan naar de populariteit van Bollywood onder een niet-westerse doelgroep en de potentie die deze cinemawereld eventueel heeft in het Westen voor deze doelgroepen.

Athique (2008) deed onderzoek onder het Australische publiek over de behoefte voor Bollywoodfilms in Australië. Een groot deel van de respondenten had vooroordelen over de films, dat deze van slechte kwaliteit zouden zijn. Echter, na het zien van moderne en populaire high-budgetfilms uit Bollywood waren een groot deel van de respondenten verbaasd over de goede kwaliteit van de films en werden de muziek en dansscènes positief ontvangen. Athique (2008) bespreekt de populariteit van Bollywood cultuur binnen Australië en de opkomst van speciale filmfestivals en evenementen die in Australië georganiseerd worden om de films te promoten bij een breed publiek. Dit kan vergeleken worden met de situatie in Nederland, waarbij ook een aantal festiviteiten jaarlijks georganiseerd worden om de Bollywood cinema te promoten onder gevestigde en nieuwe doelgroepen in Nederland.

C. Wie consumeert Bollywoodfilms?

Onder culturele globalisering valt ook de verplaatsing van personen over de wereld (Appadurai, 1996). De diaspora zijn personen die hun thuisland verlaten voor een nieuw land van residentie (Georgiou en Silverstone, 2007). De Indiase diaspora consumeren in het nieuwe land van residentie nog steeds hun eigen media, waaronder de Bollywoodfilm. Hedendaags is de Indiase diaspora een van Bollywood's grootste groep consumenten. De volgende paragrafen schetsen een beeld van de consumenten van Bollywoodfilms.

§ 2.9 Diaspora: transnationale culturele gemeenschappen

Wie zijn de fans van Bollywoodfilms? De belangrijkste doelgroep is de Indiase diaspora. Volgens Bandyopadhyay (2008) bestaat de Indiase diaspora uit 20 miljoen mensen, verspreid over 110 landen (Bandyopadhyay, 2008, p. 81). In deze paragrafen wordt er duidelijkheid geschept over het begrip diaspora en de Indiase diaspora die door hun consumptie van Bollywoodfilms en andere transnationale Indiase televisie zenders een van de belangrijkste doelgroepen opmaken van de Bollywood industrie.

Onder het begrip *ethnoscape* (Appadurai, 1996) valt de stroom van mensen die zich over de wereld verplaatsen door te reizen of door migratie. Hieronder valt ook de diaspora. Georgiou en Silverstone (2007) omschrijven de diaspora als '*transnationale culturele gemeenschappen*', net als transnationale media, zorgt deze groep voor een vorm van communicatie tegen de dominante nationale communicatiestroom in. De diaspora zijn mensen die het land van origine verlaten voor een ander land, uit eigen keuze, noodzaak of dwangmaat (bijvoorbeeld in relatie tot het koloniale verleden) (Georgiou en Silverstone, 2007). De diaspora worden in media vaak gepositioneerd als bepaalde stereotypes en zij zijn minderheden in een samenleving. De diaspora representeert zichzelf echter ook in eigen media en communicatie, zoals de transnationale media (Georgiou en Silverstone, 2007). Deze groep heeft de keuze uit zowel nationale als globale media, maar ook uit media vanuit het thuisland. Deze brede keuze heeft volgens Georgiou en Silverstone (2007) invloed op de manier waarop de diaspora zichzelf ziet, op gebied van identiteit en heeft ook invloed op de manier waarop deze groep gezien wordt door het land waar zij resideren (Georgiou en Silverstone, 2007, p. 35). Internet, satelliet en digitale televisie verbinden de diaspora met transnationale media en de cultuur en politiek van het thuisland.

2.9.1 De Indiase diaspora

Bandyopadhyay (2008) geeft aan dat de Indiase diaspora niet homogeen is. De diaspora bestaat uit verschillende religieuze gemeenschappen zoals onder meer Hindoes, Moslims, Christenen en Sikhs. Daarnaast heeft het land India verschillende taalgemeenschappen en verschillende regio's, waardoor er grote verschillen ontstaan tussen de diaspora die bijvoorbeeld uit Zuid-India komen of Noord-India. Dit brengt enige complexiteit met zich mee voor onderzoek onder deze doelgroep.

Madan (2000) geeft aan dat de diaspora op verschillende manieren gedefinieerd kan worden, "*het is een onderhandeling tussen waar iemand vandaan komt en waar deze persoon momenteel resideert*" (Madan, 2000, p. 24). In de context van de Indiase diaspora in Nederland is dat dus de onderhandeling tussen India en de Indiase cultuur en tradities en Nederland, het nieuwe land van residentie. Deze diaspora is als immigrant volgens Madan (2000) de 'andere' en een buitenstaander in het land waar deze resideert. Deze is als emigrant van India of Suriname naar Nederland gegaan en heeft het thuisland achtergelaten. Madan (2000) beschrijft zelfs dat deze personen de rug gekeerd hebben naar hun cultuur en origine en zich daardoor schuldig kunnen voelen (Madan, 2000, p. 24). Madan (2000) stelt dat het vanzelfsprekend wordt gevonden dat de diaspora een van de twee nationaliteiten kiest als identiteit, maar dat het juist beter is als beide culturen worden omhelst.

Madan (2000) benadrukt dat de diaspora tussen twee plaatsen inzit: het thuisland en de 'thuis'. Volgens de auteur is het belangrijk dat er tussen deze twee een derde plaats ontwikkelt word.

2.9.2 Diaspora en film: Identiteit en culturele identiteit

De mediakeuze van de diaspora zou invloed hebben op de manier waarop de diaspora hun identiteit construeren en de wijze waarop zij gezien worden door anderen. Ook de Bollywoodfilm kan van invloed zijn op de identiteit van de diaspora. Het is eerst nodig om iets dieper in te gaan op het begrip identiteit. Hall (1990) definieert het begrip identiteit als een "*production, which is never complete, always in process, and always constituted within, not outside, representation*" (Hall, 1990, p. 222). Daarnaast omschrijft hij het begrip culturele identiteit, als een collectieve cultuur waarbij een gedeelde historie en cultuur een belangrijke rol spelen. Deze definitie van culturele identiteit past bij de diaspora die behoren tot een cultuur en hetzelfde thuisland delen.

Hall (1990) bespreekt ook de koloniale periode, waarbij slavernij en migratie van landarbeiders naar bijvoorbeeld Amerika gezorgd heeft voor het verlies van identiteit van deze personen. Mediateksten zoals film, kunnen het gevoel van een gebroken verleden en verloren identiteit helen. Het verleden van de Surinaams Hindoestaanse bevolking in Nederland is een voorbeeld hiervan. De Surinamers die

vanuit India naar Suriname kwamen in de koloniale periode kunnen hun verloren identiteit terughalen door middel van media, zoals Bollywoodfilms. Ook Bandyopadhyay (2008) bespreekt in zijn onderzoek een groep die door een koloniaal verleden zoekende is naar identiteit. Hij interviewde de eerste generatie Britse Indiërs uit Trinidad, die nooit in India geweest zijn, maar toch vasthouden aan de Indiase cultuur. Uit het onderzoek blijkt dat deze zich zelfs nog meer vasthouden aan cultuur en nog meer op zoek zijn naar de Indiase cultuur dan de diaspora die in India geboren is. Dit zou komen doordat zij een gevoel van gemis hebben naar een bepaalde cultuur, een ontbrekende schakel. Dit gevoel zou ook kunnen voorkomen bij de Surinaams Indiase doelgroep.

Hall (1990) geeft aan dat de culturele identiteit een oorsprong en historie heeft, maar dat deze constant in transformatie is. Identiteit is een proces van *'zijn'* en *'worden'* (Hall, 1990, p. 225). Culturele identiteit is een positionering en wordt geconstrueerd door "*herinnering, fantasie, omschrijving en mythe*" en is een punt van identificatie (Hall, 1990, p. 226).

Volgens Hall (1990) wordt de diaspora-identiteit constant geproduceerd en gereproduceerd door *verschil*, en fungeert film als een manier voor deze doelgroep om nieuwe ontdekkingen te doen over de diaspora doelgroepen:

"...cinema, not as a second-order mirror held up to reflect what already exists, but as that form of representation which is able to constitute us as new kinds of subjects, and thereby enable us to discover places from which to speak" (Hall, 1990, p. 236)

Media en populaire cultuur zouden een grote invloed hebben op de constructie van identiteit. Bollywoodfilms bespreken verschillende thema's die belangrijk zijn in de Indiase cultuur, zoals familie en traditie. Volgens Bandyopadhyay (2008) focust de Bollywoodfilm zich op de diaspora en verpakt het op een moderne wijze culturele thema's voor de behoeftes van deze diaspora. Kritiek is echter dat de hedendaagse Bollywoodfilms steeds meer beïnvloed worden door westerse normen en waarden. Bandyopadhyay (2008) concludeert in zijn onderzoek dat daarom oudere Bollywoodfilms gebruikt worden door eerste generatie diaspora als bron van cultuur. De modernere Bollywoodfilms zijn volgens hem ook een bron van cultuur voor de tweede generatie diaspora, door de mix van oosters en westers.

Het is dus duidelijk dat film een belangrijke rol kan spelen in de identiteitsvorming van de diaspora. Hall (1990) en Bandyopadhyay (2008) benadrukken dat film als een punt van herkenning voor de diaspora van belang is. Volgens Hall (1990) is identiteit een proces van *'zijn'* en *'worden'* en wordt de diaspora identiteit constant geproduceerd en gereproduceerd, de consumptie van films zouden dus van invloed kunnen zijn in dit proces van identiteitsconstructie. Ook de samenleving waarin de

diaspora woont en de cultuur van het thuisland kan van invloed zijn op zijn op de identiteit en het integratieproces van de diaspora binnen het nieuwe land van residentie.

2.9.3 De Indiase diaspora en toerisme

Bandyopadhyay (2008) schrijft dat de diaspora zich aangetrokken voelt tot het thuisland omdat zij zoekende zijn naar een identiteit om een beeld te krijgen van wie zij zijn en waar zij thuis horen. Nostalgie wordt gegeven als reden van de diaspora om op reis te gaan naar het thuisland, deze reizen worden ook wel 'diaspora toerisme' of 'roots' toerisme genoemd (Bandyopadhyay, 2008, p. 80). Nostalgie wordt door Bandyopadhyay (2008) gedefinieerd als een verlangen om terug te keren naar het thuisland. Als het de diaspora niet lukt om zich aan te passen aan het nieuwe land van residentie en de modernisering, valt het terug in nostalgie naar het verleden, wat als resultaat heeft dat de diaspora vastzitten in het verleden (Bandyopadhyay, 2008). Bollywoodfilms zouden een grote rol spelen in de identiteitsconstructie van de diaspora en deze kunnen overhalen om een reis te maken naar India. Deze films geven de diaspora daarnaast ook een gevoel van bijhoren. De diaspora is 'cultureel hybride' en is constant in gevecht met culturele verschillen (Bandyopadhyay, 2008). De diaspora weegt volgens Bandyopadhyay (2008) constant af welke waarden er van de 'nieuwe' cultuur overgenomen moet worden en welke waardes de diaspora van de thuiscultuur moet behouden.

Bandyopadhyay (2008) beschrijft door middel van een inhoudsanalyse en interviews dat in de Bollywoodfilms het gevoel van nostalgie naar het thuisland centraal staat. Karakters uit de films zouden zich zelfs schuldig voelen voor het verlaten van het thuisland en dit zou de reden zijn voor terugkeer. Een belangrijke boodschap die de films meegeven is dat de diaspora hun cultuur niet moeten verliezen. De films zijn echter zoals eerder genoemd door Bandyopadhyay (2008) van verschillende betekenissen voor verschillende soorten diaspora. Bandyopadhyay (2008) stelt dat de eerste generatie de films gebruikt door een verlangen naar het thuisland. Terwijl voor de tweede generatie die niet in India geboren zijn het een beeld is van een modern India. De tweede generatie zou door dit modern beeld van India het land willen bezoeken voor bijvoorbeeld kleding die zij in de films gezien hebben.

Bandyopadhyay (2008) bespreekt ook een handeling die geregeld voorkomt bij eerste en tweede generatie diaspora. Het komt geregeld voor dat deze diaspora de keuze maken om een vrouw of man te huwen die in India woont, om zo vast te houden aan traditie en cultuur. Een voorbeeld van een film die hiervan een beeld geeft is *'Mere Brother Ki Dulhan'* (2011) waar de hoofdrolspeler een vrouw in India zoekt voor zijn broer die in London woont. Dit voorbeeld laat zien dat Bollywood vol zit met boodschappen aan de diaspora die de identiteit van de diaspora zou kunnen beïnvloeden.

2.9.4 De Indiase diaspora in Australië

Ook volgens Madan (2000) speelt de Bollywood cinema een centrale rol in de identiteitsvorming van de Indiase diaspora in een land. De auteur beschrijft dat door de opname van Bollywoodfilms in locaties in Australië, waar de Indiase diaspora resideert, zowel de Indiase cultuur naar voren komt als de Australische omgeving en samenleving. Op deze manier komt de Indiase diaspora van Australië door middel van Bollywoodfilms niet alleen in contact met de cultuur van het thuisland, maar kan het in contact komen met het land waar het resideert. Dit heeft een positief effect op de integratie en identiteit van de diaspora.

Madan (2000) schrijft dat Bollywoodfilms gebruikt worden als educatief materiaal voor de kinderen van de diaspora om "*de taal, waarden, normen en tradities aan te leren*" (Madan, 2000, p. 27). Het is interessant om erachter te komen of deze leer methode ook gebruikt wordt door de Indiase diaspora in Nederland. Wat voor invloed heeft Bollywood op Surinaams Hindoestaanse doelgroepen in Nederland, is deze anders dan de Indiase diaspora zoals beschreven in de theorie?

D. Waarom consumeert de Indiase diaspora Bollywoodfilms?

Er zijn verschillende redenen en motivaties voor de consumptie van media. Het media publiek is actief in het interpreteren van mediaboodschappen en de keuze van media wordt beïnvloed door de achtergrond van een persoon (Straubhaar, 1991). Cultuur zou een reden kunnen zijn voor de consumptie van Bollywood door de Indiase diaspora, La Pastina en Straubhaar (2005) noemen deze factor 'culturele nabijheid'. De volgende paragrafen gaan dieper in op de factoren die van invloed zijn op de consumptie van media gebruikers.

§ 2.10 Actief publiek en motivaties voor consumptie

Zoals eerder genoemd ging de media imperialisme theorie er in het verleden vanuit dat het publiek beïnvloedbaar en passief was in het consumeren van mediateksten. Er heerste het geloof dat het publiek de teksten uit de media passief over zouden nemen en dat er geen verschil zat in de interpretatie van media tussen mensen met verschillende achtergronden. In de jaren 80 kwam daar verandering in. Verschillende studies lieten zien dat mediabedrijven rekening moesten gaan houden met het publiek en de lokale cultuur van een land. Het moest ook rekening gaan houden met lokale normen en waarden willen de producten die zij exporteren populair worden bij de nieuwe doelgroepen die zij willen bereiken (Iwabuchi, 2007). Er moet dus rekening gehouden worden met bepaalde factoren die invloed kunnen uitoefenen op de internationale beslissingen van globale bedrijven. Het mediapubliek is dus niet passief, maar is kritisch en handelt volgens de achtergrond die deze heeft. Straubhaar (1991) benadrukt de actieve rol van het publiek bij de consumptie en interpretatie van media. De theorie over de actieve rol van het publiek geeft aan dat verschillende factoren een rol spelen bij de interpretatie van mediateksten. Straubhaar (1991) beschrijft sociale klasse, subcultuur, het behoren tot een bepaalde groep (bijvoorbeeld cultureel of politiek), leeftijd en sekse als factoren die een rol spelen bij de keuze en motivaties van mediaconsumptie en de interpretatie van mediateksten. Volgens Hall (2010) dragen mediateksten ook een dominante ideologie, een boodschap van de producer aan de consument. Het kan zo zijn dat de consument deze boodschap echter heel anders interpreteert of zelfs compleet naast zich neerlegt in plaats van dat deze de boodschap overneemt (Hall, 2010). Naast de interpretatie van mediateksten, worden deze teksten ook op verschillende wijze gebruikt door het publiek. De Uses en Gratifications theorie zet een aantal motieven uiteen voor het gebruik van media. Motieven om bepaalde media te consumeren zijn onder andere ter informatie, entertainment of ter verrijking van de persoonlijke identiteit (Christenson & Roberts, 1998).

Het idee van een actief en kritisch publiek wordt ondersteund door empirisch onderzoek. Zo heeft Derné (2005) onderzoek gedaan naar de invloed van Hollywoodfilms in India bij een non-elite doelgroep. Het laat duidelijk zien dat het publiek actief is en niet passief in het consumeren van media. In zijn onderzoek blijkt dat de non-elite mannen in India zich vasthouden aan eigen denkwijze en cultuur ook al kijken deze naar Hollywoodfilms en westerse televisieseries. Beelden over de emancipatie van de vrouw of moderne gedachtes over huwelijk worden niet overgenomen door deze doelgroep volgens Derné (2005); zij nemen alleen over wat de eigen culturele gedachte versterkt, zoals films waarin een macho denkwijze centraal staat.

Derné (2005) laat met zijn onderzoek zien dat het media imperialisme-model niet correct is, doordat in India westerse cinema weinig effect lijkt te hebben op de lagere klasse van de Indiase bevolking. Ook laat het zien dat voornamelijk klasse van invloed kan zijn. Het onderzoek laat zien dat wetenschappelijk onderzoek naar mediaconsumptie en gevolgen en effecten van media noodzakelijk is, om een beeld te kunnen schetsen van culturele globalisering.

2.10.1 Culturele nabijheid en genre nabijheid

Het publiek is dus actief in de keuze en interpretatie van mediateksten en heeft verschillende motieven voor deze keuze. Er zijn nog een aantal factoren die invloed uitoefenen op de selectie van mediateksten door het publiek. La Pastina en Straubhaar (2005) bespreken het begrip '*culturele nabijheid*'. De reden waarom personen van een bepaalde cultuur kijken naar bepaalde media zou beïnvloed worden door de culturele achtergrond die deze persoon heeft, of hoe nabij de cultuur is van het product dat zij consumeren bij de eigen cultuur. La Pastina en Straubhaar (2005) bespreken in het onderzoek dat het publiek lokale en nationale media preferereert over buitenlandse media. Volgens de auteurs zijn er verschillende soorten nabijheid die de keuze van mediaconsumptie kunnen bepalen. Zo beschrijven La Pastina en Straubhaar (2005) *genre nabijheid*, waarbij een genre zoals bijvoorbeeld de melodrama transnationaal is en universeel in populariteit. De auteurs omschrijven daarnaast *culturele nabijheid*, waarin taal een grote rol speelt. Daarbij spelen andere culturele overeenkomsten ook een grote rol, bijvoorbeeld "*gedeelde historie, klederdracht, muziek en religie*" (La Pastina en Straubhaar, 2005, p. 274). La Pastina en Straubhaar (2005) definiëren de *culturele nabijheid* als een bepaalde aantrekking tussen het publiek en de mediatekst, zo geven zij als voorbeeld de populariteit van Indiase film in de Arabische wereld door de overeenkomsten in cultuur en bepaalde normen en waarden (La Pastina en Straubhaar, 2005, p. 274). Een van de redenen voor de Indiase diaspora om Bollywoodfilms te consumeren kan dus *culturele nabijheid* zijn, een herkenning en identificatie met de cultuur.

E. Wat is het eventuele gevolg van deze mediaconsumptie?

Een diverse consumptie van media van over de hele wereld kan invloed hebben op de identiteit van een persoon. Een kosmopoliet is een wereldburger die, onder andere door middel van media veel kennis heeft verkregen over de wereld (Corpus Ong, 2009). De consumptie van transnationale media door immigranten in het Westen kan echter volgens sommige wetenschappers leiden tot gesloten gemeenschappen en de integratie van deze personen in een samenleving in de weg staan (Corpus Ong, 2009 en Morley 2001).

§ 2.11 Inleiding: Multiculturele samenleving Nederland

De Nederlandse samenleving kent naast de Nederlandse cultuur vele andere culturen zoals de Surinaamse of Marokkaanse cultuur. Nederland telt 3. 427.019 miljoen eerste en tweede generatie allochtonen op een totale bevolking van 16 655 799 miljoen inwoners (CBS, 2011). De eerste generatie allochtonen komt rechtstreeks vanuit het buitenland en is in het buitenland geboren. De tweede generatie allochtonen zijn kinderen van een of twee in het buitenland geboren ouders.

Deze inwoners behoren tot de diaspora, personen die vanuit het land van herkomst naar een nieuw land van residentie zijn verhuisd. Madan (2000) onderscheidt twee type diaspora. De eerste type diaspora zijn het product van het koloniale verleden, de nieuwe diaspora zijn het product van migratie van de middenklasse (Madan, 2000, p. 28). Het overgrote deel van de Indiase diaspora in Nederland wordt vertegenwoordigd door het eerste type diaspora, de Surinaamse Hindoestanen. Deze Hindoestanen zijn vanuit India naar Suriname gekomen in het koloniale verleden van Suriname en Nederland. Door dit verleden zijn er na de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 een groot aantal personen van Suriname naar Nederland geëmigreerd. De bevolkingsgroep van Suriname kent vele culturele achtergronden, waaronder de Indiase cultuur. Naast de Surinaamse Hindoestanen wonen er in Nederland ook Indiase immigranten (NRI) van het tweede type diaspora zoals geformuleerd door Madan (2000).

Deze diaspora doelgroepen worden verwacht zich aan te passen aan de nieuwe cultuur in Nederland (integratie), maar onderhouden meestal ook nog banden met het thuisland en hun eigen roots. Glick Schiller, Basch, Szanton Blanc (1995) noemen migranten die in het nieuwe land van residentie wonen en leven en daarnaast in contact blijven met het land van herkomst via bijvoorbeeld verschillende transnationale communicatiemiddelen niet migranten maar *'transmigranten'*. De Indiase identiteit wordt volgens Madan (2000) in stand gehouden door onder andere "*religie, klederdracht, taal, voeding, culturele iconen en muziek.*" (Madan, 2000, p. 28). De muziek, klederdracht, taal en iconen

van de Indiase diaspora komen terug in de Indiase cinema, Bollywood, een vorm van transnationale media geconsumeerd door de Indiase diaspora over de hele wereld.

2.11.1 De woonplaats van de Diaspora

Georgiou en Silverstone (2007) typeren de stad als de plaats waar verschillende culturen samenleven en waar multiculturele en transnationale media geproduceerd en geconsumeerd worden. Steden als Rotterdam en Den Haag zijn een voorbeeld van Nederlandse steden waar vele culturen en identiteiten, zowel nationaal als internationaal samen moeten leven. Waarbij frictie tussen deze culturen niet uitgesloten wordt. De kruiskade in Rotterdam, de Paul Krugerlaan en de Schilderswijk (Den Haag) zijn voorbeelden van wijken en straten die multicultureel van aard zijn. Georgiou en Silverstone (2007) beschrijven deze dynamiek als volgt; "*The mobile foreign subjects, who are not foreign anymore, challenge the purity of the nation and suburban privatised closure and instead participate in the construction of diverse, creative and sometimes anarchic urban cultures*" (Georgiou en Silverstone, 2007, p. 41).

Verstappen (2005) doopt Den Haag om tot 'Dollywood' door de belangrijke functie die de stad heeft voor de Indiase diaspora in Nederland. Den Haag is volgens de auteur het centrum voor de Indiase diaspora. De premières van Bollywoodfilms vinden hier plaats en de meerderheid van alle Hindoestanen woont in deze stad. In een straat zoals de Paul Krugerlaan in Den Haag bevinden zich verschillende winkels die kleding en films vanuit India verkopen. Verstappen (2005) stelt dat vooral onder de tweede generatie allochtonen de Bollywood cultuur erg populair is.

Net als Verstappen (2005) beschrijft Ehrkamp (2005) in vergelijkbaar onderzoek een diaspora groep die zich gevestigd heeft in het Westen. Volgens Ehrkamp (2005) hebben immigranten zoals de Turkse immigranten in Duitsland verschillende mogelijkheden in het nieuwe land van residentie om de Turkse cultuur door te zetten. Plaatsen als Turkse theehuizen, moskees, restaurants en ondernemingen geven de mogelijkheid voor de immigranten om het Turkse leven voort te zetten in het nieuwe land van residentie (Ehrkamp, 2005, p. 345). Hoewel in de media en politiek deze ontwikkeling vaak als negatief gezien wordt, doordat de immigranten daardoor niet in aanraking komen met de nationale cultuur, kan volgens Ehrkamp (2005) deze ontwikkeling ook als positief gezien worden. Volgens haar investeren deze immigranten in ondernemingen en huizen in Duitsland, net zoals Chinezen in veel steden een eigen China Town hebben, zo hebben de andere immigranten ook gebieden waar zij culturele ondernemingen hebben. In de context van de Indiase diaspora, zijn er verschillende buurten in Den Haag waar de Indiase cultuur voorkomt zoals Verstappen (2005) dit beschrijft.

2.11.2 Transnationale media

Verschillende wetenschappers proberen inzicht te krijgen in de redenen voor, en gevolgen van mediagebruik door allochtone doelgroepen in het Westen. Culturele globalisering heeft de deuren geopend voor transnationale media die mondiaal op televisie beschikbaar zijn. Ehrkamp (2005) deed onderzoek onder een Turkse gemeenschap in het dorp Marxloh in Duitsland, een plaats waar veel Turkse immigranten resideren. Uit haar interviews bleek dat transnationale televisie een vervanging zou zijn voor het reizen naar Turkije en het gemis van het thuisland zou hierdoor gestild worden. Veel families waren in bezit van Turkse transnationale media. Ehrkamp (2005) ziet deze Turkse gemeenschappen binnen Duitsland juist als een verbinding met het lokale, de Turkse gemeenschap voelt zich veilig binnen deze Duitse plaats. Zij zien het lokale Marxloh als 'thuis' en hebben dus Turkije achter zich gelaten. Ook Aksoy en Robins (2000) bespreken transnationale televisie vanuit Turkije die ontvangen wordt in veel Europese landen door middel van digitale televisie en satellietshotels. Zij beschrijven als voorbeeld de kritiek die er in Duitsland is op de consumptie van Turkse media door de Turkse bevolking binnen Duitsland. Dit zou de integratie van deze doelgroep tegengaan en een bedreiging kunnen vormen. Aksoy en Robins (2000) stellen echter dat deze commerciële transnationale media meer open zijn dan de nationale media in Turkije en daardoor minder fundamentalistisch. De commerciële media zijn gericht op een internationaal publiek, en dus ook de Turkse diaspora die op zoek is naar het gevoel van een *thuis* en een '*ingebeelde gemeenschap*'. Volgens Aksoy en Robins (2000) is er dus geen reden voor zorgen. Daarnaast bespreken de auteurs hoe immigranten in Europa er niet meer 'bijhoren' in het thuisland dat zij in het verleden achter gelaten hebben en ook niet bij het nieuwe thuisland in Europa horen doordat zij veelal gezien worden als immigrant en buitenstaander. Hierdoor zouden deze groepen juist een ruimere denkwijze ontwikkelen volgens Aksoy en Robins (2000).

§ 2.12 Gevolgen van transnationale mediaconsumptie: Kosmopolitisme of gesloten gemeenschappen?

De voorkeur van een publiek om media te consumeren die nabij de cultuur ligt van deze personen kan negatieve gevolgen hebben voor een samenleving volgens sommigen auteurs. Aksoy en Robins (2000) spreken daarentegen over een ruimere denkwijze. Corpus Ong (2009) definieert een ruimere denkwijze en gevarieerde mediaconsumptie als kosmopolitisch. Hij schrijft dat door onder andere culturele globalisering er bij mensen een bredere kennis over de wereld ontstaat. Er zijn verschillende vormen van deze wereldkennis, ook wel kosmopolitisme genoemd. Kosmopolitisme kan gedefinieerd worden als het "*denken buiten het lokale om en als het zoeken naar contrasten*" (Corpus Ong, 2009, p. 453). Volgens Corpus Ong is kosmopolitisme een openheid naar de wereld toe;

het begrip kan letterlijk vertaald worden naar het begrip *'wereldburger'*. Een gevarieerde consumptie van media vanuit of over verschillende culturen van de wereld laat de consument een kosmopolitische denkwijze ontwikkelen. Corpus Ong (2009) stelt echter ook dat bepaalde bevolkinggroepen zich beperken tot media uit bijvoorbeeld eigen cultuur, waardoor er een *'gesloten kosmopolitisme'* ontstaat. De auteur geeft als voorbeeld gesloten gemeenschappen zoals niet-westerse groepen die binnen de westerse maatschappij leven en het contact met het 'thuisland' behouden door transnationale media te consumeren, en hierdoor vasthouden aan de eigen cultuur. Deze groepen zouden niet open staan voor andere invloeden.

Aksoy en Robins (2000) zijn het echter niet eens met Corpus Ong. De beschuldiging aan de deur van allochtone inwoners is dat zij eigen integratie in het nieuwe land van residentie tegen gaan door transnationale media te consumeren. Dit zou tot gevolg hebben dat zij gesloten culturele gemeenschappen gaan vormen en zich hierdoor nog meer afzonderen van de samenleving. De kritiek van Aksoy en Robins (2002) op deze theorie is dat allochtone doelgroepen, zoals bijvoorbeeld de Turkse doelgroep in Duitsland, naar transnationale media kijken die zich richt op Turkse Duitsers en niet op Turkse doelgroepen in Turkije zelf. Hiermee bedoelen zij dat deze doelgroep niet meer terugkijkt naar het land van herkomst, maar bezig is met hun dubbele identiteit in het nieuwe land van residentie. Deze Turkse en Duitse identiteit geeft deze personen een ruimere denkwijze en maakt hen open in plaats van gesloten (Aksoy en Robins, 2000).

Morley (2001) bespreekt het gevoel van *'bijhoren'* en *'thuis'* in een wereld waar *'deterritorialization'* – *het vervagen van grenzen door globalisering* - steeds meer een rol gaat spelen (Morley, 2001, p. 427). Hoewel globalisering gezorgd heeft voor het vervagen van grenzen, kan het ook voorkomen dat grenzen juist versterkt worden door bepaalde groepen; dit proces noemt Morley (2001) *'reterritorialization'*. Volgens de auteur denken mensen niet verder dan het lokale en zijn deze groepen op zoek naar veiligheid. Het aansluiten bij gemeenschappen is een manier om veiligheid te zoeken. Deze theorie komt overeen met de theorie van Corpus Ong (2009) over gesloten kosmopolitisme. Morley (2001) geeft aan dat nostalgie en het zoeken naar *'roots'* een rol speelt in de identiteitsvorming van mensen, waarbij transnationale media zou kunnen fungeren als een manier van nostalgie en het zoeken naar deze *'roots'* door immigranten in Europa. Ook Verstappen (2005) bespreekt een bedreiging voor de integratie van allochtonen in Nederland. Een gevolg van de Bollywood consumptie bij diaspora zou volgens hem *langeafstandsnationalisme* kunnen zijn. Volgens Verstappen (2005) is dit als migranten verbonden blijven met de politiek van het land van herkomst. Bollywoodfilms zouden invloed hebben hierop. Deze politieke gevolgen uiten zich in de financiering van politieke partijen in India en geven de diaspora een gevoel van verbondenheid met het thuisland.

2.12.1 Het integratiedebat

Breton (1964) beschrijft integratie als de aanpassing van een persoon aan de gevestigde cultuur in het nieuwe land van residentie. Deze plaatsing hoeft volgens Breton (1964) niet te betekenen dat immigranten alleen integreren met de autochtone gemeenschappen, zij kunnen zich ook plaatsen in andere culturele gemeenschappen binnen het nieuwe land.

Volgens Verstappen (2005) is het bekijken van transnationale zenders via satelliet en digitale televisie en de verbondenheid die de diaspora voelen met het land van herkomst een belangrijk deel van het integratiedebat. De politiek in Nederland maakt zich zorgen over de consumptie van deze zenders: door deze consumptie zou er eenzijdige media geconsumeerd worden, waardoor deze groepen weinig weten over wat in de eigen samenleving gebeurt en zich teveel bezig houden met wat er in het thuisland gebeurt (Verstappen, 2005). Dit wordt door Verstappen (2005) beschreven als *'ghetto vorming'*, maar kan ook gezien worden als *gesloten kosmopolitisme*.

Het lijkt erop dat transnationale media vaak gezien worden als een belemmering of bedreiging van de integratie van allochtonen binnen de nieuwe samenleving waarin zij resideren. Snel, Engbersen, Leerkes (2006) deden onderzoek naar het fenomeen van transnationale banden en sociale integratie binnen de Nederlandse samenleving door interviews te doen onder verschillende allochtonen die in Nederland resideren. Snel et al. (2006) concluderen dat, hoewel veel allochtonen transnationale banden onderhouden, zij zich meer verbonden voelen met allochtonen binnen Nederland dan met de personen in het land van herkomst. Grotere consumptie van transnationale media zou dus niet leiden tot een verslechterde integratie binnen de Nederlandse samenleving. Volgens Snel et al. (2006) zijn er echter een aantal groepen binnen Nederland, zoals de Antilliaanse en Marokkaanse gemeenschap met een zwakkere baanpositie die moeilijker integreren en meer in contact blijven met het land van herkomst, wat als vicieuze cirkel werkt doordat dit contact met het buitenland hun baanpositie slecht beïnvloed en dus weer invloed heeft op integratie. Snel et al. (2006) hebben geen onderzoek gedaan onder Indiase diaspora en stellen dat er nog weinig onderzoek gedaan is naar de consumptie van transnationale media en de invloed ervan op integratie van immigranten in Nederland. Opleidingsniveau en het hebben van een baan zou volgens de auteurs invloed kunnen hebben op de integratie van allochtonen.

Transnationale identificatie verzwakt echter hoe langer immigranten in Nederland wonen (Snel et al., 2006, p. 281). Volgens Snel et al. (2006) is er geen relatie tussen transnationale banden en slechte integratie; zij geven echter wel aan dat de werkpositie van een immigrant en de cultuur van invloed kunnen zijn op de integratie als het laatste veel afwijkt van de gevestigde cultuur.

Straubhaar (1991) concludeert uit wetenschappelijke onderzoek dat sociale klasse invloed zou hebben op de consumptie van nationale of lokale media. Zo zouden de lagere en middenklasse lokale en nationale media prefereren over buitenlandse media import en zouden de hogere klasse meer open staan voor internationale media. Dit zou overeen kunnen komen met de bevindingen van Snel et al. (2006): als de werkpositie, wat onder andere de klasse bepaald voor een persoon, laag is zou deze meer media consumeren van eigen cultuur terwijl iemand met een betere werk en educatie positie juist meerdere internationale media consumeren in plaats van alleen media van de eigen cultuur.

Aksoy en Robins (2002) beweren dat diaspora media studies het aan het verkeerde eind hebben. Zij beschrijven dat de diaspora een kritische denkwijze hebben en door een multiculturele bril heen kijken en niet alleen vanuit hun eigen cultuur leven en handelen. Transnationale media focussen zich niet op de terugkeer naar het thuisland maar op het zijn van bijvoorbeeld een Surinamer in Nederland. De diaspora zou juist een ruimere denkwijze ontwikkelen dan de autochtone bevolking volgens Aksoy en Robins (2000). Deze ruimere denkwijze lijkt erg op het begrip kosmopolitisme zoals Corpus Ong (2009) deze formuleert. Ehrkamp (2005) beschrijft ten slotte dat de *autochtone* inwoners en hun houding en gedrag tegenover allochtonen een factor is in de integratie van allochtonen binnen de nieuwe nationale cultuur. Ook de autochtone doelgroepen moeten de allochtone doelgroepen verwelkomen wil het integratieproces succesvol zijn. Ten slotte beweert Madan (2000) dat '*verschil*' het product is van discriminatie; in de context van Indiase diaspora in Nederland is het 'India' een product van Nederland (Madan, 2000, p. 26).

Onderzoek naar de consumptie van transnationale media als Bollywood onder een allochtone doelgroep kan dus een beeld geven over de redenen van deze consumptie en antwoord geven op de vraag of deze consumptie resulteert in gesloten gemeenschappen binnen de westerse samenleving of juist resulteert in een ruimere denkwijze over de wereld: een kosmopolitische denkwijze.

Hoofdstuk 3. Probleemstelling

§ 3.1 Discussie

Bollywoodfilms zouden volgens theorie gemaakt zijn voor voornamelijk internationale doeleinden en dus niet alleen maar voor de Indiase bevolking wonend in India. Invloeden en werkwijze van de Hollywood industrie zijn zichtbaar in de Indiase filmwereld om een groter internationaal publiek aan te trekken. Het is daarom interessant om na te gaan of eerste generatie allochtonen, die deze verandering van klassieke Indiase cinema naar internationale Bollywood cinema meegemaakt hebben, een andere kijk hebben op Bollywood cinema dan tweede generatie allochtonen.

De Indiase diaspora moet volgens de theorie een balans vinden tussen de cultuur van het thuisland en het land van residentie. Er is in de westerse landen van residentie van deze personen een discussie gaande over de invloed die transnationale mediaconsumptie zou hebben op de integratie van allochtone groepen. Zowel in de literatuur als op gebied van politiek zijn de meningen hierover verschillend. Aksoy en Robins (2000) beschrijven bijvoorbeeld dat deze migranten doelgroep juist een ruimere denkwijze vormen doordat deze cultuur hybride zijn.

Het is de vraag hoe de Indiase diaspora in Nederland, die fan is van Bollywood, over het internationale karakter van deze filmwereld denken: vereenzelvigen ze zich met de culturele tradities die diep ingebed zitten in de Bollywoodfilm, of kunnen ze zich juist beter identificeren met het internationale karakter? Waarom is deze doelgroep fan van Bollywood cinema?

§ 3.2 Centrale vraag en deelvragen

De volgende centrale vraag is geformuleerd als conclusie op het theoretisch kader en als aanleiding voor het verdere onderzoeksproces. Het borduurt voort op theorie, probeert lacunes te dichten en theorie te toetsen en/of falsificeren en nieuwe theorieën en discussies omhoog te brengen.

Centrale vraag: *In welke mate speelt ‘culturele nabijheid’ een rol bij de consumptie van Indiase Bollywoodfilms door de fans in Nederland van allochtone (eerste en tweede generatie van de Indiase diaspora) afkomst?*

De volgende deelvragen zijn geformuleerd om het onderzoek te structureren en uiteindelijk de centrale vraag te kunnen beantwoorden.

Deelvragen

Waarom kijkt de Indiase diaspora in Nederland die fan zijn van Bollywood naar deze films?

Deze deelvraag kijkt naar de betekenis die fans hechten aan de Bollywoodfilm. Waarom kijken zij naar deze films? Heeft dit enkel culturele of ook andere redenen?

De deelvraag kan een beeld schetsen van de motivaties en redenen voor de consumptie van Bollywoodfilms en transnationale televisiezenders. Wat voor rol speelt Bollywood in de levens van de respondenten?

Welke rol speelt het kijken naar Bollywoodfilms door fans bij de vorming van hun identiteit?

Heeft het kijken van Bollywoodfilms invloed op de manier waarop de Indiase diaspora zichzelf ziet of kijkt naar de wereld om zich heen? Deze deelvraag beoogt een beeld te geven van de identificatie van fans met Bollywoodverhalen en karakters. Is er sprake van herkenning en nostalgie? Welke emoties en gevoelens komen er naar boven? Er zal gekeken worden of de respondenten de normen en waarden uit de films overnemen of implementeren in hun eigen leven en of zij deze boodschappen kunnen identificeren.

In welke mate leidt het kijken van Bollywoodfilms door de Indiase diaspora in Nederland die fan zijn van deze films tot een gesloten gemeenschap binnen de Nederlandse samenleving?

Er zal gekeken worden of de respondenten vasthouden aan eigen cultuur door *culturele nabijheid*. Of zij het van belang vinden om zich aan te sluiten bij culturele gemeenschappen, wat zij denken over culturele boodschappen in de films en hoe zij omgaan met de culturen in hun leven: de Nederlandse cultuur en de Surinaamse/Indiase/Hindoestaanse cultuur.

§ 3.3 Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie

Het onderzoek geeft inzicht in de mediaconsumptie van allochtone Nederlanders. Dit is van maatschappelijk belang omdat het een beeld kan geven van hun identiteit en preferenties op gebied van media en in welke mate zij kiezen voor transnationale media om in verbinding te blijven met de eigen cultuur. Het kan daarbij duidelijkheid geven over de manier waarop deze culturele doelgroepen omgaan met zaken als integratie en transnationale media en welke betekenis dit voor hun heeft. Is deze consumptie echt zo gevaarlijk als de media, politiek en sommige wetenschappers beweren? Het onderzoek is van wetenschappelijke relevantie omdat, hoewel er veel onderzoek is

naar de Indiase diaspora in het Westen, er nog redelijk weinig onderzoek is gedaan naar deze fancultuur binnen Nederland. Vooral de link met maatschappelijke en culturele ontwikkelingen is een nieuwe invalshoek die zowel maatschappelijk als wetenschappelijk van belang is. Ook de link van Bollywood met de Surinaams Hindoestaanse doelgroep is op wetenschappelijk gebied nog niet uitgewerkt en kan een bijdrage leveren aan onderzoeken over diaspora met een koloniaal verleden die meer dan twee culturen bezitten (Surinaamse Hindoestanen in Nederland bezitten zowel de Surinaamse, Nederlandse als Indiase cultuur)

Hoofdstuk 4. Methode

§ 4.1 Kwalitatief onderzoek

Om de centrale vraag te kunnen beantwoorden is er gekozen voor kwalitatief onderzoek. De focus is gelegd op de consumptie (ontvanger) kant van media, in het bijzonder de consumptie van Bollywoodfilms door een specifieke doelgroep binnen Nederland. Renckstorf, Wester, Scheepers (2006) beschrijven kwalitatief onderzoek als een methode om "*een overzicht te krijgen van een verschijnsel in een natuurlijke maatschappelijke situatie*" (Renckstorf et al., 2006, p. 507). Het doel van het onderzoek is niet om de behoefte in kaart te brengen van respondenten, wat makkelijker gedaan kan worden via kwantitatief onderzoek, maar om juist te zoeken naar betekenisgeving, interpretatie en de redenen voor de consumptie van media. Diepte-interviews zijn gebruikt om uitspraken te verzamelen over de mediaconsumptie van de respondenten. Diepte-interviews geven de ruimte voor de respondent om zelf meer uit te laten over persoonlijke zaken en uitspraken te doen over hun mediagebruik en persoonlijke situatie. Dit is een vrijheid die bij kwantitatief onderzoek en heel wat andere kwalitatieve onderzoeksmethoden ontbreekt.

Het onderzoek is grotendeels verklarend in combinatie met exploratie, doordat er nieuwe invalshoeken bestudeerd zijn en er nieuwe verklaringen zijn gevonden voor bepaalde patronen van mediaconsumptie. Het onderzoek bekijkt de werking van de media zoals beschreven door Renckstorf et al. (2006). In het bijzonder is er gekeken naar de derde traditie in massacommunicatie-onderzoek, de maatschappij- of cultuurgecentreerde methode. Renckstorf et al. (2006) beschrijft deze methode als "*de gevolgen van mediaanbod en mediagebruik voor cultuur en maatschappij*" (Renckstorf et al., 2006, p. 27). Daarnaast is het onderzoek ook ontvangers-gecentreerd omdat er allereerst gekeken is wat de reden voor consumptie van Bollywoodfilms is door middel van diepte-interviews en uiteindelijk zijn deze uitspraken gebruikt om antwoord te kunnen geven op een maatschappij- of cultuurgecentreerd vraagstuk die opgesteld is door middel van theorie.

§ 4.2 Steekproef en Doelgroep

Om de doelgroep voor het onderzoek te bereiken is er contact gezocht met verschillende multiculturele verenigingen om een netwerk op te stellen en vervolgens is er via de '*sneeuwbalmethode*' (Renckstorf et al. 2006) een theoretische steekproef genomen, waarbij er na elk interview gevraagd werd of de geïnterviewde nog andere fans kon aanbevelen voor interviews over

het onderwerp. Renckstorf et al. (2006) beschrijven de sneeuwbalmethode als een theoretische steekproef, omdat de selectie van respondenten vanuit het theoretisch kader tot stand komt. Tijdens de selectie is er gezocht naar een doelgroep met specifieke kenmerken.

De verenigingen waar contact mee gezocht is, zijn onder andere dansverenigingen die zich richtten op de Bollywood dansstijl of klassieke Indiase dansvormen en schoolverenigingen. Er is online gezocht naar Nederlandse fanclubs en blogs, sociale netwerken en websites die veel door fans van Bollywoodfilms bezocht worden. Er zijn ook e-mails gestuurd naar filmbedrijven uit India of artiesten om een bredere context te creëren voor het onderzoek. Uiteindelijk zijn er twee reacties terug gekomen van het grote filmbedrijf *Yash Raj Films India* en van de zanger en Bollywood acteur Ali Zafar.

Er zijn ook een aantal respondenten gezocht via het *Sangam Forum* en andere forums en/of blogs over Bollywood of voor de Hindoestaanse gemeenschap in Nederland. Een groot aantal respondenten hebben ook vrienden en familie aanbevolen om een interview bij af te nemen. Zo ontstond er uiteindelijk een netwerk van vijftientig personen die bereikt zijn om een interview bij af te nemen. Hieruit hebben een aantal geen interesse getoond of geen tijd gehad om de interviews te kunnen doen - uiteindelijk zijn er vijftien naar voren gekomen met interesse om mee te doen. Deze hebben met enthousiasme meegedaan en hebben naar eigen zeggen veel plezier gehad van het interview en gesprek.

§ 4.3 Respondenten onderzoek

In de periode van 25 maart 2012 tot en met 20 april 2012 zijn er vijftien interviews afgenomen voor het onderzoek. De respondenten zijn voornamelijk van Surinaams Hindoestaanse afkomst, waaronder een van zowel Surinaams Hindoestaans als Punjabi afkomst, een van Nederlands en Surinaams Hindoestaanse afkomst en twee van Surinaams Islamitische afkomst.

Er zijn in totaal zeven respondenten eerste generatie allochtoon en acht respondenten tweede generatie allochtoon. Het grootste deel van de respondenten heeft een HBO achtergrond of heeft postgraduate cursussen gevolgd tijdens de professionele carrière. Een kleiner aantal is laag opgeleid of heeft een WO achtergrond. Gemiddeld ligt het opleidingsniveau van de respondenten dus redelijk hoog. Ook het sociaal-economisch niveau van de respondenten is gemiddeld tot hoog. Deze factoren kunnen volgens eerder onderzoek van invloed zijn op de positie van de respondenten in de samenleving en de mate van integratie.

De interviews zijn afgenomen door middel van een lijst met opgestelde topics/onderwerpen en een aantal opgestelde vragen. Daarnaast werd het interview afgesloten met een stelling waar de respondent een mening over kon geven. Tijdens het interview was genoeg plaats voor afwijkende vragen als de interesse of antwoorden van de respondenten afweken van de topiclijst, om zo meer inzicht te krijgen over de respondent en zijn/haar fandom.

De respondenten komen uit regio Amsterdam (2), Den Haag (9), Utrecht (3) en Rotterdam (1). De leeftijden lopen uiteen; zo is de jongste 17 jaren oud, zijn er twee respondenten van 22 jaar, een van 24, 26 en 27, twee van 29 jaar, een van 33 en 34 jaar, een van 53 jaar, 56, 57 en de oudste respondent is 74 jaar. Twee respondenten zijn man, dertien zijn vrouw. De interviews zijn afgenomen bij de personen thuis (8), op de Erasmus Universiteit Rotterdam (2) of zijn via *Skype* telefonisch afgenomen (3). Alleen twee personen hebben via e-mail antwoorden gegeven, dit omdat zij graag wilde meedoen maar het een te hoge drempel vonden om op een andere wijze contact erover te hebben.

Alle gesprekken zijn met goedkeuring van de respondent via een voice-recorder opgenomen. De *Skype* gesprekken zijn opgenomen via de voice-recorder en als back up via speciale software genaamd *Powergramo*. De interviews zijn na opname getranscribeerd, uitgeschreven in *Microsoft Word*.

De respondenten zijn geïnformeerd over de anonimiteit en het doel van het onderzoek, hebben de mogelijkheid gehad om vragen of opmerkingen te geven tijdens het interview en om aan het eind toevoeging te geven of opmerkingen ter afsluiting van het interview.

§ 4.4 Codering

Voor de codering is er gebruik gemaakt van '*sensitizing concepts*'. Zoals beschreven door Renckstorf et al. (2006) zijn er na theorie onderzoek een aantal belangrijke begrippen naar voren gebracht, ook wel '*sensitizing concepts*' en deze zijn later na empirisch onderzoek gebruikt als leidraad voor de analyse van het onderzoek (Renckstorf et al., 2006, p. 509). De theorie heeft als raamwerk gediend voor de analyse van de data die gehaald is uit de interviews.

De codering ging met pen en papier. De interviews zijn uitgeprint en voor open codering grondig doorgelezen. In de *open codeerfase* zijn er codes en begrippen geformuleerd die vaak terug kwamen uit de interviews. De tweede fase was *axial coding* zoals beschreven door Fielding (2008), dit is het proces waarin er gezocht wordt naar relaties tussen codes (begrippen en thema's die uit de open codeerfase zijn gekomen) en uitspraken. Uiteindelijk is er *selectief gecodeerd* om quotes en

voorbeelden eruit te halen voor het resultatenhoofdstuk. Er is gebruik gemaakt van memo's en aantekeningen per interview om de codes en belangrijke punten bij te houden en alle interviews op dezelfde wijze te doorzoeken.

§ 4.5 Ethiek

Anonimiteit is van belang in dit onderzoek omdat de resultaten in relatie gebracht worden met maatschappelijke en culturele vraagstukken, waardoor het belangrijk is dat de respondenten geen negatieve gevolgen hebben na deelname. Respondenten hebben bij aanvang van het onderzoek informatie gekregen over de doeleinden van het onderzoek en de achtergrond van de onderzoeker. De namen van de vijftien respondenten zijn geen originele namen, maar gefingeerde namen om hun anonimiteit te waarborgen. Er zal zuinig omgegaan worden met achtergrond informatie van respondenten zoals onder andere culturele achtergrond, religie en leeftijd en de uitspraken die gedaan zijn tijdens de interviews. Geen informatie zal verstrekt worden aan derden.

§ 4.6 Operationalisering concepten

De volgende concepten zijn niet nader uitgelegd in het theoretisch kader, maar wel van belang voor het onderzoek.

Allochtoon: Volgens het CBS is een allochtoon een persoon waarvan ten minste een ouder in het buitenland geboren is (CBS, 2012). Er wordt hierbij ook rekening gehouden met eerste en tweede generatie allochtonen waarvan de eerstgenoemde in het buitenland is geboren en de tweede generatie in Nederland geboren is. Daarnaast wordt er ook onderscheid gemaakt in niet-westerse en westerse allochtonen (CBS, 2012). Het totaal niet-westerse allochtonen in Nederland in 2011 telt 1 899 245 miljoen mensen op een totale bevolking van ongeveer 17 miljoen mensen (CBS, 2012).

Hindoestaans-Surinaamse bevolking: De Indiase diaspora in Nederland omvat de personen uit India en personen die vanuit Suriname naar Nederland zijn gekomen van Hindoestaanse afkomst. Volgens Heelsum en Voorthuysen (2002) vallen onder deze bevolkingsgroep zowel Hindoes als Moslims. Deze definitie is ook gebruikt in deze thesis.

Fandom: Sandvoss (2005) gaat dieper in op de beweegredenen en achtergrond van fans. Sandvoss (2005) geeft de volgende definitie van fandom: *“the regular, emotionally involved consumption of a given popular narrative or text”* (Sandvoss, 2005, p. 8). Dit onderzoek focust zich op fans van film, bij de selectie van de doelgroep ‘Bollywood fans’ is er gezocht naar mensen die frequent naar Bollywoodfilms kijken en daarnaast ook interesse hebben in de cultuur waaronder ook muziek, dans en kleding vallen. Het fandom van de Bollywood fancultuur is breed, doordat fans van de films ook

fan kunnen zijn van bepaalde acteurs binnen deze cultuur, of van playback zangers, kledingontwerpers, liedschrijvers en andere artiesten binnen deze filmwereld. Deze fans bezoeken eventueel ook evenementen en concerten in Nederland waar de Bollywood cultuur bij aanwezig is.

§ 4.7 Kwaliteit, geldigheid en betrouwbaarheid

Renckstorf et al. (2006) stellen dat de persoon van een onderzoeker een belangrijke rol speelt in kwalitatief onderzoek. Volgens Macionis & Plummer (2008) moet de onderzoeker bij wetenschappelijk onderzoek neutraal blijven en afstand nemen van de belevingswereld van de respondent om diens uitspraken kritisch te analyseren. Daarom is in dit onderzoek afstand genomen van persoonlijke interesses om zo kritisch en objectief mogelijk te werk te gaan. De onderzoeker wordt geacht zoveel mogelijk objectief te werk te gaan om kwaliteit, geldigheid en betrouwbaarheid van het onderzoek te garanderen. Er zijn een aantal richtlijnen waaraan een onderzoeker zich kan houden om kwaliteit te waarborgen. Onderzoek moet herhaalbaar zijn; hieronder wordt verstaan dat andere onderzoekers dezelfde bevindingen en resultaten krijgen als zij het onderzoek op precies dezelfde wijze nogmaals uitvoeren, ook replicatie genoemd (Macionis & Plummer, 2008). Interviews zijn grotendeels op een *semi-standardised* methode afgenomen, dit betekent dat dezelfde vragen op nagenoeg dezelfde wijze aan elke respondent gesteld zijn. Hoewel enkele interviews afweken door improvisatie of het gebruik van de topiclijst (*non-standardised*), zijn alle interviews gedaan over dezelfde topics. Ten slotte is de codering en analyse gedaan volgens *sensitizing concepts* vanuit de theorie om logica en een rode draad in het verhaal te krijgen. Replicatie wordt echter ook gezien als een zwakte van kwalitatief onderzoek. Het is niet zeker dat de geselecteerde vijftien respondenten representatief zijn voor de gehele Indiase diaspora in Nederland. Door een bepaalde mate van standaardisering toe te passen is er geprobeerd een zo realistisch mogelijk beeld te kunnen schetsen.

Macionis & Plummer (2008) stellen dat er verschillende factoren invloed kunnen hebben op de respondenten en de antwoorden die zij geven; een voorbeeld daarvan is de omgeving. De respondenten zijn in hun eigen vertrouwde omgeving een op een geïnterviewd. Voor de aanvang van het interview is aangegeven dat hun informatie niet openbaar gemaakt zou worden aan derden. Zij voelden zich niet geremd door het feit dat de interviews werden opgenomen, dit is na te lezen in de interviews en op te merken door bepaalde opmerkingen die zij in vertrouwen gegeven hebben over persoonlijke zaken.

Na een groot aantal interviews trad er verzadiging op in de antwoorden die de respondenten gaven. Dit is een ander teken van kwaliteit van het onderzoek omdat er geen nieuwe informatie naar boven komt en dus de steekproef groot genoeg is om een conclusie te kunnen trekken.

De interpretatie van onderzoeksresultaten kan per onderzoeker verschillen. Om de kwaliteit hiervan te kunnen waarborgen, kunnen verschillende onderzoekers controleren of de methode van analyse van de onderzoeker klopt. Door de aard van het onderzoek is er geen tijd en mogelijkheid om een ander persoon nogmaals te laten test coderen naast de onderzoeker zelf. Codering is gedaan op basis van theorie en concepten, aantekeningen en memo's zijn beschikbaar voor de lezer.

De steekproef is representatief door de wijze van selectie; er is volgens de *sneeuwbalmethode* een selectie gemaakt van respondenten die theoretisch voor dit onderzoek relevant zijn. De steekproef is gevarieerd op gebied van onder andere leeftijd en persoonlijke achtergronden. Een grotere steekproef had kunnen resulteren in een grotere variatie van respondenten en uitspraken. Zoals eerder aangegeven trad er al verzadiging op. Er kan echter zoals eerder genoemd niet met volle zekerheid beweert worden dat de genomen steekproef volledig representatief is voor de gehele Indiase diaspora in Nederland. De uitspraken vanuit de industrie zijn toegevoegd ter ondersteuning. Deze personen hebben expertise op hun vakgebied en inzicht in hun internationale markt en fans. Dit is gebruikt als aanvulling op de uitspraken van de fans.

§ 4.8 Interview methode: De boodschappen in diaspora films

Zoals eerder beschreven zijn films teksten die bepaalde boodschappen met zich meedragen. Zo zijn er in Bollywood films die zich richten op de diaspora. Deze films bevatten vaak een en dezelfde boodschap; dat de diaspora in het buitenland niet de eigen cultuur en het thuisland moeten vergeten. Voor deze methode is gekozen om naast de algemene vragen ook specifiek vragen te stellen over de films om het onderwerp meer tastbaar te maken voor de respondenten. Tijdens de interviews is er gevraagd om iets meer te vertellen over de film en om aan te geven wat de respondenten opvallend vonden aan de films en wat hun aansprak. De verwachting was dat zij over de boodschappen zouden beginnen, wat in veel gevallen ook zo was. Deze methode is geïnspireerd op het onderzoek van Bandyopadhyay (2008). De drie films die gekozen zijn als gespreksmateriaal zijn; *Swades: We, the people* (2004), *Khahi Khusie Khabhie Gham* (2001) en *Mere Brother Ki Dulhan* (2011).

Deze films zijn voorbeelden van Bollywoodfilms gericht op de Indiase diaspora, waarin duidelijke boodschappen voorkomen en de hoofdpersonen meestal in conflict zijn met hun dubbele identiteit. Deze films zijn besproken met de respondenten om te zien of zij de boodschappen uit de films opmerken en wat hun mening hierover is. Deze films zijn typische diaspora films en spelen zich af in het Westen of gaan over de terugkomst van Indiase diaspora naar India vanuit het Westen. Daarnaast zijn de films gekozen omdat deze populair zijn onder de diaspora in Nederland;

voornamelijk de film *Khabhi Khusie Khabhie Gham* (2001) is een populaire film die een groot deel van de Indiase diaspora gezien heeft. Twee van de drie films hebben Sharukh Khan in de hoofdrol, een acteur die erg populair is bij de diaspora. Volledige beschrijving van deze films en voorbeelden van boodschappen uit deze films kunnen nagelezen worden in de bijlage 1.

Hoofdstuk 5. Resultaten

§ 5.1 Bollywood consumptie

De volgende paragraaf schets een beeld van de consumptie van Bollywood door de Indiase diaspora in Nederland. De respondenten gaven tijdens de interviews aan dat zij opgegroeid zijn met de Bollywoodfilms, zij zijn sinds hun jeugd en tienerjaren begonnen met het kijken van Bollywoodfilms en kijken nog steeds frequent naar deze films. Zij kijken de films wekelijks of zelfs dagelijks en verzamelen de dvd's van films, bezoeken af en toe de bioscoop of bekijken de films via Zee Tv of andere digitale Indiase zenders. Opvallend is dat de Bollywoodfilm niet eenmaal bekeken wordt, maar meerdere malen. Een van de respondenten gaf zelfs aan de film *Devdas* (2002) drieëndertig keer gezien te hebben. De tweede generatie allochtone diaspora bezoeken vaker het internet om informatie over Bollywood te verkrijgen dan de eerste generatie, wat zou verklaard kunnen worden door het generatieverschil. Uit de interviews komt naar voren dat muziek en acteurs de belangrijkste elementen zijn om de films te kijken. De respondenten kijken het meest naar romantische films. Opvallend is dat films met humor door het merendeel niet bekeken worden, doordat de humor soms moeilijk te begrijpen is. Dit zou kunnen verklaard worden door het feit dat humor erg cultureel specifiek is, en de Indiase humor voor de diaspora uit Nederland ver staat van de Nederlandse humor. Romantiek, echter, lijkt (op basis van deze interviews) minder gebonden aan een samenleving en cultuur. Er zou geconcludeerd kunnen worden dat de Indiase diaspora binnen Nederland zich dus niet langer kan identificeren met bepaalde culturele elementen uit de films. De respondenten geven ook aan kritisch te zijn en realiseren zich dat veel elementen uit de films niet overeenstemmen met de realiteit. Respondent Asin is hier heel uitgesproken over; zij geeft aan dat wat er in Indiase films voorkomt niet overeenkomt met hoe zij is opgegroeid in Suriname en daarom weinig connectie heeft met de realiteit voor haar. Ook respondent Idhaya, die in Suriname opgroeide, neemt afstand van wat er zich in de films afspeelt en geeft aan dat het weinig overeenkomt met haar wereld nu zij in het Westen woont. De andere respondenten spreken van de droomwereld die Bollywood schetst. Er wordt dus afstand genomen van de films doordat de respondenten het fictieve karakter ervan inzien en hiermee rekening houden.

De respondenten kijken de films meestal met familie of alleen. Er zit een verschil tussen de consumptie van films door de eerste en tweede generatie. Voor de eerste generatie die vanuit Suriname gekomen is, was het kijken van de films een sociale gebeurtenis waarbij alle neefjes en nichtjes, vrienden en vriendinnen samenkwamen om een film te bekijken. Zij geven aan dat zij nu in

Nederland in een individualistische maatschappij leven en dit sociale aspect opgegeven hebben en daarom de films vaker alleen bekijken of met hun eigen gezin. Het is dus duidelijk dat de consumptie veranderd is nu de eerste generatie respondenten in Nederland woont. De tweede generatie en eerste generatie consumeren nu op grotendeels dezelfde wijze de films.

§ 5.2 Betekenis Bollywood voor Diaspora

Nu er een beeld geschetst is van het consumptiepatroon van de respondenten kan er iets dieper gekeken worden naar de betekenis van Bollywood voor deze personen. Voor de respondenten is Bollywood voornamelijk een manier om te ontspannen en ter entertainment. Door veel respondenten wordt benadrukt dat het kijken naar Bollywoodfilms een moment is waarop het verstand op nul gezet kan worden en dat genoten kan worden van de fantasie, de droomwereld, de muziek, het sprookje, de simpele verhalen en de romantiek. Het andere deel van de respondenten beschrijft Bollywood als films met een boodschap of waaruit geleerd kan worden over liefde en familie. Dit laatste kwam voornamelijk voor bij de eerste generatie die opgegroeid is in een traditioneel tijdperk in Suriname.

Voor de eerste generatie allochtonen zit de betekenis van Bollywood daarom dieper dan bij de tweede generatie. Dit kwam doordat Bollywood in de jeugd van deze personen de enige context voor een uitstapje was. Dit was in de jaren 1960 en '70, waarin de films een uitlaatklep waren voor de respondenten en hun ondersteunde in hun opvoeding. Bollywood wordt door de meeste beschreven als een deel van hun leven; vooral voor de vrouwen is het van belang op gebied van liefdesrelaties. Zij identificeren zich met de karakters en liefdesverhalen, leren hiervan en vormen een droomwereld over de perfect liefde, baan en familie.

"Als ik al een van die oude liedjes hoor van vroeger van de jaren '60, '70, dan ben ik de gelukkigste mens op de wereld, kun je nagaan hoe in mijn onderbewustzijn de Bollywoodfilms en liedjes een link hebben met vreugde en gelukigheid en het sociale [...]" (*Asin, 54 jaar*)

De respondenten geven aan dat Bollywood iets is waarmee zij zijn opgegroeid en dat het een stukje cultuur is. Zij gebruiken echter de films niet om een cultuur of religie te beleven, maar gebruiken de films puur als een manier om te ontspannen. Hoewel het niet expliciet genoemd is door de respondenten lijkt het bij een enkeling alsof cultuur in Bollywoodfilms wel van belang is. De focus ligt hier meer op omgangsvormen en bepaalde waarden en normen vanuit de Indiase cultuur die gewaardeerd wordt van de Bollywoodfilm. Ook lijkt het een vorm van nostalgie zoals beschreven door Bandyopadhyay (2008). Hij definieert het begrip echter als verlangen om terug te keren naar

het thuisland. In dit onderzoek lijkt nostalgie te staan voor de terugkeer naar een bepaalde tijd. De respondenten hebben geen intentie om terug te keren naar het land van herkomst, maar vooral de eerste generatie verlangt naar de tijd in Suriname toen Bollywood nog een belangrijke sociale bezigheid was voor vrienden en familie. Oudere films uit deze tijd provokeren deze nostalgie. Deze vorm van nostalgie is echter niet te zien bij de tweede generatie. Voor het merendeel blijft de Bollywoodfilm een manier van tijdverdrijf en om de gedachten te verzetten. Zij kijken minder serieus naar de Bollywoodfilm dan de Hollywoodfilm door de simpele verhalen en kwaliteit en hechten andere emoties en gevoelens aan Bollywoodfilms die zij niet hechten aan Hollywoodfilms. Culturele nabijheid speelt dus een rol, een begrip dat ook centraal staat in het onderzoek van La Pastina en Straubhaar (2005). De respondenten geven ook aan dat het kijken van Bollywoodfilms een herkenning is en zij identificeren zich met sommige romantische verhalen of familiale dilemma's die zich in de films afspelen.

“Het is toch wel even zo'n droomwereld[...] Waarvan ik denk dat ieder meisje wel denkt van, zo zou ik het willen hebben. [...] het is gewoon een manier om even je gedachtes te verzetten[...] een soort van sprookje[...].” (*Kahali, 22 jaar*)

Een andere uitspraak die vaak naar voren komt uit de interviews is dat de films herkenbaar zijn door de cultuur en de strubbelingen van de karakters uit films die over diaspora gaan. Deze films laten zien hoe diaspora in het Westen zich aanpassen aan het nieuwe land van residentie maar ook de moeilijkheden die zij doormaken. Het combineren van twee culturen, het “moderne” en het “traditionele” is iets herkenbaars doordat veel respondenten de Hindoestaanse cultuur mixen met de Nederlandse of westerse cultuur. De respondenten kijken daarom al snel naar programma's als *'Dance India Dance'* of *'Indian Idol'* waar zowel dans en zang vanuit India gecombineerd worden met westerse dans en zang. Deze mix kan een reflectie zijn van de leefwereld van de diaspora. De volgende respondent beschrijft de twee culturen waarmee ze dagelijks om moet gaan, zij ziet dit gevecht met verschillen wel terug in films.

“Het vechten met de verschillen [...] Thuis ben je Hindoestaan en ben je gebonden aan bepaalde regels zoals niet praten als volwassenen praten [...] op school moet je gewoon heel mondig zijn, overal je mening over hebben[...] ook al zijn twee volwassenen aan het woord[...] het zijn hele contrasten” (*Sharmila, 29 jaar, Nederlandse Bollywood journaliste*)

Tot slot blijkt het niet vanzelfsprekend dat de hele familie interesse heeft in Bollywoodfilms en is het een persoonlijke keuze om hiernaar te kijken. Het wordt niet opgelegd door de familie om de films te

kijken; de respondenten die kinderen hebben geven aan dat een merendeel geen interesse heeft in de films of muziek. Dus hoewel Bollywood iets is waarmee de respondenten zijn opgegroeid is het er niet met de paplepel ingegoten of een verplichte aangelegenheid waarvan zij als kind van moesten leren. Het is een eigen keuze geweest om de films te consumeren.

5.2.1 Transnationale zenders

Het overgrote deel van de respondenten heeft Indiase zenders thuis zoals *Zee Tv*. Respondent Gaaya noemt de zenders een hype: elke Hindoestaan had op een gegeven moment het Indiase digitale zenderpakket van een televisieprovider. Het merendeel van de respondenten kijkt de zenders voor de Bollywoodfilms, clips, muziek en talentshows. Een enkeling consumeert ook de dramaseries of andere actualiteitprogramma's. Hieruit kan geconcludeerd worden dat deze zenders niet aangeschaft worden voor de consumptie van Indiaas nieuws of actualiteiten, religieuze of Indiase nationale programma's en series. De consumptie is volledig gericht op Bollywood en entertainment.

§ 5.3 De Bollywood Industrie en de betekenis voor fans

De respondenten kijken dus voornamelijk naar Bollywood voor de entertainment en ontspanning. De volgende twee uitspraken komen uit de contacten met actoren uit de industrie. Door een beeld te geven van wat de artiesten en de Bollywood industrie zelf denken over Bollywood kan er een beeld geschetst worden van zowel de industrie als de fans om te zien of dit in evenwicht is. Het is opvallend dat het element van ontspanning en het ontvluchten van dagelijkse stress zowel voor de fans als voor de industrie een van de belangrijkste elementen is van Bollywood.

“Bollywood is a mean [...] to [...] bridge gaps between people through my art. It is also a mean to fulfill my lifelong dream, which was to be able to entertain people and take them away from their daily worries and stress for that time at least through a song or a movie” (*Ali Zafar, Bollywood acteur en zanger bekend van onder andere de film Mere Brother Ki Dulhan, 2011*)

“I believe that it is a great way for the First generation to reconnect with their roots and for the Gen Next it is a great way to be introduced to their origins. [...]Our cinema is connecting with people all over the world for the same reason it is connecting in India – it provides a relief from the daily grind, which is now the biggest issue facing the world.” (*Avtar, Vice President International Operations voor Yash Raj Films India, een entertainment en filmbedrijf en producer van onder andere de film Mere Brother Ki Dulhan, 2011*)

Opvallend is de uitspraak van artiest Ali Zafar over het samenbrengen van mensen door midden van kunst en cultuur. Ook in de interviews met de respondenten kwam naar voren dat de films een brug waren tussen jong en oud, maar ook tussen traditie en moderniteit. Een voorbeeld is respondent Rani die beschrijft dat zij in haar jeugd uit de films leerde over cultuur maar ook liefde en moderniteit. Dit brengt een discussie met zich mee. Want de Bollywoodfilm heeft zowel een link met de traditie en cultuur van India, maar is ook een wijze geweest om het publiek te introduceren aan nieuwe thema's om taboes te bespreken die in de Indiase cultuur weinig besproken worden. Respondent Maalik vermeldt dit ook. Hij geeft aan dat er nu films zijn over homoseksualiteit, scheidingen en vreemdgaan en dat op deze wijze het publiek erop geattendeerd wordt dat dit ook in de Hindoestaanse cultuur voorkomt en niet alleen in het Westen.

5.3.1 De kritiek op modernere Bollywoodfilms

Hoewel de respondenten van Bollywood houden prefereren zij de oudere films en worden de nieuwe films bekritiseerd. De acteurs en actrices waar de respondenten graag naar kijken worden leuk gevonden om hun stemgeluid, danstalent, bescheidenheid, lichaamstaal, expressie en vaardigheden om emoties los te maken bij het publiek. De acteur Sharukh Khan is favoriet bij het grootste deel van de respondenten. Ook de wat oudere acteurs en actrices uit de jaren 80-90 behoren tot de favorieten van de respondenten. Het is opvallend dat de hedendaagse acteurs bekritiseerd worden op hun talent; zij zouden alleen aangenomen zijn om uiterlijk. Zoals eerder gesteld worden ook de meer recente films door veel respondenten, waaronder ook de jongere generatie, bekritiseerd. Deze zouden te verwesterd zijn en er zou teveel naakt in zitten. De vraag is of voor alle respondenten, zoals eerder genoemd, de bespreking van culturele taboes ook een punt van kritiek is of dat alleen de klederdracht hun dwars zit.

Voor het begrip 'bescheidenheid' kwam geregeld terug in de uitspraken. De vrouwen droegen volgens de respondenten vroeger meer kleding, traditionelere kleding en gedroegen zich meer bescheiden en netjes. Respondenten Kajal en Razia vinden voor deze reden de actrices uit de jaren 90 beter dan die van nu. Het is ook duidelijk dat de eerste generatie zich mateloos irriteert aan de kleding en verandering van normen en waarden in de films. Respondenten Rani, Maalik en Imani kijken graag naar de oudere acteurs als Shammi Kapoor en Hema Malini, die in de jaren 70-80 populair waren. Zij zijn van mening dat het vroeger "netter" was en er meer kleding gedragen werd dan vandaag. De vraag is of deze bevindingen iets kunnen zeggen over de binding met cultuur van de diaspora. Naar mening van de respondenten gaan de oudere films over traditie en cultuur terwijl de nieuwe films dit authentieke element aan het verliezen zijn en plaatsmaken voor moderniteit en

normen en waarden vanuit het Westen. Het is mogelijk dat de diaspora in Nederland liever kijkt naar de oudere films omdat zij op zoek zijn naar cultuur en traditie.

Een vraag die rijst is of de populariteit van Bollywood groot blijft bij de volgende generaties die door de verwatering van de Surinaamse en Indiase cultuur, modernisering en globalisering van Bollywood misschien geen tot weinig interesse meer hebben in Bollywood. Er wordt door veel respondenten aangegeven dat zij een van de weinige zijn in de familie die nog waarde hechten aan de films. De films worden moderner en gaan steeds meer de richting uit van Hollywood. De vraag is of de volgende generatie van de diaspora totaal geen connectie meer zal hebben met dit stukje cultuur, de Bollywoodfilm. Neemt door de modernisering en globalisering van Bollywood het belang van *culturele nabijheid* af doordat de films meer internationaal worden en cultureel van minder belang? Het onderzoek maakt duidelijk dat de oudere film meer waarde hebben voor de respondenten, het is de vraag of dit betrekking heeft tot het vasthouden aan cultuur of gewoon een generatieverschil is.

§ 5.4 Hollywood en Bollywood

Om erachter te komen of de respondenten een divers aanbod van media consumeren naast de Bollywoodfilms is er ook gevraagd naar hun relatie met Hollywoodfilms. Een diverse consumptie van internationale media leidt volgens Corpus Ong (2009) namelijk tot een kosmopolitische leefwijze. Het overgrote deel van de respondenten kijkt ook naar Hollywoodfilms en gaf aan filmliefhebber te zijn. De keuze tussen Bollywood en Hollywood was echter moeilijker, en het grootste deel kiest voor beide. Opmerkelijk is dat de fans van Bollywood erg kritisch zijn voor de films, omdat deze Hollywood nog te vaak zouden willen kopiëren. Hollywood zou op technisch gebied dan weer voorlopen op Bollywood. Ook de meningen over de vraag of Bollywood populair zou kunnen worden bij een westers publiek waren verdeeld. De helft had veel vertrouwen in de populariteit van Bollywood in het Westen en gaf aan dat het nu al erg populair is. Zo ook Sharmila, die bewondering heeft voor de manier waarop Duitse fans de films omhelsd hebben:

“Het is een van die dingen waarom Bollywood zo groot is in Duitsland. Die Duitsers die misten emotie [...] toen ik in Berlijn was, toen zeiden ze dat Bollywood voor hun de knop was om te huilen. Ze missen dat in Hollywood.” (Sharmila, 29 jaar, Nederlandse Bollywood journaliste)

De uitspraak van Sharmila laat zien wat volgens de meeste respondenten de sterkte is van Bollywood: het musical aspect en de emoties. Elementen die Bollywood groot kunnen maken bij een westers publiek. Een groot deel zag echter ook veel zwaktes in de films en was van mening dat het

moeilijk was voor een westers publiek om naar de films te kijken door onder andere de lengte, de vele liederen, de voorspelbaarheid, gebrek aan inhoud en “overdreven” acteerwerk. De films moeten worden aangepast wil Bollywood populair worden in het Westen. Een punt dat genoemd wordt door een enkeling ter verdediging van de Bollywoodfilm is dat, hoewel het, het etiket *escape cinema* gekregen heeft, het nu meer realistisch is dan Hollywoodfilms. De Hollywoodfilm gaat zich volgens respondent Sharmila en Asin steeds meer op special effects en superhelden richten. Terwijl Bollywood de focus legt op realistische relaties en familieverhalen. De meningen over de cross-over film zijn ook verdeeld. Hoewel de respondenten trots zijn dat Bollywood op deze wijze bij een groter publiek aantrekt maken zij zich zorgen over de kwaliteit van deze films. Deze zouden niet representatief zijn doordat het meestal parodieën zijn en doordat deze stereotyperend zijn. Tot slot heeft een enkeling wel eens een film gedeeld met westerse vrienden, maar het overgrote deel deelt de films alleen met vrienden en familie met dezelfde culturele achtergrond. Het is dus duidelijk dat de fans van Bollywood trots zijn op de Bollywoodfilms, maar even kritisch zijn voor de kwaliteit en ontwikkeling van de films. Deze kritische kijk op eigen transnationale media komt ook naar voren in onderzoek van Aksoy en Robins (2002). De respondenten hebben dus een ruimere denkwijze ontwikkeld en zijn kritisch. Maakt dit hun dan niet een kosmopoliet in plaats van gesloten?

§ 5.5 Bollywood: Cultuur en India

Om deze vragen te kunnen beantwoorden moet er gekeken worden naar de binding van de respondenten met hun eigen cultuur. Om erachter te komen of de respondenten de boodschappen over het behouden van de cultuur in het nieuwe land van residentie uit de diaspora Bollywoodfilms kunnen halen, werden er tijdens de interviews vragen gesteld over drie verschillende diaspora films: *Mere Brother Ki Dulhan* (2011), *Khahi Khusi Khabhie Gham* (2001) en *Swades* (2004). Er moet rekening gehouden worden dat het publiek zoals in de theorie van Straubhaar (1991) niet passief is in de overname van boodschappen, maar actief. De interpretatie van de boodschappen voor de diaspora in film zou dus per persoon kunnen verschillen. Deze films bevatten scènes en boodschappen die duidelijk gaan over het behouden van cultuur en het vasthouden aan deze cultuur in het Westen en de strubbelingen die de Indiase diaspora hebben in het Westen door de frictie tussen de twee culturen die zij bezitten. De film *Khahi Khusi Khabhie Gham* (2001) wordt door de respondenten genoemd als een klassieker en valt onder de favoriete films van de respondenten. Het is volgens hen een typische Bollywoodfilm die alle elementen bezit. Voornamelijk deze film en *Swades* (2004) werden meerdere keren genoemd om de boodschappen die erin zitten. Een groot aantal respondenten vinden het mooi hoe de actrice in *Khahi Khusi Khabhie Gham* (2001) ook in Engeland haar cultuur naar voren brengt. Ook de film *Swades* (2004) wordt herkend als een film

waarin gezocht wordt naar roots en cultuur door de, in Amerika wonende, hoofdpersonage. *Swades* (2004) is voor veel respondenten een reden om in de toekomst een bezoek te brengen aan India om op zoek te gaan naar hun Indiase roots. Respondent Maalik noemt de boodschappen uit de film inspirerend doordat hij zelf ook kennis heeft opgedaan door opleidingen te volgen in het Westen en graag wilt zien dat Surinamers deze kennis in hun thuisland gebruiken om het land op te bouwen. Respondent Sharmila identificeert zich met de hoofdpersoon uit de film, die constant met een flesje mineraalwater rondloopt. Zij vertelt dat dit door de *Gemeentelijke of Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD)* wordt geadviseerd en herkent zich in de hoofdpersoon doordat zij ook precies dezelfde handelingen maakte en reacties had als de hoofdpersoon toen zij het land bezocht. Het is dus duidelijk dat de films gericht op de diaspora invloed hebben op de Indiase diaspora en het aanleiding geeft tot *roots toerisme* (cf. Bandyopadhyay, 2008). Het verlangen van de respondenten om een dag op zoek te gaan naar hun wortels wordt gestimuleerd door bepaalde films met hetzelfde onderwerp. Het is echter wel zo dat de meningen over India veel verschillen. Zo hadden respondenten Asin en Kahali door de Bollywoodfilms een rooskleurig beeld over India en bleek het in de realiteit niet zo mooi te zijn als zij hadden verwacht. De andere respondenten zijn van mening dat de films weinig invloed hebben op hun beslissing om India te bezoeken of hebben zelfs geen interesse om er heen te gaan.

§ 5.6 Bollywood: Identificatie en herkenning

Bollywoodfilms zoals *Khabi Khusi Khabhie Gham* (2001) laten bepaalde normen en waarden zien over familie, het gezin en relaties. Respondent Kahali is erg vasthoudend dat deze waarden haar meer aanspreken dan de westerse normen en waarden. Zij vermeldt bijvoorbeeld dat in Nederland ouderen al snel in een bejaardentehuis gestopt worden, iets wat zij vreselijk vindt. Ook aan Hindoestaanse tradities rondom trouwen hecht zij veel waarde. Het onderwerp 'huwelijk' komt zeer vaak terug in Bollywoodfilms. Duidelijk is echter ook dat niet alle respondenten deze normen en waarden omhelzen en zich ook realiseren dat er andere tradities zijn uit andere culturen waar ook waarheid in zit. Zo hebben respondenten Razia, Imani en Idhaya zich wel eens geïdentificeerd met het verhaal uit *Khabi Khusi Khabhie Gham* (2001) of andere films waarin zoons of dochters niet mogen trouwen met een partner van eigen keuze, en herkennen zij de familieproblemen die hiermee gepaard gaan.

”Het is een herkenning, een herkenning van de starre gedachtegang, wat heel veel in de Hindoestaanse cultuur voorkomt [...] Mensen die denken dat iemand die niet uit jouw milieu komt anders denkt en dus ook niet bij jou hoort en dan de afwijzing daarvan, dat was de herkenning bij deze film ja” (*Idhaya, 53 jaar over de identificatie met de film Khabi Khusie Khabhie Gham, 2001*)

Respondent Rani vertelt zo ook over ervaringen met haar eigen kinderen. Het huwelijk tussen twee verschillende culturen is in haar eigen familie vaker voorgekomen, hier had zij in het begin negatieve gedachtes en vooroordelen over. Zij beschrijft dat het een angst was voor het onbekende, een angst om de identiteit kwijt te raken. Zij benadrukt dat de series en films op *Zee Tv* over schoonmoeders en familiedramas haar leerde om meer vrij te denken over bepaalde tradities uit haar eigen cultuur. Toch geeft zij later toe dat zij het mooi vindt als de diaspora die opgegroeid is in Nederland terug gaat naar de eigen roots.

”[vrouwelijke personages] wilden niet trouwen met hun eigen cultuur maar met Engelse jongens. Ze hadden de Engelse cultuur, kleding en praten en toen zijn zij naar India gegaan en hebben daar meisjes en jongens in India ontmoet en toen zijn ze veranderd.” (*Rani, 74 jaar over een film*)

Zoals eerder gesteld is het grootste deel van de respondenten niet bewust bezig met identificatie of herkenning en kijken zij de films, naar eigen zeggen, puur en alleen voor ontspanning of entertainment. De respondenten vinden echter wel herkenning in de relaties en problemen uit de films. Daarnaast is er redelijk wat verzet tegen sommige culturele aspecten van de films. Dit kan iets laten zien over de opvattingen van de respondenten over hun eigen culturen. De omhelzing van de verschillende culturen die de respondenten bezitten komt steeds weer naar voren, en illustreert de cultureel hybride identiteiten van de respondenten.

§ 5.7 De Indiase diaspora in Nederland: Cultureel hybride en kosmopoliet

Bandyopadyay (2008) stelt dat de diaspora cultureel hybride is door de twee of meerdere culturen die deze diaspora bezitten. Georgiou en Silverstone (2007) voegen hieraan toe dat deze groep keuze heeft uit een gevarieerd media-aanbod, door media te bekijken zowel uit het thuisland (India of Suriname) als globale media en media van het land van residentie (Nederland). Corpus Ong (2009) beschrijft deze consumptie van diverse media als kenmerkend voor een kosmopoliet. Uit het onderzoek blijkt dat de Indiase diaspora in Nederland zowel Hollywoodfilms als Bollywoodfilms bekijkt. Zij zeggen open te zijn voor de Nederlandse cultuur en daarnaast door middel van Bollywoodfilms van een stukje van een andere cultuur te kunnen genieten. Respondent Imani benadrukt dat zij van meerdere culturen leert en leent om zichzelf persoonlijk te kunnen bereiken.

Zij ziet zichzelf als wereldburger en omschrijft de samenleving in Nederland als een multiculturele keuken. Ook respondent Asin vertelt hoe zij houdt van de Nederlandse mentaliteit en cultuur en hoe zij positieve elementen vanuit haar Surinaamse cultuur mengt met de Nederlandse cultuur om zo een perfecte middenweg te krijgen. Respondent Aadita noemt deze middenweg *'best of both words'*. Deze uitspraken ondersteunen de theorie van Madan (2000) die benadrukt dat de diaspora een 3^e plaats moet vinden tussen het land van residentie en het thuisland. Deze 3^e plaats zou een balans kunnen zijn tussen de culturen die de diaspora bezitten of een multiculturele attitude. Het merendeel van de respondenten voelt zich trots met deze mixcultuur. Georgiou en Silverstone (2007) beweren dat transnationale media invloed hebben op de manier waarop de diaspora zichzelf zien. Respondent Shalini beschrijft echter dat de Bollywoodfilms tegenwoordig op buitenlandse locaties plaatsvinden en dat er veel Engels gesproken wordt. Zij kaart hierbij aan dat de Bollywoodfilms zich grotendeels richten op de diaspora in het Westen. Deze films gaan dus niet meer over India en de samenleving binnen India maar juist over de diaspora die leeft in een westerse cultuur en dus cultureel hybride is. Dit wordt ook door Aksoy en Robins (2002) geconcludeerd, de migranten consumeren niet media die over het thuisland gaan, maar media die vertellen over de migranten in het Westen. Het gaat dus niet meer over het verlangen naar het thuisland, maar over de diaspora die met meerdere culturen omgaat in het Westen zoals Aksoy en Robins (2002) dit presenteren. Een goed voorbeeld is de transnationale zender *Zee Tv*, die door een groot deel van de respondenten wordt bekeken. Respondent Imani vertelt dat zij deze zender heeft om meer te weten over de Hindoestaanse gemeenschap in het Westen. *Zee Tv* in Nederland is een internationaal gerichte zender en laat Europese en voornamelijk Brits Indiase diaspora zien en laat weinig zien van de Indiase bevolking zelf. Dit wordt benadrukt door Aksoy en Robins (2000) die stellen dat transnationale zenders een internationaal karakter hebben. De auteurs zijn van mening dat de diaspora doelgroepen een andere kijk ontwikkelen doordat zij aan het eind van de dag er niet volledig bijhoren in het land van herkomst en daarnaast ook niet volledig bij het land van residentie horen. Deze nieuwe kijk zou het beste kunnen vallen onder Corpus Ongs (2009) definitie van kosmopolieten; wereldburgers. De vraag is of er een mate van gesloten kosmopolitisme voorkomt onder de Indiase diaspora en of de consumptie van Bollywood hier invloed op heeft.

5.7.1 De Indiase diaspora en hun plaats binnen de Nederlandse samenleving

Terugkomend op het idee van Aksoy en Robins (2000) dat de diaspora niet volledig thuis is in de culturen die zij bezitten, kan er dus gezegd worden dat er meerdere factoren een rol spelen bij de integratie van deze personen. Een fenomeen waarover Madan (2000) spreekt in eigen onderzoek komt ook voort uit de interviews. Discriminatie onderhoudt het gevoel van verschil in een

samenleving. De autochtone samenleving kan zo binnen een samenleving een 'andere' of zelfs een 'vijand' creëren. Verschillende respondenten beschrijven dit fenomeen. Respondent Sharmila vertelt dat, doordat zij een kleurtje heeft, andere mensen haar nooit zullen zien als Nederlander.

Respondent Rani beschrijft dat de oudere generatie Nederlanders haar niet welkom heten en op afstand blijven. Zij benadrukt dat jongere generaties zichzelf wel openstellen naar andere culturen. Ook andere respondenten benadrukken dat zij een kleurtje hebben en daardoor altijd als 'anders' gezien zullen worden. Het proces van integratie ligt dus niet volledig bij de allochtone doelgroepen maar, ook bij de autochtone doelgroep.

Hoewel het merendeel van de respondenten het belangrijk vindt om zichzelf te integreren in de Nederlandse cultuur en zich meer Nederlands voelt dan Surinaams zijn er enkele uitspraken naar voren gekomen uit de interviews die duidelijkheid geven over de gevoelens van de diaspora over hun identiteit. Een groot deel van de respondenten heeft geen affiniteit met de Surinaamse cultuur. Zij zijn opgegroeid in Nederland en hebben zich hier ontwikkeld. Respondenten Maalik en Rani zijn de enige respondenten die zich niet Nederlands voelen en Sharmila lijkt te twijfelen over haar identiteit door de manier waarop er in de samenleving naar haar gekeken wordt.

"Ik voel mij Surinamer, ik ben gewoon eerlijk en ik zeg het ook gewoon openlijk hoor, het enige wat mij Nederlands maakt is mijn passpoort" (Maalik, 33 jaar)

"Ik word gezien als allochtoon en dat ben ik ook" (Sharmila, 29 jaar, Nederlandse Bollywood journaliste)

Opmerkelijk was dat de tweede generatie allochtonen, die in Nederland geboren en opgegroeid zijn, zich totaal niet verbonden voelen met Suriname, maar juist meer binding hebben met India doordat het Hindoe geloof en de cultuur oorsprong heeft in dit land. De eerste generatie allochtonen lijken juist meer binding te hebben met Suriname, het land van herkomst dan India. Dit komt precies doordat zij zich realiseren dat wat er in Bollywoodfilms getoond wordt niet overeenkomt met hoe zij opgegroeid zijn in Suriname.

Dit fenomeen wordt ook besproken door Bandyopadhyay (2008). Hij bespreekt in zijn onderzoek Britse Indiërs uit Trinidad die niet geboren zijn in India, maar zich wel verbonden voelen met het land. Zij voelen zich zelfs nog meer verbonden met India dan personen die in India geboren zijn. Bij eerste generatie allochtonen uit Suriname blijkt dit niet het geval, de tweede generatie hebben echter wel meer binding met India en de cultuur. Een groot deel had ook India bezocht, terwijl zij nooit of maar eenmalig naar Suriname zijn geweest. Dit kunnen we linken aan Hall (1990), die stelt dat

mediateksten zoals film het gevoel van een gebroken verleden en verloren identiteit kunnen helen. De tweede generatie is niet opgegroeid in Suriname, maar groeit wel op met de Hindoestaanse religie die verbonden is met het land India. De autochtone bevolking in Nederland ziet hen niet als Nederlands door uiterlijkheden en daardoor gaat deze generatie op zoek naar hun roots. Die roots blijken eerder cultureel(-historisch) dan geografisch gedefinieerd te worden: deze liggen niet in geboorteland Suriname maar in India.

Bandyopadhyay (2008) benadrukt dat deze doelgroep, die niet geboren is in India en waarvan voorouders uit een ander land komen (Suriname), op zoek zijn naar hun cultuur en identiteit en zich hierdoor vastklampen aan de Indiase roots. Het is volgens de auteur een gevoel van gemis dat de gevoelens tegenover India sterker maakt dan de gevoelens uit het land waar hun ouders vandaan komen. Het is een zoektocht naar identiteit en een plaats waartoe zij kunnen behoren.

Respondent Suhani, daarentegen, bespreekt haar frustratie over de volgens haar overdreven connectie die Nederlandse Hindoestanen in Nederland hebben met India en dat deze binding in Suriname veel minder extreem voorkomt.

“ Het verbaast mij wel dat Hindoestanen in Nederland ontzettend vastklampen aan hun cultuur dat ze zelfs doorschieten in vergelijking met hoe Surinamers met hun cultuur omgaan. In Suriname dragen Moslims ook nooit een hoofddoek hoor, maar opeens in Nederland klampen ze vast aan de cultuur. Hier wordt het opeens beladen, om de identiteit te behouden.” (Suhani, 29 jaar)

5.7.2 De Hindoestaanse gemeenschap in Nederland

De kritiek van autochtone gemeenschappen op allochtone doelgroepen in Nederland situeert zich, zoals in het theoretisch kader al bleek, op het vlak van integratie. De allochtone doelgroepen zouden teveel terug kijken naar hun verleden en vasthouden aan eigen cultuur. Ehrkamp (2005) is van mening dat, hoewel het lijkt alsof immigranten door cultuur gebonden ondernemingen op te zetten en in gesloten gemeenschappen lijken te leven, zij eigenlijk investeren in het nieuwe land van residentie en niet in het thuisland. Respondent Sharmila stelt dat Hindoestanen op de voorgrond moeten treden in Nederland, zij stelt dat deze doelgroep goed geschoold is en dit moet laten zien binnen de Nederlandse samenleving. Dit gebeurt volgens haar echter door bepaalde culturele belemmeringen nog niet genoeg. Zij noemt de hoge prestatiedruk die Hindoestaanse ouders vaak op hun kinderen uitoefenen als grote bellemering. Dit zou hun zelfvertrouwen aantasten. Ook verwachtingen rondom huwelijk en andere tradities noemt Sharmila als factor waardoor Hindoestanen niet zo snel op de voorgrond treden in de samenleving. Sharmila noemt dus

Hindoestaanse culturele aspecten die moeilijk samengaan met de Nederlandse cultuur en daardoor een bellemering kunnen vormen voor deze doelgroep. Het is duidelijk dat het bezitten van verschillende culturen voor en nadelen heeft en dat er een balans gezocht moet worden tussen beide. Het is mogelijk dat door generatieverschillen de gedachtes over traditie en cultuur nog erg variëren. Respondent Maalik benadrukt in tegenstelling dat Surinamers uit Nederland de kennis (opgedaan door middel van educatie) die zij in Nederland hebben opgebouwd moeten investeren in Suriname om het land op te bouwen. Het grootste deel van de respondenten heeft echter geen interesse om terug naar Suriname te gaan of om te gaan wonen in India. Zij voelen zich gesetteld in Nederland op onder meer economisch niveau.

Het merendeel van de respondenten praktiseert het Hindoe geloof slechts in beperkte mate: zij bezoeken geen tempel en vieren alleen een aantal malen per jaar Hindoestaanse feestdagen. Er lijkt wel een verband te zijn tussen religie, het vasthouden aan de Hindoestaanse cultuur en de interesse in de Hindoestaanse gemeenschap in Nederland. Respondent Gaaya heeft sinds kleins af aan op een Hindoestaanse basisschool gezeten en respondent Maalik is zoon en kleinzoon van priesters. Zij zijn ook de enige twee respondenten die interesse hebben in de Hindoestaanse gemeenschap en/of al hebben deelgenomen aan deze gemeenschap. De andere respondenten nemen hier bewust afstand van. Door gebrek aan interesse, maar ook doordat zij zichzelf niet willen afsluiten van de rest van de Nederlandse samenleving. Respondent Aadita stelt zelfs dat mensen die zich bij een gemeenschap voegen hun integratie in de weg staan. Het is dus de vraag of de autochtone gemeenschap die zich zorgen maakt het aan het rechte eind heeft over het vasthouden aan de thuiscultuur van de allochtone gemeenschap. De Hindoestaanse doelgroepen lijken toch duidelijk afstand te hebben genomen.

5.7.3 Bollywood, religie, normen en waarden en taal

Hoewel de meeste respondenten aangeven dat zij niet naar de films kijken om meer te leren over de eigen cultuur, zijn er een paar uitzonderingen. Respondent Gaaya vertelt dat zij in een film gezien heeft hoe vrouwen bidden en waarvoor zij dit doen en vindt dit inspirerend voor het praktiseren van haar geloof. Uit de onderstaande quote van Gaaya lijkt zij echter de Hindoestaanse religie gelijk te stellen aan cultuur. Hoewel dit lijkt op een verwarring die door veel mensen in de praktijk gemaakt wordt, probeert zij toch kenbaar te maken dat zij veel waarde hecht aan haar religie. Respondent Kahali voelt zich meer op gemak met de normen en waarden die voort komen uit de Bollywoodfilms in vergelijking met de Nederlandse normen en waarden.

“Bij bepaalde standaarden die Nederlanders hebben, denk ik, nou in andere landen gaat het er zo aan toe [...]als je kijkt naar samenwonen en trouwen gewoon dat soort dingen [...]Een film geeft dan weer hoe het aan de andere kant van wereld kan zijn. [...] Zoals wij de standaard hebben in Nederland, dat hoeft niet perse de standaard voor jezelf te zijn” (*Kahali, 22 jaar*)

“ Als ik geen Hindoestaan zou zijn, ja dan is alles weer een beetje saai [...]mijn Nederlandse vriendin, die heeft niet echt een cultuur, die heeft niet veel feestdagen, alleen kerst en Pasen” (*Gaaya, 17 jaar*)

In tegenstelling hiermee vertelt respondent Asin dat zij in haar jeugd naar religieuze films moest kijken van haar ouders; door haar slechte ervaring hiermee heeft zij de keuze gemaakt het heel anders aan te pakken met haar kinderen en hun vrij te laten in de keuze van films. Ook respondent Idhaya heeft het op deze wijze ervaren; zij vertelt dat het vroeger meer ging om het ‘Hindoestaan zijn’ maar nu met haar eigen gezin in het Westen is het heel anders. Die hechting aan het Hindoestaan zijn is niet meer zo groot. Het merendeel van de respondenten geeft echter wel aan meer te leren over de Islamitische cultuur door Bollywood. Madan (2000) schrijft dat Bollywoodfilms gebruikt worden als educatief materiaal voor de kinderen van de diaspora om de taal, waarden en normen en tradities aan te leren (Madan, 2000, p. 27). Uit de interviews blijkt dat dit maar in beperkte mate het geval is. De respondenten benadrukken dat het om de ontspanning gaat en dat zij niet heel serieus naar de films kijken.

5.7.4 Culturele nabijheid en Bollywood cultuur

De culturele nabijheid zoals beschreven door La Pastina en Straubhaar (2005) speelt wel degelijk een rol bij de consumptie van Bollywoodfilms door de Indiase diaspora in Nederland. Het merendeel van de respondenten laat weten dat Bollywood een stukje cultuur is waarmee zij zijn opgegroeid. Zij hebben dit vanuit thuis uit meegekregen en zijn fan geworden doordat de familie thuis veel naar deze films kijken. Hoewel de film een stuk cultuur is waar de fans mee zijn opgegroeid is het echter niet vanzelfsprekend dat de fans de taal goed beheersen. Een groot deel bekijkt de films namelijk met ondertiteling. Een merendeel heeft de taal door de films aangeleerd of oefent deze door middel van de films. Het belang van Bollywoodfilms voor het leren van een vreemde taal werd eerder al vastgesteld door Madan (2000). Deze matige beheersing van de Hindoestaanse taal komt doordat de Nederlandse taal de eerste taal is in Suriname, het land van herkomst van de respondenten. Hindi is de tweede taal. Voor de respondenten opgegroeid in Nederland is deze taal herkenbaar door films, maar niet een taal die zij volledig beheersen. Dit laat zien dat de brug tussen Suriname en Nederland op gebied van taal klein is, waardoor integratie sneller gaat.

De respondenten hebben een matige interesse in de kleding. Hoewel zij deze mooi vinden om te zien in films, dragen zij deze kleding alleen bij huwelijken en niet in het dagelijkse leven. Daarnaast hebben de respondenten interesse in toneel en theaterstukken en bezoeken zij wel eens concerten van Indiase Bollywoodzangers. Op gebied van culturele evenementen is er onder de respondenten minder interesse. Alleen het evenement *Milan* in Den Haag, dat elk jaar voor de Hindoestaanse gemeenschap georganiseerd wordt, is populair bij de respondenten. Een andere culturele interesse van de respondenten is de klassiek Indiase dans. De Bollywooddans - een mix is van westerse dans en klassiek Indiase dans - wordt echter door slechts één respondent actief beoefend. Het is de vraag of de interesse van klassieke vormen van Indiase dans over een moderne versie Indiase dans iets zegt over de binding met de Hindoestaanse cultuur. De klassieke dans is verbonden met religie en culturele uitingen. De respondenten laten zich hier echter niet veel over uit, en laten enkel weten dat zij de dans en traditionele klederdracht mooi vinden.

§ 5.8 Gesloten kosmopolitisme

Om een beeld te krijgen van de mening van de respondenten over gesloten gemeenschappen binnen Nederland was de volgende stelling opgesteld:

Sommige onderzoekers stellen dat door vaak te kijken naar media uit het buitenland/thuisland, zoals bijvoorbeeld Zee Tv of Bollywoodfilms, mensen zich slechter mixen met de Nederlandse cultuur en dus slechter integreren in de Nederlandse samenleving.

Het merendeel van de respondenten vindt dat het proces van integratie persoonsgebonden is en dat gesloten gemeenschappen onder de Hindoestanen in Nederland weinig voorkomen door de koloniale link die Suriname heeft met Nederland. Integratie zou volgens de respondenten beïnvloed worden door het opleidingsniveau van een persoon: hoe lang een persoon in Nederland woont en hoe open een persoon is naar andere culturen. De respondenten geven wel aan dat zij in de omgeving wel eens mensen tegen komen die een 'Zee Tv leven' zouden leiden en zich afsluiten van de rest van de samenleving. Ook Marokkaanse en Turkse doelgroepen zouden zich meer afsluiten dan de Hindoestaanse gemeenschap. De respondenten zijn van mening dat oudere doelgroepen meer hulp nodig hebben met integratie. Respondent Imani vindt het de taak van de Nederlandse Hindoestanen om voornamelijk de oudere generatie Hindoestanen te introduceren aan de Nederlandse cultuur. Zij noemt dit de rol van 'brugmaker', een brug tussen twee culturen.

“ Wat is jouw positie binnen de Nederlandse maatschappij?

Als brug tussen twee culturen[....]

[....]de mensen waarmee ik werk zijn twee generaties ouder en die zijn wel bezig met geloof en het Hindoeestaanse [....] wij brugmakers moeten hun introduceren aan de Nederlandse cultuur” (Imani, 58 jaar)

De respondenten begrijpen dat mensen zoeken naar personen die net als hun zijn en op zoek zijn naar houvast, herkenning en een vertrouwde omgeving, maar vinden het van belang dat mensen open staan voor andere culturen en integratie. Daarnaast denken zij dat film weinig invloed zou hebben op een integratie proces, vooral ook omdat film juist moderniserend kan werken.

De respondenten voelen zich meer verbonden met Nederland en vinden integratie een belangrijk aspect van het leven, niet alleen integratie in de Nederlandse samenleving maar ook met andere culturen in Nederland. Hoewel volgens enkele respondenten de tweede generatie allochtonen het beeld van India of Suriname romantiseren in vergelijking met de eerste generatie allochtonen die daadwerkelijk in deze landen geweest zijn of daar geleefd hebben, wonen beide generaties het liefst in Nederland en hebben zij maar een matige binding met Suriname of India. Beide generaties voelen zich verwesterd en voelen zich prettig bij de Nederlandse mentaliteit en cultuur. Respondent Imani vindt het wel jammer dat allochtonen zich meer moeten bewijzen dan autochtone Nederlanders en ook Shalini vind dat er vaak teveel vanuit een zwart/wit oogpunt gekeken wordt naar de samenleving en het integratieproces.

§ 5.9 Discussie

Straubhaar (1991) en Snel et al. (2006) bespreken de invloed van sociale klasse of de werkpositie van personen op de mediaconsumptie. Volgens Snel et al. (2006) is er een verband tussen een hoog educatieniveau en een diverse consumptie van media, mensen met een lagere werk en educatieniveau zouden zich meer vasthouden aan *een* type media. Bandyopadhyay (2008) voegt hieraan toe dat als het de diaspora niet lukt om zich aan te passen aan het nieuwe land van residentie en de moderniteit, de diaspora verlangens krijgt naar het verleden en daardoor minder goed meegaat in de samenleving. Zowel de theorie als de respondenten wijzen naar educatie en werkpositie als indicator voor een goede integratie en diverse consumptie van media. Volgens de respondenten is het persoonsgebonden. Hall (1990) noemt identiteit een proces van *‘zijn’* en *‘worden’* (Hall, 1990, p.225).

Het staat dus niet vast dat een persoon zich voor altijd zal vasthouden aan de cultuur van het thuisland. De persoon verandert constant en omgevingsfactoren kunnen van invloed zijn. Zoals

eerder aangegeven kan de mate van religie praktiseren invloed hebben op de interesse om lid te worden van Hindoestaanse gemeenschappen. Door veel respondenten worden deze gemeenschappen en verenigingen gezien als obstakels voor de integratie van een persoon. Een gevarieerde mediaconsumptie zou kunnen leiden tot een ruimere denkwijze en betere integratie.

Het is duidelijk dat zowel Nederlandse autochtonen als allochtonen beide verantwoordelijk zijn voor een goede integratie. Het is moeilijker te integreren in een samenleving waar de autochtone inwoners je constant *allochtoon* noemen. Het zou van twee kanten moeten komen wil het succesvol kunnen zijn.

Hoofdstuk 6. Conclusie

§ 6.1 Inleiding

De bestaande literatuur rond diaspora en media leert dat door culturele globalisering en veranderingen in de regelgeving voor films in India de Bollywoodfilm zich mondiaal in populariteit ontwikkelde (Govil, 2007). Ook in Nederland zijn de transnationale mediavormen Bollywood en de televisiezender *Zee Tv* populair onder de Indiase diaspora. Er zijn verschillende redenen en motivaties voor deze mediaconsumptie. Het mediapubliek is actief in het interpreteren van mediaboodschappen en de keuze van media kan worden beïnvloed door de achtergrond van een persoon (Straubhaar, 1991). Cultuur zou een reden kunnen zijn voor de consumptie van Bollywood door de Indiase diaspora, La Pastina en Straubhaar (2005) noemen deze factor *'culturele nabijheid'*. Een diverse en internationale consumptie van media kan invloed hebben op de identiteit van een persoon. Een *kosmopoliet* is een wereldburger die, onder andere door middel van media veel kennis heeft verkregen over de wereld (Corpus Ong, 2009). De consumptie van transnationale media door allochtonen in het Westen kan volgens sommige wetenschappers leiden tot *gesloten gemeenschappen* en de integratie van deze personen in een samenleving in de weg staan (Corpus Ong, 2009 en Morley 2001).

De volgende centrale vraag is geformuleerd voor dit onderzoek om inzicht te krijgen in de transnationale mediaconsumptie van diaspora: *In welke mate speelt 'culturele nabijheid' een rol bij de consumptie van Indiase Bollywoodfilms door de fans in Nederland van allochtone (eerste en tweede generatie van de Indiase diaspora) afkomst?*

Dit hoofdstuk zal deze centrale vraagstelling beantwoorden en is een conclusie op de analyse van de vijftien kwalitatieve diepte-interviews besproken in hoofdstuk 5. Deze kwalitatieve diepte-interviews zijn afgenomen onder fans van allochtone afkomst in Nederland; de Indiase diaspora. Voor dit onderzoek zijn in totaal vijftien personen geïnterviewd van Surinaams Hindoestaanse afkomst. Hun uitspraken vormen de basis van deze discussie en conclusie.

§ 6.2 Beantwoording van de deelvragen

De Indiase diaspora kijkt naar Bollywoodfilms voor de ontspanning na een lange dag werk of drukke studiedag. De diaspora is opgegroeid met de films. De films worden door de respondenten gekeken ter entertainment en brengt de respondenten een beeld van een perfecte wereld waar liefde overwint, familie centraal staat en er een droomwereld geschetst wordt. Muziek speelt een centrale rol in de Bollywoodfilms en de respondenten hechten veel waarde aan dit aspect. In Nederland worden films voornamelijk gekeken met familie of alleen in huiselijke sfeer. In vergelijking met de Hollywoodfilm wordt de Bollywoodfilm door de respondenten herhaaldelijk bekeken. De respondenten kijken met een ander gevoel naar Bollywoodfilms dan naar Hollywood: zij voelen zich emotioneel verbonden.

De eerste generatie allochtonen hecht meer waarde aan de Bollywoodfilm doordat zij er tijdens hun jeugd in Suriname uit leerden over liefde, tradities en cultuur. Het is echter opvallend dat, nu de eerste generatie opgegroeid is en in Nederland woont, zij zich meer distantiëren van de boodschappen in de films over cultuur en traditie. Deze generatie is goed geïntegreerd in de Nederlandse cultuur en andere culturen die in Nederland wonen. De muziek is een element van herinnering voor deze groep naar de tijd in Suriname. De tweede generatie kijkt de film meer ter entertainment en voor de romantische verhalen zonder zich dieper verbonden te voelen met de films. Deze groep leert echter wel uit de films over bepaalde normen en waarden die zij niet kunnen terugvinden in de westerse cultuur. De omgang met ouderen en bescheidenheid op gebied van kleding en relaties trekt deze generatie aan. De nieuwsgierigheid naar het land India is bij de tweede generatie groter dan de eerste generatie. Dit maakt deze generatie een geschiktere doelgroep voor 'roots' of Bollywood toerisme.

Het is dus duidelijk dat de rol van Bollywoodfilms bij de identiteitsvorming van de Indiase diaspora in Nederland tussen de twee generaties verschilt.

Op de vraag of consumptie van Bollywoodfilms door de Indiase diaspora leidt tot gesloten gemeenschappen (cf. Corpus Ong, 2009) kan geen concreet antwoord gegeven worden door de diversiteit aan uitspraken die de respondenten gaven. Wel kan er gespeculeerd worden en een beeld geschetst worden van de gedachtegang van deze respondenten. Het onderzoek bracht een aantal interessante bevindingen naar boven. Het is duidelijk uit het theoretisch kader en de interviews dat de Bollywoodfilm zich steeds meer richt op de Indiase diaspora in de wereld en niet alleen op de Indiase bevolking in India. De films laten een beeld zien van de diaspora die leeft met twee culturen: de westerse cultuur en de Indiase cultuur uit het thuisland. Dit fenomeen wordt ook besproken door

Aksoy en Robins (2002). De respondenten kunnen zich wel identificeren met de karakters uit deze films doordat zij ook tussen twee culturen in leven, de Nederlandse en Surinaams-Hindoestaanse cultuur. Het merendeel van de respondenten voelt zich duidelijk Nederlands met culturele invloeden vanuit het Hindoestaanse geloof en niet Surinamer of Indiaas. Ook hier zit er een verschil tussen eerste en tweede generatie allochtonen. De eerste generatie voelt zich meer verbonden met de Surinaamse cultuur dan met de Indiase cultuur en ziet de Bollywoodfilm niet als representatie van de Surinaams Hindoestaanse cultuur waarmee zij opgegroeid zijn. Nu zij in Nederland wonen hebben zij nog minder verbondenheid met deze cultuur. De tweede generatie, daarentegen, is zoekende naar hun roots: hoewel deze zich duidelijk Nederlands voelt is de interesse in de Indiase cultuur groot. De binding met de Surinaamse cultuur is echter niet sterk aanwezig.

Beide generaties kiezen geen kant, ze zijn trots op hun afkomst en cultuur en voelen zich tegelijkertijd erg verbonden tot de Nederlandse cultuur en zouden niet willen terugkeren naar Suriname of willen wonen in India. Een van de respondenten beschrijft de combinatie van twee culturen *'best of both worlds'* iets wat duidelijk bij alle respondenten naar voren kwam.

Op de directe vraag of het consumeren van transnationale media als de Indiase zender Zee Tv of Bollywoodfilms leidt tot gesloten gemeenschappen binnen de Nederlandse samenleving wordt afstandelijk geantwoord. De respondenten nemen afstand van de stelling, maar geven wel aan dat oudere generaties zich wel afzonderen van de Nederlandse samenleving en gesloten leven. Dit is opvallend doordat de enige respondent boven 65 jaar zich duidelijk meer verbonden voelt met Suriname en de Hindoestaanse cultuur dan alle andere respondenten die geïnterviewd zijn. Een andere factor die genoemd wordt als reden voor afzondering van de Nederlandse samenleving was educatie. Mensen die minder opgeleid zijn, zouden meer op zoek zijn naar houvast in cultuur en traditie dan hoger opgeleiden. Dit is echter een mening van de respondenten en is niet verder onderzocht in het interview. Dit kan eventueel onderzocht worden in vervolgonderzoek. Ten slotte is er een verband tussen verbondenheid met de Hindoe religie en interesse of participatie in de Hindoestaanse gemeenschap. De twee respondenten die het meeste verbonden zijn met de religie zijn ook de enige respondenten die interesse hebben in de Hindoestaanse gemeenschap. De andere respondenten zijn van mening dat deze deelname aan verenigingen of gemeenschappen de integratie zou belemmeren en vinden de gedachte zich af te sluiten van andere gemeenschappen in de samenleving benauwend.

De bevindingen met betrekking tot gesloten kosmopolitisme zijn mogelijk te wijten aan de selectie van de respondenten voor dit onderzoek. Het is niet ondenkbaar dat respondenten die zich afsluiten van de Nederlandse maatschappij niet zo snel geneigd zijn om deel te nemen aan dit onderzoek. Hierdoor kan het zijn dat dit onderzoek alleen *'open'* respondenten bevat die geen gesloten

kosmopolitisme ervaren. Er zijn vijftien respondenten geselecteerd voor dit onderzoek waarvan een groot deel hoog opgeleid is. De selectie was niet op basis van opleidingsniveau, dus deze kenmerken zijn toeval. Bevindingen uit de theorie vertellen dat mogelijk sociale klasse, opleidingsniveau en werk invloedt hebben op de integratie van een persoon binnen een samenleving en de mediaconsumptie van deze personen (Snel et al., 2006). Een beperking van dit onderzoek zou kunnen zijn dat het aantal hoogopgeleiden geleid heeft tot een bepaald resultaat. Het is daarom voor vervolgonderzoek interessant om te toetsen of factoren als opleidingsniveau daadwerkelijk invloed hebben. Zo zou kunnen worden gekeken of laagopgeleiden Hindoestanen dezelfde uitspraken geven over Bollywoodfilms als hoogopgeleiden.

Zowel uit theorie van onder andere Madan (2000) als uit de interviews van dit onderzoek kwam een interessant resultaat dat van waarde kan zijn voor het integratiedebat in Nederland dat gaande is in de politiek en media. Integratie ligt niet alleen bij de allochtone doelgroepen, maar ook bij de autochtone doelgroepen. De respondenten noemen dat het gevoel van Nederlander zijn door discriminatie vaak afneemt. De herinnering aan de bruine kleur of benaming '*allochtoon*' zit de respondenten vaak dwars.

Integratie is ten slotte makkelijker bevonden door de eerste generatie Indiase diaspora door het koloniale verleden van Suriname met Nederland, waardoor deze als eerste taal Nederlands spreken en als tweede taal Hindi.

Zoals eerder genoemd zijn de Bollywoodfilms gericht op de diaspora en spelen deze zich steeds meer in het Westen af. De films bevatten echter duidelijke boodschappen voor de diaspora over het behouden van cultuur in het Westen. De respondenten zijn gevraagd naar een drietal diaspora films en de respondenten blijken kennis te hebben genomen van de boodschappen in de films. Een groot aantal noemt de boodschappen uit *Swades* (2004) en *Khabi Khusi Khabhie Gham* (2001) en vinden het mooi dat de verwesterde karakters uit de films zich nog bezig houden met hun eigen roots.

Een interessante ontwikkeling waar in de toekomst over nagedacht kan worden is het feit dat de respondenten in de interviews laten blijken dat ze liever naar oudere films kijken uit de jaren 80/90 met bekende acteurs als Sharukh Khan, dan de nieuwe films die volgens de respondenten te verwesterd zijn. Als globalisering ervoor zorgt dat Bollywood de films aanpast om een internationaal publiek aan te trekken en de films daardoor moderner worden, terwijl de respondenten het liefst kijken naar films waar nog waarde gehecht wordt aan cultuur en traditie en kritiek hebben op de nieuwere films, is het de vraag wat dit voor de toekomst van Bollywood in Nederland zal gaan betekenen. De respondenten geven ook aan de enige in de familie te zijn die fan zijn van

Bollywoodfilms en dat hun kinderen en/of broers/zussen nog weinig waarde hechten aan Bollywood. Zouden de volgende generaties nog interesse hebben in Bollywood? De culturele invloeden in de films staan steeds meer op de achtergrond in de nieuwere films en een groot deel van de fans vinden dit een negatieve ontwikkeling. Wie kijkt er in de toekomst nog naar Bollywood? Zal de populariteit langzaam afnemen met generatie?

§ 6.3 Beantwoording van de centrale vraag

Centrale vraag: *In welke mate speelt 'culturele nabijheid' een rol bij de consumptie van Indiase Bollywoodfilms door de fans in Nederland van allochtone (eerste en tweede generatie van de Indiase diaspora) afkomst?*

Voordat er een conclusie kan geformuleerd worden op de centrale vraag is het belangrijk om nog kort uit te leggen waar de term 'culturele nabijheid' voor staat. Zoals uitgelegd in het theoretische kader is culturele nabijheid een bepaalde aantrekking tussen het publiek en een mediatekst, daarbij spelen een aantal culturele overeenkomsten een rol zoals: gedeelde "historie, klederdracht, muziek en religie" (La Pastina en Straubhaar, 2005, p. 274). De respondenten zijn het erover eens dat Bollywoodfilm een stukje cultuur is en dat de films herkenbare tradities en culturele elementen bevatten. Er zijn echter een aantal verschillen voor de respondenten die afstand scheppen tussen de culturele elementen in de films en die van de diaspora in Nederland. Ten eerste is er de taal: de eerste generatie spreekt door het koloniale verleden van Suriname met Nederland als eerste taal Nederlands en als tweede taal Surinaams Hindoestaans. De Bollywoodfilm is grotendeels gesproken in het Hindi, Urdu en af en toe Punjabi. Het komt dus voor dat de eerste generatie de taal niet volledig kan verstaan. De tweede generatie is opgegroeid in Nederland en heeft de taal door familie en/of Bollywood aangeleerd. Deze generatie heeft de ondertiteling van films nog wel nodig om de films te kunnen verstaan. Ten tweede is de klederdracht wel herkenbaar voor de respondenten, maar wordt deze in het dagelijks leven niet gedragen. De respondenten geven aan dat deze kleding alleen gedragen wordt bij traditionele huwelijken. Ook is er een verschil tussen de kostuums in de films die vaker meer bloot zijn dan de oorspronkelijke kostuums die gedragen worden in de Indiase cultuur. Ook de muziek is herkenbaar, maar er is een verschil tussen Bollywood liederen en Surinaamse of Hindoestaanse liederen. Ten slotte zijn veel Hindoestaanse Nederlanders van Surinaamse afkomst niet streng praktiserend op gebied van geloof. De respondenten bezoeken bijvoorbeeld geen tempels. De herkenning is dus aanwezig, maar er zijn wel verschillen tussen de culturen. Dit komt voornamelijk doordat de Indiase cultuur zich met de Surinaamse heeft gemixt en

deze cultuur hierna meegenomen is naar Nederland waardoor deze nogmaals aangepast is aan een nieuwe cultuur. Het kan dus zo zijn dat de Indiase diaspora die geboren is in India een grotere mate van *culturele nabijheid* ervaart dan de Surinaamse Hindoestaanse doelgroep. *Culturele nabijheid* speelt dus wel een duidelijke rol, doordat het herkenbaar is, maar is niet sterk aanwezig. Hoewel een klein deel van de respondenten waarde hecht aan bepaalde normen en waarden die overeenkomen met de normen en waarden in Bollywoodfilms, kan het merendeel van de respondenten zich moeilijk identificeren met hoe het leven in India is en hoe de cultuur en religie daar beleefd wordt. Daarentegen geven veel respondenten aan dat de Bollywoodfilm zich zou moeten aanpassen wil het populair worden bij een westerse doelgroep. Dit laat zien dat een groot deel van de culturele herkenbaarheid uit de films, niet herkenbaar is voor westerse doelgroepen. Wat wel opvallend is dat de films vaak beleefd worden als droomwerelden: rijke families, *designer* klederdracht die vaak erg bloot is, wereldlocaties en scènes met een bepaalde uitbundigheid en perfectie die niet veel overeenkomt met de 'normale' wereld. Deze elementen zouden het toegankelijker kunnen maken voor een grotere doelgroep en de 'culturele' aspecten op de achtergrond plaatsen. Ook de droomwereld die door Bollywood gecreëerd wordt, het sprookje, zou het toegankelijker kunnen maken voor andere niet-Indiase doelgroepen door het 'Disney' effect die een merendeel van de films bevatten. Er zijn in Bollywood weinig films zonder 'happy end'.

Culturele nabijheid speelt dus een rol, maar de afstand tussen de Bollywoodfilm en de Surinaams Hindoestanen is mogelijk groter in vergelijking met de afstand tussen de Bollywoodfilm en de cultuur van de Indiase doelgroepen geboren in India. De Indiase diaspora in Nederland heeft duidelijk een hybride karakter.

Er zou dus gespeculeerd kunnen worden dat deze groep niet gesloten is maar zichzelf juist een kosmopolitische denkwijze heeft aangemeten en cultureel hybride is door de verschillende culturen die het met zich meeneemt en de diverse media die deze groep consumeert.

Beperkingen onderzoek

Hoewel het onderzoek volgens de onderzoeksnormen en regels voldoet zijn er een aantal beperkingen die eventueel invloed hebben op de resultaten. Een grotere steekproef waarbij ook een groter aantal mannelijke respondenten en oudere respondenten (65+) in voorkomen zou eventueel meer inzicht kunnen geven. Ook zijn er weinig respondenten geïnterviewd met een Islamitische achtergrond en zitten er geen Indiërs bij die geboren zijn in India. Dit laatste laat echter wel de mogelijkheid open voor vervolgonderzoek onder deze specifieke doelgroep.

In dit onderzoek zijn in totaal dertien vrouwen en twee mannen geïnterviewd. Het feit dat zo weinig mannelijke respondenten zijn gevonden, heeft mogelijk te maken hebben met het genre: melodrama is vaker populair onder vrouwen. Daarnaast stelt Sandvoss (2005) dat vrouwen sneller participeren aan onderzoeken rond fandom dan mannen, en meer uitgesproken zijn over hun fandom. Ook stelt hij dat er bij een aantal genres als romantiek of bij Hollywood iconen (mogelijk dus ook Bollywood iconen) vrouwen sneller interesse hebben dan mannen. Dit zou eventueel een verklaring geven voor de grote vrouwelijke vertegenwoordiging in dit onderzoek.

§ 6.4 Aanbevelingen vervolgonderzoek

Voor dit onderzoek was het in eerste instantie de bedoeling om een grotere doelgroep te interviewen. Naast de Indiase diaspora zou ook de Arabische doelgroep die volgens theorie en in de praktijk een binding zou hebben met de Bollywoodfilms net als de Indiase diaspora. Het is daarom interessant om ook deze doelgroep te interviewen om te achterhalen waarom deze fan zijn en in hoeverre culturele nabijheid van invloed is bij deze doelgroep.

In de interviews stellen sommige respondenten dat de eerste generatie allochtonen van oudere leeftijd meer waarde zouden hechten aan cultuur, religie en hun thuisland. Vervolgonderzoek zou deze doelgroep als focus kunnen nemen om te zien of het daadwerkelijk zo is dat deze doelgroepen minder gemakkelijk integreren in de samenleving en of zij zich vasthouden aan de cultuur van hun thuisland door de consumptie van zenders als *Zee Tv* of Bollywoodfilms.

Vervolgonderzoek zou dieper kunnen ingaan op de binding van Surinaams-Hindoestaanse jongeren met India en Suriname. Het onderzoek concludeert dat deze tweede generatie allochtone jongeren meer binding hebben met India, terwijl hun ouders uit Suriname komen. Zij hebben totaal geen binding met Suriname. Onderzoek kan eventueel antwoorden geven op de reden van deze binding en de rol die Bollywood of transnationale media daarbij spelen.

Een kwalitatieve inhoudsanalyse zou een beeld kunnen schetsen van de boodschappen in Bollywoodfilms over de diaspora en cultuur. Zoals beschreven in hoofdstuk 4 paragraaf 4.8 zijn er verschillende boodschappen aanwezig in diaspora Bollywoodfilms. Welke soorten boodschappen zijn er en wat is de bedoeling van de industrie? Ondersteunende Interviews met actoren de industrie zou een beeld kunnen schetsen van de bedoelingen van deze diaspora films.

Literatuur

- Aksoy, A., Robins, K. (2000). Thinking Across Spaces. Transnational Television from Turkey. *European Journal of Cultural Studies*, 3(3), 343 - 365.
- Aksoy, A. Robins, K. (2002). *Banal Transnationalism: The Difference that Television Makes*, <http://www.nabilechchaibi.com/resources/Banal%20Transnationalism.pdf>
- AllSubs. Geraadpleegd 25 maart 2012, www.allsubs.org. (zoektermen: Swades, 2004, Mere Brother Ki Dulhan, 2011, Khabi Kushi Khabie Gham, 2001).
- Appadurai, A. (1996). *Modernity At Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 27 - 47.
- Athique, A. (2008). The 'crossover' audience: Mediated multiculturalism and the Indian film. *Continuum: Journal of Media & Cultural Studies*, 22 (3), 299–311.
- Bandyopadhyay, R. (2008). Nostalgia, Identity and Tourism: Bollywood in the Indian Diaspora. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 6 (2), 79-100.
DOI: 10.1080/14766820802140463.
- Biltereyst, D., Meers, P. (2000). The International Telenovela Debate and the Contra-flow Argument: A Reappraisal. *Media, Culture & Society*, 22 (4), 393 - 413.
- Breton, R. (1964). Institutional Completeness of Ethnic Communities and the Personal Relations of Immigrants. *American Journal of Sociology*, 70 (2), 193-205.
- Corpus Ong, J. (2009). The Cosmopolitan Continuum: locating cosmopolitanism in media and cultural studies. *Media, Culture and Society*, 31(3), 449-466.
- Crane, D. (2002). Culture and Globalization: Theoretical Models and Emerging Trends. In Crane, D. Kawashima, N. Kawasaki, K. (Eds.), *Global Culture: Media, Arts, Policy and Globalization* (pp. 1 – 25). London: Routledge.

CBS. Geraadpleegd 25 Maart 2012, op de website van het Centraal Bureau voor de Statistiek,
<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=37325&D1=a&D2=0&D3=0&D4=0&D5=0-4,137,152,215,232&D6=0,4,9,%28I-1%29-I&HDR=G2,G1,G3,T&STB=G4,G5&VW=T>.

Derné, S. (2005). The (limited) effect of cultural globalization in India: implications for culture theory. *Poetics*, 33(1), 33 - 47.

Desai, J. Dudrah, R. (2008). *The Bollywood Reader*. Berkshire: McGraw Hill Open University Press.

Ehrkamp, P. (2005). Placing identities: Transnational practices and local attachments of Turkish immigrants in Germany. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 31 (2), 345-364

Fielding, J. (2008). Coding and Managing Data. In Gilbert, N. (eds.), *Researching Social Life* (3e editie, pp. 323-353). London: SAGE Publications Ltd.

Glick Schiller, N. Basch, L. Szanton Blanc, C. (1995). From Immigrant to Transmigrant: Theorizing Transnational Migration. *Anthropological Quarterly*, 68 (1), 48-63.

Govil, N. (2007). Bollywood and the frictions of global mobility. In Thussu, D.K. (eds.), *Media on the Move. Global Flow and Contra-Flow* (pp. 84 – 98). New York/London: Routledge.

Georgiou, M. Silverstone, R. (2007). Diasporas and contra-flows beyond nation-centrism. In Thussu, D.K. (eds.), *Media on the Move. Global Flow and Contra-Flow* (pp. 30-44). New York/London: Routledge.

Hall, S. (1990). Cultural Identity and Diaspora. In Rutherford, J. (eds.), *Identity: Community, Culture, Difference* (pp. 222-237). London: Lawrence and Wishart.

Hall, S. (2010). Encoding, Decoding. In Garner, R. (eds.), *Social Theory: Power and identity in the global era* (2e editie) (pp. 569-573). Toronto: University of Toronto Press Incorporated.

Heelsum, A. Voorthuysen, E. (2002).

Surinaamse organisaties in Nederland, een netwerkanalyse. Amsterdam: Aksant

Hoad, P. (2011, sept, 6). Can Indian film ever go Global?. *The Guardian* op www.guardian.co.uk.

IMDb. Geraadpleegd op 25 januari 2012 op de website van de

Internet Movie Database, www.IMDb.com.

(Zoektermen: 127 Hours (2010) via <http://www.imdb.com/title/tt1542344/>, Anjaana Anjaani (2010) via <http://www.imdb.com/title/tt1499201/>, Breakaway (2011) via <http://www.imdb.com/title/tt1736552/>, Bollywood Hero (2009) via <http://www.imdb.com/title/tt1373098/>, Dilwale Dulhania Le Jayenge (1995) via <http://www.imdb.com/title/tt0112870/>, Dostana (2008) via <http://www.imdb.com/title/tt1185420/>, Devdas (2002) via <http://www.imdb.com/title/tt0238936/>, Hello Brother (1999) via <http://www.imdb.com/title/tt0233856/>, Hum Tum (2004) via <http://www.imdb.com/title/tt0378072/>, Kambakkht Ishq (2009) via <http://www.imdb.com/title/tt1144804/>, Khabi Khushi Khabhie Gham (2001) via <http://www.imdb.com/title/tt0248126/>, Kites (2010) via <http://www.imdb.com/title/tt1198101/>, Kuch Kuch Hota Hai (1998) via <http://www.imdb.com/title/tt0172684/>, London Paris New York (2012) via <http://www.imdb.com/title/tt2064849/>, Love Aaj Kal (2009) via <http://www.imdb.com/title/tt1275863/>, Mere Brother Ki Dulhan (2011) via <http://www.imdb.com/title/tt1740710/>, Mission Impossible: Ghost Protocol (2011) via <http://www.imdb.com/title/tt1229238/>, Silsila (1981) via <http://www.imdb.com/title/tt0083081/>, Slumdog Millionaire (2008) via <http://www.imdb.com/title/tt1010048/>, Swades: We, the people (2004) via <http://www.imdb.com/title/tt0367110/>, The Great Gambler (1979) via <http://www.imdb.com/title/tt0079236/>, The Legend Of Bhagat Singh (2002) via <http://www.imdb.com/title/tt0319736/>)

Iwabuchi, K. (2007). Contra-flows or the cultural logic of uneven

globalization? Japanese media in the global agora. In Thussu, D.K. (eds.), *Media on the Move*.

Global Flow and Contra-Flow (pp. 61-75). New York/London: Routledge.

La Pastina, A.C. & Straubhaar, J.D. (2003). Multiple Proximities between television genres

and audiences. The Schisms between Telenovelas' Global distribution and Local

consumption. *Gazette: The International Journal for Communication Studies*, 67(3), 271 - 288.

Larkin, B. (2008). Itineraries of Indian cinema: African videos, Bollywood, and global media.

In: R. Dudrah & J. Desai (Eds), *The Bollywood Reader*. Berkshire: Open University Press, 216 -

229.

- Macionis, J. Plummer, K. (2008). *Sociology. A Global Introduction* (4e editie). Harlow: Pearson Education Limited.
- Madan, M. (2000). Bollywood down under: Imagining new neighbourhoods. *South Asia: Journal of South Asian Studies*, 23, 21-30.
DOI: 10.1080/00856400008723396.
- Morley, D. (2001). Belongings. Place, Space and Identity in a Mediated World. *European Journal of Cultural Studies*, 4 (4), 425 - 448.
- Rao, S. (2007). The Globalization of Bollywood: an ethnography of Non-Elite audiences in India. *The Communication Review*, 10, 57–76. DOI: 10.1080/10714420601168491.
- Renckstorf, K. Wester, F. Scheepers, P. (2006). *Onderzoekstypen in de communicatiewetenschap*. Alphen aan de Rijn: Kluwer.
- Sandvoss, C. (2005). *Fans: The Mirror of Consumption*. Cambridge: Polity Press.
- Snel, E. Engbersen, G. Leerkes, A. (2006). Transnational involvement and social integration. *Global Networks*, (6) 3, 265-284.
- Straubhaar, J.D. (1991). Beyond media imperialism: asymmetrical interdependence and cultural proximity. *Critical Studies in Mass Communication*, 8 (1), 39 – 59.
- Thussu, D. K. (2007). *Media on the Move, Global flow and contra-flow*. New York: Routledge.
- Thussu, D, K. (2008). The globalization of "Bollywood", the hype and the hope. In Kavoori, A. Punathambekar, A. (eds.), *Global Bollywood* (98-112). New York: New York University Press.
- Thomas, R. (2008). Indian cinema: pleasures and popularity. In Desai, J. Dudrah, R. (eds.), *The Bollywood Reader* (pp. 21-32). Berkshire: McGraw Hill Open University Press.
- Tomlinson, J. (1991). *Cultural Imperialism: A Critical Introduction*. London: Continuum International Publishing Group.

UPC. Geraadpleegd op 25 januari 2012, www.upc.nl.

Veer, P van der. (1994). *Religious nationalism: Hindus and Muslims in India*. University of California Press: Californië.

Verstappen, S. (2005). *Jong in Dollywood, Hindostaanse jongeren en Indiase Films*. Amsterdam: Het Spinhuis.

Ziggo. Geraadpleegd op 25 januari 2012, www.ziggo.nl.

Afbeeldingen

Afbeelding voorblad:

(bewerkte versie) Filmposter 'London Paris New York' (2012) met Ali Zafar en Aditi Rao Hydari van Anu Menon, Rose Movies via www.mycineworld.com

Afbeelding 1: Silsila (1981) via <http://filmiholic.com/silsila-25-years-on/>

Filmografie (exclusief films genoemd in de interviews)

127 Hours (2010) via <http://www.imdb.com/title/tt1542344/>
Anjaana Anjaani (2010) via <http://www.imdb.com/title/tt1499201/>
Breakaway (2011) via <http://www.imdb.com/title/tt1736552/>
Bollywood Hero (2009) via <http://www.imdb.com/title/tt1373098/>
Dilwale Dulhania Le Jayenge (1995) via <http://www.imdb.com/title/tt0112870/>
Dostana (2008) via <http://www.imdb.com/title/tt1185420/>
Devdas (2002) via <http://www.imdb.com/title/tt0238936/>
Hello Brother (1999) via <http://www.imdb.com/title/tt0233856/>
Hum Tum (2004) via <http://www.imdb.com/title/tt0378072/>
Kambakkht Ishq (2009) via <http://www.imdb.com/title/tt1144804/>
Khabi Khusi Khabhie Gham (2001) via <http://www.imdb.com/title/tt0248126/>
Kites (2010) via <http://www.imdb.com/title/tt1198101/>
Kuch Kuch Hota Hai (1998) via <http://www.imdb.com/title/tt0172684/>
London Paris New York (2012) via <http://www.imdb.com/title/tt2064849/>
Love Aaj Kal (2009) via <http://www.imdb.com/title/tt1275863/>
Mere Brother Ki Dulhan (2011) via <http://www.imdb.com/title/tt1740710/>
Mission Impossible: Ghost Protocol (2011) via <http://www.imdb.com/title/tt1229238/>
Silsila (1981) via <http://www.imdb.com/title/tt0083081/>
Slumdog Millionaire (2008) via <http://www.imdb.com/title/tt1010048/>
Swades: We, the people (2004) via <http://www.imdb.com/title/tt0367110/>
The Great Gambler (1979) via <http://www.imdb.com/title/tt0079236/>
The Legend Of Bhagat Singh (2002) via <http://www.imdb.com/title/tt0319736/>

Bijlagen:

Bijlage 1. De boodschappen in diaspora films	76.
1.1 Swades: We, the people (2004)	76.
1.2 Khabhi Khusie Khabhie Gham (2001)	77.
1.3 Mere Brother Ki Dulhan (2011)	77.
Bijlage 2. Codeerschema	79.
Bijlage 3. Topiclijst	82.
3.1 Interviewvragen.....	85.
Bijlage 4. Transcripten Diepte-interviews	88.
4.1 Diepte-interviews respondenten.....	88.
4.2 Interviews Industrie.....	187.

Bijlage 1. De boodschappen in diaspora films

1.1 Swades: We, the people (2004)

In de film *Swades: We, the people* (2004) keert de hoofdpersoon terug naar India om op zoek te gaan naar zijn kindermisje die hem tijdens zijn jeugd als voogd heeft opgevoed. Hij is succesvol medewerker bij NASA in Amerika en is erg gewend aan de Amerikaanse gewoontes. Hij wil zijn succes graag met zijn kindermisje delen als dank en hoopt haar in India terug te vinden om haar mee te nemen naar Amerika. Hij komt zo terecht in een dorp waar traditie erg leeft en moderniteit ver te zoeken is. De hoofdpersoon is gedurende film erg in conflict, hij kan zich niet vinden in de ouderwetse tradities en is geschokt door de armoedige omstandigheden. Hij omhelst zijn westerse waardes. Met zijn kennis probeert hij het dorp te helpen door een elektriciteitsinstallatie te bouwen en het dorp te voorzien van elektriciteit. Bij terugkeer in Amerika begint hij de vrouw uit het dorp waarop hij verliefd is geworden tijdens zijn reis en zijn kindermisje te missen. Hij begint heimwee te krijgen naar het dorp en zijn herkomst.

"No matter where you go, You are bound to return, This country, this soil, It's your motherland!

[...] She calls you, This is a bond that can never be severed" **(Engelse ondertiteling Swades (2004), AllSubs, 2012)**

De film laat duidelijk het conflict zien van de verwesterde hoofdpersoon die na een bezoek aan India verlangen krijgt naar zijn thuisland. De hoofdpersoon is in conflict. De bovenstaande quote is een deel uit een muzieknummer van de film die benadrukt hoe belangrijk het thuisland is en dat deze band tussen de diaspora en het thuisland niet stuk kan. De onderstaande quote is een voorbeeld uit de film waarbij de bewoners van het dorp nieuwsgierig vragen naar Amerika. Hun conclusie is als volgt;

"We have one thing they don't have and will never have

- *What?*

Culture and tradition!" **(Engelse ondertiteling, Swades (2004), AllSubs, 2012)**

De bewoners van het dorp beweren dat Amerika geen cultuur en traditie heeft, iets wat het thuisland India wel zou hebben. In de film brengt deze opmerking wat oproer tussen de verwesterde hoofdpersoon en de dorpelingen. De uiteindelijke boodschap van de film laat echter wel zien hoe de hoofdpersoon zijn 'materialistische' Amerikaanse verleden achter zich laat voor het traditionele India.

1.2 Khabi Khusi Khabhie Gham (2001)

In deze film valt de hoofdpersoon, een rijke hindoe, voor de charmes van een arm meisje. Na een romance tussen de twee besluiten zij hun relatie kenbaar te maken aan de ouders van de hoofdpersoon. De vader van de hoofdpersoon is echter tegen de relatie en onteigend zijn zoon als hij ervoor kiest om bij haar te blijven. De hoofdpersoon trouwt het meisje en verlaat India voorgoed om met haar een nieuw bestaan op te bouwen in Engeland. Het broertje van de hoofdpersoon ziet op oudere leeftijd, jaren nadat de hoofdpersoon India verlaten heeft, dat zijn moeder ongelukkig is en gaat op zoek naar zijn oudere broer in London om hem terug te halen naar India. De hoofdpersoon heeft een nieuw bestaan opgebouwd in London en heeft nu een zoon. Zijn vrouw is echter niet gelukkig en mist de Indiase cultuur en haar land van herkomst, zij vindt het moeilijk om zich in Engeland aan te passen.

"I don't sing for them do I? I sing so that my son learns about our country[....] he knows nothing about our country. Our religion our traditions[....]our heritage[....] The best country in the world is our India, don't ever forget!" (Engelse ondertiteling, Khabi Khusie Khabhie Gham (2001), AllSubs, 2012)

De vrouw van de hoofdpersoon voelt zich in de film niet verbonden met Engeland en probeert door middel van zang, cultuur en traditie haar in Engeland geboren zoon wat bij te brengen van de Indiase cultuur. Het is hier duidelijk wat de boodschap is, om ook de jongeren van de diaspora die geboren zijn in het Westen cultuur en traditie bij te leren van het thuisland India. De vrouw van de hoofdpersoon heeft gedurende de film constant kritiek op de Engelse leefwijze en prijst haar Indiase cultuur die zij heeft moeten achterlaten.

1.3 Mere Brother Ki Dulhan (2011)

De hoofdpersoon krijgt de taak van zijn broer die in London woont om een vrouw voor hem te vinden in India om mee te trouwen en met hem te wonen in London. Nadat de relatie van zijn broer met een in Engeland geboren Indiaas meisje stukloopt is hij op zoek naar vastigheid.

"Do you think if you're born in Britain, you're automatically British? You know what you actually are.

You're a British Born Confused Desi, a BBBCD." (Engelse ondertiteling, Mere Brother Ki Dulhan (2011): 00:02:45, AllSubs, 2012)

De bovenstaande tekst uit de film laat zien dat de hoofdpersonen stoeien met hun identiteit, zij wonen in Engeland, zijn daar geboren en hebben een Indiase achtergrond.

"I seek such a bride for my brother, the one who has Delhi in her heart and London in her heartbeat"
(Engelse ondertiteling, Mere Brother Ki Dulhan (2011), AllSubs, 2012)

De tekst is een stuk uit een muziknummer uit de film waaruit blijkt de diaspora ook hun dubbele identiteit, of zoals Hall (1990) dit beschrijft, hun *hybride* identiteit omhelzen. De broer is op zoek naar een vrouw die zowel Delhi als London als thuisland ziet. De diaspora heeft hier een tussenweg gevonden tussen het thuisland en het land waar de diaspora resideert.

Een groot aantal Bollywoodfilms laten zo zien hoe verschillende generatie Indiase diaspora buiten India resideren en zo verschillende gevoelens hebben over hun thuisland en het land waar zij resideren. Ook in films blijkt het dat de eerste generatie allochtonen zich meer verbonden voelen met het thuisland en schuldgevoelens hebben omdat zij het thuisland verlaten hebben voor een nieuw land. Het zoeken naar traditie en vasthouden van cultuur is voor deze generatie een belangrijk onderwerp. In de modernere film *Mere Brother Ki Dulhan* (2011) komt de tweede generatie allochtonen aan bod die geboren en getogen is buiten India. Zij hebben een dubbele identiteit en hebben deze identiteit geïmplementeerd in hun manier van leven. De frictie tussen thuisland en land van residentie is dus een belangrijk onderwerp in de Bollywoodfilmwereld.

Bijlage 2. Codeerschema

Voor de analyse van de interviews zijn onder andere de volgende codes gebruikt:

Codes (Meerdere codes zijn gebundeld na codering door de relatie met elkaar)	Definitie
U&G Informatie (U&G - Uses and Gratifications) (Christenson & Roberts, 1998)	Informatie/lering over geloof, cultuur, traditie, familie, trouwen, het leven, de taal
U&G Entertainment (Christenson & Roberts, 1998)	Entertainment, tijdverdrijf, ontspanning
Bollywood cultuur	Zoals dans, klederdracht en muziek
Bollywood toerisme	'Roots toerisme' of 'diaspora toerisme' zoals beschreven door Bandyopadhyay (2008)
Kritiek op Bollywood/ Hollywood	Verschillen en overeenkomsten, positieve en negatieve uitspraken over de twee filmwerelden
Bollywood evenementen	Het bezoek aan concerten of culturele evenementen, theater
Cultuur Traditie	Uitspraken over cultuur en traditie vanuit de Surinaamse en Indiase/Hindoestaanse cultuur

Religie	Uitspraken specifiek over religie
Integratie	Uitspraken over integratie of over aanpassing aan Nederlandse cultuur of uitspraken over Nederlandse cultuur
Samenleving	Gedachte over positie binnen de samenleving of de multiculturele samenleving
Identiteit	Beschrijving van de persoon zelf, op gebied van educatie, werk, persoonlijkheid, culturele gedachtes, religie
Sociaal	Het consumeren van films in sociale setting
Privé, consumptie (alleen)	Het consumeren van films individueel
Nostalgie	Terugkijk naar vroeger of het willen terugkeren naar thuisland/land van herkomst
Bijhoren	Hype of bijhoren bij een culturele gemeenschap, groep
Betrokkenheid	Emotioneel betrokken of niet serieus betrokken tot de films
Identificatie, verhaal, karakters	Mate van identificatie, uitspraken over idolen, identificatie en herkenning
Generatieverschillen	Vroeger en nu, uitspraken over de situatie vroeger, de mediaconsumptie van vroeger en nu, de gedachtes over modernisatie
Normen en Waarden	Gedachtes over zaken als naaktheid in moderne films, omgangsvormen en relaties

Persoonsgebonden	Verschillen tussen mensen en hun gedachtes, leefwijze
Familie	Het belang van Bollywoodfilms in familiale setting
Afkomst	Achtergrondinformatie over de afkomst van de persoon, religie, geschiedenis, het thuisland
Filmboodschappen	Uitspraken over de boodschappen die films hebben

Bijlage 3. Topiclijst

Inleiding interviews

Ik ben Student bij de Erasmus Universiteit Rotterdam en doe momenteel een Master Thesis voor de opleiding Media en Cultuur. Mijn onderwerp is Bollywood en Cultuur en hiervoor interview ik fans van Bollywood om meer inzicht te krijgen in de betekenis van Bollywood voor de Indiase doelgroepen binnen Nederland.

Het interview bestaat uit drie delen, eerst gaan wij iets dieper in op uw culturele en religieuze achtergrond, hiernaar gaan wij dieper in op uw consumptie van Bollywood en de cultuur en ten slotte ga ik iets verder in op uw positie binnen de Nederlandse maatschappij.

Het interview wordt opgenomen voor mij als onderzoeker als naslagwerk, alleen ik en de universiteit zullen inzicht hebben in deze documenten.

Als u vragen hebt over het interview of opmerkingen kunt u dit aangeven

Hartelijk dank voor uw interesse en enthousiasme!

Achtergrond

- ***Naam, leeftijd, woonplaats***
- ***Culturele achtergrond***
- ***Religieuze achtergrond***
- ***Media keuze***

Fandom

- ***Eerste aanraking***
- ***Specifieke momenten van consumptie***
- ***Forum, websites***
- ***Consumptiepatroon***
- ***Sociale consumptie***

Opgroeien

- ***Gezin***
- ***Familieband***
- ***Kinderen***

Generatie/Leefstijdsverschillen

- ***Vershil in consumptie***

Bollywood

- *Betekenis*
- *Film, cast, genre, cross-over, item songs, taal*
- *Verkrijgbaarheid, aanbod*
- *Musical*

Transnationale Televisie

- *Zee Tv*
- *Schotel, digitale televisie*

Festival, concert, evenement bezoek**Bollywood Cultuur**

- *Uitingen: Dans, muziek, kleding*

Hollywood

- *Verschillen*
- *Invloeden*
- *Veranderingen tijd in Bollywood/Normen en waarden*
- *Kwaliteit*

Culturele diversiteit

- *Representatie*

Diaspora film

- *Mere Brother Ki Dulhan*
- *Khahi Khushi Khabhie Gham (2001)*
- *Swades*
- *Opvallend*
- *Film/Karakters*
- *Aanspreken*
- *Identificatie*

Populariteit Westen

- *Publiek*

India

- *Bollywood toerisme*
- *Suriname*
- *Nostalgie, terugkeer, herinnering*

Hindoestaanse maatschappij

- ***Activiteiten***
- ***Identiteit***

Nederlandse maatschappij

- ***Identiteit***

Stelling

- ***Integratie***

3.1 Interviewvragen

Introductie en uitleg over het onderzoek

Culturele achtergrond/achtergrond respondent

- Naam, leeftijd, woonplaats
- Eerste of tweede generatie?
- Wat is uw culturele en religieuze achtergrond?
- Beïnvloedt dit uw media keuze?

Fandom

- Hoe lang bent u al fan
- Hoe vaak kijkt u naar Bollywoodfilms?
- Op welke momenten?
- Bezoekt u wel een forums of websites gericht aan Bollywood, lidmaatschap?

Opgroeien met Bollywood

- Wanneer begon u met het kijken van Bollywoodfilms? (Verschillen toen en nu)
- Hoe bent u in aanraking gekomen met Bollywoodfilms? Meegekregen van uw ouders?
- Was het in uw gezin van belang dat er gekeken werd naar Bollywoodfilms?
- Versterkt het de familieband?
- Opvoeding: Vind u het van belang dat uw kinderen naar Bollywoodfilms kijken (voorafgaand: Heeft u kinderen?) Als u in de toekomst besluit om kinderen te hebben, vindt u het belangrijk om hen naar Bollywoodfilms te laten kijken?

Tweede en eerste generatie verschillen

- Ziet u een verschil tussen uw consumptie van Bollywoodfilms en die van uw moeder of vader of oma of opa?

Bollywoodfilms

- Waarom kijkt u naar Bollywoodfilms?
- Wat betekent Bollywood voor u?
(Entertainment, informatief, ter ontspanning, droomwereld)
- Wat is uw favoriete film? Waarom?
- Wat is uw favoriete acteur/actrice? Waarom?
- Welke genre prefereert u? Waarom?
- Wat vindt u van de cross-over Bollywoodfilms?
- Bekijkt u Bollywoodfilms in de bioscoop?
- Hoe komt u aan Bollywoodfilms?
- Kijkt u de films met of zonder ondertiteling?
- Wat vindt u van de item songs in films?
- Wat vindt u van het musical aspect en dans?

- Wat vindt u van het aanbod aan films in Nederland

Transnationale televisie en Bollywood

- Heeft u transnationale televisiezenders zoals bijvoorbeeld *Zee Tv*?
- Wat is de reden dat u deze zenders heeft aangeschaft?
- Kijkt u Bollywoodfilms via deze zenders?

De Bollywood cultuur

- Gaat u wel eens naar festivals of evenementen (concerten) rondom de Bollywood cultuur?
- Welke andere uitingen van de Bollywood cultuur spreekt u aan? (Kleding, dans, muziek?).

Sociale aangelegenheid?

- Is het kijken naar Bollywoodfilms een sociale aangelegenheid? Met wie kijkt u?
- Sociale consumptie: Familie, vrienden, Westerse vrienden?

Hollywood en Bollywood

- Kijkt u ook naar Hollywood films? Wat zijn volgens u de belangrijkste verschillen?
- Als u zou moeten kiezen tussen Hollywood films en Bollywoodfilms, welke zou u kiezen en waarom?
- Wat vindt u van de invloed die Hollywood heeft op Bollywoodfilms?
- Merkt u een verschil tussen de Bollywoodfilms 10 jaar geleden en de films van nu?
- Kwaliteit in vergelijking met Hollywood?

Bollywood en culturele identiteit (in relatie tot achtergrond van de respondent)

- Wat vindt u van de culturele diversiteit binnen Bollywoodfilms?
- Wat vindt u van de representatie van uw cultuur in de Bollywoodfilms? Komt het overeen, is het positief of negatief?
- Beïnvloedt het uw keuze?

Films gericht op diaspora:

- Mere Brother Ki Dulhan, Khabhi Khusie Khabhie Gham (2001) of Swades (vragen specifiek over een van de films)
- Wat vind u opvallend aan deze film, de karakters, wat sprak u aan?
- Identificatie met karakters in films

Populariteit in het Westen

- Denk je dat het populair kan worden bij een westers publiek? Waarom wel, waarom niet?
- Waarom houden mensen uit het Westen van Bollywoodfilms volgens jou?

Bollywood en India

- Bent u ooit in India geweest?
- Geven Bollywoodfilms een gevoel om het land te bezoeken?

- Nostalgie en terugkeer, herinnering

Identiteit in relatie tot cultuur en het bijhoren tot een groep

- Bent u actief binnen de Hindoestaanse maatschappij in Nederland (Islamitische/Indiase)?
Bent u lid van een culturele vereniging?
- Vind u dit belangrijk?
- Hoe zou u zichzelf omschrijven? (op gebied van identiteit)
- Heeft Bollywood invloed op uw identiteit gehad en wie u bent? Waarom?
- Zou u een ander persoon zijn zonder Bollywood, waarom?
- Hoe ziet u zichzelf binnen de Nederlandse maatschappij?
- Voelt u zich Nederlander, Surinamer (afhankelijk van achtergrond) beide?
- Combineert u de Nederlandse cultuur met de Surinaamse (afhankelijk van achtergrond) of hanteert u een cultuur of meerdere?

Stelling:

Sommige onderzoekers stellen dat door vaak te kijken naar media uit het buitenland, zoals bijvoorbeeld Zee Tv of Bollywoodfilms, mensen zich slechter mixen met de Nederlandse cultuur

- *Wat denkt u van deze stelling, bent u het ermee eens?*
- *Klopt dit voor de respondent?*
- *Ziet u dit in uw omgeving gebeuren?*

Tips

Bij afwijking van de topic: 'Terugkomend op'

Beschrijving gevoelens en gedachte: Gevoelens die opkomen? Heeft u daar bepaalde gevoelens bij? Emoties?

Bijlage 4. Transcripten Diepte-interviews.....	88.
4.1 Diepte-interviews respondenten.....	88.
4.2 Interviews Industrie.....	187.

De transcripties van de vijftien interviews en twee quotes uit de industrie zijn opgeslagen op de bijgevoegde cd-rom.

Bijlage 4. Transcripties Diepte-interviews

Dit zijn de transcripties van de vijftien interviews en twee quotes uit de industrie.

4.1 Diepte-interviews respondenten

Idhaya 53 Den Haag

Eerste generatie

Kun je iets meer vertellen over je culturele en religieuze achtergrond?

Nou die heb ik niet (lacht). Culturele en religieuze achtergrond, Ik ben opgegroeid in een Hindoestaanse en Surinaamse cultuur. En dat was het wel zo'n beetje. Tot zolang we thuis woonde waren we wel actief in die cultuur. Maar daarna niet meer, toen ik van Suriname naar Nederland kwam.

Hoe oud was je toen je naar Nederland kwam?

21 jaar oud.

Beïnvloedt jouw culturele achtergrond jouw media keuze?

Nou je gaat heel snel dingen lezen als het gaat over Surinaamse dingen. Als het gaat over Hindoestaanse dingen. Meer in Surinaamse dingen, dan ga je daar wel aandacht aan besteden.

Hoe lang ben je al fan van Bollywood?

Sinds ik kan praten en denken en doen (lacht). Je bent ermee opgegroeid, als een deel van je sociale leven.

Wat was een van de eerste Bollywood films die je hebt gezien?

Ik uhm, nou dat was wel leuk, wij hadden een buurvrouw en die was helemaal verslaafd aan Hindoestaanse films. En ik ging daar wel eens logeren en die namen me dan wel eens mee. Ik was, even denken, 8/9 jaar oud en toen ging ik al naar de bioscoop. Zij namen me toen mee, als kind dus.

Was Bollywood iets wat je meegekregen hebt van je ouders?

Ja, het was een van de weinige sociale gebeurtenissen. Net zoals hier mensen naar musicals gaan en theaters en weet ik veel wat, was naar de bioscoop gaan een uitje.

Speelde het in je eigen gezin een belangrijke rol?

In ons eigen gezin was het heel belangrijk geweest ja. Het was onze pubertijd, opgroeien, je identificeren met idolen en uhm wij hadden bijvoorbeeld. Nou hadden we, nou ik heb er zelf niet zo

aan meegedaan hoor, maar mijn zussen en neven dan was er een mr. Dit en een mrs. Dat. Weet je wel. Dan was er een acteur of actrice. En ook hoe ze eruit zagen, zo wou je er ook uit zien. Het was een beetje het idee van een idool. Ja, ja en natuurlijk als je een acteur knap vond dan had je een poster van hem hangen in je kamer. Of een actrice, dan wilde je erop lijken.

En binnen je eigen gezin nu, hoeveel betekent Bollywood voor jullie?

Nou, het verschil is dat toen ik mijn eigen gezinnetje kreeg, zat ik niet in die situatie waarin ik zat toen ik opgroeide. Zowiezo zit je in een ander land en dan is het meer een interesse die je hebt. Maar bijvoorbeeld mijn dochter die was wel altijd geïnteresseerd. Dus ik heb dat stukje kunnen meenemen ook omdat zij erin geïnteresseerd is. Dus het zondagmiddag naar de bioscoop gaan zoals ik dat vroeger deed heb ik ook met haar kunnen doen. Dat is wel leuk (lacht).

Is er een verschil in film consumptie tussen jou en je ouders en grootouders?

Nou het leek heel erg op elkaar, want ik kan mij herinneren dat mijn vader ook, Rajinder Kumar was. Een acteur uit die tijd, en ik was dan Jaya Badhuri, weet je wel. Je zat in dezelfde situatie, dus je beleefde het op dezelfde manier. In die zin heb ik het wel zo van mijn ouders meegekregen om het maar zo te zeggen.

Zijn er specifieke momenten waarop je kijkt naar Bollywood films?

Nee, dat maakt niet uit, nee dat maakt echt niet uit.

Wat betekent Bollywood voor jou?

Pff, heel veel denk ik, zeker in mijn opgroei periode was het een, een, het is een soort ondersteuning geweest in je opvoeding. Het zijn je idolen, je identificeren, muziek luisteren, dansen, ja. In die zin heeft het heel veel invloed, het is je enige uitlaatklep in je ontwikkeling naast je school. Het was je enige uitlaatklep in ieder geval in mijn jeugd wel ja.

Leerde je ook op cultureel gebied van Bollywood?

Ja, nou ik denk niet dat je het leert. Het is meer een herkenning, zo heb ik het ervaren, als ze een sari dragen dan draag je ook een sari. De liedjes versta je en kan je ook zingen. Je betreft de inhoud van de liedjes ook in je leven, als je verdriet hebt dan luister je naar verdrietige liedjes, als je vrolijk bent luister je naar vrolijke liedjes. Ik denk dat het echt een herkenning is en identificatie van jezelf en wie je bent. Dat was het voornamelijk ja.

Wat is je favoriete Bollywood film?

K3G. (lacht).

Waarom?

Waarom ik het mooi vond? Ja, nou komt het hoor. Het is ook een herkenning, een herkenning van de starre gedachtegang wat heel veel in de Hindoestaanse cultuur voorkomt, misschien ook meerdere culturen hoor. Vanuit mijn gezichtspunt is de Hindoestaanse cultuur, vooroordelen. Mensen die denken dat iemand die niet uit jouw milieu opgegroeid is, anders denkt dus ook niet bij jou hoort. En dan de afwijzing daarvan, dat was de herkenning bij deze film ja.

Welke karakter uit die film sprak jou aan?

Allemaal, allemaal ja. De hoofdpersoon dan het meeste, de acteur. Sharukh Khan, denk dat daar mijn herkenning in zit omdat hij dan de persoon was die iets deed, een keuze maakte die niet in zijn milieu paste en werd daarop afgewezen. Dat is voor mij wel een herkenning.

Wie is je favoriete acteur?

In mijn hele leven dan, uhm, Sanjay, toen ik jong was dan, en later dan Sharukh Khan.

Wat sprak je aan, bij deze acteurs?

Je stelt wel moeilijke vragen, ze zagen er leuk uit. Ik heb geen idee. Bij Sanjay vond ik zijn stem heel mooi, hij is die vader van die jongen uit Main Hoon Na, Zayed Khan. Hij had een heel mooie stem en straalde altijd rust uit. Hele mooie stem had hij.

Welke genre's kijk je het liefste naar?

Maakt niet uit, zolang het maar een Hindoestaanse film is. Het is een verschil hoor, er was een periode, tot en met mijn 21ste jaar ongeveer, was alles wat met Hindoestaanse films te maken had goed. Daarna was ik wat kieskeuriger, daarna, in de jaren 80 was het altijd maar vechten, dat vond ik niet leuk. Pas in de jaren 90 kwamen er weer leuke films uit, die periode ervoor was alleen maar vechten en vechten, dat was niks.

Zie je grote verschillen tussen de films van vroeger en de films nu?

Uhm, vroeger waren we meer gericht op het Hindoestaans zijn op de cultuur. Nou moet ik even denken hoor. Het waren veel meer toneelachtige films, veel meer op karakters. Veel meer op relaties en die films van later zijn meer amusement en ook aangepast aan de tijd. Want veel Indiërs zaten op gegeven moment ook in Engeland, dus je zag veel westerse elementen terugkomen in de films. Omdat veel mensen uit India naar het Westen gingen, naar London dan en dan kreeg je zo'n situatie, zoiets waar mensen die vanuit een dorp naar de stad gaan. Dan had je dus Indiërs die naar het Westen gingen en dat kwam dan terug in de films.

Je ziet dat tegenwoordig veel in films als K3G, wat denk jij daarvan?

Vroeger zag je in de films dat mensen die vanuit de dorpen naar de stad gingen. En daar speelde dan het verschil in. En de mensen die dan van India naar het Westen gaan, dan zie je daar weer de relaties en weet ik veel wat.

Identificeer je, je wel eens met die karakters?

Nee, misschien vanwege mijn leeftijd. In die zin dat je die films gaat zien als volwassenen, je ziet het is een fantasie. Het is iets wat in India past en niet bij mij. Uiteindelijk de persoon die ik ben geworden, ben ik een westerling. Dus ik kijk er nu heel anders naar, het is wel leuk om te kijken als nostalgie van het was leuk. Maar als ik nu kijk waar ik vroeger naar keek en enthousiast van werd dan denk ik ook van, mijn God, vond ik dat nou zo leuk. Op een gegeven moment word je volwassen en dan ben je meer met je eigen omgeving bezig. Dan dat je bezig bent met wat daar gebeurt. Je

realiseert je dat het toch niks met jou te maken heeft, maar iets wat in India afspeelt. En dat is toch niet mijn wereld.

Wat vindt je van de cross-over films?

Uhm, ja, ik vind het leuk dat het gebeurt omdat zowiezo heel veel gemengd is. Omdat het Westen toch best veel invloed heeft op culturen, in die zin dat het een soort van voorbeeld is voor hoe het moet zijn voor heel veel mensen. Dus in die zin zie je door die films dat ook het Westen bewust wordt van het Bollywood. Bollywood is toch groter dan Hollywood. Dus ze worden bewust van Bollywood.

Hoe kom je aan de Bollywood films in Nederland?

Hier, nu? Dvd's huren of kopen of mijn dochter download het via de computer. (lacht).

Ga je ook vaak naar de bioscoop?

Ja, met mijn dochter samen.

Kijk je met ondertiteling of niet?

Nou, het is heel raar. Ik versta het wel volledig, maar toch vind ik het prettig als er ondertiteling is. Maar vraag mij niet waarom.

Wat vind je van de invloed van Hollywood in Bollywood?

Ja, die is groot. Ook vroeger dan werden veel liedjes van westerse films gekopieerd in Bollywood films. Je had Shammi Kapoor, die was een soort van Elvis. En die danste ook zoals Elvis en de kleding. In de jaren 60 en de liedjes werden vertaald. Je hebt bijvoorbeeld soms liedjes die rechtstreeks vertaald werden vanuit het Engels naar het Hindoestaans. De dans en muziek en kleding, dat kwam heel veel terug in de films. In Bollywood films. Met de jaren is het toch wel verweven gebleven. Want je hebt ook gewoon films die totaal gekopieerd zijn van Hollywood. Hoe heet die film? Met van die moord, met die Lisa, uhm, die vrouw die, die moord, hoe heet die jongen. Ik ben het vergeten. Dat is met dat meisje getrouwd was en hij was advocaat. Die film hadden ze letterlijk gekopieerd van een Hollywood film, alleen dan met liedjes erin. Trouwens je had in Hollywood van die musicals, en die zijn uiteindelijk uit het Hollywood genre gegaan, maar in Bollywood is het gebleven.

Denk je dat dit musical aspect het ook populair kan maken bij een westers publiek?

Ja, absoluut, omdat het mooi is om naar te kijken. Ik denk dat, dat het is. Het heeft iets vrolijks en opgewekts. Het is een goed feeling gevoel.

Heb je wel eens Indiase zenders gehad?

Nouja ik weet nog in de jaren 80, nee 90, toen had je de MBC een Turkse zender en die zond een films uit en toen heb ik wel eens gekeken. Die zond op een bepaalde tijd Bollywood films uit. Daarvoor keek je dan de films gewoon in de bioscoop en pas later kwamen zenders als *B4U* en *Zee Tv*. En die heb ik ook wel gehad voor een tijdje. Ben er verschillende termijnen lid van geweest.

Waarom was je er lid van?

Ik vond het als ontspanning prettig om naar te kijken, het blijft een stukje van jezelf, een stukje nostalgie ook wel.

Ga je ook wel eens naar festivals en evenementen rondom Bollywood?

Nou ja, je hebt de Milans, maar na een rondje ben ik gouv weg nee. Maar concerten wel, er zijn wel zangers die concerten geven in Nederland, de periode dat ik hier was dan en dan ben ik wel gegaan, het word nu wel minder hoor.

Is Bollywood iets wat je alleen kijkt of met andere mensen?

Nou, maakt niet uit, het kan alleen zijn, met meerdere mensen. Maakt niet uit.

Kijk je ook naar Hollywood films?

Ja hoor.

Wat zijn volgens jou de verschillen tussen Bollywood en Hollywood?

Nou, de manier waarop mensen in hun leven staan he natuurlijk. De normen en waarden zijn anders, er word weinig gezoend in een Bollywood film. In een Hollywood film kan het wel. Het zijn voornamelijk de normen en waarden, de relaties en zo zijn gewoon hetzelfde.

Als je zou moeten kiezen tussen Hollywood en Bollywood?

Pff, ik zou niet kunnen kiezen omdat ik bij sommige Bollywood films denk ik van, daar vind ik niks van, er zijn echt wel films waarvan ik denk van dit is niks, ik heb dat ook wel met Hollywood, maar ook dat ik het goed vind. Vroeger toen ik jong was, ging ik ook niet naar Hollywood films, omdat je vanuit je familie totaal gefocust was op je Hindoestaans zijn. Dus je bent alleen daar mee bezig, de liedjes en films. Dus pas toen ik 17 was, was toen ik voor het eerst naar een Hollywood film ging.

Wat vindt je van de culturele diversiteit in de films?

Nou vroeger was het meer, het is nu minder. Je had vroeger een Moslim zanger en je had de Hindoe zangers en daar werd behoorlijk tegenaan gekeken. De Moslim zangers waren altijd fan van de Moslim zangers en de Hindoes waren fan van de Hindoe zangers, er onstonden wel eens conflicten erover. Als een Hindoe een Moslim zanger leuk vond dan was je een outsider, maar dan spreek je over de jaren 60/70.

Ben je wel eens in India geweest?

Nee

Zou je wel eens willen gaan?

Nee, ik denk door dat moment van bewustwording van wie ben ik, ik ontdekte dat ik eigenlijk een westerling ben. Met westerse normen en waarden en dat ik daar niet meer bijpas. Omdat, ja ik pas er gewoon niet in, in die zin dat, ik zou daar niet kunnen leven, zoals zij daar kunnen leven met uhm. Hoe zeg je dat, hun normen en waarden, omgang met elkaar, het onderdanige, vrouwen en mannen verschillen, daar kan ik niet mee leven. Ik kwam erachter dat ik meer westers was.

Voel je, je dan meer Nederlander dan Surinamer?

Niet Nederlander maar westerling. En in Suriname heb je meerdere culturen en ik ben meer een alles cultuur mens. Omdat ik ook zo ontwikkeld ben in mijn jeugd. Ik heb daar meer in, persoonlijk was ik meer bewust van dat er niet alleen maar een Hindoestaanse cultuur was in Suriname, maar dat er ook andere culturen waren die net zo goed waren als mij en net zo belangrijk. Terwijl je vaak zag dat Hindoestanen zich onder hun eigen cultuur bevonden en gesloten waren. En daar niet buiten kwamen, de Javanen en de Javanen en Creolen bij de Creolen. En in mijn beleving is het van we zijn Surinamers, we staan naast elkaar en zo is die westerse geest gekomen, van, hoe leven we in Suriname, met elkaar. En je sprak Nederlands en daarmee ben je ook verder gegaan. Dan kom je naar Nederland en blijf je Nederlands praten, en ik beschouw de Nederlandse cultuur in vergelijking met de Surinaamse cultuur. Bijvoorbeeld in Suriname heb je die waarden waar mannen meer zijn dan vrouwen en daar heb ik niks mee. En ik zag andere manieren waar ik van dacht, daar is niks mee, ik pakte alle goeie dingen van andere culturen. Dat vind ik leuk, daar voel ik mij prettig bij. Dus voor mijzelf pas ik overal bij, omdat ik dat in Suriname al gedaan had. Ik kon mij daar goed in staande houden. Ik vond het niet prettig dat ik in een gesloten gemeenschap was, dat ik alleen maar Hindoestaanse dingen om mij heen moest hebben, dat vond ik benauwend. Op die manier voel ik mij een wereld burger, omdat ik van alles pak van andere culturen.

Heeft Bollywood invloed gehad op jouw identiteit?

Tot een bepaalde leeftijd wel ja, tot een bepaalde leeftijd had ik daar mij thuis in gevonden. Totdat je volwassen wordt en je vleugels gaat uitslaan. Je gaat je eigen dingen creëren. Toen ik bij mijn ouders was, door hun invloed, had je erg van ik hoor daarbij. Maar toen ik op mijzelf was en losgelaten heb kon ik het relativiseren en heb er afstand van genomen. Ik kon relativiseren dat het iets van mij was, maar het is niet alles.

Stelling: Ik denk dat er een waarheid in zit maar ik denk dat je het anders moet bekijken. Het heeft meer te maken met de persoon die je bent. En als je als mens, dat opzoekt van ik voel me prettig als ik alleen maar Hindoestaanse dingen om mij heen heb, dan ga je dat ook alleen maar opzoeken, maar er zijn ook mensen die kunnen relativiseren. Van ik vind het leuk maar er is ook iets anders. Dus het is iets heel persoonlijks. Het is niet van ik ben Hindoestaans dat je dan automatisch daaraan vast moet houden. Het ligt ook aan je opvoeding, je omgeving en de mensen waarmee je omgaat. Of je beïnvloedbaar bent of niet beïnvloedbaar bent. Jij moet die keuzes maken, het speelt een grote rol. Ik ga niet naar Milan, of kijk programma's over Hindoestanen op tv, ik hoef daar niet heen om mij gelukkig te voelen ik kan mij gelukkig voelen met Nederlandse dingen. Het ligt echt hoe je bent en hoe je opgevoed bent, welke keuze je maakt. En als je dan besluit ik blijf in mijn Hindoestaanse hokje, dan is dat je keuze.

Zie je het wel eens in je omgeving dat mensen zo zijn?

Ja, absoluut, het is niet eens iets Hindoeistaans, je ziet het met Nederlandse mensen ook in een ander land. Ieder mens zoekt herkenning en iets waarmee ze zich kunnen identificeren, met iets waardoor je je thuis voelt en vertrouwt bent ermee. Dat je je veilig voelt. Iedereen zoekt datgene. Je voelt je al veilig als iemand herkenningspunten met je heeft, als je uit hetzelfde land komt, je komt uit dezelfde omgeving of stad of dorp. Hoe dichterbij je komt, hoe meer mensen elkaar gaan opzoeken, dat is ook een natuurlijk en menselijk aspect. Het blijft verschillend per persoon of je het kan relativiseren of dat je blijft bij je eigen cultuur. Dat je kan zien dat de ander eigenlijk hetzelfde is als jou.

Sharmila 29 Amersfoort

Tweede generatie

Bollywood journalist voor Bollywood Blog.nl en BollySpice UK en verschillende tijdschriften en heeft als journalist vele Bollywood artiesten geïnterviewd.

Zou je mij wat meer kunnen vertellen over jouw culturele en religieuze achtergrond?

Uhm, nou ik ben geboren in een Hindoeistaans gezin. En van huis uit volgen wij het Hindoeïsme.

Beïnvloedt dit ook jouw media keuze?

Uhm nee niet zo zeer, het heeft er verder geen invloed op. Het is meer, wat ik kijk is meer gebaseerd op mijn interesses en niet op uhm religie, het is niet religie gebonden.

Jij bent zelf een Bollywood journalist en werkt voor een Bollywood nieuws website in zowel Nederland als Engeland, kan je daar iets meer over vertellen?

Ja, ik ben uhm, even kijken, ik ben echt opgegroeid met Bollywood. En het is altijd een, ja dat is wel een deel van mij. En uhm, ja ik heb altijd heel veel magazines gelezen en ben altijd wel overal van op de hoogte en het leek mij ook gewoon leuk om erover te schrijven en zo ben ik er eigenlijk een beetje ingerold via via. En sinds 1999 schrijf ik voor verschillende magazines en bladen, websites en uhm sinds drie jaar denk ik, heb ik mijn eigen website. Dus ja, ik werk ook voor een Engelse website en daarnaast ook voor mijn eigen website.

Je doet daarvoor dus interviews en je gaat ook naar evenementen?

Ja, dan ga je naar evenementen toe en in februari was ik nog naar het Berlijnse festival geweest, toen Don 2 in première ging. En daar heb ik ook nog de sterren gesproken. En je bent via e-mail bezig met het regelen van interviews. Je probeert zoveel mogelijk uhm, ja ik ben Holland correspondent dus je probeert zoveel mogelijk bij te houden wat er op evenement gebied gebeurd in Bollywood, voor Nederland en België en Duitsland. Dus dat is het zo'n beetje.

Wat is jouw ervaring met Bollywood sterren?

Ja, nou eigenlijk qua ervaring met hen zelf...het omgaan met fans zit wel goed bij de meeste van hun. Maar qua interviews, ik hou het altijd werk gerelateerd, ik ben niet echt van de gossip van de oh is het uit of is het aan? Met wie ga ik nou, wat voor kleren heb je aan? Heb je het koud, dat soort rare onzin. Daar heb ik geen zin in. En dan als je gewoon serieus bezig bent en je laat ze zien dat jij

verstand van zaken hebt en op de hoogte bent van alles, dan zijn ze ook bereid om net iets meer te vertellen dan wat ze bij andere mensen zouden doen. Want ik ken genoeg mensen hier in Nederland die echt nouja, laat ik het netjes houden, rare vragen stellen waarbij je dus ook het hele gezicht van die acteur, actrice, zanger of zangeres, zo ziet veranderen, waardoor je merkt van oh, ze hebben geen zin meer in het interview. Maar dat heb ik nooit meegemaakt eigenlijk.

Hoe lang ben je al fan van Bollywood films?

Van films, ja, al zolang ik me kan herinneren eigenlijk. Ik ben er echt mee opgegroeid, we keken dan met het hele gezin naar van die videobanden, vroeger kon je ze huren. En dan ging je gewoon in het weekend ging je gewoon zitten en dan film kijken avonds.

Het is dus echt iets dat je vanuit je familie hebt meegekregen?

Klopt, ja klopt.

Hoe vaak kijk je tegenwoordig naar films?

Pff, ja niet meer zo vaak als vroeger. Vroeger was het toch echt wel een a twee films per dag. Dat is best veel aangezien ze behoorlijk lang zijn. Maar nu is het misschien een halve film per dag. Niet eens. In het weekend kijk ik, bekijk ik ze wel, dus dan zal het neerkomen op nou 2/3 films per week.

Heb je specifieke momenten dat je naar de films kijkt of maakt dat echt niet uit?

Nee, wanneer ik tijd heb. En, ja ik ben nu behoorlijk druk met schrijven. En uhm interviews regelen enzo, ook op dit moment. Dus ja, nu heb ik even geen tijd maar ja, als ik tijd heb ben ik of in de bios te vinden als ze in de bios draaien. Of gewoon thuis, dan bestel ik de dvd en dan kijk ik thuis.

Is Bollywood iets wat je vaak in sociaal gezelschap bekijkt of meer alleen?

Beide, beide, als ik tijd heb om te gaan en niemand kan gaan op dat moment en ik wil die film echt heel heel heel graag zien dan ga ik gewoon in mijn eentje naar de bios. Maar het is natuurlijk voor de vrienden, gewoon samen zijn en de gezelligheid. Het leukste is natuurlijk om zo'n film met zijn allen te bekijken.

Wat is jouw motivatie om zelf je eigen websites te onderhouden?

Uhm, voor mijn website was meer omdat ik vond dat de kwaliteit van de Nederlandse Bollywood sites vrij laag was. En dan bedoel ik in de berichtgeving, en het ging dus voornamelijk om van, acteur heeft het uitgemaakt, het is zo zielig en iedereen huult en het is een ramp. En je hele leven ligt aan diggelen. En de volgende dag is het weer goed want dan zijn ze weer bij elkaar. En het ging alleen maar, het is alleen maar gossip, gossip en nog meer gossip. En ik ben niet zo van de gossip. Uhm, en Bollywood is naar mijn mening ook veel meer dan alleen maar gossip. Het zijn ook films, het is de grootste film producent ter wereld. En als je dan kijkt naar wat ze te melden hebben vind ik het heel jammer dat 85% zowiezo van hun berichtgeving gossip is. Dan denk ik van, je moet het eigenlijk ook gewoon op de Nederlandse markt neerzetten als een filmindustrie, je moet het ook hebben over die films, je moet het ook hebben over de sterren. Wat hun motiveert, hoe zij in het leven staan en hoe zij hun leven als acteur beleven. Ik vind, ja, het is zoveel meer dan alleen maar gossip. Dus dat is echt de motivatie achter mijn website.

Wat betekent Bollywood voor jou?

Goh, dat is een moeilijke vraag. Ik weet niet of ik dat in een aantal woorden kan uitleggen (lacht). Bollywood is voor mij, uhm in de eerste plaats gewoon entertainment. Ik denk dat, dat het heel goed samenvat en in de tweede plaats is het uhm, een deel van mij. Van mijn cultuur, een middel van identificatie. En het derde, ja het is gewoon leuk. Het is gewoon genieten, het is gewoon...ja.

Zou je ook een ander persoon zijn geweest zonder Bollywood films?

Oh, dat denk ik wel ja. En dat hangt dan ook weer samen met mijn culturele achtergrond. Dus, ja ik denk dat ik zonder Bollywood wel een ander persoon zou zijn geweest. Ik zou niet weten hoe, maar ja dat zeker.

Zou je het ook belangrijk vinden om het later of nu door te geven aan je eigen gezin?

Oh, absoluut, maar ik ben ook echt een filmfan, dus het is niet, ja Bollywood is dan mijn specialiteit en mijn favoriete filmindustrie om het zo te zeggen. Maar zowiezo mijn passie voor films, uhm, zou ik zeker willen doorgeven ja, ja.

Zie je een verschil in de film consumptie van jou en jouw ouders of grootouders?

Uhm ja, zij zien het gewoon als een film en uhm bekijken het ook gewoon als een verhaal als van nouja het duurt drie uur laten we er maar voor gaan zitten en dan kijken we die film en dan is het afgelopen en we gaan verder. Maar voor mij is film, ja in de eerste plaats entertainment, daarom kijk ik er ook naar. Maar in de tweede plaats, uh ook echt mijn passie en interesse in de zin van hoe is het opgebouwd, hoe is het verhaal opgebouwd. Wat mis ik, wat mis ik niet, komen de emoties over, ook gewoon qua camerawerk. Ziet het er strak uit of niet. Ik heb zelf ook film en televisiewetenschappen gestudeerd.

Dus je kijkt er ook heel anders naar?

Dus je kijkt er zowiezo heel anders naar ja. En dat heb ik altijd al wel gedaan, maar er was nooit echt iemand die mij snapte eigenlijk. Ja ik weet het niet, ik let er gewoon op. Het zijn gewoon kleine dingen die bij elkaar zijn gekomen en die tot resultaat hebben dat ik film en televisiewetenschappen ben gaan studeren (lacht).

Wat zijn volgens jou dan de verschillen tussen Bollywood en Hollywood?

De essentiële verschillen voor mij, uhm, in principe zijn er geen essentiële verschillen. Het zijn beide film industrieën die hun eigen verhaal hebben te vertellen en die dat echt, wel op een eigen manier doen. Maar als je kijkt hoe een, als je kijkt naar wat de karakteristieken zijn van Bollywood films dan is dat toch de zang en dans en het gebruik van muziek. De manier waarop de muziek vroeger gebruikt werd is anders dan dat het nu gebruikt wordt. Vroeger had je echt 10 of 20 nummers in een film waar je helemaal gek van werd. En uhm, in die liedjes werd het verhaal ook eigenlijk verder verteld. En nu heb je meer dat de muziek gebruikt wordt om het verhaal te leiden. En bij Hollywood

merk ik wel steeds meer dat ze terug gaan naar de musicals van vroeger. Dus waar Bollywood nu zit, daar gaat Hollywood nu naartoe.

Denk je dat het musical element het element kan zijn dat Bollywood populair kan maken bij een internationaal publiek?

Het is een van de dingen waarom Bollywood zo groot is in Duitsland. Die Duitsers die miste emotie, ze miste, ze zeggen ook altijd, dat vond ik grappig toen ik in Berlijn was, toen zeiden ze dat Bollywood voor hun de knop was om te huilen. Ze missen dat in Hollywood. Hollywood is toch wat meer, laat ik het zo zeggen, Bollywood is toch wat meer de escape cinema. Maar dat is het niet, het is toch soms heel realistisch, die dromen die mensen in de films hebben, is eigenlijk gewoon heel realistisch in die zin van Oh ik wil trouwen, ik wil een gezin hebben, ik wil een goede baan hebben. Die dingen zijn bereikbaar, die liggen binnen handbereik. Dan kijk je naar Hollywood, dat is eigenlijk escape-ism, in de manier van, wanneer zou je nou ooit een Gorilla op de Twin Towers zien in New York met een vrouw in de armen? En die dan ook nog eens verliefd wordt op een mens? Dat gaat mij iets te ver, dan denk je echt van. Wat doe je daar jongen. Dat zijn dan ook van die dingen waarvan je denkt van ja, het ligt dichterbij Bollywood. De emoties liggen dichterbij, het is makkelijker, mensen kunnen zich er sneller mee identificeren.

Wat is jouw favoriete film?

Een? Ik kan er zo een hele lijst opnoemen (lacht). Ja, echt een favoriete film, hm. Nou, mijn favoriete film, jeetje. Nou ik hou wel van actie films en eigenlijk de eerste film, nou ja niet de eerste film, dat is wel heel erg. Maar Baazigar is wel een van mijn favoriete films. Ken je die film? Ten eerste ik was, hou oud zou ik zijn geweest? Tien ofzo, toen ik die film en uhm, die hoofdrolspeler Sharukh Khan die herkende ik wel uit andere films maar ik wist niet hoe hij heette toen. Je had geen magazines en je had helemaal niks in die tijd en ik was ook te jong. Je had ook geen kanalen, zoals nu iedere provider, KPN, Ziggo, die ze allemaal aanbieden in een Hindi pakket. Dat had je toen nog niet, toen had je schotels. Nou, die hadden wij niet, dus ik had geen idee hoe die gast heette. Ik zag hem voor het eerst in Deewana en toen was hij die gast die op die motor reed. Dus ik wist niet hoe hij heette dus het was voor mij altijd zo van, oh kijk dat is die gast die op die motor reed. En bij Baazigar is het de eerste keer dat ik zijn naam wist want hij wordt geïntroduceerd in en as Baazigar. En toen dacht ik he, dat is hem, dat is zijn naam. Dat is een van de redenen waarom die film wel speciaal is voor mij. En ik vond het echt geweldig want ik had 'a kiss before dying' al gezien. Maar ik vind deze film echt qua verhaal echt beter in elkaar gezet dan 'a kiss before dying'. Het is daarop geïnspireerd.

Dus Sharukh Khan is ook echt je favoriete acteur?

Ja, absoluut, absoluut. Ik ben opgegroeid met Sharukh Khan.

Wie is je favoriete actrice?

(Lacht). Pff, je stelt zulke moeilijke vragen, nou, ik heb er heel veel. Uhm, ja ik ben natuurlijk opgegroeid met Madhuri Dixit, Kajol, Juhi Chawla, Rani Mukherjee. Uhm, momenteel Vidya Balan, Priyanka Chopra en uhm natuurlijk van vroeger Rekha, Hema Malini, Sharmila Tagore dus dat zijn er behoorlijk wat.

Wat spreekt je aan, aan deze vrouwen?

De manier waarop zij hun personages neerzetten. Het zijn voornamelijk ook, uhm, bijvoorbeeld bij Madhuri Dixit is wat mij aanspreekt haar dans. Zij zegt met haar dans en ogen en expressie, in haar dans en haar hele lichaamstaal zegt zij zoveel. Daar heb je bijna geen woorden voor nodig. En dat vind ik heel mooi om te zien. Dat vind ik bij Madhuri Dixit mooi, dat geldt trouwens ook voor Rani Mukherjee. Maar voor de rest vind ik ze gewoon top actrices die gewoon emotie los kunnen maken bij je. En dat heb ik niet bij heel veel actrices om eerlijk te zijn.

Zie je grote verschillen tussen de cinema wereld nu en hoe het vroeger was?

Uhm, ja absoluut. Vroeger had je de zogenaamde commerciële masala films zeg maar. En je had eigenlijk een apart kopje voor art films en er zat een groot verschil tussen hoe de films werden gemaakt, de masala films zaten vol met komedie, drama en actie, alles in een. En die art films was meer drama, uitgebreid. En er was bijna geen ruimte voor die art films. Je ziet nu films als Kahani, ik weet niet of je het hebt gezien? Als deze film 30 jaar geleden gemaakt was, dan zou het in de categorie art films gevallen hebben. Het is een samensmelting nu. Je ziet heel veel filmmakers van nieuwe generaties heel makkelijk een combinatie maken van echt een goed strak verhaal, gecombineerd met een beetje komedie, drama, zang en dans. Dat ze toch erin verwerken en dan toch nog een goed verhaal over houden. Het is niet meer zo gescheiden, zoals regionale, Zuidelijke cinema en Bollywood.

Wat vind jij van de cross-over film?

Ik ben niet helemaal voor cross-over films, ik vind die term ook een beetje vaag eigenlijk. Mensen gooien met termen in Bollywood, dat wil je ook niet weten. In Hollywood is dat veel makkelijker inderdaad. Er is geen onderscheid een film is een film. In Bollywood zie je nog wel onderscheid, je ziet regionale films, art films, commercieel. Dat onderscheid is er nog wel zeer sterk. Maar uhm, ja cross-over, pff. Ik heb liever gewoon een film die werkt. En als je, cross-over is eigenlijk gewoon de term van een Engelsman of een Amerikaan die een film maken met een Indiase ster. Dat is eigenlijk waar cross-over voor staat. En ja, als je dat wilt doen dan moet je dat vooral doen. Ik vind de term cross-over niet uhm, ik vind de films die daaronder vallen ook niet uhm, nee. Daar heb ik ook niks mee, ik vind ze ook niet echt van top kwaliteit, door sommige Indiase acteurs wordt het gebruikt als opstapje naar Hollywood. En voor de Amerikaanse of Engelse filmmaker is het weer een stapje dichterbij Bollywood om sterren over te halen van, doe mijn film. Dat is eigenlijk wat ik zie. Maar ik zie niet echt dat de films echt werken. Ik zie niet dat de verhalen echt sterk zijn en ik zie niet dat het publiek er echt warm voor loopt.

Kijk je de films met of zonder ondertiteling?

Uhm ik spreek de taal redelijk. Soms kijk ik ze met ondertiteling en soms niet.

Wat vindt je van de item songs in de films?

(Lacht). Ja item songs, ze worden steeds belangrijker. Ik heb er laatst nog een artikel over geschreven, een interview met een zangeres die dus de meeste item songs op haar naam heeft staan. Zij zegt ook inderdaad dat het belangrijker wordt ook in de promotie en dat ze een film promoten door middel van een item song. Door die uit te brengen en zo krijg je dus aandacht voor die film. Uhm, een item song daar is niks mis mee, dat mag, zolang het goeie muziek is heb ik er geen moeite mee. Ik heb wel het gevoel dat teveel films denken van hey, ik moet een item song hebben

want het is een trend. Dat is teveel. Ja, ik denk niet dat het nodig is, ik denk dat heel veel films ook zonder item songs kunnen. Maar zolang het goede muziek is, make me happy zou ik zeggen.

Heb je zelf ook de televisie zenders vanuit India zoals ZEE TV?

Ik heb inderdaad zo'n Ziggo pakket. Sinds een aantal jaar. Dat is wel genieten voor mij.

Wat was de reden dat je deze zenders hebt aangeschaft?

De reden dat ik het aangeschaft hebt? Nou eigenlijk voor de gemakelijkheid. Ik wilde de films thuis kijken en de award shows gewoon op de bank kunnen kijken in plaats van live-streaming op internet, die dan telkens uitvalt. Ik wil gewoon op de bank zitten met een zak chips erbij en genieten. Dat kan op deze manier.

Kijk je verder ook naar de series?

Ik heb een hekel aan series. Om het maar zo te zeggen, echt. Een serie duurt 30 minuten, maar ze zijn eigenlijk maar 5 minuten opgeschoten in het verhaal. Dus nee, ik ben zowiezo geen serie mens. Ik hou ook niet van Nederlandse series of zo. Amerikaanse komedies kijk ik dan wel. En ik kijk wel romantiek, maar ja, voor de rest eigenlijk niks.

Ga je naast voor je werk ook voor eigen entertainment naar evenementen en concerten?

Ja, dat zowiezo, ik ben altijd benieuwd naar nieuwe films, naar nieuwe festivals, gewoon naar wereldcinema ook eigenlijk. Ik ben gewoon heel benieuwd naar films, dat is het. De nieuwsgierigheid is er altijd wel.

Heb je diezelfde nieuwsgierigheid ook met Hollywood films?

Absoluut, zolang het maar geen uhm, ja. Hollywood films bestaan tegenwoordig 85% uit special effects en 15% uit acteren en dat vind ik een beetje jammer. Niet allemaal hoor maar uhm, maar als je kijkt naar al die superhero films, het is niet mijn ding ook. Ik kijk liever naar een leuke komedie, leuk verhaal, leuke film. 50/50 ken je die? Dat was zeg maar een komische kijk op iemand die kanker heeft en het is eigenlijk, het is een heel serieus onderwerp maar op een hele mooie manier in beeld gebracht. Ik kijk liever naar dat soort films dan dat ik naar de Avengers kijk.

Als je zou moeten kiezen tussen Hollywood en Bollywood?

Dan ga ik naar een Bollywood film (lacht). Die is heel makkelijk.

Denk je dat zonder de muziek en dans, Bollywood films nog een eigen karakter heeft?

Nee, ik denk zeker dat Bollywood die karakteristieken moet houden. De muziek moet wel gewoon blijven maar waar ze wel op moeten letten is dat het niet de hele film overneemt en dat het niet te extravagant wordt. Ik denk dat, dat wel iets is wat Bollywood kenmerkt en dat moeten ze behouden. Het is niet zo dat ze de hele wereld moeten bereiken, ze hebben dat al bereikt, 1 op de 6 mensen is Indiër volgens mij. En dan heb je al heel veel mensen bereikt en ook heel veel Arabische landen. De enige die nog sceptisch zijn, zijn de Amerikanen, dus dan niet de Afro-Amerikanen of de Arabische groep, maar uhm wat ze misschien wel moeten doen ik de films wat strakker in elkaar zetten. Wat korter van lengte, gewoon wat sneller. Ik denk dat, dat wel een probleem is voor mensen om echt te

gaan zitten en kijken. Ze worden ook nu wel wat korter hoor, ze zijn echt films van twee uur nu. Dus het komt er wel, maar het duurt even.

Zijn er ook andere uitingen van de Bollywood cultuur die je interesseren?

Absoluut dans en muziek staat voor mij op nummer 1, de kleding, ja...het is mooi om te zien, maar het is niet het gene waarvoor ik ga kijken. Of waar ik echt specifiek op let. Het is toch echt meer dans, muziek en acteer prestaties. Verhaal en regie, dat zijn dan meer dingen waar ik op let. De rest valt mij niet echt op, soms merk je wel dat er een bepaalde kleurgebruik is in een film en dat de kleding daarop is aangepast van de hoofdpersonen. Dat zijn dan wel dingen die je opvallen, maar ja, ik let niet echt specifiek op kleding en make-up of haar of.

Keuze films: Mooie films. Toen Mere Brother Ki Dulhan uitkwam was ik in India. Het is wel heel mooi om te zien hoe Indiërs reageren op een film. Ja, wat kan ik erover vertellen? Uhm, nou wat mij aansprak in Mere Brother Ki Dulhan is, het concept is leuk. Alleen ik vind hem zo verkeerd uitgewerkt. De eerste helft van die film is leuk. Dan is er een beetje actie, is er een beetje komedie, is er wat vrolijkheid en speling tussen de hoofdpersonen. De tweede helft is zo zwak dat je na een half uur denkt van, waar ben ik in beland. Er lijkt gewoon geen eind aan te komen. Dat vond ik wel veel minder, die film had echt 20 minuten korter gekund. Op een gegeven moment zie je ook wel, ik weet niet of het de manier is waarop de film is opgenomen maar, je ziet dat die interesse van Imran Khan helemaal weg is. Het is van, oh ik doe dit voor de zoveelste keer nou, het gaat gewoon van een leien dakje. Wat het dus niet gaat. De film op zich vond ik wel leuk maar het concept was op zich verkeerd. De muziek was wel echt leuk. In de bios ging iedereen ook helemaal los op de muziek. Iedereen danste en fluiten in de bios. Ja, het was echt geweldig om dat mee te maken hoor. Met de muziek hebben ze ook heel erg ingespeeld op de oude generatie, hoe zij zongen en muziek instrumenten gebruikte. En dat zag ik ook wel terugkomen, het is een goede mix van westerse muziek en Indiase muziek. Dat hebben ze wel goed samengebracht en dat hebben ze wel heel mooi gedaan. Verder de hoofdpersonen, ja, het was gewoon een leuke commerciële film, maar verder had het niet veel te bieden.

De films laten de verhuizing zien van India naar het Westen of andersom, de beweging van de diaspora, wat denk jij hierover?

Het vechten met de verschillen zie je voor de diaspora wel, ook in Nederland, je leeft toch met twee werelden. Ik weet niet of het bij mijn generatie echt nog zo is, die al kinderen hebben of ouder dan mij, met kinderen. Maar wat ik wel heb meegemaakt is inderdaad dat je wel in twee werelden leeft. Thuis ben je een Hindoestaan, en ben je gebonden aan bepaalde regels zoals niet praten als volwassenen praten en hele kleine dingen ook echt gewoon. En op school moet je gewoon heel mondig zijn, overal je mening over hebben, je moet gewoon je mond opentrekken ook al zijn twee volwassenen bezig. Het zijn hele contrasten eigenlijk. Ik denk dat het nu minder is met deze generatie, ik denk dat mijn kinderen het minder zullen hebben. Voornamelijk omdat ik het heb meegemaakt en dan zal je het op een hele andere wijze overbrengen op je kinderen dan van iemand waarvan diens ouders vanuit Suriname gekomen zijn naar hier. Dus dat is een heel andere wijze ook en dat zie je wel terugkomen in de films. En dat zie je ook gewoon in het dagelijks leven dus. Het is wel mooi dat ze daarop inspelen, maar ja of het echt zo van invloed is.

Kijk je ook wel eens film speciaal om meer te leren over je eigen cultuur?

In eerste instantie ben ik daar niet mee bezig. Voornamelijk gewoon omdat film kijken gewoon een passie is. Daarom heb ik het niet zo erg. Er vallen wel dingen op natuurlijk. Bijvoorbeeld als bij de film Swades, dan zie je de hele tijd Sharukh Khan met zijn flesje water. Dat is dus ook hoe ik in India rondloop. Dat is gewoon heel komisch maar het is ook wat je aangeraden krijgt als je hier vertrekt, bij de GGD zeggen ze je waar je op moet letten en dat je een flesje water bij je moet hebben, dat alles gesloten is en alles komt ook terug in die film. Het is zo komisch. Het is wel heel grappig, maar zoals hij in die film erbij loopt, zoals hij reageert op dingen dat is wel hoe ik ook wel eens heb gereageerd. Ik vind het wel grappig om terug te zien in die film.

Je bent zoals je eerder zei in India geweest, is dat om terug te gaan naar je roots of meer als een vakantie?

Nou ik heb altijd wel willen gaan, je ziet het op televisie en in de films en documentaires. En dan denk je echt van, toen ik klein was dacht ik van, lopen daar echt koeien op de weg, of? Is dat gewoon, of zijn ze ontsnapt of zo. Want hier lopen ze gewoon in de wei. Het is gewoon zo en je denkt van het zal wel. Vooral als je klein bent en volgens mij in 2008 ben ik voor het eerst geweest en toen was ik met een vriendin van mij. En we zijn eigenlijk gewoon gaan reizen. Wij wilden gewoon India zien. We wilden gewoon weten van, wat is India, hoe ziet het land eruit? Hoe zijn die mensen, hoe warm is het daar? Wat kan je er allemaal doen, de Taj Mahal wilde ik zien. Uiteraard, het zal es eens een keer niet zo zijn. Dat iemand naar India gaat en niet naar de Taj Mahal gaat, dat kan niet. Dus je wilt gewoon alles zien wat je in films hebt gezien eigenlijk. Het was gewoon een vakantie maar ook wel een ontdekking van jezelf, waar kom je vandaan, wat is je cultuur. En er zijn echt opmerkelijke cultuurverschillen tussen Indiërs en de Hindoestanen hier zeg maar.

Heb je hetzelfde gevoel wat je met India hebt, met Suriname?

Suriname is dichterbij omdat mijn ouders daar geboren zijn inderdaad. Maar nee, ik heb eigenlijk vrij weinig met Suriname. De Hindoestaanse cultuur is toch afkomstig uit India. Daar liggen toch je roots ook al zijn mijn ouders uit Suriname. Je hebt toch meer met India, roti komt echt niet uit Suriname, ook al zeggen ze van wel, maar het is echt niet uit Suriname. De godsdienst komt ook niet uit Suriname. De kleding komt ook niet uit Suriname. De normen en waarden waarmee je opgroeit komt ook niet uit Suriname. Het is allemaal terug te vinden in India. Daarom heb ik ook denk ik meer met India dan met Suriname. Ik ben ook maar twee keer in mijn leven naar Suriname geweest. Ondertussen al drie keer naar India.

Ben je zelf actief binnen de Hindoestaanse gemeenschap in Nederland?

Nee, geen verenigingen waar ik bij zit. Ik ga wel naar evenementen en openingen en af en toe eens naar een Mandir (Tempel). Maar ik zit niet bij een vereniging, ik ken wel heel veel mensen die bij een vereniging zitten. Dan vragen ze mij wel eens om te helpen om dingen op te zetten, dan help ik wel. Maar niet dat ik zelf bij een vereniging zit nee.

Hoe zie je jezelf binnen de Nederlandse maatschappij?

Nou, ik heb een Nederlands paspoort maar ik zou nooit als Nederlander worden gezien. En dat komt voornamelijk door mijn bruine kleurtje. Dus dat is er altijd wel. Ik werk bij de NTR. Daar wordt je toch gezien als allochtoon. Dat merk je aan verschillende dingen, bijvoorbeeld als het onderwerp diversiteit is, dan komen ze al snel naar jou toe. Dan denk je van, ja, ik ben de enige bruin gekleurde

persoon, ondanks dat sommige op vakantie zijn geweest en een bruin kleurtje hebben. Ik blijf bruiner dus, ja dat soort dingen merk je wel. Ik ben gewoon heel erg trots op mijn bruine kleurtje, die zal ik altijd houden. Ik word gezien als allochtoon en dat ben ik ook.

Voel je je ook zo?

Ja, ik ben Hindoestaan. Ik denk wel dat meer Hindoestanen naar de voorgrond moeten treden en ik ben helemaal voor allochtonen die zichzelf moeten neerzetten. Je ziet in de Hindoestaanse samenleving, dat vooral de meiden heel bescheiden zijn, over wat ze wel of niet kunnen. Ze houden zich heel erg op de achtergrond. Er zijn gewoon heel veel mensen die echt wat te bieden hebben en een mening hebben, maar die dat alleen maar binnen de Hindoestaanse samenleving ten gehore brengen. Dat vind ik een beetje jammer. Als je jezelf wilt neerzetten als Hindoestaan, doe dat dan gewoon ook in de Nederlandse samenleving. Zodat die ook zien van kijk, dit zijn mensen die ook gewoon iets toevoegen aan de samenleving. Aan de maatschappij, ze hebben ook wat bij te dragen. Want heel veel Hindoestanen zijn geleerd. Er zitten er genoeg op Erasmus, dus ze kunnen wel wat maar op een of andere reden is er toch die bescheidenheid. Het is iets cultureels. Cultureel probleem. Je ziet ook veel zelfmoord bij Hindoestanen, veel van die ouders hebben niet gestudeerd en leggen druk op de kinderen en natuurlijk willen ze het beste voor hun kinderen, maar die mentale druk is te groot. Ze pakken het soms gewoon verkeerd aan, van je moet. Ook de druk van je moet trouwen op die en die leeftijd. Ook een cultureel probleem. Ik denk dat daardoor veel mensen ook niet de moed en kracht hebben om zichzelf neer te zetten. Tradities en problemen die, die gemeenschap tegen houden. Dat is wel jammer. Maar ik ken ook wel mensen die wel op de voorgrond komen en zich wel laten zien hoor.

Stelling: Hindoestanen integreren best goed denk ik. In Suriname spreken ze gewoon Nederlands dus het is makkelijker. Ik weet niet of dat zo is eigenlijk. Het hangt echt af van de persoon. Als je in een orthodox gezin opgevoed wordt dan komt het denk ik wel voor. Dan trekken mensen zich terug. Dat ze niet willen deelnemen in de samenleving. Maar ik denk dat het bij Hindoestanen niet echt ter sprake is. Dat komt voornamelijk doordat in Suriname al de Nederlandse taal gesproken werd. Kinderen krijgen het Hindoestaans wel mee, maar de meesten zijn gewoon Nederlands, communiceren in het Nederlands, dus nee. Je ziet het wel bij andere groepen als Turken en Marokkanen, daar zie je ook de meeste schotels verschijnen. Hun zijn wel wat meer terug getrokken. Dat ze zich niet mengen met andere culturen in Nederland.

Maalik 33 Rotterdam

Eerste generatie

Zou je mij wat meer kunnen vertellen over je culturele en religieuze achtergrond?

Uhm mijn culturele achtergrond, ik ben geboren als Hindoestaan, dus ik beleid ook het Hindoeïsme. Mijn grootvader is pandit geweest, die was priester, mijn vader doet dat ook part time en ik heb vanaf mijn zevende, ik heb tot mijn dertiende in Suriname gewoond en ik heb ook Hindi en Sanskrit leren lezen en schrijven en heb daar ook mijn diploma's in behaald. Uhm dus ik heb alles vanaf kleins af aan ook geleerd en sinds ik mij heb kunnen heugen ook ging bidden, wat ik nog steeds doe, eerst bidden voordat ik de deur uit ga. Ja, ik ben praktiserend in die zin dat ik mij ook aanpas in de samenleving waarin ik leef. Dus hier in Nederland gelden andere normen en waarden, en ik probeer mij aan te passen maar ik hou ook mijn eigen normen en waarden wel.

Beïnvloedt deze achtergrond ook je media keuze?

Nee, dat helemaal niet. Ik sta heel open voor alles en uhm, ik probeer er een eigen draai aan te geven en ik heb zo van ik kijk alles en vaak ben ik het niet eens met bepaalde dingen. Maar dan probeer ik te kijken van waarom niet, waarom vind ik dit niet goed, en dan probeer je ook weer te begrijpen, voor andere mensen die daar niet in geloven of niet begrijpen is het ook wel interessant. Ook voor die mensen is het goed. Maar het beïnvloedt mij totaal niet, het is niet dat ik bepaalde zenders kijk, of qua lezen en luisteren, dat ik mij daarmee afscherm ofzo, nee.

Hoe lang ben je al fan van Bollywood films?

Sinds ik mij kan heugen. Mijn oma die was uhm, die was helemaal gek van Bollywood films en ik ben bij mijn opa en oma opgegroeid eigenlijk in Suriname, niet bij mijn ouders maar bij hun. En ik zat altijd tussen mijn opa en oma in en groeide op met televisie en films op videobandjes. Dus sinds ik mij kan heugen eigenlijk, het is ook altijd zo gebleven. En momenteel is het zo dat ik een tik heb om dvd's te sparen. Ik heb er nu ruim 24, 2500?

Ga je ook wel eens naar de bioscoop om de films te zien?

Dat doe ik regelmatig.

Hoe vaak kijk je naar Bollywood films?

Zowiezo twee tot drie keer per week. Ik maak er ook wel echt tijd voor hoor.

Kijk je op specifieke momenten?

Meestal als ik avonds in bed lig en de hele dag gewerkt of gestudeerd heb. Even ter ontspanning gewoon. Film kijken of in de weekenden filmpje pakken of kijken.

Bezoek je speciale websites of forums over Bollywood?

Er is een specifieke website die ik volg met nieuws, die bezoek ik al sinds ik het internet op ga, dus dat is al sinds 1997 98, dat is India FM.com.

Is Bollywood iets wat je vanuit je familie hebt meegekregen?

Uhm, van mijn grootmoeder eigenlijk. Ja dat eigenlijk.

Is Bollywood ook iets wat je in de toekomst of nu aan je eigen gezin zou willen doorgeven?

Uhm, kijk ik kijk Bollywood en Hollywood dus ik zou gewoon beide ook thuis afdraaien. Ieder individu is anders dus als mijn kinderen in de toekomst Bollywood leuk vinden mogen ze het kijken maar ik ga niemand verplichten om ernaar te kijken. Het is mij nooit verplicht van je moet kijken. Ik keek mee en begon het gewoon leuk te vinden. Bijvoorbeeld mijn zus die keek ook mee, maar die vind het helemaal niks. En ik doe niet anders.

Is er een verschil in de manier waarop jij naar Bollywood films kijkt en je oma en opa of ouders?

Uhm, mijn zus, mijn opa en oma waren echt, mijn oma had niks anders te doen dus voor haar was het eigenlijk haar bezigheid eigenlijk. De schoondochters deden het huishouden en de zonen gingen aan het werk en opa bracht geld in huis dus voor haar was het gewoon echt haar ding eigenlijk en voor mijn ouders is dat minder. Die doen hun eigen dingetjes. Hun eigen werk en eigen privé leven en mijn vader had zijn eigen dingetjes. Dus die kijken het heel weinig. In vergelijking met mijn opa en oma kijken mijn ouders heel weinig Bollywood films. Het kan soms drie maanden, vier maanden duren voordat zij weer een film kijken.

Wat is jouw favoriete film als je er een hebt?

Dat kan er maar een zijn en dat is Sholay.

Wat is er zo speciaal aan deze film volgens jou?

Wat mij aanspreekt, voor mij is het de mooiste film, waarom? Omdat het de twee beste acteurs erin heeft, die ik ooit in Bollywood films heb gezien, die spelen erin. En een van de mooiste actrices die ik ooit heb gekend speelt erin en het verhaal zelf, ik hou van western films. En dat soort films en ja, het is toch een van de weinige Bollywood films die een beetje western achtig qua actie en romantiek, echt van alles zit erin.

Wie is je favoriete acteur en actrice?

Ja, mijn favoriete acteur is Amitabh Bachan, zal altijd blijven. Tegenwoordig voor de meeste Hindoestanen is het Sharukh Khan, maar voor mij bestaat er maar een en dat is Amitabh Bachan. En de mooiste vrouw dat is Hema Malini.

Welke genre's kijk je het meeste naar?

Uhm, ja Bollywood, de meeste films die daar gemaakt worden zijn romantische films eigenlijk. Maar ik vind de actie en komedie vind ik heel leuk.

Wat vind je van de cross-over films?

Uhm, ik vind ze ook wel leuk, je hebt ook Bend It Like Beckham bijvoorbeeld. Die is door een Indiase gemaakt die in Engeland is opgegroeid trouwens. Dat soort films zijn, er zitten leuke verhalen tussen. Maar er zitten ook verhalen tussen die minder zijn. Laatst was er eentje, The Namesake, ik weet niet of je die kent? Maar die is ook door een Amerikaanse regisseur gemaakt met Indiase acteurs en die vind ik samen met Slumdog Millionaire een van de beste films die gemaakt is. Ik vind wel goed dat het gedaan wordt hoor. Andere kijken zo naar Bollywood eigenlijk.

Denk je dat Bollywood films op die wijze ook populair kunnen worden bij een westers publiek?

Nee, natuurlijk. Ik denk zoals ik al zei over romantiek. De gedachte die er bij de mensen hangt eigenlijk is massaproductie, jongen ziet meisje, meisje ziet jongen, worden verliefd, eentje is rijk de andere is arm, ouders willen het niet, er worden twintig liedjes gedraaid en in het einde komt alles toch goed en zijn ze gelukkig en noem maar op. Dat is in de werkelijkheid is dat niet zo natuurlijk. Er zit een bepaalde reden achter, die mensen in India zijn allemaal erg arm, enige vertier is voor hun de bioscoop daarzo. Ze willen naar de bioscoop gaan en iets leuks zien en dat het goed eindigt en dat het niet zo slecht is als hun eigen situatie en dagelijkse leven en dan vergeten ze ook al hun pijn en verdriet en problemen die uurtjes dat ze binnen zitten. Dat beeld speelt nog steeds in het Westen. Je ziet dat als iets verteld wordt over Hindoestanen of Bollywood dat die heel erg is, jongen, meisje dansen achter een boom ofzo, die standaard dingetjes die ze altijd laten zien eigenlijk.

Kijk je de films met of zonder ondertiteling?

Ik lees en schrijf en spreek het heel goed dus ja.

Wat vindt je van de item songs in films?

Sommige zijn nice, sommige zijn niet. Je hebt minder leuke en er zitten leuke tussen. Ik ken mensen die er niks aan vinden. Die vinden het heel cheap en noem maar op maar, ik heb zoiets van ja. Als het een blonde vrouw is of Amerikaanse vrouw die het doet dan is het prima, maar als het een Indiase vrouw is dan is het ineens van die vrouw heeft geen respect voor de cultuur en dan denk ik van, waarom mag een andere vrouw het wel doen en dan vinden jullie het wel leuk om naar te kijken, maar als een Indiase vrouw het doet is het niet goed. Ik vind het helemaal geen probleem.

Wat vindt je van het musical aspect in de films?

Ik uhm, ik hou van Indiase klassieke dans, dus ik vind het wel altijd heel leuk, ik ben ook naar theater stukken geweest zoals Bhagi geweest, het is een, dan zie je toch dat ze een soort van film in musical stijl doen. Dat vind ik toch allemaal wel leuk ja.

Heb je ook thuis Indiase televisiezenders?

Daar heb ik een abonnement op ja.

Wat is de reden waarom je deze zenders hebt aangeschaft?

Uhm, dat is wel voor mijn vader dan weer, die volgt wel van die religieuze programma's en nieuws over India, dat wilt hij wel allemaal volgen. En uhm hij heeft daarom de zenders dus.

Kijk je zelf wel eens naar de zenders voor series of Bollywood?

Ik kijk wel eens naar de series ja.

Ga je wel eens vaker naar evenementen en concerten rondom de Bollywood cultuur? Je noemde net al theater?

Ja, ik ga ook wel eens naar Milan, maar ook natuurlijk naar een zanger als Sonu Nigam die Bollywood liedjes zingt als die naar Nederland komt. Of er is een show van een aantal acteurs, dan ga ik ook wel eens. Behalve als het Sharukh Khan is dan ga ik niet.

Je bent geen fan van Sharukh Khan?

Ik ben absoluut geen fan van die man. Die probeer ik altijd wel te ontwijken, kijk als er meerdere acteurs zijn dan ga ik nog wel. Maar als het alleen hij is dan, als er andere acteurs en actrices zijn die ik niet interessant genoeg vind dan ontwijk ik het ook echt.

Zijn er nog andere uitingen van de Bollywood cultuur die je aanspreken?

Van de films bedoel je? Nee, nou wat we wel eens doen is, ik zing wel vaak met mijn neven. En dan gaan we zelf muziek maken en huren we een studio af en dan gaan we jammen en liedjes inzingen. Op familie feestjes doen wij dat ook meestal dan gaan we optreden meestal.

Kijk je naar Bollywood films alleen of met meerdere mensen?

Uhm, ik doe het meestal met vrienden en vriendinnen, dan maken we meestal een groepje en dan spreken we af en dan gaan we naar de film. En thuis doe ik het meestal alleen, want mijn broertje en zusje interesseert het niet. Mijn vader is meestal moe van het werk en gaat dan naar zijn eigen kamer. Als ik in mijn eigen huis zit dan is het gewoon alleen kijken.

Je noemde dat je ook naar Hollywood kijkt, wat zijn volgens jou de belangrijkste verschillen tussen Hollywood en Bollywood?

Uhm zowiezo filmtechnieken natuurlijk, de technieken en het geluid. Uhm, meestal het verhaal ook eigenlijk in Amerika zijn toch meer serieuze verhalen het is toch meer, in bepaalde verhalen zit toch veel meer realiteit in. Er zit veel variatie in, bij India is het meestal dat het verhaal, meestal kan je al raden waar het verhaal over zal gaan en hoe het zal eindigen. Je hebt 9 van de 10 keer een happy end. In een Amerikaanse film hoeft er geen happy end aan te zijn.

Als je zou moeten kiezen tussen Hollywood en Bollywood?

Hm, pff dat is een strik vraag, hm dan zou ik toch kiezen voor Bollywood, ik ben toch iemand die voor mijn eigen cultuur ga en dan zou ik uiteindelijk toch de voorkeur geven om naar een Bollywood film te kijken dan naar een Hollywood film.

Zie je ook een verschil in Bollywood hoe de films vroeger waren en nu?

Klopt, er worden heel veel westerse films tegenwoordig nagemaakt en ook qua verhaallijnen, ze durven veel meer. Om van bepaalde genres uit te gaan of bepaalde verhalen om die te filmen terwijl ze vroeger echt op safe speelde. Je hebt natuurlijk de jaren gehad dat er alleen maar romantische

films uitkwamen en er waren ook jaren dat er alleen maar actiefilms uitkwamen. Of over armen en dat groepen bevrijd werden en noem maar op. Maar je ziet tegenwoordig ook verhalen uitkomen over, bijvoorbeeld laatst kwam er een verhaal uit over mensen die niet monogaam zijn bijvoorbeeld. En mensen die relaties onderhouden met anderen en noem maar op. Voor Bollywood zijn dat best wel taboe dingen. Vreemdgaan, homoseksualiteit dat soort dingen, zijn allemaal taboe dingen. Ze durven toch meer dat soort verhalen te verfilmen. En te laten zien dat dit ook gebeurt bij ons in India. Dat het ook in de Hindoestaanse cultuur voorkomt en niet alleen bij de blanke mensen. Wat meeste Indiërs meestal denken en het zo verwoorden.

Ben je zelf ooit eens in India geweest?

Ik ben geweest ja.

Ben je daarbij beïnvloedt door de films of was het een eigen keuze?

Uhm nee, gewoon voor mijzelf. Voor mijzelf, we zijn ook niet naar Mumbai geweest waar de filmstudio's zijn maar gewoon naar Delhi geweest. Naar Punjab geweest, maar niet naar Mumbai, het staat wel nog op mijn lijst om ooit eens te doen hoor, maar heb het nog niet gedaan. Maar het is niet dat ik echt heb van, ik wil voor de films en de acteurs daar naartoe gaan, nee.

Kijk je wel eens films om meer te leren over je eigen cultuur?

Nee, het is meer meestal voor entertainment redenen. Je hebt natuurlijk ook onze religieuze boeken die dan verfilmd zijn zoals bijvoorbeeld de Ramayan, die heb ik ook allemaal gekocht op dvd box. Die heb ik eerst ook op televisie en internet kunnen volgen en daarom heb ik ze ook aangeschaft. En doordat ik vanaf mijn 7^e al erover ben gaan lezen, mijn vader en opa waren priester, heb ik toch veel daardoor gelezen en dan ga je toch die series aanschaffen om te kijken, wat zijn de verschillen. Want de ene doet het op die manier en de andere doet het op die manier. Dan ga je toch kijken van ja, waar liggen de verschillen en dan ga je toch een research doen, en zo zie je dingen die je in de boeken hebt gelezen. Je ziet dat de hoofdlijnen als in de boeken hetzelfde zijn maar er worden ook verhalen bijgemaakt dus zo leer je toch andere dingen erbij.

Film keuze: Ik heb ze alle drie gezien, het verhaal van een film als Swades vond ik heel goed. Dat een man die in het buitenland zit en daar gaat studeren, dan met de kennis die hij daar opdoet, terugkomt naar het land waar hij eigenlijk geboren is en opgegroeid is eigenlijk. En hij heeft het eerst moeilijk in het land, en hij helpt de mensen met zijn kennis, maar doordat hij zelf door het land gaat reizen en alles meemaakt, is het toch een eye opener voor hem. Van hey het is toch anders dan ik het had verwacht. Ik zie hoe het werkelijke leven is, voor hem was het heel makkelijk van, ik ben in India, ik doe dit en doe dat, mensen die leven zo, maar er zijn nog meer dingen die spelen en dat zijn eigenlijk. Als hij dan met iemand daar gaat reizen en dan ziet hij wat daar gebeurt en dan krijgt hij toch een soort van besef van hey, hier kom ik vandaan en hier hoor ik eigenlijk thuis ook al is Amerika de plaatst waar ik mijzelf heb ontwikkelt. Waar alles veel makkelijker is en waar alles dichterbij is, zeg maar, hier hoor ik eigenlijk bij. Dat gevoel heb ik ook wel met Suriname hoor.

Dus je identificeert je dus wel een beetje met de hoofdpersoon?

Ja, toen ik voor het eerst weer terug ging naar Suriname, toen heb ik ook in plaatst van in een luxe bus en luxe taxi, gewoon een stadsbus genomen die 6 uurtjes deed om naar Paramaribo te gaan en een bus waar als het regende het gewoon ging lekken, kapotte gordijnen en gescheurde banken, dan zie je veel meer van het land en ik heb ook veel meer van het land gezien en veel meer kunnen doen dan dat als ik met een luxe bus zou zijn gegaan en daar al in twee uurtjes zou zijn.

Heb je ook wel eens dat je terugdenkt aan Suriname of India als je de films ziet?

Ja, dat heb ik zeker, ik heb daar tot mijn dertiende gezeten. Ik heb met mensen in de klas gezeten die veel slimmer waren dan mij. Toen ik terug ging, na tien jaar stonden die zelfde meisjes en jongens op de markt groente te verkopen en dan heb je wel het besef van hey, ik heb de kans gekregen om in het buitenland te studeren en veel te kunnen bereiken. En veel hebben de kans niet gehad van hun. Dan wordt je wel serieus en wil je er wel iets mee doen, ik heb nog steeds wel de drang om terug te gaan. Als eentje gaat, gaat het niet lukken maar als de meeste Surinamers denken van, als we terug gaan met de kennis die wij hebben opgedaan in Nederland...

Hoe zou je jezelf omschrijven binnen de Nederlandse samenleving?

Ik voel mij Surinamer, ik ben gewoon eerlijk en ik zeg het ook gewoon openlijk hoor, het enige wat mij Nederlands maakt is mijn passpoort. Ik ben verder niet, bij een voetbalwedstrijd dan ben ik ook niet voor Nederland, daar ben ik heel eerlijk in. Maar dat heeft ook wel zijn reden, ik ben heel nationalistisch qua Suriname, bijvoorbeeld als er twee donkere jongens in het Nederlands elftal spelen en er gaat iets mis dan is het gelijk die Surinamer en als het goed gaat is het de Nederlandse speler. En dan denk ik van, of iemand nou iets goed doet of slecht doet, het is gewoon een Nederlander en ga dat niet generaliseren als het slecht gaat ofzo. En dan denk ik van, liever niet, ik hou niet van dat hypocriete. Ik vind dat je mij als Nederlander moet beschouwen als het goed gaat en mij als Nederlander moet beschouwen als het slecht gaat.

Ben je zelf actief binnen de Hindoestaanse gemeenschap in Nederland?

Uhm, vroeger wel, maar nu is het wel minder geworden, omdat ik al dat groepjes vorming en dergelijke daar kan ik heel slecht tegen. Je hebt dan bij het Hindoeïsme twee stromingen en binnen die stromingen heb je weer tig stromingen en die liggen elkaar allemaal niet, en dan heb ik van ja, wat bereik je er allemaal mee. Als je naar de Moslims kijkt bijvoorbeeld, dan maakt het niet uit of ze uit Afrika komen of Midden Oosten of weet ik niet waar vandaan komen, als het om geloof en cultuur gaat zijn ze altijd samen een kracht. Hindoestanen die gaan altijd met elkaar ruzie zoeken. Ik heb daar heel veel problemen mee gehad en kan daar heel slecht tegen. Dus doe ik zo min mogelijk er iets mee. Bij verenigingen aansluiten doe ik gewoon niet meer.

Heeft Bollywood ook invloed gehad op jouw identiteit?

Als ik eerlijk ben, een beetje wel. Toen ik klein was heel veel, dan ging je altijd dromen alsof jij de acteur bent, ik zou mijn leven ook zo willen doen en ik wil later ook dit en wat ik vroeger ook altijd vaak had was dat als je een bepaald humeur had dat je een liedje ging draaien en als je in een bepaalde situatie zat, dan doe je dat. Dat heeft het wel bij mij gehad, je bouwt een bepaalde droomwereld op. Het is ook altijd zo gebleven dan denk je ik ga trouwen en dan wil ik het zo doen en

zo doen en het is ook wel zo gegaan, maar als je teveel droomt dan vallen ze ook in duigen, niet alles is wat het lijkt natuurlijk.

Stelling: Uhm, ja, het hangt van de individu af. Het hangt af van wat je ermee doet. Maar in meeste gevallen vind ik het wel, het hangt wel af van de oudere generatie of nieuwere generatie. Mijn vaders generatie van de jaren 50/60, omdat ze in een ander land leven, dan proberen ze hun normen en waarden te houden, en als ze die films enzo blijven kijken, want ze zijn bang om hun identiteit kwijt te raken. Dat willen ze behouden en jongeren die kunnen zich toch wel afstand ervan nemen, ze zitten hier op school en worden anders opgevoed, dan trekt het je soms al niet meer om die films te kijken. Of lukt het je niet. Heel veel ouders vind ik, dat die het hun kinderen proberen op te drukken en daardoor ga je een gedeelte van je integratie missen. Je mist iets van je samenleving, je kijkt alleen je eigen films, je zet een schotel voor je deur en wilt alleen je eigen dingen doen en ook op werk als je dat doet, dan kan je niet meepraten met je collega's. Surinamers enzo hebben het dan makkelijker want die kunnen de taal maar voor andere is het dan moeilijk want als er dan een brief komt of ze moeten iets doen dan kunnen ze de taal niet. Dat merk je wel bij veel mensen, in mijn geval niet, ik praat al van jongs af aan Nederlands dus voor mij is het heel makkelijk en geen probleem.

Kahali 22 Utrecht

Tweede generatie

Zou jij mij iets meer kunnen vertellen over je culturele achtergrond?

Nou, ik ben Hindoestaans, al moet ik zeggen dat ik er niet heel veel aan doe. Ik ben heel erg Nederlands opgevoed, maar wel met, toch wel met Bollywood films en dat soort dingen dan wel. Ja, het zijn die Indiase dingetjes die wij dan wel doen, maar het is niet alsof ik naar een Mandir (tempel) ga of dat soort dingen. Nee, dat doen wij helemaal niet.

Beïnvloedt het ook je media keuze?

Hm, nee ik zou niet zeggen dat het, het heel erg beïnvloedt. Het is wel dat bij het hebben van een bepaalde leefgewoonte het wel van invloed is, zoals het hebben van een relatie ofzo. Bij een jongen thuis slapen, dat soort dingen, die doe ik gewoon niet. Daar hou je dan wel rekening mee. Wij luisteren dan wel altijd naar muziek thuis enzo, maar of het echt met media? Nee, ik zou het niet zeggen zo.

Hoe lang ben je al fan van Bollywood films?

Oh, al heel lang (lacht). Ik zou zeggen vanaf het moment dat ik films kon kijken. Eigenlijk zijn Bollywood films ook echt de enige soort films die ik kijk en de muziek die ik luister.

Kijk je ook naar Hollywood films?

Ja, als het op tv is dan kijk ik er wel naar maar als ik echt moet kiezen waar ik naar moet kijken dan kies ik toch wel een Bollywood film.

Dus jou keuze tussen Hollywood of Bollywood is Bollywood?

Ja, Bollywood.

Wat zijn volgens jou de grootste verschillen tussen Hollywood en Bollywood?

In de films, ik denk zowiezo hoe wij naar die sterren in Bollywood kijken. Hier kijken ze naar hun als Goden, iemand als Amitabh Bachan wordt echt gezien als God. Ik denk dat die films toch wel voor een groot deel bepalen hoe jij naar bepaalde dingen kijkt. Het is een soort van droomwereld en als je daarmee opgroeit heb je als meisje toch wel van, zo'n leven wil ik ook wel hebben. In Hollywood films heb je dat wel minder. Dus dat is het ja.

Zijn er specifieke momenten waarop jij naar Bollywood films kijkt?

Als ik alleen thuis ben.

Kijk je meestal alleen of is het iets sociaals?

Nee, ligt eraan. Als we nieuwe films gekocht hebben dan kijk ik die gewoon als mijn moeder thuis is. Ligt er echt aan wie er thuis is en zin heeft om te kijken. Het is toch 3 uur. Je moet er wel tijd voor vrij maken, het zijn meer de vakantie tijden dat ik er tijd voor vrij maak. En als er een film in de bioscoop is dan maak ik er ook wel tijd voor vrij.

Hoe vaak kijk je naar Bollywood films?

Ik moet zeggen, de laatste tijd heb ik er heel weinig tijd voor. Ik heb wel nog vorige week een film gekeken. Maar, ik moet zeggen, in de vakantie is het dan toch wel eentje per week. En in studietijd dan heb ik er echt geen tijd voor, of soms kijk ik het in delen, dus dat ik elke keer een stukje kijk, maar niet dat ik nu een hele film kan kijken, ik heb er niet echt de tijd voor op dit moment.

Bezoek je wel eens forums of websites over Bollywood?

Nou, ik heb wel, want wij hebben die zenders thuis, dus als je een nieuwtje hoort dat je dan wel even gaat kijken online. Bijvoorbeeld toen Aiswarya Rai net een kind had gekregen dan wou ik wel even kijken of er al foto's ervan waren en dat soort dingen wel.

Hoe ben je in aanraking met Bollywood gekomen?

Dat is echt wel vanuit huis uit. Mijn oma die ging vroeger altijd films huren. En die keek ze dan met ons thuis en mijn moeder, die is ook fan van die films en kijkt er heel veel naar dus ik ben er echt mee opgegroeid. Langzamerhand wordt je dan ook wel echt fan.

Vindt je het eventueel als je zelf kinderen neemt in de toekomst belangrijk om Bollywood aan hen mee te geven?

Ja, dat is toch wel een stukje van je cultuur. Ik denk, Het is wel leuk om naar de films te kijken en heel veel van die verhalen hebben ook wel een bepaalde norm geven ze aan, en dat zijn wel films waarvan je denkt ja, het zou wel leuk zijn als je kinderen ook daar naar kijken.

Kijk je ook wel eens films waar meer vertelt wordt over je eigen cultuur?

Uhm, ja, ik denk, ik ben meer fan van de oude films, inderdaad, dan van de nieuwe films en je ziet bij de oude films wel dat er een bepaalde onderwerpen die erin voorkomen zoals over kaste stelsel, ik vind het wel leuk als films een bepaalde lading hebben, dan de films zoals je nu hebt, waar meisjes half naakt aan het rondansen zijn. Bij wijze van spreken, weet je wel, films die dan nergens over gaan, ik wil wel een beetje inhoud. Dat komt meer naar voren in oudere films denk ik.

Dus je ziet grote verschillen tussen de films van nu en die van vroeger?

Ja, absoluut, vroeger had je films die over een bepaald thema gingen. En nu is het meer omdat er een leuk meisje in speelt en meer om de muziek eigenlijk.

Zie je een verschil hoe jij kijkt naar Bollywood films en hoe je ouders ernaar kijken?

Nou, ik moet wel zeggen dat als ik met mijn opa en oma een film kijk. Een film van de laatste tijd, dan is het enige commentaar dat ik krijg is dat, ja die meisjes lopen er halfnaakt bij en dit is toch geen muziek, luister naar de muziek van vroeger en nu gaat het nergens over. Dat soort dingen hoor je heel veel (lacht). Ik vind oude muziek zelf ook wel mooi dus, ja ik deel die mening wel deels met hun.

Wat betekent Bollywood voor jou?

Ja, wat het betekent ja, ik denk dat als je een film kijkt dan is het toch wel even zo'n droomwereld waar je naar kijkt. Waarvan ik denk dat ieder meisje wel denkt van, zo zou ik het willen hebben. Ik denk, ja, het is gewoon een manier om even je gedachtes te verzetten. En ja, naar een soort van sprookje te kijken.

Wat is je favoriete film?

Ja, Mohabbatein.

En waarom?

Ik weet het niet. Het is eigenlijk altijd mijn favoriete film geweest. Ik heb ze in de bioscoop gezien, het was echt een van de eerste films die ik in de bioscoop gezien heb. En dat verhaal, die film was in een tijd gemaakt waarbij alle films over, ja niet echt van die inhoud, echt van die inhoudloze verhalen waren het allemaal. En dit verhaal was voor mij wel echt van, ja het heeft wat meer inhoud. En de liedjes vond ik ook mooi. Ja, ik vind het gewoon een hele mooie film.

Wie is je favoriete acteur of actrice?

Nou ik heb altijd gezegd, Abishek Bachan, ja.

En wat spreekt jou aan bij hem?

Ik vond altijd zijn lach heel mooi en het kwam ook eigenlijk deels uit het feit dat mijn zus hem verschrikkelijk vond. Dan denk ik van, nou dan vind ik hem gewoon heel erg leuk (lacht). Het was een soort van battle op een gegeven moment. Maar, ik moet zeggen hij is niet de allerbeste acteur in de wereld maar, ik vind het gewoon een heel leuke jongen, man eigenlijk.

Welk genre kijk jij het meest naar?

Als ik zou moeten kiezen, ja dan wel de romantische, ik ben niet van de komedies, daar hou ik niet van. Ik weet niet, het is die humor. Dan snap ik hem ook niet helemaal (lacht). Dus ik ben meer, eigenlijk van de K3G, dat soort films, romantische verhalen.

Wat vindt je van de cross-over films?

Het is leuk dat ze het doen, maar ik heb *Bride and The Prejudice* gezien en dan heb ik wel zoiets van, als je als leek hiernaar kijkt dan krijg je wel een soort stereotype van wat voor films er in India gemaakt worden. Die liedjes gingen echt nergens over en het was een beetje, niet echt heel erg professioneel gemaakt. Dus ik denk dat als jij als Westers iemand kijkt naar die films zonder ooit een Bollywood film te hebben gezien, en dan daarnaar kijkt. Dan denk je wel van, nou daar worden hele, niet professionele films gemaakt. Dus dat is wel zo, het word wel zo gedaan van, India draait om de leuke liedjes.

Denk je dat Bollywood films populair kunnen worden bij een Westers publiek?

Ik denk het wel. Ik ken genoeg Nederlanders die de muziek leuk vinden en dan vooral de muziek van de laatste tijd. Maar ik denk dat het wel een leuke toevoeging is op Hollywood films die meer actie gericht zijn. Dus ja, ik denk dat dit wel, ook films zijn die voor families leuk zijn.

Wat vindt je van de item songs in films?

(Lacht). Ja het is leuk dat ze het doen, maar, het heeft totaal geen toegevoegde waarde in principe. Maar het zijn wel gewoon, gewoon leuke liedjes, maar het had ook zonder gekund. Ik vind niet dat het iets toevoegt aan de film.

Kijk je films met of zonder ondertiteling?

Met meestal wel, maar ik moet zeggen door de films kan ik nu wel, best wel goed Hindi. Praten gaat dan wel minder goed, maar verstaan, ik kan wel een hele film verstaan. Maar voor het gemak wel met ondertiteling.

Wat vindt je van het musical aspect?

Ik denk dat een Bollywood film draait om dat melodramatische, zonder de liedjes is het geen Bollywood film. En beetje de over acting van dat families echt uit elkaar gescheurd worden en dat soort dingen, daar draait het toch wel om en ik denk dat als je dat weg haalt dat je de hele essentie van zo'n film weghaalt. Dus echt dat musical deel dat hoort daar wel echt in.

Je noemde eerder de ZEE TV zender, waarom heb je die aangeschaft?

Uhm, nou mijn moeder wilde het heel graag en achteraf vind ik het ook wel heel leuk. Het is niet dat we al die series kijken, dat is weer iets te veel maar we kijken wel naar films en af en toe Indian Idol enzo dat kijken we weer wel. En dat vind ik ook echt wel leuk om te kijken.

Ga je wel eens naar festivals en evenementen rondom Bollywood?

Ja, met concerten bedoel je echt dat acteurs komen? Ja dat doen wij wel, dat vinden we wel leuk.

Welke andere uitingen van de Bollywood cultuur spreken jou aan?

Uhm, ja ik denk qua kleding ben ik er niet echt mee bezig, ik vind het wel mooi als andere mensen het aan hebben. Maar het is niet dat ik voor een feestje als Kareena Kapoor gekleed ga, nee. Dat is het niet. Ik vind het wel mooi om naar te kijken. Ik ben vorig jaar wel naar India geweest en daar heb ik wel een paar gekocht. Maar die heb ik nog nooit aangehad. Ja, ik vind het gewoon mooi om naar te kijken, maar ik weet niet, in Nederland zou ik het niet zo snel dragen. Of het moet iemand zijn, een naasten die gaat trouwen, dan draag ik het wel maar, over het algemeen draag ik het niet. En ik denk qua dans, vroeger heb ik het altijd wel gewild om de Bollywood dans en ik woon in IJsselstein en daar heb je dat niet, het is echt een kleine stad en dan moet je echt naar Utrecht gaan, maar goed, dat doe je ook niet als je klein bent. Dus ja, ik vind het heel leuk om naar te kijken in de films en soms hebben ze ook toneelstukken, dat is wel heel leuk. Dat was twee jaar geleden, dus er komen wel geregeld van die dansers naar Nederland en dan gaan we er wel heen. Dat vind ik wel leuk, maar het is niet dat ik het zelf doe, dat niet.

Je was naar India geweest zij je eerder?

Ja, vorig jaar voor het eerst.

Hoe vond je het?

Een hele ervaring, ja het was best een cultuur shock. Ja ik had wel van andere gehoord van je moet niet...ik had natuurlijk dat Bollywood idee in mijn hoofd en ik zag het al voor me, velden met meisjes en je weet wel van die velden die je in de films ziet, en die straten dat mensen gewoon normaal lopen enzo. En toen kwam ik daar aan en toen begon het al dat mensen me gewoon aanstaarde en ja, een beetje onbeschoft volk vond ik het wel, vooral in de stad, als je daarbuiten bent valt het wel mee maar, ja het was wel een soort van openbaring van dit is het echte India en niet wat je in de film ziet.

Wat vind je van de culturele diversiteit in films?

Ik vind dat het wel heel goed is omdat India een land is dat bestaat uit verschillende culturen. Bollywood is niet alleen voor Hindoes, maar voor alle culturen in India moet je dat maken. Dus ik vind het wel goed dat alle culturen aan bod komen. Al denk ik wel dat als je naar een Bollywood film kijkt dat gaat over Hindoes en Moslims dat het altijd gaat over ruzie en dat ze alleen aan het vechten zijn. Dat soort dingen worden alleen maar benadrukt.

Film keuze: Mere Brother Ki Dulhan heb ik stukjes van gezien, niet helemaal, maar wat ik ervan heb gezien, het lijkt me een leuke vermaakfilm. Zonder inhoud, Katrina Kaif is dan de it girl van dit

moment en de liedjes zijn ook wel leuk. Ja dat is gewoon een leuke film om naar te kijken zonder inhoud. Ik denk dat als je het hebt over K3G dat is wel echt DE film, die staat ook op nummer twee bij mij. Maar dat is gewoon een heel sterke cast met top acteurs uit die tijd, misschien nu ook nog wel. Ja, dat is echt een film die in het rijtje hoort van Kuch Kuch Hota Hai, die springen er toch echt wel uit. Maar niet zozeer het verhaal, want het verhaal is iets wat vaker in films voorkomen, dat families uit elkaar worden gescheurd. Maar ik denk een combinatie van toch wel het verhaal en de acteurs en de liedjes die het toch wel een heel sterke film heeft gemaakt.

Wat sprak je aan bij die film?

Nou ik kan hem ondertussen wel dromen, ik kan hem letterlijk opnoemen. Uhm, ik denk toch een beetje, er zit toch een soort van morele lading in die film. Waarbij ik toch wel denk dat het moet want als dochter moet je toch wel de wensen van je ouders respecteren, maar ook dat andersom de ouders ook wel de wensen van de kinderen moet respecteren. En ik denk dat zijn wel waardes die, die ik zelf ook wel mee draag, dus ja ik denk om die reden dat ik het wel een hele mooie film vond en ik denk ook, ja, ik denk ook dat de setting waarin die film is gemaakt, een groot huis, ja het had gewoon een bepaalde status die andere films, ja, het is een A film en de rest is een beetje B films zo moet je het bekijken. En de laatste film was?

Swades

Die heb ik wel gezien, ik denk dat soort films vind ik wel heel mooi. Dat je weer op zoek gaat naar je roots. Dat ik heb ook wel meegemaakt vorig jaar toen ik naar India ging, toen ging ik wel daarheen met het idee van ik ga naar mijn moederland. Dat idee had ik wel en ik vind het wel belangrijk om te weten waar je vandaan komt.

Heb je datzelfde gevoel ook met Suriname?

Ik ben nog nooit in Suriname geweest. Ik denk dat door die films heb ik altijd een, ik beschouw India meer als mijn moederland dan Suriname, al ben ik daar nooit geweest. Het kan misschien wel heel leuk zijn daar maar, ja, ik heb het gevoel van, het is allemaal wel in India begonnen. Daar liggen dan wel je roots.

Ben je zelf actief in de Hindoestaanse gemeenschap?

Nee, waar ik ben opgegroeid tussen Nederlanders, dus tussen gewoon blanken. En ik heb altijd wel het gevoel gehad van ik wil mij niet in een hokje stoppen met alleen Hindoestanen. Met hun bezig zijn maar ik wil gewoon met alle culturen in Nederland bezig zijn, net als in India, ik wil niet met een groepje bezig zijn maar gewoon met alle culturen. Dus ik heb er wel heel bewust voor gekozen om mij niet aan te sluiten bij een vereniging. Al mijn vriendinnen zijn ook van, ik heb Chinese vriendinnen dus ik ga om met verschillende mensen en heb bewust gekozen om niet bezig te zijn in een vereniging. Dat soort dingen.

Hoe zou je jezelf omschrijven?

Nee, ik denk dat ik wel een echte Nederlander ben. Ja, met een donkere huid maar daar houd het ook wel mee op.

Hebben de films invloed gehad op wie jij bent?

Hm, ik heb wel dat als je een film hebt als Baghban, heb je die film gezien? Nou dat vond ik zelf ook een hele mooie film. Je ziet erin hoe wij met ouderen omgaan, dat is in India, daar moet je ouderen gewoon respecteren en dat neem ik wel mee. Ik denk in Nederland dan stop je een oma en opa al gauw in een verzorgingstehuis en dat zou ik bij mijn ouders nooit doen. Dus dat soort dingen neem ik wel met mij mee. Het is hoe ik zelf in het leven sta. En als ik het heb over trouwen dan zou ik nooit tegen de wensen van mijn ouders in trouwen. Dat zijn wel themas die je ook in de films ziet. En ja, daar ben ik wel mee bezig, dat wel.

Dus je trekt wel lering uit de films?

Ja, soms wordt het wel een beetje overdreven neergezet, maar ik denk de essentie van die films neem ik wel mee, ja.

Stelling: Dan denk ik dat ik daar het tegenovergestelde van ben. Want ik ben voor mijn gevoel volledig geïntegreerd in Nederland en in de maatschappij, maar ik koester wel bepaalde waardes die in die films ook worden uitgedragen die mijn ouders mij ook hebben geleerd. Ik denk dat sommige mensen er wel wat vatbaarder voor zijn als je dit soort films kijkt, dat je dan denkt van zo moet het en het kan niet anders. Maar voor mijn gevoel, ik beschouw die films als een soort van sprookje en het is een droom maar het is niet de werkelijkheid. En er zijn wel normen waarvan ik denk die kan je wel gebruiken, maar het is niet dat ik me daar, dat het mijn enige focus is, dat heb ik niet nee.

Toevoeging: Ik denk dat dit soort films dat het ook voor westerse mensen ook gewoon heel leuk is om naar te kijken. Omdat het toch, aan de ene kant is het vermaak maar aan de andere kant, heeft het een soort van boodschap die Hollywood films missen. Ik wil niet zeggen dat alles wat in die films gebeurd goed is, maar ik denk dat bij bepaalde standaarden die Nederlanders hebben, denk ik nou, in andere landen gaat het er zo aan toe. Ik denk dat als je kijkt naar dingen als samenwonen en trouwen gewoon dat soort dingen. Een film geeft dan weer hoe het aan de andere kant van de wereld kan zijn. En ik heb wel van veel mensen gehoord dat zij vinden dat het nogal ouderwets is hoe ze in India denken, maar zo zie ik het niet. Zoals wij de standaard hebben in Nederland, dat hoeft niet perse de standaard voor jezelf te zijn.

Heb je ook wel eens films gekeken met westerse vrienden?

Ja ik heb wel eens een film gezien met een vriendinnetje, welke was dat nou, dat was ook echt zoiets van inhoudloze film hoor, maar de muziek vond ze heel leuk, ze begreep het verhaal niet helemaal maar ik heb daarnaast nee, ik heb wel. Mijn ouders hebben dan wel vrienden die naar de muziek luisteren en die het wel leuk vinden en interesse hebben dus ik merk wel dat er mensen zijn, westerse, die er ook echt naar kijken. Dat is wel zo.

Ik ging vroeger vaker naar de bioscoop maar vind het kaartje nu te duur, tenzij het een film is die het geld waard is dan gaat ik wel. Meestal ga ik naar Milan (festival in Den Haag) en daar koop ik dvd's voor 1 euro. Hoop dat ze dan wel van goeie kwaliteit zijn.

Kajal, 22, Den Haag

Tweede generatie

Kan je me wat meer vertellen over je culturele en religieuze achtergrond?

Uhm ik ben Hindoestaans, ik ben opgegroeid in een Hindoestaans gezin, we zijn niet streng gelovig maar uhm maar we doen aan Diwali en Holi (Hindoe feestdagen) die feestdagen die onder alle Hindoestanen bekend staan, die vieren we wel mee. Ik ben Senatan geen Arya (onderscheidingen binnen het geloof) dus dat verschil hebben we ook nog. En mijn moeder is Arya, mijn vader Senatan, dus automatisch zijn wij Senatan vanuit huis.

Beïnvloedt dit ook je media keuze?

Ik kijk wel heel veel Hindoestaanse films, daar ben ik wel geïnteresseerd in, omdat ik dat van huis uit ook heb meegekregen. Mijn ouders kijken ook veel Hindoestaanse films.

Hoe kwam je in aanraking met Bollywood films?

Uhm, dat weet ik niet zo snel, oh, maar gewoon thuis kijken met de familie en gewoon video bandjes opzetten of ZEE TV. Met die Hindoestaanse programma's allemaal.

Weet je nog welke film je als eerste gezien had?

Als eerste, ik denk Baazigar, ik weet het niet zeker, met Sharukh Khan.

Hoe vaak kijk je naar Bollywood films?

De laatste tijd niet zo vaak meer, maar ze draaien nu ook in de bioscoop. Dus dan ga ik ook wel, probeer ik ook wel te gaan met mijn ouders. Is gezellig en thuis hebben we dan ZEE TV en ZEE Cinema, dus dan kijk ik af en toe ook wel. Laat ik zeggen een keer in de maand of twee keer in de maand dat ik Hindoestaanse films kijk.

Ga je vaak naar de bioscoop?

Hm, ik koop nu geen dvd's meer, ook geen internet daar ben ik niet zo goed in (lacht) Dus meestal wel naar de bioscoop of gewoon thuis. Ja.

Heb je specifieke momenten dat je naar Bollywood films kijkt?

Nee, dat maakt niet zoveel uit, nee.

Bezoek je ook wel eens websites of forums over Bollywood?

Nee, ik hoor meestal wat er gebeurt in Bollywood van mijn vriendinnen, ja, maar ik kijk niet naar websites, nee.

Is Bollywood iets wat je later ook zou willen meegeven aan je eigen gezin?

Ja, aan mijn kinderen, ik luister namelijk ook veel Hindoestaanse liedjes dus dan gaan ze automatisch meekijken en luisteren mijn kinderen. Dus dat ook, maar ik wil het ook graag meegeven, is een stukje cultuur.

Zie je een verschil tussen jouw consumptie van Bollywood en die van je ouders en grootouders?

Hm, ja, zij kijken meer naar hele oude films, ik vind dat niet leuk. Hoe ze acteren en dingen. Ik kijk meer naar romantische films, en die films van vroeger gaan veel over geweld, en hoe ze waren en nu gaat het meer over liefde, daar kijk ik meer naar. En mijn ouders die kijken meer naar oudere films, daar kijk ik niet naar.

Wat betekent Bollywood voor jou?

Wat betekent het voor mij, het is een groot deel van mijn leven eigenlijk, ja. Ik kijk ook wel Engelse films ook, maar met Bollywood ben ik opgegroeid en heel veel mensen schamen zich ervoor, dat is raar en ikke niet, het is toch een stukje van de Hindoestanen vind ik, en ik schaam me er niet voor, ik ben er open voor, dat ik Bollywood films kijk en Hindoestaanse liedjes luister, of meezing. Dus het betekent veel voor me in de zin dat het een stukje cultuur is van mij waarvoor ik mij niet schaam.

Waarom schamen mensen zich er dan voor denk je?

Ik weet het niet. Een andere taal en je woont in een natuurlijk in Nederland dus Engelse films zijn meer in de picture dan Hindoestaanse films en het gaat meestal over liefde en van die liedjes erin en dat is in Nederland misschien heel raar en dan schamen ze zich ervoor, ja ik weet het niet. Dat denk ik dan.

Wat is je favoriete film?

Favoriete film, Dilwale Dulhania Le Jayenge (lucht).

Wat spreekt je zo aan in die film?

Het is heel romantisch en Sharukh Khan speelt erin.

Dus dan heb je ook gelijk de vraag beantwoord wat je favoriete acteur is of actrice?

Ja, Sharukh Khan en actrice toch wel Kajol, Juhi Chawla, de wat oudere actrices.

Wat spreekt je aan van deze acteurs?

Aan Sharukh Khan gewoon omdat ie goed kan acteren en ik heb hem van kinds af aan meegemaakt en Juhi Chawla gewoon omdat ze iets onschuldigs heeft en gewoon goed kan acteren, het is heel natuurlijk en niet overdreven, het is niet alsof ze een hele make up doos heeft opgesmeerd, masker. Ja, dat was het wel een beetje.

Welke genre's kijk je het meeste naar?

Nou, romantiek eigenlijk, actie ook wel, Don bijvoorbeeld hoor, maar romantiek spreekt mij meer aan.

Wat vindt je van de cross-over films?

Hm The Guru vond ik niet zo leuk, maar het is wel leuk om te zien dat er ook wel Engelstalige acteurs in spelen, je brengt toch je cultuur een beetje over aan de westerse wereld, dat vind ik wel leuk.

Denk je dat de Bollywood films ook in het Westen populair kunnen worden?

Nee, eigenlijk niet. Niet Bollywood Bollywood films. Ze zijn misschien wel populair in het Westen omdat ze in de bioscopen draaien maar voor ons, ik denk niet dat het echt Nederlandse mensen aantrekt.

Wat is het volgens jou dat hen niet aantrekt aan deze films?

Dat het drie uur lang is en omdat het teveel romantisch is en het is altijd wel altijd hetzelfde is, meisje wordt verliefd op een jongen, altijd wel hetzelfde verhaal.

Heb je wel eens films gekeken met westerse vrienden?

Nee, nee eigenlijk niet.

Wat vindt je van de item songs in films?

Wat ik daar van vind? Uhm soms onnodig, soms maakt het de film te langdradig, maar als er een film is zonder liedjes ga ik het ook een beetje gek vinden.

Kijk je films met of zonder ondertiteling?

Met, ja, ik kan wel zonder, maar met vind ik toch wel prettiger, ik kan de taal wel spreken, maar met is beter, soms kan ik dingen niet goed verstaan.

Wat vindt je van het musical aspect in Bollywood?

Zoals ik net zei, ik vind het wel leuk, maar soms mag het wat minder, zonder zou ik het wel missen. Maar altijd wel een stukje erin blijven, ik vind het wel leuk.

Je zei eerder dat je ZEE TV hebt?

Ja, ZEE TV, ZEE Cinema, Sony. We hebben een hele India, channels zeg maar samengesteld, dat kijken we wel vaak. Mijn moeder kijkt het heel vaak, als we thuiskomen, en mijn oma kijkt het ook, die televisie series ook. Dil Ka Rista enzo ik weet niet of je het kent, maar ik moet meestal wel meekijken, want we hebben geen andere televisie. Dus ja dat hebben we ook allemaal.

Kijk je zelf wel eens naar die series?

Als het verplicht is wel, maar niet uit mijzelf, nee.

Waarom hebben jullie die zenders aangeschaft?

Mijn moeder kijkt het vaak, het is voor de entertainment ja.

Kijken jullie ook vaak films via deze zenders?

Ja, niet vaak, maar als er een leuke film is dan wel.

Ga je ook wel eens naar concerten of andere evenementen rondom Bollywood?

Concerten wel van zangers, maar niet als er acteurs en actrices komen voor concerten, maar de zangers enzo wel en Milan wel, meestal komt daar ook wel eens iets van Bollywood daar om op te treden enzo.

Welke andere uitingen van de cultuur spreken je aan?

Kleding dan wel. (lacht). Kleding vooral, dat vind ik heel mooi. En als er een huwelijk is dan draag ik het wel, dat is wel leuk. En muziek gewoon, daar luister ik wel naar.

Kijk je wel eens naar films om dan te zien wat voor kleding stijl in is?

Ja, beetje, maar ik laat me er niet alleen maar door beïnvloeden, van dat moet ik hebben, als ik kijk dan vind ik het wel mooi, maar het is niet alsof ik het dan gelijk moet hebben.

Kijk je de films meestal alleen of met meerdere mensen?

Met meerdere mensen, met vrienden of familie, het is iets sociaals.

Kijk je ook veel naar Hollywood films?

Ook, ook.

Wat denk je dat de grootste verschillen zijn tussen Hollywood en Bollywood?

Uhm, tijd (lacht). En inhoud, zoals ik eerder al zij, Bollywood gaat meer over romantiek en Hollywood gaat over alles wel een beetje. En ik vind het ook wel beter in elkaar gezet. Met actie films of thrillers, dan vind ik Hollywood veel beter in elkaar gezet dan Bollywood, Bollywood is veel meer overdreven.

Kijk je ook op een andere manier naar Bollywood films?

Ja, ik kijk minder serieus, ik let niet op alles, dat laat ik gewoon gaan. Dat je bijvoorbeeld in vechtsènes heel nep dat psoew helemaal hoort, Ja daar let ik dan niet meer op, dat laat ik dan gaan als ik actie kijk.

Wat denk je van de westerse invloeden die je hedendaags opmerkt in Bollywood films?

Het is jammer, soms is het heel slecht uitgevoerd, soms is het dan heel slecht uitgevoerd en dan denk ik van, waarom zit ik hier. Dan kan ik net zo goed naar een Hollywood film gaan die heel goed uitgevoerd is dan dat ik naar een Bollywood film ga die gewoon slecht is uitgevoerd. Ook qua kleding vind ik het wel jammer, dat schaars gekleed. Ik vond het vroeger heel mooi dat vrouwen zich bedekte met sari's, en niet schamen, maar zich bescheiden opstellen.

Hoe zie jij de culturele diversiteit in films?

Ik vind het wel mooi. Ja, om het terug te zien.

Bekijk je wel eens films die je iets meer kunnen leren over je eigen geloof?

Nee, Het is wel gewoon entertainment, het is niet iets waar ik van wil leren.

Keuze films: Ik heb de eerste niet gezien, de laatste twee wel, en K3G heb ik wel vaker gezien, Swades dan wat minder vaak, een keer ofzo. Swades gaat dan wel meer over het land, dat vind ik wel mooi. Het liefde voor het land. En K3G gaat over de relatie tussen vader en zoon en vader en schoondochter, en dat vind ik ook heel mooi om te zien, maar het is wel zo'n echte huilfilm. Ik vind het wel leuk om te zien, er zitten veel mooie momenten in, grappige momenten, het is wel ook niet een van mijn favo's maar ik vind het wel leuk om te kijken.

Wat vond je opvallend aan een film als Swades?

Ja, opvallend, omdat het heel erg over het land ging. De liefde voor het land, heel erg, dat viel mij op, daar gaat het ook over.

Zijn er nog karakters in K3G die jou aanspraken?

Uhm die van Kajol, ik weet niet meer hoe ze heet in die film, maar vind haar wel leuk, hoe ze gek doet heel spontaan, ze speelt een heel leuke rol ja.

In deze films zie je dat ze verhuizen van India naar het Westen en hoe ze zich proberen aan te passen, wat denk jij hiervan?

Uhm ja ik vind dat wel apart, het is wel realistisch eigenlijk, je ziet dat mensen uit India weg trekken vanuit hun land, en wij zijn dat ook, als je terug kijkt lang geleden ook uit India weg gegaan en in de films zie je hoe zij daarmee om gaan en dan kijk je hoe wij daar mee omgaan. Toch je cultuur behouden in een westers land. En dat mensen daaromheen er wel positief op reageren.

Identificeer je, je dan wel eens met wat deze karakters doormaken?

Uhm, niet zo heel erg. Nee, niet zo heel erg, wel dat je soms de ander belachelijk maakt ofzo, een beetje gek maakt, maar verder niet echt.

Ben je wel eens in India geweest?

Nee, ik wil wel heel graag gaan, maar ik ben er nog niet geweest.

Waarom zou je het land heel graag willen zien?

Gewoon om het land te zien, en mee te maken wat je op televisie ziet, hoe het in het echt eruit ziet.

Krijg je door het kijken van de films behoefte om naar India te gaan?

Hm, ja, het komt wel vaak, meer door de films, dat je het ziet en dan wel wilt gaan.

Heb je hetzelfde met Suriname?

Nee, eigenlijk niet (lacht).

Ben je in Nederland actief in de Hindoestaanse maatschappij?

Weinig eigenlijk, ik ga niet naar de Mandir (tempel). Eigenlijk weinig, te weinig.

Dus je hebt er wel behoefte aan?

Op dit moment niet, maar ik denk wel dat ik het later wil uitbreiden. Dus aan mijn kinderen meegeven en mijzelf, ja.

Hoe zou je jezelf omschrijven, wat is jouw identiteit?

(Lacht) Wie ben ik? Hm, een beetje gek ofzo, ik ben wel simpel, loyaal naar vrienden toe en familie, wat ik eigenlijk wel terug zie in Bollywood films. Ik kan mijzelf uhm goed presenteren bij anderen, Onbekende. Ik ben wel zeker over mijzelf. Hoe sta ik in het leven, ja positief, ik ga voor mijn studie, ik wil snel afstuderen eigen leven beginnen misschien verder studeren. Dat was het wel zo een beetje, streven naar een doel, niet stil blijven staan.

Zou je een ander persoon zijn geweest zonder Bollywood films?

Ja, ja, eigenlijk wel, ik zou wat vlakker geweest zijn. Ik ben nu wel eens in droomland, en dat komt wel door die films eigenlijk. Echt waar, het komt echt door die films en anders zou ik een beetje vlakker zijn, op gebied van romantiek, ja romantiek. Ik zou er misschien minder in geloven en minder van dromen, in de sprookjeswereld zitten.

Trek je ook wel eens lering uit de films?

Hm, niet echt nee, het is meer voor entertainment hoor?

Hoe zie je jezelf binnen de Nederlandse maatschappij?

Het hangt ervan af. Bij mijn vrienden dan voel ik mij super Hindoestaans, maar op werk bijvoorbeeld dan ben ik toch een Nederlander, met een ander kleurtje. Het hangt ervan af hoe er met mij omgegaan wordt. Als ik gewoon in de groep meega met Nederlanders dan voel ik mij Nederlander, maar als zij anders gaan doen tegen mij dan voel ik mij meer buitenlander, Hindoestaans.

Stelling: Ik denk dat het pure onzin is, ja, ja. Ik bedoel films blijven films en je leeft gewoon in de maatschappij en daar moet je in kunnen functioneren dan moet je wel integreren. Je moet die dingen wel doen om te kunnen functioneren binnen de maatschappij. Ik vind niet dat als je films kijkt het dan minder gaat of je, je dan vasthoud aan de cultuur, denk niet dat het met films te maken heeft ofzo. Vind ik dan he.

Gaaya 17 Den Haag

Tweede generatie

Kan je iets meer vertellen over je culturele/religieuze achtergrond?

Ik ben zelf geboren in Nederland and mijn moeder is geboren in Suriname en die is op haar 14^e hier naar Nederland komen wonen, studeren en ja, hier te blijven. Mijn vader komt ook uit Suriname trouwens. Mijn religieuze achtergrond is Hindoeïsme, uh nou mijn moeder komt uit Suriname en had niet veel meegekregen van het Hindoeïsme zelf, dus ik zat vanaf mijn, even kijken, vanaf groep drie zat ik op een Hindoestaanse basisschool en vandaar heb ik zeg maar mijn culturele achtergrond meer leren kennen. Zijn we dan meer daarin gaan verdiepen, dus ook de feestdagen enzo.

Beïnvloedt jouw cultuur ook je media keuze?

Ja, zeker, want ik, wij hebben dan een eigen Hindoestaanse net zeg maar, ik weet niet of je dat kent, ZEE TV is dat en dat hebben we vroeger gehad, nu niet meer. Dus daar keken we altijd naar Hindoestaanse netten en dat soort dingen, dus het heeft zeker veel invloed.

Hoe lang ben je al fan van Bollywood?

Nou, uhm, mijn eerste film dat was volgens mij toen ik drie was. Ja, dat was mijn eerste Hindoestaanse film en uhm het was echt begonnen toen ik voor het eerst op dansles ging. En dat was op Bollywood dans, dat was toen ik 7 was, tot nu dans ik daar nog steeds. Dus dat doe ik nu al iets van 8 jaar, twee jaar daarna, dus.

Kan je je nog herinneren welke film je als eerste zag?

Dat is Pyaar to Hona Hai Ta, ik weet niet of je het kent? Moet ik het voor je spellen, maar dat was dus mijn eerste film.

Hoe vaak kijk je naar Bollywood films?

Ja, regelmatig hoor, wij hebben pas nog vijf nieuwe films gekocht, wij hebben een hele kast vol, helemaal op alfabetische volgorde anders raken we in de war. (lacht).

Dus je komt aan films door veel DVD's te kopen of ook op andere manieren?

Het is af en toe dat we met vrienden en kennissen naar de bioscoop gaan als er een mooie film uitkomt van acteurs en actrices, maar meestal kopen we daarna weer die film om het nog een paar keer te kijken, want meestal wil je het nog een keer zien. Dus en bioscoop en DVD's en online kijken.

Bezoek je wel eens websites en fansites rondom Bollywood?

Alleen als ik online ga kijken naar films dat is www.interval.ind, daar kijk ik als er een nieuwe film is uitgekomen, of een maand daarna als het uit is gekomen. En dan heb ik op Facebook ook een pagina waar je dan af en toe bijhoudt over de Bollywood nieuws enzo over de acteurs en actrices en welke

films er pas zijn uitgekomen, reclames en dat soort dingen. Dit zijn de enige twee Bollywood sites waar ik aandacht aan besteed.

Is Bollywood iets wat je meegekregen hebt vanuit je familie?

Uhm, nou deels. Meeste is vanuit mezelf, vanuit de school zeg maar, het allermeeeste is vanuit mijn dansschool, van Bollywood. Je krijgt dan liedjes opgedragen die je moet leren en dan ga je automatisch je moeder vragen om die film te kopen, dus het is eigenlijk meer vanuit mijzelf dat ik zoveel aandacht besteed aan Bollywood. En als het om familie gaat is het minder hoor, eigenlijk bijna niet, meer vanuit mezelf, vanuit school of vanuit mijn dansschool dus eh.

Vindt je het ook belangrijk om het ook aan je eigen gezin mee te geven?

Ja, ik denk het wel, dat als ik een gezin heb dat ik wel, het is wel ver om over na te denken maar, ik denk dat ik dan zeker zou vertellen van ja, ik heb, ik hou van Bollywood, ik zou vertellen erover, misschien vinden mijn kinderen het leuk om te kijken, misschien zet ik ze ook op dansles, als ze willen, weet ik veel, ja, dus, ik zou vast wel nog films hebben die ik altijd zou kijken dus ik denk dat Bollywood mij altijd wel bij blijft. Dus komt goed.

Denk je dat Bollywood iets is om de familie band te versterken?

Ja, zeker, het is voornamelijk bij huwelijken dat er altijd wordt gevraagd van, wil je optreden enzo, ik heb eerlijk gezegd vanaf nu tot juli heb ik al vier optredens in Bollywood, dus. Drie daarvan zijn huwelijken en eentje daarvan is een professioneel optreden met mijn dansschool. Dus, het blijft bij.

Zie je een verschil tussen jouw consumptie van Bollywood en die van je ouders of grootouders?

Ja, zeker, mijn moeder heeft uh ook gewoon DVD's van heel vroeger, echt de bekendste films zoals Khabie Khabie en andere films waar je vast wel van gehoord hebt, en die heb ik nu al, ik vind ze wel minder leuk dan de Bollywood films van nu, soms zegt mijn moeder dat ook wel. Het komt meer door, door, niet de kwaliteit maar door de inhoud en de acteurs en actrices zelf, dus je ziet echt het verschil tussen vroeger en de films van nu. Dus dat is wel opvallend.

Wat zijn volgens jou de grootste verschillen tussen de films van vroeger en nu?

De films, de echte oude films van mijn oma's tijd die zijn dus zwart wit echt en het beeldkwaliteit is wat minder en ja geen ondertiteling dat soort dingen. Dat van nu is echt HD quality en subtitles en ja liedjes zijn anders, kleding was meer open, het is nu wat uitdagender. De verhalen waren vroeger meer, reality. Nu is het meer fantasy en actie films erbij, dat soort dingen, dus het is gewoon bevorderd.

Wat betekend Bollywood voor jou?

Wat het voor mij betekend, dat is echt ja, uhm herinneringen aan je cultuur. Plezier aan mijn cultuur, uhm als ik denk aan dans dan is het professioneel denken voor mij en hobby dat doet mij denken aan Bollywood. Ja, muziek, dans, dat doet mij denken aan Bollywood.

En wat is je favoriete film?

Oh dat zijn er heel veel. Veer-Zaraa, ik weet niet of je ervan hebt gehoord, die is echt geweldig. Dan heb je nog een aantal actie films, ik vind Dhoom geweldig en reality series vind ik ook goed, je hebt ook in Bollywood, Ik weet niet of je het weet, dat het ook Engels, gewoon helemaal puur Engels is. 'No one killed Jessica' ik weet niet of je daar van gehoord hebt? Dat is pas uit gekomen vorig jaar volgens mij, het is ook Engels en gaat een beetje over de reality in India zelf. Zulke films vind ik ook gewoon mooi om te zien.

Zijn er bepaalde genre's die je het meest aanspreken?

Uh, nou genres, dat is meestal romantisch, actie vind ik wel leuk, reality vind ik leuk, drama. Minder, wat ik minder vind van Bollywood is over oorlog, dat ligt denk ik meer aan mijzelf, dat vind ik persoonlijk niet leuk. Het is meer de romantiek, comedy en actie, dat vind ik leuk.

Wie is je favoriete acteur of actrice?

Acteur, dat is Sharukh Khan, Hrithik Roshan, omdat ie geweldig danst, alles wat met dans te maken heeft vind ik geweldig, ook Shahid Kapoor en qua actrices ben ik helemaal fan van Ashwariya Rai en Madhuri Dixit. Omdat ze geweldig kan dansen, en Rani Mukherjee, het zijn vooral de wat oudere actrices, zoals Kajol enzo dus ja, dat zijn echt mijn favorieten.

Wat spreekt je aan van deze personen?

Nou, ja, vooral omdat zij ervaring hebben. Want als je kijkt naar de actrices en acteurs van nu, zoals Sonam Kapoor en weet ik veel wie allemaal, dan zie je echt niet die passie. Je hebt ook van die favoriete koppels zoals Sharukh en Kajol. Dat vind ik gewoon helemaal geweldig aan. Ze hebben samen gewoon de mooiste films gemaakt, ze kiezen altijd het beste script. Dus uhm, daarom vind ik hun gewoon altijd geweldig. Ik kijk meestal films van bepaalde acteurs en actrices die ik ken en leuk vind, anders niet.

Kijk je films met ondertiteling, of kan je de taal goed volgen?

Nou, het is voor mij prettiger als het met ondertiteling is. Meestal is dat in het Engels, want de Nederlandse ondertiteling klopt meestal niet. Als het zonder ondertiteling is, is het niet zo erg. Tenzij ik die film voor het eerst zie. Dan is het altijd van he, wat? Dan weet je niet wat ze voelen, maar als ik die film een aantal keer heb gezien dan kan ik het wel volgen zonder ondertiteling want dat is geen probleem.

Zijn er specifieke momenten dat jij naar de films kijkt?

Als ik vrije tijd heb dan kijk ik altijd Bollywood films. Of als ik niks te doen heb. Of er een nieuwe film is dan ga ik, altijd twee drie maanden wachten totdat het op internet is geplaatst en dan ga ik kijken.

Je noemde net dat er films zijn die geheel Engels talig zijn, je hebt ook de cross-over film, wat denk jij hiervan?

Ja dat vind ik super. Bollywood word zo veel bekender in het buitenland. Ja, het heeft meer impact op de mensen buiten de Bollywood wereld, dus ook andere vreemde landen, en ik denk dat dat heel

goed is en zo bekender worden. Dus ik vind het heel goed. Het is alleen, dan moet die film wel mooi zijn, want ik vind The Guru maar niks.

Wat vind je van de elementen die vaak in films terug komen zoals item songs, musical en dans?

De songs, dan gaat het meer over de betekenis van de liedjes, bijvoorbeeld. De manier waarop ze het voorbrengen, zoals de choreografie, de kleding, de muziek zelf, ja de. De acteurs en actrices die in dat liedje zijn en dat vind ik gewoon geweldig aan Bollywood, de beat ook.

Denk je dat deze elementen Bollywood populair kan maken bij een Westers publiek?

Ja, zeker, dat is nu ook al zo. Ik heb ook al een paar keer opgetreden voor een Nederlands publiek bijvoorbeeld of in het buitenland. Het valt zeker goed, voor mensen die er geen verstand van hebben. Bijvoorbeeld mijn moeders collega, voornamelijk alleen maar Nederlanders en die vinden het geweldig. Ik heb wel eens opgetreden op het Spui plein (Den Haag) dat was heel vroeger, een open evenement voor iedereen en dat was zeer goed bevallen door iedereen.

Kijk je de films ook wel eens met Nederlandse vrienden en vriendinnen?

Leuk dat je het vraagt, ik ben al twee jaar bevriend met een meisje van mijn klas en die heeft helemaal geen verstand van Bollywood. Af en toe zei zij dan van, ja, ik hoor wel iets leuks over Bollywood enzo. En ik heb wel eens via youtube wat laten horen, en clips en wij hebben al afspraken gemaakt dat we leuke Bollywood films gaan kijken thuis. Dus dat heeft zeker invloed op haar, dat is wel leuk, dat zei het ook gewoon leuk vind. Dus uhm, ja.

Wat denk je dat het zo interessant maakt voor de Westerse cultuur?

Ik denk hetzelfde als wat wij vinden. Ik denk ook gewoon voornamelijk de liederen, want de eerste vraag van haar was echt van, het lijkt best veel op musicals, en elke film is zo, want elke film heeft zes, zeven liedjes. Dus dat is echt het meeste wat hun aantrekt en ik denk wat hun aantrekt is het verhaal, als je het gaat vergelijken met Hollywood films zie je wel verschil, het is niet altijd een happy ending daar, en het verhaal gewoon, het is iets anders dan Hollywood.

Je sprak eerder over ZEE TV, waarom hadden jullie deze zenders?

Nou, nee het was een hele hype van vroeger. Bijna elke Hindoestaan had het toen, dus wij hadden dat ook vroeger. Nu wat minder, ZEE TV is nu meer van de Hindoestaanse series, en daar ben ik niet zo fan van en Hindoestaanse films ook, maar die hebben we toch al thuis of online. Dus vroeger was het van elke Hindoestaan heeft het, dus wij moeten hem ook hebben maar nu is dat gewoon minder, dus wij hebben het niet meer.

Ga je wel eens naar feesten en evenementen rondom de Bollywood cultuur?

Ja, het is niet echt uhm, ja je zou kunnen zeggen dat ik nooit echt naar een Bollywood festival geweest ben, ik weet niet of het er is zelfs. Het is wel zo dat ik naar mijn eigen culturele festival ga zoals Milan op het Malieveld (Den Haag). En uhm, ja, zeg maar shows die worden gegeven van Bollywood zelf, dus als je het echt hebt over Bollywood festivals dan is het meer shows die vanuit India gekomen zijn naar hier of naar London. Want daar ben ik heel vaak heen geweest. Dus dat is vooral vroeger geweest dat Sharukh Khan uhm naar Nederland was gekomen, toen zijn we daarheen

gegaan, of de show van John Abraham en Priyanka Chopra, waarvan ik ook groot fan ben, die ook in Amsterdam is gekomen. En dan heb je natuurlijk de shows Heart Throbs, dat was echt jaren geleden en toen waren we speciaal naar vanuit Nederland naar London gegaan om het te bezoeken. Dus het was echt een grote hype, dat is nu ook zo hoor. Het nu meer dat wij worden gevraagd als entertainment voor een show, dus dan ben ik er zelf al bij. Dus dat maak ik gewoon mee.

Is het kijken van Bollywood een sociale aangelegenheid of meer iets wat je alleen bekijkt?

Nee, het is uhm, het begint met sociaal, ik vraag mijn moeder en mijn zus en zwager altijd van ja, wil je mee kijken, ja dan ga ik ook kijken, het maakt niet uit. Als ik alleen ben dan kijk ik alleen. En als ik samen met ze ben dan moet ik meestal uitleggen, want mijn moeder snapt het niet zo snel. Of mijn zus snapt het niet zo snel, ik ben echt de film expert, zeg maar. Ja, de gene die het meeste verstand heeft van films in het gezin.

Wat vind je van de culturele diversiteit in de Bollywood films?

Uhm, goed, vind ik goed. Vooral omdat ze gewoon laten zien hoe dat is weet je. Ik heb eerlijk zeggen, ik heb meer van Bollywood films geleerd over andere culturen. Ik wist niet zoveel over de Islam en door die Bollywood films zie ik dan hoe de Moskee er van binnen uitziet en hoe ze doen, de soorten liederen die ze dan draaien. Meestal zijn dat Quawalli's en dat leer je gewoon van Bollywood. En meestal zie je gewoon dat acteurs en actrices zoals Sharukh Khan, die is Moslim zelf en hij speelt dan rollen waarin hij Hindoestaan speelt. Bijvoorbeeld in Veer Zaraa speelt Preity Zinta dan een Moslim meisje terwijl ze Hindoestaans is. Dus dat vind ik dan wel gaaf om dat te zien.

Trek je ook lering uit Bollywood films over je eigen geloof?

Ja, zeker, je hebt dan bijvoorbeeld de film Dil Bolle Hadippa en dan heb je Rani Mukherjee uitlegt wat die vrouwen doen qua bidden, weet je? Dan staat ze daar op het land en dan zegt ze, ja zij bidden voor hun man, dit en dit en dan denk je van oh, dat wist ik niet. Dus dan heb ik dat weer nieuw geleerd. Dan denk ik ook van okay, zo leer je meer van je cultuur. Het klinkt raar, maar het is echt zo.

Vind je het ook belangrijk dat er culturele elementen in de films zitten waarnaar je kijkt?

Ja, zeker. Ja tuurlijk. Ik ben echt iemand die leergierig is over het eigen geloof en niet alleen het eigen geloof maar ook anderen he. Dus als ik dan via Bollywood films zie van oh, okay, dat zie ik ook voor het eerst dan maakt het dat ook wel leuker. Dat idee heb ik altijd.

Ben je ook wel eens naar India geweest?

Nee helaas niet, ik wil wel heel graag, maar ik denk volgend jaar. Want mijn zus gaat volgend jaar op zijn Hindoestaans trouwen, met een Nepalese vriend, dus wij gaan naar Nepal, dus wij gaan dan proberen om twee in een te doen, om van Nepal naar India te gaan en dan van India weer terug naar Nederland, dus uhm dat gaan we proberen.

Wordt je door het kijken van Bollywood films nieuwsgierig naar India en hoe het daar is?

Ja, zeker, ik zie bijvoorbeeld scènes, en dan denk je van oh, dat is de bekende India gate en de Taj Mahal enzo, dat soort dingen wil ik wel zien. Maar dat betekent niet dat India er zo geweldig uit ziet want ik heb wel vaker van mijn familie en vriendinnen gehoord die daar zijn geweest dat, dan zeggen

ze hoe het er in het echt ziet, zoals krottenwijken en ja, prostitutie die daar voorkomt. Maar ik zou graag met mijn eigen ogen willen zien, voornamelijk ook door de films. Waar het is opgenomen en gewoon de Mandir de Tempel enzo.

Heb je dat zelfde gevoel wel eens met Suriname?

Dat heb ik ja, ik ben vorig jaar voor het eerst naar Suriname geweest in de zomer, ik bleef maar doordrammen want ik wil het echt gewoon Suriname zien want mijn moeder komt daarvandaan, vanuit Nickerie (Suriname) en ben daar dus geweest en iedereen schijnt zoveel van Suriname te houden, maar eerlijk gezegd, vind ik het niet echt geweldig. Het is niet echt een land voor mij. Echt de hitte daar kan ik niet tegen. Maar het was wel leuk, gewoon om Suriname te zien, qua exotisch fruit en dat soort dingen enzo. Maar ik heb liever Nederland dan Suriname. Om er te wonen dan zeg maar.

Kijk je ook veel naar Hollywood films?

Ja, zeker. Ja, ik ben ook Hollywood fan hoor, het is alleen dat ik de laatste tijd minder naar de bioscoop ga, door mijn stage, elke keer tot 6 uur. Dus uhm, maar voor de rest houd ik het ook online in de gaten, alle films en nieuws enzo, dat blijft mij ook gewoon bij.

Wat zijn volgens jou de grootste verschillen tussen Hollywood films en Bollywood films?

Nou, natuurlijk heb je de liedjes, want je hebt bij Hollywood dat is alleen in musicals voor en in Bollywood natuurlijk niet, en dan heb je natuurlijk het, traditie en cultuur, dat zie je dan in Bollywood en in Hollywood heb je dat weer minder. En, ja dat zijn de grootste verschillen eigenlijk. En de inhoud van de film, Hollywood is zeg maar, wat meer uitdagender, ze slapen met iedereen zou ik maar zeggen en in Bollywood is dat meer bescheiden, dat is het grootste verschil, het is ook meer gericht op de cultuur dus.

Als je zou moeten kiezen tussen Hollywood en Bollywood?

Bollywood, natuurlijk Bollywood. Altijd nummer 1. Zeker Bollywood.

Keuze film: K3G

K3G dat is echt een klassieker. Uhm die kent iedereen natuurlijk, die is echt bekend bij Surinamers en Hindoestanen, zelfs bij Nederlanders gewoon, die hebben het ook echt gewoon serieus gezien. Ja, K3G is echt zo'n eerste film waarbij, ja echt een voorbeeld waarbij het gaat over het kiezen van een eigen partner. Het begint dan met een rijke jongen die verliefd wordt op een arme jongen. En dat is natuurlijk niet, hoort natuurlijk niet geaccepteerd door de rijke familie, dus dat is even een moeilijke tijd. En dan toch die jongen van die rijke familie kiest er dan toch voor om met dat meisje te trouwen en komt dan getrouwd aan bij zijn familie en zijn vader accepteert hem dan niet en zegt dan, je bent niet mijn eigen zoon. Wat ook voorkomt in die film, want hij is niet zijn echte zoon. Maar het is natuurlijk pijnlijk om te horen. Je bent natuurlijk van kinds af aan opgegroeid met je vader en dan zie je hoe zij uit elkaar groeien van de familie en het gezin woont dan apart en dan probeert het broertje van die jongen probeert dan de familie weer bij elkaar te brengen, ja dan zie je gewoon de emotie van de film en dan weer liedjes en dan ja weer de band van de vader en die zoon en de moeder en die zoon en de moeder niet zoveel zeggenschap heeft en de vader weer wel. En echt aan het einde

dan zie je dan dat die moeder wat meer moed heeft een beetje heeft van, het kan mij niet meer schelen ik wil mijn zoon weer terug en dat ook zegt. En dan komt het uiteindelijk weer goed, en het is gewoon een geweldige film, het is al lang geleden en het is nog steeds een prachtfilm dus uhm dat blijft je gewoon altijd bij.

Welke karakter in de film spreekt jouw het meeste aan?

Uhm nou, natuurlijk die van Sharukh Khan want dan ga je natuurlijk, het is een van de hoofdrollen. En die van Amitabh Bachan als vader, want uiteindelijk realiseert hij zich toch dat hij een beetje fout is en dan die zoon die dan toch een beetje eigenwijs is en niet gaat naar die vader om alles nog goed te maken, maar gewoon weg is gegaan. Die twee rollen zijn de meest pakkende rollen.

Deze films focussen zich op zowel India en mensen die van India naar het Westen verhuizen en daar wonen, wat denk je daarvan?

Dat zie je ook wel meer aan het interieur, het huis waar het is opgenomen en je ziet echt het verschil. En in Engeland, ja daar wonen veel Hindoestanen en Pakistaanse, maar je ziet gewoon in die film hoe ze hun cultuur gewoon meenemen naar Engeland, dus dat is ook gewoon mooi om te zien. Want we zien natuurlijk Kajol en in de eerste scene begint het al waar zij het uhm lied zingt van India, als het goed is, dus uhm, dat is ook geweldig om te zien, want in Engeland zelf nemen ze gewoon Bollywood mee. Dus dat is wel mooi om te zien.

Identificeer je, je weleens met deze karakters?

Uhm, dat ik het in Nederland zo voel als hun? Nou nee, dat heb ik eigenlijk niet zo erg. Ik heb mijn cultuur al gevonden, het is alleen dat ik wel meer erover zou willen leren. Ik zou het wel eens van een expert willen aanhoren, dus een Pandit (zoals een priester) van hoe die feestdagen in elkaar zitten, want je hoort zoveel versies ervan, dat je af en toe niet meer snapt van he wat is dat nou, ik zou graag willen horen wat de versie van India is, zodat ik mij daaraan zou kunnen houden. Want daar is waar het Hindoeïsme vandaan komt. Ik heb niet echt dat ik mijn cultuur nog moet gaan zoeken, of dat ik iets moet vinden of dat iets nog niet concreet is maar het is wel dat ik echt er gewoon meer over wil gaan leren.

Maakt Bollywood je daarover meer nieuwsgierig?

Uhm, Bollywood maakt, nou, dat was in het begin ja. In het begin maakte het me echt nieuwsgieriger maar met de tijd, heb ik er meer van geleerd, dus het is nu wel minder. Het is nu meer van oh ja ey, dat heb je weer. Dat is dan wel echt zo, want je ziet die cultuur en tradities wel vaker voorkomen. En soms denk je van oh daar moet ik me eigenlijk meer in verdiepen. Dus dat heb ik wel ja.

Ben je actief binnen de Hindoestaanse gemeenschap in Nederland?

Het is niet alsof ik ergens in iets zit ofzo. Dat ik in een groep zit als je dat bedoelt maar, het is alleen echt mijn dansschool. Mijn Bollywood dansschool. Bollywood Fever, Maar dat is niet echt de gemeenschap, mijn moeder wel, Die zit meer in het uhm, ik weet niet hoe je het moet zeggen, een soort van MR, een soort van commissie van Stichting Satyam, ik weet niet of je hem kent, het is iemand waarvan ze zeggen dat hij de nieuwe reïncarnatie is van God. Een klein jongetje. Daarbij zit mijn moeder wel, maar ikzelf ik doe nog niks, ik doe niks waarvan ik lid ben ofzo.

Zou je wel een willen aansluiten bij zo een vereniging?

Ja, het lijkt mij wel leuk. Maar het zou op dit moment niet lukken want ik heb het zo druk ben, ik heb danslessen door de week en stage tot en met 6 uur, en dan heb ik straks ook examen dus dan heb ik daarnaast echt geen tijd om ook nog in een community te zitten voor Hindoestanen ofzo. Maar misschien in de toekomst wie weet.

Hoe zou jij jezelf omschrijven, wat is jouw identiteit?

Uhm nou qua identiteit ben ik gewoon half Surinaams, half Nederlands gewoon. Waarvan ik denk dat mijn voorouders uit India zijn gekomen. En zelf ben ik opgegroeid met het Hindoeïsme, wat minder Surinaams en meer Hindoestaans. Ik versta echt geen bal van Surinaams, Neger-Engels, daar weet ik echt niks van. Dus ik ben echt een Hindoestaans meisje en ook vooral een Nederlands meisje hoor, het is niet alsof ik meer overeen kom met de normale Hindoestanen, dus die Hindoestaan Hindoestanen, ik ben echt meer Nederlands Hindoestaans. Dus uhm.

Dus je voelt je wel meer Nederlander dan Surinamer?

Ja.

Zou je een ander persoon zijn geweest als je niet naar Bollywood films had gekeken?

Ik denk het wel ja. Ik denk het zowiezo. Want je hebt natuurlijk de kleding, als je naar huwelijken zou gaan dan doe je Hindoestaanse kleding aan, en als ik geen Hindoestaan zou zijn ja dan is alles weer een beetje saai. Want als ik luister naar mijn vriendin, Nederlandse vriendin, die heeft niet echt een cultuur, die heeft niet veel feestdagen, alleen kerst en Pasen en dat soort dingen. Die heeft ook af en toe van, hey wat saai. Het is niet iets waarbij je samen komt met de familie zoals op Holi of Diwali dus dat is wel minder. Ik zou zeker een ander leven leiden als ik geen Hindoestaan was maar iets anders.

Stelling: Uhm nou dat hangt, ik denk het kan zo zijn, maar dat moet liggen aan de persoon zelf, hoe hij het bekijkt, ik ben zelf niet zo iemand. Je hebt mensen die kijken naar Bollywood films en het draait alleen maar daarom en er is verder niks anders. Ik ben echt iemand van, het is Bollywood maar je moet ook kijken van, naar hoe je integreert in Nederland zelf. Je praat natuurlijk niet alleen over Bollywood maar je hebt ook Kerst en Pasen en Moederdag en Vaderdag en dat soort dingen dus het is niet alsof ik focus op alleen Bollywood, het ligt echt aan de persoon zelf. Het is een feit maar, het klopt niet voor iedereen, het zou niet voor iedereen gelden, het is echt persoonsgebonden.

Zie je het wel eens in je eigen omgeving?

Ja, zo, ik irriteer me echt aan zulke mensen ook al zijn het Hindoestanen hoor, dat is zo echt van, 6 uur ben ik klaar met werken dus dan moet ik thuis die Hindoestaanse soap serie kijken en dan moet je me niet storen weet je wel, de herhaling moet ik ook zien bla bla bla. En dan kijken ze geen nieuws of dingen die in de wereld gebeuren en dan sluit je je helemaal buiten. Dan draait het alleen maar over Bollywood, Bollywood, Bollywood, maar zo kan het niet, je moet ook weten wat er verder in de wereld gebeurt. Nieuws kijken en ook documentaires en andere dingen, niet alleen maar Bollywood. Integratie is belangrijk.

Imani 58 Den Haag

Eerste generatie

Kan je wat meer vertellen over je culturele achtergrond?

Nou, ik ben een Hindoestaanse vrouw van 57 jaar en het Hindoe geloof beleid ik, het asmaans geloof. Dat is het geloof waar ik alle inspiratie uit haal om het leven zo prettig mogelijk te laten gaan ondanks alle ups and downs in het leven. Dus mijn geloof is voor mij heel erg belangrijk.

Beïnvloedt deze achtergrond ook jouw media keuze?

Nee dat niet, omdat ik vrij open ben in alles, ook qua geloof, verschillende culturen en uh de actuele dingen en sociaal maatschappelijke dingen, dus ik ben wel open voor alles. Maar als je vraagt over dat cultuur stukje dan is mijn inspiratie mijn geloof.

Hoe lang ben je al fan van Bollywood?

Bollywood, ja dat is een verhaal apart. Vanaf jongs af aan word je geconfronteerd met Hindoestaanse muziek, want in Suriname was het zo dat je dan Surinaamse zenders hebt en in de wereld is Suriname een van de enige landen waar het Hindoestaans, met alles eromheen wordt gebruikt, voortgezet. Dat is een van de weinige landen het is gewoon zo. De buurlanden zijn allemaal verEngelsd enzo. En vanaf het begin, vanaf mijn jongere jaren, kwamen platenspelers kijken en wij waren uit een familie die het als eerste kochten en de hele buurt kwam dan kijken. Dus je groeit een beetje ermee op. Je kan er niet onderuit. Zo is het eigenlijk begonnen. Het is heel gek, maar, als je nu liedjes hoort, bepaalde liedjes van toen dan denk je verrek, toen was ik zeven of acht jaar en nog steeds heb je een gevoel daarover, dus zo een diepe indruk maakt het bij jou.

Hoe oud was je toen je, je eerste Bollywood film bekeek?

Eerste, toen was het geen Bollywood maar Hindoe cinema, Bollywood is echt de laatste jaren, ik was zeven/acht jaar, toen echt de plaat kwam en het thuis werd afgedraaid en dat zat je al erin.

En hoe vaak kijk je tegenwoordig naar Bollywood films?

Nu, kijk ik niet zo veel, maar ik kijk meer naar culturele programma's, voornamelijk zang en dans. Dat is voor mij ontzettend belangrijk omdat je de inhoudelijke films uh, nee laat me het zo zeggen. De inhoudelijke films daar kijk je wel naar maar niet waar ze springen en dansen, het is niet meer mijn type he. Het is te verwestert en ik woon in een westers land en je ziet gelijk dat het nagedaan en nagedaan wordt en dat vind ik ontzettend jammer. Bij die dans en zang programma's zie je talenten waar ook de oude dingen naar boven komen en dat vind ik geweldig. Ik vind dat oude dingen, bij die dans en zang zie je dat oude en nieuwe dingen gemixt worden en daarom is het mijn favoriet en kijk ik naar die programma's. Een van die programma's is dance India dance, waar ik verschrikkelijk van geniet. Omdat beide erin voorkomen, het is fijn, dat kijk ik nu.

Je noemt dat Bollywood films erg verwesterd zijn, zie je echt grote verschillen tussen hoe de films nu zijn en hoe ze in het verleden waren?

Het dansen, vooral het bijna naakte dansen. He, het is zo verwesterd, het kan anders. Je kan modern dansen, waarvan je denkt, hey er zit Indiaas in, maar als je ziet wat die meiden nu aantrekken in die item liedjes, nou daar zakt je broek vanaf. Ten minste voor mij wel, ik vind het jammer. Maar aan de andere kant probeer ik te begrijpen dat India niet, zogenaamd achter wil blijven en mee willen doen. Maar ze doen het op een hele verkeerde manier als je het aan mij vraagt, dat vind ik het jammere ervan.

Wat vond je van de oudere films van vroeger?

Uhm, goed vond ik niet, nu achteraf bekeken maar je leefde in een, je had een bepaalde leeftijd uh, leeftijd voor verliefd zijn en en en jongens schijnen, tegenwoordig gaat dat met internet en weet ik het allemaal. Ik kan het niet eens meer bijhouden. Hou dat ding van gister op de tv was over die uh, dat van die meisjes van uh, hoe noem je die site nu, die nieuwe? Gister was het op de tv...maar ja uh, het was vroeger gewoon anders vroeger. En als je een jongen ging versieren dan schreef je een lied, het had een heel andere cha...het had een heel andere inhoud. Nu op dit moment is het van, wie heeft meer seks dan een andere zo is het eigenlijk veranderd. Zo vreselijk is het veranderd.

Hoe ben je voor het eerst in aanraking gekomen met Bollywood films?

Het was een thuis situatie, wij zijn met vijf zussen en wij mochten natuurlijk nergens gaan dus we moesten iets hebben. Van jongs af aan kwam je in aanraking met de liedjes, mijn ouders gingen echt naar de film en mijn moeder maakte echt de nieuwste jurk om naar die film te gaan dus daar groei je mee op en dan raak je geïnteresseerd. Je gaat uh, wij konden niet zo goed Hindoestaans verstaan toen, maar wij probeerde dat toch wel te begrijpen en de beperkte mogelijkheden binnen het gezin was dat we ook niet mochten dansen. Maar dat was juist die, wij wilde dat, het zit in ons dus de drijfveer was om op een andere manier dat toch te leren, dus onze aandacht ging 100% naar film, liedjes en dingen uitproberen. We mochten nergens gaan, maar we droegen wel thuis een sari om een mode show te geven. Zo deden we dat met onze zussen samen en dat is zo fanatiek geworden dat wij uh, ja wij eigenlijk onszelf ook een Bollywood naam gaven. En een van mijn zussen die deed met alle quizess mee, want we kregen alle boeken en blaadjes thuis, alles werd voor ons gebracht. Mijn ouders gingen daar wel in mee, als jullie daar belangstelling in hebben dan zorg ik dat alles thuiskomt, want wij mochten niet naar buiten. En uh, we moesten echt huilen om naar een film te gaan hoor, het was een strenge tijd. Maar we hebben met zijn drieën, die oudste hebben we gezorgd dat we veel films hebben gezien. En we hebben genoten en tot nu toe genieten we ervan.

Wat voor betekenis heeft Bollywood nu voor jouw gezin?

Ik uh, niet zozeer, nou als ik eerlijk moet zijn. Ik vind het fijn dat mijn kinderen altijd luisterde naar Hindoestaanse liedjes. En ook naar films keken maar helaas geen van beide kinderen zijn niet echt Bollywood gezind. Nu merk ik dat bijvoorbeeld mijn zoon wel eens naar de muziek luistert maar ze zijn niet erg geïnteresseerd.

Zie je een verschil in hoe jij nu naar Bollywood films kijkt en hoe jouw ouders ernaar kijken?

Uhm omdat de leeftijd niet veel uitmaakt, kijken we met een zelfde gevoel naar een film, maar uh. Mijn moeder zal denk ik andere dingen eruit plukken dan ik en ik zal denk ik wel vlindertjes in mijn buik krijgen als ik een liedje hoor, maar mijn moeder barst in tranen uit. Het verschil is er wel. En dat merk je ook. En ook qua denken en de ontwikkeling, dat ik bepaalde dingen anders zie, dat merk je wel.

Wat voor gevoelens heb je als je naar Bollywood films kijkt? Wat betekent het voor je?

Uhm als ik kijk naar inhoudelijke dingen en gezien mijn levenservaring dan leer ik heel veel eruit. Ik berust me op een hoop dingen en dan denk je verrek, daar had ik net aan gedacht, dus je leert wat en er is in elke Bollywood film een boodschap. Het is net wat je ermee doet, je kan net oppervlakkig naar een film kijken en zeggen het is waardeloos en dan kijk ik ernaar en dan denk ik nee, het is helemaal niet waardeloos, het is persoonsgebonden. Nee, ik moet niet zo zeggen, het hangt van de persoon af hoe die ervaart met de inhoud van de film. Jij kan kijken, ik ook, en dan kan ik een heel andere ervaring en interpretatie hebben dan jij.

Wat is je favoriete film aller tijden?

Mijn favoriete film aller tijden is Silsilah.

En waarom?

Uhm, waarom omdat, uhm, dingen erin voorkomen die in mijn leven herkenbaar zijn. Het zijn momenten waarvan ik zeg hey ik ben niet de enige en er zijn dingen waarbij ik troost heb, het is gewoon iets herkenbaars.

Waar ging het verhaal over?

Het verhaal ging over dat een, twee mensen ontzettend van elkaar hielden en dat naar omstandigheden die man met iemand anders trouwde en die twee hebben altijd van elkaar gehouden en uiteindelijk is die vrouw met een andere getrouwd en die man ook en uh wat er allemaal speelde was in mijn leefervaring een herkenning en dat me leven heeft beïnvloed door mijn keuzes enzo. Dus er is een inhoudelijks iets dat te maken heeft met mijn leven.

Je identificeert je dus met het verhaal?

Ja, juist. Positieve dingen, maar ook negatieve dingen, dingen waarvan ik leer of denk God was het maar anders. Hoe ik mijn liefdes leven bekijk, de tijd dat ik keuzes moest maken en de verliefdheid. Silsilah was echt mijn lievelingsfilm.

Kijk je ook wel een films die meer vertellen over je eigen cultuur? Is dat iets waar je mee bezig bent?

Ik kijk daar minder naar, omdat ik zelf wat hervormd ben en moderner en dat mijn beleving qua cultuur en godsdienst zoek ik in elke geloof wat bij mij past, dan maak ik voor mijzelf een geheel. Dat kan een goede trek zijn van Moslims waarvan ik denk dat past bij mij of het is een Christen, of op deze dag geen vlees of vis dan doe ik dat. Dat is het makkelijke aan mijn geloof, dat ik mijn eigen

keuzes kan maken en die kan combineren. En als ik terugkijk hoe ik ben en hoe ik ben ontwikkeld dan treur ik niet, dan ben ik heel trots op mijzelf.

Is er een bepaalde actrice of acteur waar je veel respect voor hebt?

Een acteur, dat is shishi Kapoor, dat is een acteur dat als hij op komt ik, niet verliefd ben want hij is niet mijn type maar hij heeft iets in zich dat ik zeg wow. Dat is een manier van praten, manier van kijken en doen. Ik had toen ook geprobeerd om met hem te kunnen praten, mijn vader had geprobeerd om dat mogelijk te maken, maar het is helaas niet gelukt. Hij is mijn acteur en als je naar Engelse films kijkt dan is het Harrison Ford, hij is de man. Hij heeft alles dus als je het zo bekijkt dan is het deze twee mannen ja.

Zijn er bepaalde genre binnen Bollywood waar je graag naar kijkt?

Ja, roman, de roman, romantische films, beetje drama kan ook maar niet overdreven, maar voor mij hoofd het niet altijd een goed eind te zijn, het moet realistisch blijven en ook waargebeurde films vind ik fijn om te zijn en dat is het, beetje alles erin.

Ga je wel eens naar de bioscoop om films te kijken?

Ja, het is toch een apart gevoel. Ik doe het niet vaak, maar als je weet en hoort dat er een film komt en denkt van hey, dat zou ik niet op een kleine scherm willen zien. Maar dan leef je erin, dat is anders, dat is prachtig.

Zijn Bollywood films dan iets wat je alleen kijkt of juist iets sociaals?

Er zijn films die ik het liefst alleen kijk, een film als Sangam bijvoorbeeld. He, het is een film die ik het liefst alleen kijk, want ik moet alles kunnen horen, ik moet elke liefde elke uiting, en niemand moet storen, dan kijk ik liever allen. Maar als het een lol films is dan vind ik het heerlijk, weet je wel. Met mijn broers niet, want die kapt alles af, dus dat vermijd ik en met mijn kinderen ook niet.

Bekijk je de films zonder ondertiteling?

Zonder ondertiteling, want dat leidt mij af. Ik vind het heel irritant, het is ondertiteling in het Engels, en dan maak ik het mezelf alleen maar moeilijk, want dan verlies ik het inhoudelijke van wat er gezegd wordt, dus nee.

Wat vind je van de cross-over films, gemaakt door Indiase regisseurs in het Westen over het Oosten?

Ik vind dat ze hun, ik vind het een goede ontwikkeling. Omdat het wereldbreed gekeken word, ook door Europa. Mensen die er nog nooit van gehoord hebben maken dan toch de moeite om even te kijken en zijn nieuwsgierig. Dat kleine beetje Bollywood dat erin voorkomt, wordt dan toch ontdekt word door niet Aziaten, niet Indiërs, ik vind dat een goede ontwikkeling. Mensen krijgen dan toch bekendheid, trots, als Europeaanse mensen zeggen van, heb je die film gezien. Dan denk je, jah, dat draag ik ook hoor. Dat is een beetje trots, ik ben blij. En ook vind ik dat als Westerse mensen een film maken over India, dat ze echt de realiteit wijzen. De Indiërs verbloemen het een beetje maar de Europeanen die wijzen wat het is. Dan neem ik het simpelste voorbeeld, die ene film, Slumdog Millionaire, over die jongen die miljonair werd, ja. Dan zie je het echte Bollywood, het echte Bombay

en je moet niet alleen maar tuinen en bloemetjes wijzen, je moet wijzen wat het echte leven is. Dat is voor mij wel belangrijk.

Wat vind jij van het typische Bollywood aspect, de musical en dans?

Goed, goed, ik vind een beetje entertainment vind ik goed en het hoort erbij. Voor mij moet er geen film komen zonder liedje, het mooie is dat de inhoud van het lied gebaseerd is op het verhaal. Dus je kan het verhaal en het lied niet apart houden, ik vind dat een kunst. Dat jij een film hebt met een lied erin dat past. Vroeger danste ze dan wat meer, maar je had dan liederen die zoveel zeiden over de film, ik vind dat gewoon geweldig. Ik vind het echt een kunst. Laat de Amerikanen het maar doen, gaat niet lukken.

Denk je dat dit aspect het populair kan maken bij een Westers publiek of is het juist iets wat zij er minder aan vinden?

Ik denk juist niet. Omdat het zo langdradig is en mensen begrijpen het niet. En ik vind dat wanneer je westers gericht een film gaat maken dat je het moet aanpassen, ook qua tijd. Mensen hebben geen tijd om 3 uur naar de bioscoop te gaan. Maak van 10 liedjes 5 liedjes. Vroeger had je meer liedjes, nu is het minder. Pas het een beetje aan, beetje cultuur en alles en dan moet het wel lukken.

Heb je zelf ook Indiase televisie zenders? Waarom heb je deze aangeschaft?

Uhm om bij te blijven, het is, het is ons eigen, ons gezins eigen. Omdat wij van kleins af intensief bezig zijn geweest, wil ik gewoon uh, bij blijven. Want als je werkt heb je geen tijd om dat te doen, dus is dat een bron, een media ding waar je toch ziet wat de ontwikkeling is binnen de Indiase cultuur en gemeenschap, en cultuur moet je ontwikkelen. Wat ik ook zei eerder, de combinatie die je bij Dance India Dance ziet, dat er gehiphop noem je dat, gehiphopped word op een klassiek Indiaas stuk. Petje af, heb je het eens gezien? Moet je eens kijken. Dat is fantastisch, kom een keer, dan gaan we naar Dance India Dance kijken, hebben ze dan een klassieke pak aan en dan gaan ze hiphoppen, dat is geweldig. De kunst wat menige Amerikanen en Europeanen moeten gaan leren. Kijk nu Holland Got Talent. Ik zag gister een groep die dat ook deed en ik dacht ja, India is veel verder. Dus als jij zo'n onderzoek doet, dat je dat ook even meeneemt en kijkt dan weet je waarover ik het heb. Ik hou ervan, iets wat vanuit een ziel komt.

Dus je vind het wel positief dat iets westers gemixt wordt met iets Oosters?

Ja, op een positieve manier. Dat alles kan, ja. Alles kan, het is net wat je ermee doet.

Ga je ook wel eens naar festivals en evenementen rondom Bollywood?

Oh ja, volgende week ga ik naar uh, naar een hele goeie zanger en waarom ik hem zo goed vind, dat is misschien belangrijk om nu te zeggen. Hij heeft een verschrikkelijk klassieke stem. Hij draagt ook klassiek. Daarom ga ik een sari dragen want dat vind ik belangrijk, ik pas me aan en hij zingt geweldig, dat klassieke trekt me aan, en daarom ga ik er naar toe.

Dus je gaat voornamelijk naar concerten

Ja

Je noemde eerder dat je ook van Hollywood acteurs en films houdt?

Ja, Harrison Ford en Kevin Costner is een van mijn favoriete ook, maar dat is meer zijn stem.

Wat denk jij dat de belangrijkste verschillen zijn tussen Hollywood en Bollywood?

Nou, uhm, ik weet niet wat voor juiste woord ik ervoor moet gebruiken. Je kijkt op een andere manier naar Hollywood, weet je, bij de Hindoestaanse film ben je meer emotioneel gebonden en verbonden, je kijkt anders. Naar Harrison Ford kijk ik van, oh ik vandaag naar die knappe man kijken, kijken naar hoe hij praat, hoe hij doet, hoe hij dingen oplost en bij Hindoestaanse film denk je, wat voor lied zal het zijn, wat ga ik vandaag leren. Emotioneel ben je anders verbonden bij het kijken van die films.

Als je zou moeten kiezen tussen Hollywood en Bollywood?

Je kan niet kiezen, allebei. Elke film entertain je, jezelf op een andere manier en ervaar je op een andere manier.

Wat denk jij van de culturele diversiteit in Bollywood films en de representatie van je eigen cultuur in deze films?

Bollywood films zijn voornamelijk door Hindoes gemaakt, wanneer er een inhoudelijk, als er inhoud is over de cultuur, waar andere culturen een rol spelen is het altijd zo dat de Hindoe cultuur het dominante is en meestal is het zo dat alle culturen gezamenlijk met elkaar leven, zonder onderscheid te maken en daar kan ik mij in vinden, dat vind ik mooi.

Film keuze: Qua inhoud, emotie en ervaring, K3G. Waarom omdat K3G in Mauritius gezien en daar was ik toen met mijn man. Ik heb hem op een of andere manier gedwongen om met mij naar die film te gaan. En de inhoud ervan paste naderhand in ons leven, want kort daarna heb ik hem verloren. Dus die film is bij mij verschrikkelijk bijzonder, want ja, die tijd zouden we dan dertig jaar getrouwd zijn en het leven, wat die boodschap gaf was inderdaad dat het leven is Kabhie Khusi Kabhie Gham (soms geluk en soms slechte tijden). Het is niet anders, er is een geboorte er is een dood en dat is het leven, en dat heb ik tot nu toe ervaren. Het is niet anders, dat is een film waar ik echt (knikt).

Welke karakter in de film sprak je aan?

Dat was die karakter van die vrouw van Amitabh Bachan, de vrouw is een duizendpoot, de vrouw kan heel bescheiden achtergrond rol hebben, maar als het erop aankomt dan is ze er. Nadat ik die film gezien heb, tot heden, het is al vijf jaar geleden denk ik, denk ik ja, ik zie een ontwikkeling in mijn leven, hoe ik was en wie ik ben, is dat ik heb, toen wist ik het niet en op het moment, de man had altijd het woord. En toen het erop aankwam, zij die vrouw van het kan niet en dat is het karakter van een vrouw waarin ik me in kan vinden in het leven dat ik tot nu toe heb gehad. Ik zeg altijd iedereen kan alles zeggen, iedereen mag alles zeggen, iedereen beleeft dingen anders, maar als puntje bij paaltje komt, weet alleen jij wat goed is en daarom is die film heel bijzonder.

Je ziet in deze films dat ook de karakter verhuizen van India naar het Westen of daar wonen, identificeer je je wel eens met die films omdat je ook migratie hebt meegemaakt?

Ja, want als je naar een film kijkt waar, je ziet in de Hindoestaanse Bollywood film dat ze meestal naar Canada gaan enzo en bij ons is het van Suriname naar Nederland. Je kan je wel identificeren maar voor ons, voor mij is het wat simpeler omdat wij in Suriname als Nederlander leefde. Het is voor ons gewoon van, we gaan naar Nederland, want wij zijn als Nederlander geboren. Voor hun zal het wel Engeland zijn, maar, ja, uh, op een of andere manier. Je ziet het wel eens, je komt met je hebben en houden hier en je denkt niet aan de toekomst. Je bent wel blij hoe het uiteindelijk is afgelopen, maar je weet het niet, je hebt straggelingen, je hebt je moeten bewijzen. Toen je in de gemeenschap kwam en werk enzo, in de tijd dat we kwamen moest je je bewijzen. Ik ben hier al 25 jaar, maar nog steeds je moet je bewijzen. We moeten dat wel allemaal doen, maar als buitenlander moet je je meer bewijzen.

En dat zie je ook vaak in de films?

Ja, dat zie je ook. Je moet met alles alert zijn. Alert zijn, maar ook daarna handelen dat het niet negatief is. Mensen die dan zo heen en weer reizen, van hier naar Suriname enzo, dan zie je dat ze ook ouder worden omdat ze levenservaring hebben, die erg zwaar en breed is.

Ben je wel eens in India geweest?

Ja, dat was mijn wens en droom, en met mijn man gedaan en ik heb er geen spijt van en ze zeiden je moet echt een keer gaan kijken. Ik kwam daar met het vliegtuig aan en dat gevoel van thuis zijn dat krijg je.

Heb je dat als je Bollywood films ziet dan heimwee hebt naar India?

Nee, niet heimwee, maar de omgeving van India heeft dezelfde omgeving als Suriname, Mauritius ook. Het tropische en bomen enzo en dat soort dingen. India is toch anders, want daar komen je voorouders vandaan en daar word niet gekeken van, een Hindoestaan gaat lang, maar Imani gaat langs. Terwijl in Suriname het is die Hindoestaan gaat langs, in Europa is het die allochtoon gaat langs, weet je en het is altijd zo, en in India was het zo van, je ziet links Hindoestaan, je ziet rechts Hindoestaan. Dat is het thuis gevoel en het is heel prettig. Niet dat ik er zou willen wonen, ik zou niet in Suriname willen wonen, die mentaliteit, want hier voel ik me economisch verbonden en gedeeltelijk emotioneel ook en economisch he (lacht) niet te vergeten.

Ben je actief binnen de Hindoestaanse gemeenschap in Nederland?

Ja, ik ben ontzettend actief, ik ben ook mijn werk, ik ben vijf jaar heel actief omdat ik een dagverzorging hebt voor Hindoestanen in de zorg. Je kan niet actiever zijn dan dat. Uh ik heb de dagopvang opgericht, onder begeleiding van mijn hoofd, ze zag dat ik het wilde en heeft mij toen aan overgelaten. En ik ben toen begonnen aan alle voorbereidingen, ik heb alles opgestuurd en alles druppelsgewijs binnen gekregen. Ik heb opleidingen en cursussen gevolgd over belevingsgerichte zorg. Ik heb netwerken gedaan om een brug te zijn tussen cliënten en maatschappij, noem maar op. Uh, het is na twee drie jaar kwam het zo dat, het beleid helemaal veranderd en toen moesten meeste dingen stopgezet worden, ik ben toen, op gegeven moment werd er tegen mij gezegd, stop ermee, straks zit je zonder werk. Ik dacht nee, ik heb het bijna gedaan, maar ik dacht nee, het zijn

mijn Hindoestanen, ik weet wat ze hebben doorstaan, ik weet waar ze vandaag komen, ik ben een gevecht aangegaan heb het op mezelf gedaan en de Hindoestaanse verzorging is het succesvolst binnen de verzorging. Ik ben ook aangesloten bij andere organisaties rondom de zorg en ga naar bijeenkomsten. Het gaat over interculturalisatie, ik probeer waar het kan mijn kennis over te brengen in Nederland, Hallo er is meer aan de hand binnen de verzorging. Daar ben ik actief in. En ik specialiseer mij in mijn werk, als we allemaal achterover gaan zitten zijn de allochtonen, de Hindoestanen, zullen heel achtergesteld worden. De meeste zijn vrouwen, zijn allemaal rond hun 16^e getrouwd, ze kwamen binnen als weduwe, als zielepoot, ze doen nu mee aan modeshows. Zo ver heb ik ze gekregen, daar ben ik trots op. Ik ben dus qua cultuur betreft, wat vrouw betreft, wat Hindoestaan betreft heel trots.

Je bent dus een soort van brug tussen twee culturen voor deze mensen?

Ja, dat ben ik nu al. Want ik heb een netwerk gedaan, dus dat betekent dat ik de bekendheid en het nut wil overbrengen ervan. Van hallo, het gaat niet om deze vrouw om dit en dit, er is hier meer aan de hand. Ik heb hen laten zien van de aktes, en gezegd, lees dit. Die brug moet er zijn, dat is die interculturalisatie.

Je noemde eerder dat je je nu hier in Nederland prettig voelt en verbonden voelt en niet terug zou willen gaan naar Suriname, als iemand zou vragen wat is jouw identiteit, wie ben jij, hoe zou je jezelf dan omschrijven?

Ik ben een individu, een mens die tijdelijk op aarde is gekomen die er alles van wil maken, wat voor zichzelf belangrijk is, en vooral ook voor de gemeenschap en voor bepaalde doelgroepen, laat me zeggen voor alle doelgroepen op hun eigen manier. Wat past, dat vind ik belangrijk, ze vragen me soms van, is het succesvol omdat het een Hindoestaanse groep is? En dan zeg ik nee, ik kan het ook in een andere groep. Het is net hoe je belevenisgericht het gaat benaderen en toepast. Het is altijd interessant om een andere cultuur te bekijken. Je leert heel veel dingen, je kan van die keuken dat leren, we hebben in Nederland een multiculturele keuken. Zo moet je het zien. En het is een voordeel wanneer je Surinamer bent omdat je dan weet als je een indicatie doet of je scheidt een intake gesprek en die zegt ik kom uit Nickerie (plaats in Suriname) dan weet je van oja, dit en dat, en kan je het beter plaatsten. Daarom ben ik een brug tussen de zorg en de mensen, ik vind het belangrijk om mensen die leiding hebben het advies te geven om even naar Suriname te gaan en dan te specialiseren in zorg aan bepaalde culturen. Om te weten van waar ze komen.

Wat voor invloed hebben de Bollywood films op jou gehad en op jouw identiteit? Of heeft het geen invloed gehad?

Hm ik draag op zijn tijd een sari, ik vind af en toe een kerkdienst goed, het cultuur vind ik verschrikkelijk mooi, inhoudelijk. Als ik grof moet uitleggen, een huwelijk van twee uur en een ja woord en een ding, allebei is belangrijk. De rijkdom aan cultuur. Maar daar zal iedereen een eigen aanvulling moeten aangeven.

Hoe zie je jezelf in de Nederlandse maatschappij?

Als een brug tussen twee culturen, via mijn werk, wat ik altijd ook zeg, wat ik in mijn leven gemist heb, zijn waarschuwingen en adviezen van bovenuit, dat heb ik gemist. Ik wil niet dat jij dat mis, ik ga naar je toekomen en zeggen kijk dit kan je verwachten na je 30^e, of je vriend is ziek of je man is ziek,

ik zal het je zeggen, het maakt niet uit. Ik ga het vertellen, ik ga niet voor mezelf houden, je bent nooit jong genoeg om te weten wat het leven kan bieden, hoe moet ik het uitleggen, als ik jou zie met die jongen dan ga ik niet zeggen van ze zal er wel achter komen, nee dan kom ik naar je toe. Luister, dat en dat en dat, kijk verder wat je ermee doet. Ik ga niet zeggen doe het niet, ik ga zeggen waarom en dat doe ik dan. Dat is mijn rol. Dat vind ik belangrijk, ik geef door.

Voel je jezelf meer Nederlands of Surinaams?

Van beide, val allebei, ik ben nu 11 keer naar Suriname geweest en ik kwam hier laatst terug en ik ging naar Simones, met mijn dochter en haar man en mijn kleinzoon, en dacht ik ja, hier hoor ik thuis, ik kwam net twee dagen geleden terug van Suriname, en ja, de houding, ik denk dynamisch, ik handel dynamisch, de tijd is nog kort, ik wil ik wil, zonder mijzelf over te belasten, maar nee ik hoor hier thuis. Ik voel mij gehoord. Als je Surinamers iets uitlegt, ze laten je uitlullen maar uiteindelijk geven ze geen shit. Hier staan ze voor je open, als ik in mijn dagzorg iets uitleg, wordt er iets mee gedaan, maar in Suriname is dat niet zo. Dan denken ze, kom jij mij niks vertellen. Je kan het daar blijven vertellen maar dan denk je barst maar, het is frustrerend, en het blijft daarom een derde wereldland. Hoe akelig het ook klinkt ik vind het jammer.

Antwoord op stelling: Het klopt ook. Het open staan voor anderen verrekt je. Het moment dat jij bekrompen naar iets kijkt, onthou je jezelf van dingen die buiten gebeuren. Als je als Hindoestaanse vrouw constant naar Hindoestaanse films en liedjes en verder niks, zou ik me verschrikkelijk gesloten voelen en dan verrekt je jezelf niet. Maar wanneer je open staat voor alles, ik hou van verschillende dingen, alles, dan is allemaal verrijking voor jezelf. Maar weet je wat het is, mensen zoeken een houvast, omdat ze het andere niet kennen. Dus er moet ook wel verandering komen dat men meer openstaat. Mijn moeder deed het ook weinig, mijn moeder zal nooit een Engelse film zetten en kijken en ik doe dat wel en mijn kinderen doen niet anders dan dat, dus zo zie je de ontwikkeling ervan. Maar dat is goed ook. Het is een verrijking, maar inderdaad, als je allen dat doet dan blijf je gesloten.

Zie je dat wel eens in je omgeving gebeuren?

In mijn omgeving, qua privé thuis, zie je dat ze met van alles bezig zijn dus dan niet. Maar in mijn werk, de mensen waarmee ik werk zijn twee generaties ouder en die zijn wel bezig met geloof en hindoestaans bezig, er is niks mis mee, het is de tijd, en waar ik kan toevoegen van, er is meer dan alleen dat, dan vind ik het goed als het geaccepteerd word. Ik ga je straks laten horen, Surinaamse liedjes van onze tijd en die heb ik op het werk gedraaid en al die vrouwen vonden het leuk en toen stonden ze wel open, maar dat moeten wij brug makers doen en ze leren.

Pia, 24 jaar, Den Haag

Tweede generatie

Kan je iets meer vertellen over je culturele achtergrond?

Ik heb een Surinaams Hindoestaanse moeder en Nederlandse vader. Ik heb op zich wel contact met mijn Surinaamse familie, maar voel mij minder thuis in de Hindu cultuur doordat ik meer Nederlands opgegroeid ben en Christelijk van geloof ben, ik voel mij daar meer bij thuis. Je bent toch geboren in Nederland en als je binnenshuis weinig doet aan Surinaamse tradities trek je toch meer toe naar de Nederlandse cultuur denk ik.

Beïnvloedt dit jouw mediakeuze, dat jij Hindoestaanse roots hebt?

Mijn moeder keek altijd naar Bollywood films, ze zonden een tijdje, best lang geleden via een Arabische zender, MBC, Bollywoodfilms uit. Toen keek ik altijd wel mee. Pas later toen ik 12 jaar was kwamen er grote films uit die Hindoestanen in Nederland, waaronder ook mijn familie gingen kijken en die werden dan binnen de familie gedeeld en samen bekeken. Dus die link met de cultuur en dat ik daarom die films ging kijken is er wel ja.

Hoe lang ben je al fan van Bollywood?

Sinds ik 13 jaar was denk ik, toen de film K3G uitkwam, was een van de eerste keren dat ik naar een theater ging om die film te bekijken en ik was helemaal weg van die film en de acteurs, toen begon ik echt fan te worden. Toen ik jonger was vond ik het ook wel leuk, maar toen keek ik meer met mijn moeder mee, pas toen ik ouder was begon ik me echt erin te interesseren en liedjes te downloaden en films te kijken.

Hoe vaak kijk je naar Bollywood films?

Maandelijks, het ligt er ook aan hoeveel goede films er uit komen. Meestal ken je een aantal acteurs die bekend staan om degelijke films of film makers waarvan je weet dat ze kwalitatief goede films maken, maar het kan ook zijn dat er in een jaar maar 5 films doe kijkbaar zijn uitkomen, dus dan kijk je alleen deze. Maar je kijkt sommige films ook meer dan 1 keer, of je luistert naar de liedjes van de film.

Bezoek je wel een forums of websites gericht aan Bollywood?

Vroeger wel, om liedjes te kunnen vinden. Nu niet meer zo vaak, af en toe een website om te kijken wat er in die wereld gebeurt, maar verder niet vaak. Kijk meestal welke films er uit zijn en welke liedjes het waard zijn om te downloaden.

Was het in het gezin van belang dat er gekeken werd naar Bollywood films?

Nee, niet echt. Het was toevallig dat mijn moeder er naar keek, dus ik keek mee, maar mijn broers kijken er niet naar. Vinden het niks, dus het is niet iets waarnaar gekeken moest worden ofzo.

Vind je het van belang dat later jouw kinderen naar Bollywood films kijken?

Het is niet nodig, het zal wel leuk zijn als er iemand is om samen naar die films mee te kijken, maar het is geen verplichte kost nee.

Ziet je een verschil tussen jouw consumptie van Bollywood films en die van uw moeder of oma of opa?

Voor mijn moeders familie, vooral mijn oudere tantes en oma is Bollywood denk ik wel een belangrijk aspect in hun leven. Voor mijn moeder is het meer iets waarmee zij opgegroeid is, dus er is zeker een verschil in waarde die eraan gehecht word. Voor mij persoonlijk is het ter entertainment dus ik hecht er geen culturele waardes aan ofzo.

Dus jij kijkt Bollywood voornamelijk ter entertainment als ik dat goed hoor, kan je uitleggen wat Bollywood betekent voor jou?

Het is ter ontspanning, de films zijn romantisch en de kleding is mooi, de liedjes en dans scènes zijn mooi. Ik hou wel van die liefdes verhalen waar alles tegen zit, maar de liefde overwint. Het zijn van die droomwerelden. Dus het is echt ter ontspanning en entertainment.

Wat is je favoriete film? En kan je uitleggen waarom?

Hm, K3G was toch echt de eerste film waar ik helemaal weg van was, daarnaast de iets modernere films zijn erg leuk, zoals Jab We Met. Je hebt jongere acteurs en modernere verhalen. Het is meer westers maar toch met die Indiase cultuur erdoorheen en de elementen die het een Bollywood film maken. Soms irriteer ik me wel eens aan de culturele aspecten van de film.

Waarom is dat?

Als voornamelijk Nederlandse groei je op met een vrijere cultuur. Films waarin dan voorkomt dat familie vreselijk moeilijk doet om het huwelijk van mensen van verschillende culturen of religieën, daar kan je toch best boos om worden. Het is hun cultuur, maar als buitenstaander is het moeilijk om daar begrip voor te hebben, vooral als je zelf ouders hebt die zo'n situatie meegemaakt hebben.

Wat is jouw favoriete acteur/actrice?

Sharukh Khan is toch wel een favoriet, ik kijk meestal zijn films, maar ook Hrithik Roshan en je hebt nu een aantal leuke nieuwe acteurs als Imran Khan en Ali Zafar. Die spelen in de jongere verhalen, die wat meer modern zijn, dus dan kan je je beter ermee identificeren.

Geen favoriete actrice?

Nee, niet echt, sommige actrices zijn wel goed, maar ik kijk toch meer naar de mannen, de gene die knap zijn en bij vrouwen kijk je naar kleding.

Welke genre prefereert je?

Hmm, denk gewoon de standaard glossy film met dans, muziek en commercie. Die zijn meer droomwerelden, dan kun je lekker wegdromen, romance, beetje comedy. De serieuze films zijn

meestal van slechte kwaliteit. Pas recent zijn ze steeds betere actie films gaan maken, maar je blijft dan vergelijken met Hollywood.

Wat vindt u van de cross-over Bollywood films, de films die door Hollywood gemaakt zijn over Bollywood?

De Guru was wel geinig, ze zijn op zich wel entertaining maar het is soms best een parodie en het is vervelend dat het Westen dan een verkeerd beeld krijgt van de Bollywood cinema. Kijk naar films als Devdas en Saawariya, die kwalitatief mooi in elkaar zitten, film maker Sanjay Leela Bansali is een goede film maker, maar die worden nooit als voorbeeld gezien van Bollywood. Mensen denken als snel dat het raar is en niet kwalitatief goed, die films heb je ook wel hoor. Soms denk ik ook van, oh nee dit slaat nergens op, maar er zijn ook een aantal hele goede films die kwalitatief goed in elkaar zitten.

Bekijkt je Bollywood films in de bioscoop?

Af en toe, gelukkig doet tegenwoordig Pathe het uitzenden van die films. Vroeger was het via theaters en die lieten je dan 15 euro betalen ofzo. Nu is het gewoon via de reguliere route, hoewel het jammer is dat er niet meer films worden uitgezonden, het zijn er meestal maar een aantal met hit potential. Soms vallen er een aantal goede buiten de boot.

Hoe komt je aan die Bollywood films?

Ik heb wel eens via internet films besteld bij de distributeurs zoals Eros Entertainment. Nu download ik ze meestal illegaal. Ik kwam een tijdje vaak in Engeland en daar kan je ze gewoon in de Engelse Free Record Shop aanschaffen, hier kan je het kopen in Den Haag, maar soms zijn het rip offs, kopie DVDs, dus ik ga daar niet meer.

Kijkt je de films met of zonder ondertiteling?

Met, anders versta ik het niet, ik kan de taal niet spreken. Veel mensen vinden het dan raar, maar voor mij klinkt de taal niet vreemd doordat ik al van jongs af aan die films ken, maar ik heb de taal niet nodig in het dagelijks leven, dus hoeft het niet perse te leren. Ondertiteling is wel nodig en ze ondertitelen tegenwoordig bijna alle films dus dat is prettig.

Wat vindt je van de item songs in films?

Ze zijn wel leuk, soms goede nummers, maar het is wel erg MTV en die vrouwen zijn een beetje de showgirls van Bollywood. Veel mensen denken nog dat Bollywood heel braaf is, maar die meisjes dragen ook zowat niks meer nu, en seks en zoenen kan allemaal steeds meer.

Heb je transnationale televisiezenders zoals bijvoorbeeld ZEE TV?

Niet meer, een tijdje hebben we zo'n digitale TV pakket gehad, maar die zender herhalen soms zoveel dingen dat je denkt van, ik heb het wel gezien. Nu is het wel prettig, ik kies zelf wat ik kijk in de Bios of via een DVD of downloads en ik keek zowiezo de series en andere dingen niet echt dus.

Dus jouw reden om deze films te kijken is echt Bollywood films?

Ja, culturele programma's of televisie series zijn niet mijn ding, ik versta de helft niet en het is niet iets waarmee ik mij verbonden voel ofzo.

Ga je wel eens naar festivals of evenementen rondom de Bollywood cultuur?

In het verleden wel, nu niet zo vaak meer, ik zou het niet erg vinden om naar een goede zanger te gaan van Bollywood liedjes of iets cultureels maar zowiezo in Nederland is het allemaal heel erg Surinaams Hindu, en kwalitatief is het niet, qua organisatie dan. Dus dan irriteer ik me soms meer aan die slechte organisatie enzo dan dat ik er van geniet. Je verwacht een nette Nederlandse organisatie maar dan is het een Surinaamse/Hindoestaanse chaos, dat is minder.

Welke andere uitingen van de Bollywood cultuur spreekt jou aan?

Ik doe aan klassiek Indiase dans, ik heb het nooit willen doen in het begin omdat ik op tv zag dat er heel veel religie aan verbonden zat, en ik voelde mij daar niet mee verbonden. Maar ik dans veel en heb al heel veel stijlen gedaan en ik vond het tijd om het te leren, het is heel sierlijk en je kan het toepassen in andere dansstijlen, dus het is wel heel mooi.

Is het kijken naar Bollywood films een sociale aangelegenheid?

Voor mij persoonlijk, kijk ik meestal met mijn moeder en soms gewoon zelf. Maar denk voor andere mensen wel, hele families kijken samen enzo. Maar voor mij niet zo.

Heb je wel eens met Nederlandse personen ernaar gekeken?

Ja, mijn beste vriendin is Nederlands en die keek dus vaak naar musicals, dus heb haar fan gemaakt van Bollywood, die kon er zo van genieten doordat ze van normale musicals hield en dat aspect komt vaak terug in Bollywood dus het was een match.

Kijk je ook naar Hollywood films?

Ja, zeker, ik kijk veel naar films.

Als je zou moeten kiezen tussen Hollywood films en Bollywood films, welke zou je kiezen en waarom?

Beide, ik kan niet kiezen, ik ben Westers en Oosters, ik heb beide nodig, tuurlijk kwalitatief is Hollywood beter. Maar ik heb mijn romantische comedy show nodig en die is Bollywood style vaak leuker.

Wat vindt je van de invloed die Hollywood heeft op Bollywood films?

Ik vind het wel goed, de films worden steeds moderner, dus kwalitatief gaat het vooruit, het is nu een mix van west en oost, past wel bij mij persoonlijk ja.

Wat vindt je van de culturele diversiteit binnen Bollywood films?

Het is wel goed dat je verschillende culturen binnen India ziet, Moslims en Hindu's en die frictie tussen beide. Leert je ook weer wat over nieuwe culturen.

Vindt jij je eigen cultuur terug in Bollywood?

Ik voel mij geen Hindu, ik ben zo Nederlands dat het echt melk is met een druppel koffie, misschien rare uitleg, maar ik ben grotendeels Nederlands en zo voel ik mij ook, en dan met een snufje Surinaams en Indiaas. Ben er wel trots op, je denkt ruimer.

K3G is je favoriete film, wat spreekt je zo aan in die film?

Het heeft twee verhalen, een is wat meer traditioneel Indiaas. De hoofdpersoon wordt verliefd op een meisje die niet van zijn 'cultuur' of 'rank' is en die ouders vinden het erg en onteigenen hun zoon en drama etc. En als tweede verhaal is het de jongere broer die dan verliefd wordt in London op het zusje van die vrouw waar die oudere broer mee getrouwd is dan. En je ziet zoveel van London, ik hou erg van London, de stad en zo heb je twee in een. Die kleren en liedjes van die film zijn ook zo mooi.

Identificeer je je met een van deze karakters?

Ik ben ook verliefd geweest op een jongen die niet mijn cultuur was en dan zie je dat familie, niet die van mij, maar van hem een grote rol speelt en merk je dat er cultuurverschillen zijn die frictie geven en ja, dat gebeurt ook in die film. Ik ben een beetje een dromer dus ik wil net als de Bollywood film dat het goed komt en een happy ending, maar je weet realistischer wijs dat het soms gewoon niet lukt, het is jammer. En natuurlijk zie je ook dat in die film de culturen naast elkaar lopen, Engeland en Indiase mensen die daar wonen, is toch wel vergelijkbaar met de twee culturen die ik zelf heb, hoewel ik dan mijzelf Nederlander voel en je in de films meestal ziet dat mensen zich verzetten tegen de nieuwe cultuur en heel erg denken van oh Ik moet mijn India niet verliezen, dat is niet echt mijn ding.

Denk je dat het populair kan worden bij een westers publiek?

Ja en nee, Ja, omdat zoals ik eerder zij kwalitatief er een aantal films zijn die voor arthouse liefhebbers van goede kwaliteit zijn en nu heb je ook Glee, wat echt cheesy is en iedereen houdt ervan, dat is gewoon Amerikaanse Bollywood maar zoveel meer slechter. Dus er is potential, maar de taal he, is wel een dilemma. Dus je moet Multi culti zijn wil je open staan voor nieuwe culturen enzo. Het zou kunnen.

Waarom houden mensen uit het Westen van Bollywood films volgens jou? Zoals je eerder zij je beste vriendin vond het leuk door het musical aspect, is dat het aspect dat het toegankelijk maakt voor het Westen?

Ja, zeker, mensen houden van musical en Bollywood is grotendeels musical dus dat zou het element zijn dat mensen aantrekt, misschien ook spirituele elementen. Je ziet nu iedereen gaan voor van die yoga, spirituele dingen, die vaak een link hebben met India dus, er is interesse.

Bent je ooit in India geweest?

Nee, Suriname wel, een keer, maar niet India

Geven Bollywood films een gevoel om het land te bezoeken?

Hm nee, hoewel als ik zou gaan ik armbanden en kleding zou inslaan. Tuurlijk ook toeristen plekken bekijken, maar ik heb niet van oh ik moet naar India omdat de film mij heimwee geeft ofzo, nah.

Heeft Bollywood invloed op je identiteit gehad en wie je bent?

Nee, het is net als iemand die bijvoorbeeld Westers is en dan Japanse Anime leuk vind. Natuurlijk heb ik een connectie tot die cultuur, die van Bollywood, maar toch is het niet zoals andere die echt Hindu zijn of Moslim Indiaas. Dan is de verbinding toch meer met Suriname, maar zelfs daarbij is de link best zwak, misschien als ik ouder ben is het meer, ik weet het niet. Ben nu meer van steden en moderne dingen.

Hoe zie je zichzelf binnen de Nederlandse maatschappij?

Als Nederlander dus.

Combineert je wel eens de Nederlandse cultuur met de Surinaamse

Jawel, ik ben een mix dus ik ben van twee culturen. Maar ik denk dat je meer bezig moet zijn met wie je bent als persoon, ik hou niet van hokjes denken enzo.

Stelling:

Sommige onderzoekers stellen dat door vaak te kijken naar media uit het buitenland, zoals bijvoorbeeld ZEE TV of Bollywood films, mensen zich slechter mixen met de Nederlandse cultuur

Wat denkt je van deze stelling, bent u het ermee eens?

Hm, ik vind het moeilijk om te beantwoorden. Ik denk dat de een zich meer verbonden voelt dan de ander, dat zou dus verschillen per persoon. Ik kijk die films en ben op en top Nederlander dus bij mij maakt het geen verschil.

Zie je het wel in uw omgeving gebeuren?

Tuurlijk, maar het ligt echt aan de persoon, hoe lang ze hier al wonen en hun identiteit. Er zijn hindoestaanse vrienden die zich op en top Nederlander voelen en er zijn er ook die zich erg gebonden voelen met hun roots. Dus het verschilt. Zolang je investeert in de samenleving en Nederlands spreekt is het goed, dan mag je zo verbonden zijn met een ander land als je wilt, maar je bent dan ook bezig in het land waar je woont. Soms zitten mensen met twee benen in het andere land terwijl ze hier wonen, het is dan beter als je beide culturen omhelst en een been hier hebt en de andere daar. Of zoals mij beide benen hier hebt en NL als thuisland ziet, je bent er geboren en getogen, als je dan naar Suriname gaat ben je net zo goed allochtoon toch?

Rani, 74, Den Haag

Eerste generatie

Zou je eerst wat meer kunnen vertellen over je culturele achtergrond?

Hindoestaanse cultuur. Hindoestaanse afkomst van Suriname, opgegroeid als Hindoestaan, en cultuur heb je ook van trouwen, ik was 16 jaar en toen ben ik getrouwd, vroeger moest je heel snel trouwen, kinderen gehad. Toen 42 jaar in Suriname gewoond, toen zijn we hier gekomen en nu wonen we hier meer dan 30 jaar.

Hoe oud was je toen je voor het eerst naar Bollywood films ging kijken en in aanraking kwam met deze films?

Ik was 17 jaar.

Weet je nog wat de eerste film was die je toen gekeken had?

Ja, de eerste film was Raja Partari, ga je het kunnen schrijven? De eerste film was Raja Partari, dat was in zwart wit.

Waren er toen al bekende acteurs of actrices waarvan je hield?

Ik ben die namen vergeten, het was echt lang geleden, maar geen bekenden voor mij, die acteur en actrice uit die film, Toen hebben we heel veel films gezien. Het heeft ons echt goed gedaan. Laat mij zeggen die ouders, die schoonouders waren heel streng, ja. En hier in Suriname ook, Schoondochters enzo, waren net als een slavin. Kinderen van die schoonmoeder moesten zij grootbrengen. Maar die Bollywood films hebben het helemaal veranderd.

Dus de filmwereld werkte moderniserend?

Ja, de mannen en vrouwen zijn heel verliefd door die film te kijken en zijn ze heel anders geworden, denken anders, leven, weet je? Anders waren ze slaaf van moeder en vader.

Hoe vaak kijk je naar Bollywood films?

In Suriname was mijn hobby elke week naar theater gaan en films kijken. Theater was het altijd, want daar hadden we geen televisie. Het was onze uitgaansmogelijkheid, dus we gingen vaak. We gingen met vrienden en als het klaar was gingen we wat eten en drinken, restaurant, in de stad. Was leuk en gezellig die tijd.

En in Nederland?

In Nederland moet je binnen kijken, Je hebt geen theater. Je hebt wel, maar ik ben nooit gegaan, een keer of twee keer, maar niet meer. Maar in huis is niet zoals in theater. En die acteur, die actrice hebben veel mensen verbeterd. Ja, heel veel mensen verbeterd. Vooral man en vrouw. Getrouwd is je man en je vrouw. Maar in de film zag je hoe ze verliefd werden en hoe ze bij elkaar gingen blijven enzo. Dus het was heel modern. Doordat het film kijken iets leerde over moderne dingen hebben ze heel veel geleerd. Heel anders geworden.

Is het kijken naar Bollywood iets wat je meekreeg van ouders?

Nee, nee hoor, ik ben zelf van kijken. Mijn moeder was nooit naar de film geweest, mijn vader ook niet. Ja, nooit, ze zijn nooit naar de film geweest.

Hoe kwam je toen in aanraking met Bollywood films?

In de stad ben ik met mijn man, folders verdelen, mensen praten, thuis en ergens plakken, en dan lees je in die folders waar het is, of in de krant weet je? Zijn elke week gegaan, elke week. Was leuk, mijn kinderen gingen ook altijd.

In je eigen gezin, was Bollywood iets wat je meegeeft aan je eigen kinderen?

Ja, ik vond het belangrijk dat ze daarnaar kijken. Heel belangrijk. Kleding dracht, sieraden, weet je, heleboel hebben ze van Bollywood geleerd, meisjes ook.

Het was dus iets wat de familie samenbracht?

Ja, ja.

Gebruikte je de films om de kinderen te leren over de cultuur?

Ja, bijvoorbeeld trouwen, huishoudelijke dingen, kledingdracht ook en koken enzo, alle dingen leren van India, eten en drinken, zag je in Bollywood films.

Waarom kijk je naar Bollywood films?

Het is leuk, die verhalen zijn heel leuke verhalen, dus daarom kijk ik, je leert heel veel.

Wat is het favoriete element van de films die je gezien hebt?

In die tijd van mij was alles heel net, alles, grote park, mooie kleren, mooie huizen, het was gekozen, nu is het helemaal anders, alleen maar rotte dingen, straten, mensen die op straat slapen, mensen op straat, het is anders dan vroeger.

Dus je ziet echt een verschil tussen films van vroeger en nu?

Nu is het heel anders, mannen slaan vrouwen, vrouwen slaan mannen. Niet dat mannen vrouwen slaan maar vrouwen slaan die mannen, het is heel anders. Vroeger was het niet zo. Die kledingdracht van nu is ook heel anders, ze dragen heel korte dingen, zwembroek, zwempak, lopen ze op straat. Vroeger was het niet zo, toen was het heel netjes, ik vind het niet leuk wat ze nu dragen, helemaal bloot. Ik vind het echt niet leuk.

Wie is je favoriete acteur en actrice?

Oh, die van mij is al doodgegaan, mijn favoriete acteur en actrice, Rajinder Kumar. Nee nee vrouwen zijn er nog, Asha Pari, Hema Malini en hoe heet ze weer, Panini, deze acteurs waren hele nette acteurs, netjes dansen enzo, netjes dragen. Was echt leuk vroeger, maar nu dragen ze korte broek, korte pak, je ziet alles.

Wat sprak je aan bij deze acteurs en actrices?

Die van vroeger waren heel nette heren, weet je en dames ook, nette kleren dragen, net praten. En die mannen ook, die hielden zoveel van hun vrouwen, mannen ook, het was heel anders.

Welke genres vind je leuk?

Familiedrama, broertjes enzo, daar hou ik van.

En waarom vind je deze leuk?

Je leert er veel van, je leert veel van die familie drama's.

Je ziet tegenwoordig dat Bollywood veel mengt met Hollywood, wat vind je van dit soort type films?

Niet mooi, omdat het minnetjes is. Het is heel anders dan Bollywood.

Wat is volgens jou verschillend tussen Hollywood en Bollywood?

Kledingdracht, uitspraak, en onbeschoft praten enzo, vroeger was het niet zo, Maja.

In Nederland hoe kijk je naar Bollywood?

In huis kijk je naar videobandjes, en dan verhuur je die bandjes en kijk je thuis. Het is wel klein beeld, heel anders in theater, dan is het heel groot, net als levende mensen.

Je kijkt de films zonder ondertiteling?

Ja, ja, ik kan de taal spreken dus het hoeft niet.

Je hebt ook item songs in de films? Wat vind je daarvan?

Het is net als een videoclip, dat vind ik wel mooi, je ziet alle mannen en vrouwen en een mooie achtergrond, weet je, die kleding is dan niet mooi, maar de rest wel. Muziek ook mooi, alleen die kleren, nee ik hou niet van die kleding.

Wat vind je van het musical aspect van de film?

Ik vind die kleding niet netjes, maar verder hou ik wel van die clips enzo, mooie liederen enzo en dans.

Luister je naast de films ook naar de liederen van de films?

Ja, clips ook, ik hou van die clips en liederen.

Heb je ook Indiase televisie zenders?

Ja ik heb, Max en, ZEE TV en Sony, ik heb 4. In MAX heb je altijd liedjes.

Welke andere programma's kijk je naar op deze zenders?

Series, zijn echt leuk. Nette meisjes, nette jongens, ik hou niet meer van die films nu, maar meer van die series.

Waarom heb je deze zenders aangeschaft?

Meer van de indische cultuur te krijgen, ik kijk vaak, zijn hele mooie verhalen. Series zijn een half uurtje, en dan hebben ze heel mooie betekenis.

Wat voor betekenis?

De verhalen, die zijn heel leuk, je leert er heel veel van.

Kan je een voorbeeld noemen van een serie die je leuk vind?

Uhm, hoe heet die ene nou, hm, ik kan me niet herinneren. Het ging over schoonmoeders en haar zoon, die schoonmoeders wilde die schoondochters niet en dan gaan ze ruzie onderling maken, hoe zeg je het, leugens vertellen enzo, dat die vrouw dit en dat is, en dan gaan ze heel veel ruzie maken en gaan ze uit elkaar en dan zijn die schoonmoeders blij dat ze uit elkaar zijn, maar later komt die zoon erachter dat die schoonmoeders leugens vertellen.

Wat vind je van dat soort schoonmoeders?

Heel slecht, heel slechte schoonmoeders, die moeten ze afschaffen, want dan leren andere vrouwen het ook, is een slecht voorbeeld. Ik kan me niet voorstellen dat ze zo een heks zijn. Heel slecht.

Je hebt ook veel evenementen in Den Haag rondom Bollywood, ga jij hierheen?

Ja, ik ga vaak, straks weer. 7 april is een concert, liederen alleen, daar ga ik heen. Dan heb je ook een stukje dans en klassieke dans, en Bollywood, hoe heet die ene dans, klassieke dans en? Ik vergeet heel snel. Volgens mij Bollywood dans, uit de film. Klassiek dans vind ik heel mooi, de kleding en de dans, ah prachtig, ja

Kijk je in Nederland films alleen of met andere mensen?

Nee, vroeger met mijn man, nu hij er niet meer is alleen. Maar ik kijk eigenlijk niet zonder mijn man, ik mis hem, ik kan een hele film niet alleen zien, dus ik kijk alleen series. Die series zijn half uur, dus het is ontspannend voor mij om te kijken. Maar soms kijk ik met iemand anders hele film. 3 uur is niet prettig om allen avonds te kijken.

Kijk je ook wel eens naar Hollywood films?

Jawel, maar niet hele films, ik kijk gewoon naar verhalen, verhalen over broers en familie.

Als je zou moeten kiezen tussen Hollywood en Bollywood welke zou je kiezen?

Allebij, ja.

Zie je soms invloed van de Hollywood cultuur in de Bollywood film?

De kledingdracht vind ik niet netjes, verder is het goed.

Zie je ook een verschil in kwaliteit van de films?

Soms heb je echt leuke verhalen die leuk zijn om te kijken en begrijpen, allebei hebben hun verhalen die leuk zijn maar ook allebei hebben slechte kanten.

Er is diversiteit op cultureel gebied in de Bollywood film, wat denk jij hiervan?

Prettig, ze wonen allemaal samen, en nooit ruzie, niet van Mohammedaan dit enzo, ze wonen heel rustig samen. Gezellig ze wonen net als familie, zij komt bij hem thuis, die gaat bij die thuis.

Is het in Nederland ook zo?

Ja, maar alleen die buitenlandse Moslims en Hindoes zijn niet zo, maar in Suriname wel, net als familie wonen ze daar.

Wat vindt je van de representatie van jouw cultuur, Hindoe cultuur, in de Bollywood films?

Ja, wel mooi, maar wel heel veel met goden, maar dat komt omdat ze vroeger niet zo geschoold waren en die goden nodig hadden om ze te begeleiden. Vroeger waren ze niet zo geleerd en hadden ze heel veel voorbeelden om naar God te bidden.

Vindt je het belangrijk om films te kijken die specifiek over cultuur gaan?

Ja, ja, ik vind het ook leuk hoe die niet geleerde mensen hun dingen doen, ze hebben middelen om te bidden tot goed, ja.

Heb je er zelf van geleerd?

Nee, wij weten hoe het moet, maar die niet geschoolde mensen hebben een voorbeeld nodig, hoe het te doen. Dus dat is mooi. Ze kunnen niet anders, ze moeten het zo leren.

Dus voor deze groep is het wel belangrijk om die films te kijken?

Ja, dat is zo.

Keuze film: Mere Brother Ki Dulhan

Oh dat was een gezellige film. Is niet een inhoud film, maar is erg grappig, om te ontspannen, is heel leuk.

Wat vond je van de karakters in de film?

Die twee broers waren heel leuk. Die twee waren heel gezellig, vooral die oudste, die jongen vond ik echt grappig, hij deed het echt goed.

De oudste broer woont in London en de andere broer in India, zie jij een verschil?

Ja, die jongste was verliefd op die bruid van die broer en die oudste had een vriendin in London en had altijd ruzie. Maar uiteindelijk wilde hij niet meer die nieuwe bruid want hij had die eerste vriendin, en daar dacht ie altijd aan. Want hij is op haar verliefd, dus hij ging tegen zijn vader zeggen ik ben verliefd op iemand anders, dus hij ging weglopen om met haar te trouwen. Zo een verhaal was

het. En toen was die getrouwd met die eerste vriendin en die andere broer met die bruid van die broer. Die nieuwe bruid die hij gezocht had. Het was echt een leuke ontspanning film en liederen waren heel mooi weet je, liederen uit vroegere tijd ook, een liedje was als van vroeger, en die hebben ze veranderd voor de film.

Vroeger gingen films meer over India, nu zie je films die zich afspelen in andere landen, wat denk jij hiervan?

Ja veel buitenland, in Engeland en Amerika, die films zijn ook leuk, het zijn je eigen mensen die naar Engeland of Amerika gaan. Ze gaan naar Amerika trouwen ze daar, gaan ze naar Engeland is ook leuk.

Identificeer je, je wel eens met deze karakter, of zie je verschillen?

Het is wel een verschil, die meisjes uit het buitenland of jongens uit buitenland en dan gaan ze naar India en dan leren ze hun cultuur kennen. En dan veranderen ze heel erg door de Indiase cultuur.

Denk je dat mensen ervan kunnen leren, van die films waar mensen terug gaan naar India voor de cultuur?

Ja, bijvoorbeeld die ene film uit Engeland, en die heeft veel mensen uit Engeland enzo geleerd.

Waar ging die film over?

Trouwen, ze wouden niet trouwen met hun eigen cultuur maar Engelse jongens. Ze hadden de Engelse cultuur, kleding en praten en toen zijn ze naar India gegaan en hebben ze daar meisjes en jongen in India ontmoet en toen zijn ze veranderd. Dat vonden ze heel leuk.

Denk je dat Bollywood films ook populair kunnen worden bij een Nederlands publiek?

Ik denk het niet. Nee, ze vinden het niet leuk. Bepaalde films die ondertiteld zijn en mooie inhoud hebben vinden ze het wel leuk, maar die dagelijkse films zonder ondertiteling, ze verstaan het niet dan, dus dan vinden ze het niet leuk.

Dus alleen de grote commerciële films kunnen populair worden bij deze doelgroep?

Ja, die wel. Mooie inhoud films met ondertiteling.

Ben je wel eens naar India geweest?

Ja, twee keer, we hebben flink gereisd, hebben bijna alles gezien?

Waarom ging je daarheen?

Door mijn voorouders, toen ik daar was dacht ik, ik ben thuis ik vond het heel leuk. Dit is mijn huis, dit is mijn land. De eerste keer toen ik er was, ik ging naar buiten en ik zag mensen lopen en praten en rijden en ik zij tegen mijn man, dit is mijn huis, dit is mijn thuis.

Als je dan Bollywood films kijkt heb je dan heimwee?

Ja, ik heb veel van India gezien. Dan wil je weer terug. Leuke plaatsen. Amritsar, Ronde vijver heb je daar, is gemaakt, met een brug en die gouden tempel is in het midden, en dan loop je van die brug naar die tempel, alles is van goud, ik heb alles aangeraakt. Het is mooi. Je moet een ticket hebben, dus niet iedereen kan gaan, dus dan kunnen die dieven niet komen, je hebt poorten en wachters. Is heel leuk stuk in Amritsar.

Heb je daar ook in India Bollywoodfilms gezien?

Nee, is te druk, je krijg nooit een kaart, het is daar heel populair. Nee ik heb daar niet gezien.

Ben je als Hindoestaan actief in verenigingen?

Ja, veel, maar je ziet verschillen binnen het geloof, de strenge gelovige doen heel veel met hun geloof. Andere niet, wij gaan meer naar kerk en dan is het klaar en andere doen veel tradities en met goden enzo, aanbidden enzo.

Zit je zelf in een vereniging?

Ja, nou, ik denk het niet, alleen als er praatprogramma is, maar niet alleen Hindoestanen, er zijn ook andere mensen van Nederland.

En wat houdt dat programma in?

Heel veel, je leert zingen en doet yoga en tai chi en oefeningen en ademhaling oefeningen, kwartier tot half uurtje en we kaarten enzo. Maar het is ook met Nederlandse mensen hoor.

Hoe zou jij jezelf omschrijven?

Ik ben trots op mijn cultuur en geloof ja.

Bollywood heeft je veel geleerd, heeft het invloed gehad op wie je bent?

Ja, heel veel heeft het me geleerd

Wat is het belangrijkste dat je ervan geleerd hebt?

Hoe om te gaan met de familie, jouw familie, je mans familie, met jezelf. Hoe je moet leven en gedragen weet je, ik heb heel veel geleerd

Dus zonder Bollywood had je een andere mens geweest?

Ja, dan misschien meer van de cultuur in Suriname, je hebt daar zoveel verschillende culturen. Creool, Pakistaanse, India, heel veel gemende, mengelmoes. Maar nu heb ik meer van mijn eigen cultuur. Ik heb heel veel geleerd.

Voel je je meer Nederlands of Surinaams?

Nee, meer Surinaams hoor.

Combineer je wel eens de culturen in het dagelijks leven?

Ik denk het niet hoor, nee. Wij nemen nooit een ding van Holland, het is anders dan onze cultuur. Bijvoorbeeld hoe ze hier leven is heel anders, soms weten ze niet eens of ze familie zijn want ze gaan niet vaak met elkaar om. Vroeger was het anders. Nu zien ze van ons hoe wij omgaan met familie dus leren ze van ons.

Antwoord op stelling:

Onze cultuur is heel anders dan de Nederlandse cultuur, ik kan nooit mijn cultuur laten voor de Nederlandse cultuur. Heel anders, denk dat veel mensen hun eigen cultuur willen vasthouden ik zie dat veel in mijn omgeving. Ik mag die mensen niet zo, ze zijn niet zo lief. Je wil wel contact hebben maar je ziet die oudere mensen willen niet. Ze zijn niet vriendelijk, misschien door de cultuur, dat ze ons niet willen accepteren. Maar jongere zijn heel anders, ze gaan mee met je, ouderen kijken je niet aan. Jongeren zijn meer open.

Maar het kan komen door hun cultuur, toen ze jong waren, dus ik neem ze het niet kwalijk, ze hebben het zo geleerd. Maar jonge dames en heren zijn anders hoor. Maar soms heb je een twee mensen die wel aardig zijn en anders denken.

Is er nog een Bollywood film die je in bijzonder is bijgebleven?

Inhoudelijk goede films. Hm van Raj Kumar, dus hij was met een meisje en hield van haar en die vader wou het niet hebben en die heeft die jongen levend in een hokje gezet en gemetseld en daar is hij dood gegaan en toen kwam hij als geest naar buiten om dat meisje te zoeken. Het was een mooi verhaal, wel zielig, en hij ging op zoek naar dat meisje als geest. Was met een mohammedaans meisje. Zij had ook last van leugens enzo van schoonouders. Dat was verwarrend. Neil Kamal heette die film.

Welke boodschap wouden ze meegeven met die film?

Dat als twee mensen verliefd zijn, je ze moet laten trouwen toch.

Denk jij er ook zo over?

In het begin niet, ik was altijd bang, jouw cultuur/mijn cultuur, wij weten alles over Hollanders maar zij weten weinig over ons en dat geeft een botsing, dat is ook met neger cultuur. Toen waren we bang, meestal werkt het wel met die ouders, maar die kinderen raken verward. Ze weten niet waar ze bijhoren en mensen kijken dan er raar naar. Dat is moeilijk. Het zijn goede mensen hoor, maar ze weten dan niet waar ze bij horen. Waar ze thuis horen.

Dit is het eind van het interview, hartelijk dank

Aadita 34 Amsterdam

Tweede generatie

Kan je mij iets meer vertellen over je culturele en religieuze achtergrond?

Culturele en religieuze achtergrond, ik ben Hindoe mijn vader komt uit Punjab en mijn moeder komt uit Suriname.

Beïnvloedt dit ook je media keuze?

Jawel, jawel want uhm wij hebben al ZEE TV al vanaf het een paar maanden bestond. Ben er eigenlijk een beetje mee opgegroeid vanaf uhm vanaf, nouja niet mijn jeugd maar mijn tienerjaren en doordat je dat in huis hebt ben je het wel gewend geraakt, dus ik zelf, en ik heb het ook. Ik kijk er met veel plezier naar, gewoon een beetje ontspannen. Zangprogramma's dansprogramma's weet je. Een stukje cultuur, dus het beïnvloedt wel. Ik denk dat ik er meer van geniet omdat ik behoefte heb aan de cultuur. Dan herken je ook het een en ander erin, het is leuk, het is ontspannen, het is tijdverdrijf het is leuk. Je blijft daardoor wel een beetje bij met je cultuur denk ik, juist omdat je in het Westen woont.

Wanneer kwam je voor het eerst in aanraking met Bollywood?

Weet ik niet, vanaf mijn kinderjaren al.

Is het iets wat je meekreeg van je familie?

Ja, mijn moeder keek naar films dus ik keek automatisch mee. En ja, het is toch, hoe moet ik het zeggen? Het is een uitingsvorm van kunst maar dan met betrekking tot je eigen cultuur. Ja, je neemt het automatisch met je mee denk ik, als je de taal al begrijpt en je vindt het leuk en groeit op met de liedjes dus dan ga je automatisch al naar die films kijken, om die liedjes.

Bezoek je wel eens forums of websites over Bollywood?

Nee, nee, eigenlijk niet. Het is, als ik een reclame zie op ZEE TV, die acteur erin, soms heb je de televisie aanstaan en dan ben je aan het afwassen en dan kijk je er niet bewust naar en dan hoor je, oh die film is uit en dan kijk je even. Wie acteert erin, waar gaat het ongeveer over, trekt het mij aan ja of nee, dan ga ik de film kijken. Ik kijk ze niet allemaal hoor, het moet mij echt aanspreken. Of ik moet iemand een hele goede acteur of actrice vinden en die heeft een nieuwe film uitgebracht, laat ik die eens halen, dat is het ook.

Kijk je de films op specifieke momenten?

Ja, ik moet er wel echt voor gaan zitten. Ja, ik moet er wel echt voor gaan zitten en dat is vaak op een vrijdagavond, als ik tijd heb. Vaak koop ik een hele stapel en dan kijk er opeens drie achter elkaar.

Ga je ook wel eens naar de bioscoop om ze te zien?

Ja, ja, laatste die ik had gezien was Don 2 (actiefilm, soort van James Bond). Die moest ik gewoon in de bioscoop zien. Maar uhm ik ga wel naar de bioscoop als ik een film echt wil zien en ook echt de moeite waard vind om in de bioscoop te zien.

Ligt dat dan aan het verhaal of de acteur? Wat is de beslissende factor?

Aan de acteur of aan het verhaal, dat is het wel ja.

Vind je het belangrijk om als je een eigen gezin hebt Bollywood aan hun mee te geven?

Nou, ik denk niet dat ik het door hun strot douw, ze moeten zelf beslissen wat ze willen doen maar, het is een stukje van hun cultuur, dus ik zal het wel meegeven. Ik hou heel erg van dansen en muziek en zang dus ik denk dat mijn kinderen daar wel automatisch mee geconfronteerd worden. Dan krijgen ze het wel mee, ik denk dat ze de films dan ook wel meekrijgen, maar ik denk, ja je weet niet in hoeverre je dat kan voorkomen eigenlijk. Maar ik denk wel dat ik wat alerter zal zijn, want tegenwoordig komen er wat scenes in voor waarvan ik denk, dit is niet geschikt voor een kind.

Wat voor scenes zijn dat?

Wat vrijer qua intimiteit of geweld, ja dat vind ik niet goed voor een kind.

Zie je een verschil tussen hoe Bollywood vroeger was en hoe het nu is?

Ja, vroeger was het allemaal zo zoetsappig en familiefilms en drama en hoe meer drama des te beter. Als je het een keer gezien had kende je het hele concept al. De films van nu, ja uhm, ze zijn wel heel erg veranderd. Ze zijn wel heel erg verbeterd.

Zie je een verschil in de manier waarop jij naar Bollywood films kijkt en jouw ouders of grootouders?

Ja, mijn moeder vind bepaalde dingen echt niet kunnen, mijn moeder klaagt altijd over de kleren die ze aan hebben tegenwoordig. Dan heb ik van, maar goed, ze moeten wel met de tijd mee en ja goed, tegen de tijd dat ik kinderen heb zullen ze waarschijnlijk allemaal in stringetjes rondlopen en dan zeggen mijn kinderen van, ja dat is normaal nu. Ja dat kan niet hoor. Dat merk je nu wel, bij mijn nani (oma) helemaal. Die vind het allemaal helemaal niet kunnen, die wil alleen maar vrouwen in Saris (traditionele klederdracht) zien. Dus dat merk je wel.

Wat betekent Bollywood voor jou?

Ontspanning, ontspanning, vermaak.

Wat is je favoriete film?

Die heb ik niet, ik heb geen favoriete film. Nou alhoewel, ik heb de film Devdas 31 keer gezien. Om te zeggen dat het mijn favoriete film is...ik vind het ontzettend mooi gemaakt en heel goed geacteerd en de muziek is heel goed, een totaal plaatje. Dus ik kan er elke keer weer naar kijken.

Wie is je favoriete acteur of actrice?

Ik heb niet een vaste, ik vind Sharukh Khan goed, maar ik vind Aksay Kumar ook goed in zijn ding. Ik vind Vidya Balan ook hartstikke goed. Kangana Ranaut vind ik ook hartstikke goed. Sommige, ja, Arjun Rampal die vind ik een lekker ding, maar die vond ik weer goed in Om Shanti Om. Zo heeft iedere acteur weer een eigen manier van acteren en zijn eigen rol waar die goed in is.

Wat spreekt je aan, aan deze acteurs?

Hun manier van acteren, ja, en hoe ze het overbrengen. Natuurlijk het oog wil ook wat. Als John Abraham in beeld komt dan denk ik ook, lekker kontje, lekker ding. Weet je, in Dostana daar vond ik hem helemaal geweldig, dus het is belangrijk hoe ze hun rol neerzetten dat vind ik wel leuk en diversiteit ook.

Naar welke genres kijk je meestal?

Eigenlijk bijna alles, behalve komedie. Komedie trekt mij niet echt zo, ik vind het een beetje een slappe hap, het is niet mijn humor. Maar zoiets als Dostana, dat vind ik dan wel weer heel erg leuk. Die vond ik geweldig, die heb ik drie keer in de bioscoop gezien (lacht). Fantastisch.

Wat sprak je dan zo aan, aan die film?

Ik vond het verhaal leuk, hoe ze hadden geacteerd vond ik leuk. Maar ook de humor die daarin voorkwam, dat was gewoon, dat sprak me wel aan, vond ik leuk. Vrolijke film ook.

Wat vindt je van de cross-over films?

Ja, The Guru, die heb ik wel gezien, ik vond het wel okay, maar misschien had het te maken met het feit dat het van een westerse regisseur was. Het was okay, het was niet, en wat had je nog meer? Slumdog Millionaire? Dat vond ik op zich wel een leuke film om te zien, ja vond ik wel leuk. Het ligt echt aan het verhaal en wat ze daarin naar voren willen brengen.

Kijk je de films met ondertiteling?

Nou doordat je ze tegenwoordig op dvd hebt dan zet ik wel de Engelse ondertiteling automatisch aan, daar ben ik heel eerlijk in. Want soms kan ik een woord in het Hindi eventjes niet vinden, dan weet ik even niet de juiste vertaling, en dan kijk ik wel naar de vertaling en dan weet ik weer wat het betekend. Het is meer om mijn Hindi een beetje bij te houden. Maar, eigenlijk zou ik het zonder ondertiteling moeten doen, maar, als ik dan nadenk over het woord dan zijn ze alweer 5 minuten verder. Dus ik zet automatisch Engelse ondertiteling aan, maar niet Nederlands! Want dan wordt de taal zo verpest. Dat ik denk van nee, dit werkt echt niet. Dan ga ik me eraan ergeren.

Wat vindt je van de item songs in films?

Het is entertainment. Maar ze zijn leuk. Ik vind bijvoorbeeld mounnia, dat vind ik gewoon leuk, er zijn er nog een paar. Het is vermaak, het is gezellig.

Wat vindt je van het Musical aspect in de films?

Uhm, nou vaak heb ik wel als de film nog niet uitgekomen is, dat ik de liedjes dan wel al ken en dat is omdat je die al dan gehoord hebt en als het je aanspreekt dan ga je ernaar luisteren, koop je de CD vaak als die al uit is. Wat ik wel heb, is dat als je de film al gezien hebt, dan vind ik het liedje mooier, omdat je dan de context van het verhaal dan beter begrijpt.

Zou dit aspect het populair kunnen maken bij een westers publiek?

Ik denk het wel, ik denk dat als je naar India kijkt dan wordt er veel tijd besteed aan het maken van de muziek, het schrijven van de teksten en India is het vaak zo als de muziek het goed doet dat het een, ja het is toch een lokaas voor de mensen om die film te gaan bekijken, en daar is het wel zo, daar leeft men heel anders, film is een uitvlucht, het is echt even weg uit de realiteit, even dromen. Even iets anders. Maar ook hier is de muziek een hele goede marketing om de film te promoten. Ik denk wel dat het een rol speelt ja.

Je sprak eerder of ZEE TV en dat je deze zender thuis hebt, Waarom heb je deze zenders aangeschaft?

Mijn moeder heeft het destijds aangeschaft, mijn moeder houdt van de cultuur, heel erg. Uhm mijn moeder heeft dat eigenlijk het meest van alle kinderen en ik van alle kleinkinderen. En daarom heeft ze het aangeschaft en uhm ik kan mij nog herinneren dat de eerste aflevering van Sa Re Ga Ma Pa (zangshow op TV) en die zang en dans programma's slaan toch wel heel erg aan. Indiase soap series zijn toch anders dan een Goede Tijden Slechte Tijden. Er komen van die spook dingen in voor en drama en je ziet weer echt Hindoestaanse humor, dat sprak haar aan en mij ook wel. En daarom mis ik het ook als ik het niet zou hebben.

Is het kijken van Bollywood films een sociale aangelegenheid?

Het verschilt, het verschilt, ik heb eh, een Hindoestaanse vriendin en die werkt ook bij de Bank en dan is het van, laten we woensdag even een filmpje pakken, in het hoofd kwartier van Zuid Oost werk ik dan en dan het je daar dichtbij Pathe Arena. Dus of heel spontaan en zo niet dan zoals ik al zei dan koop ik een stapel films en als ik echt effe zin heb, dan ga ik ze gewoon kijken.

Kijk je het ook wel eens met westerse vrienden?

Nee, heb ik nooit gedaan, nee. Er is wel een collega die had interesse in een Bollywood film dus toen heb ik hem Devdas gegeven en K3G, ja westerlingen kijken er toch heel anders naar. Die vinden het allemaal toch heel jengelig en langdradig en dromerig. Dat is ook wel zo maar alleen, je moet zo'n Bollywood film gewoon heel anders bekijken. Er komt toch weer een stukje cultuur bij en de liedjes natuurlijk, dus ja, dat merk je wel. Op het moment dat westerlingen, ja inderdaad dat is heel anders. Die moeten toch wat meer moeite doen om ernaar te kijken. Een is leuk maar bij Hindoestanen dan is het toch meer van, oh er is weer een nieuwe Bollywood film uit, die en die acteert erin, kom we gaan hem samen zien. Het is een heel andere beleving.

Vindt het belangrijk om films te bekijken waarin meer verteld wordt over je eigen cultuur?

Nee hoeft niet, het is voor mij geen must. Het gaat mij meer over de manier waarop de film wordt neergezet en waar de film over gaat en hoe erin wordt geacteerd. Dat is voor mij echt een must

anders kijk ik hem gewoon niet. Dan kan het nog gaan over gearrangeerde huwelijken ofzo als het verhaal gewoon drie keer niks is en het acteer gebeuren ook niet, dan heb ik niet het geduld om er twee en een half uur ervoor te gaan zitten.

Kijk je ook naar Hollywood films?

Ja, ja

Wat zijn volgens jou de belangrijkste verschillen tussen Hollywood en Bollywood?

Zowiezo geen zang en muziek, zowiezo niet. Uhm, ze hebben wat minder van het dromerige en drama. Dat hebben ze weer niet. Ik denk wel dat uhm dat het eerder is begonnen met het aanzetten van goede technologie. Bollywood wordt op zich beter en beter en beter maar, Hollywood is daarin wel een voorloper.

Zou je kunnen kiezen tussen beide?

Beide, beide, ja.

Wat denk je van de culturele diversiteit in Bollywood?

Geen problemen mee, nee, nee. Het is een weerspiegeling van de maatschappij daar. Zoals er hier verschillende religieuze stromingen en culturen hebt bij elkaar heb je dat ook daar. Dus ik vind het niet meer dan logisch eigenlijk.

Hoe denk je over de representatie van je eigen cultuur binnen Bollywood?

Ik vind dat ze het op ZEE TV wel aardig doen, ja.

Keuze film: Ik heb Swades nog steeds niet gezien, ik heb nog steeds de dvd. Mere Brother Ki Dulhan vond ik vreselijk, het was zo kinderlijk en ik vind Katrina Kaif zo vreselijk, ze kan echt niet acteren, en dat, dat, nee, nee. Als jij, wat was haar eerste film? Met dat liedje, just chill chill? Dat was in 2004 en nu is het 2012 als je dan nog geen enkel woord Hindi kan dan vraag ik mij af is het nou onwil, of wat is je probleem? Ok, misschien heeft de een veel minder moeite met taal dan de andere, maar ik vind haar zo slecht acteren. Dat zie je nou weer wel in Bollywood en zowiezo de Hindoestaanse cultuur, iemand kan een ding en het wordt dan gelijk zo overdreven. Diegene is geweldig en dan denk ik ja, het valt allemaal best mee. Ze is niet lelijk, daar niet van, maar ze kan gewoon niet acteren. Iedereen vindt het fantastisch. De liedjes die zijn mooi, vrolijk en leuke nummers op zich, er zit een liedje in van Rahat Fateh Ali Khan wat ik heel mooi vind dus die cd die heb ik gekocht. De film heb ik gekeken in het vliegtuig omdat ik niet kon slapen, dat was toen we naar Dubai gingen. Ja, dat was het dan.

En wat vond je van K3G?

Uhm er zat heel veel emotie bij. Het is herkenbaar, herkenbare emotie. Sharukh Khan wordt dan geadopteerd en omdat hij geadopteerd word moet hij een soort van dankbaarheid tonen en als hij dat niet doet dan wordt hij verstoet en dan is het ook nog eens de oudste zoon en het gaat dan niet zoals de vader het wil, het kind wordt dan hartstikke ongelukkig, dat hij moet doen wat zijn vader wilt, uiteindelijk kiest ie toch voor zichzelf, dat is toch iets wat je, wat helaas in deze generatie, in 2012 nog steeds voor ziet komen in de Hindoestaanse cultuur, ik denk dat het een erg gewaagd

onderwerp was. Het werd dan wel verbloemd door de liedjes, maar, het onderwerp was erg gewaagd.

Welke karakters spraken je aan in die film?

Ik hou niet van Amitabh Bachan, ik vind hem, als je hem tijdens een interview ziet, hij doet alsof ie de lord is en daar hou ik niet van, ik denk dat het ook gecreëerd is door de gemeenschap, maar vaderrollen zet hij goed neer, absoluut. En uhm Sharukh Khan en Kajol die zijn zowiezo twee van mijn favorieten, het acteren sprak me wel aan het muziek sprak me wel aan, en het verhaal.

Wat denk je van dit soort films waar Indiase personen verhuizen naar het Westen en bezig zijn met de twee culturen waarmee ze leven?

Nou, wat je bijvoorbeeld in K3G ziet is ze verhuizen naar uhm, wat is het ene land? Canada? Amerika? Ze verhuizen naar het Westen maar behouden de eigen cultuur. Dat merk ik ook wel in mijzelf. Ik ben hier geboren en hier opgegroeid, maar ik hecht wel waarde aan mijn cultuur. En ik weet niet alles, daar ben ik wel heel eerlijk in, daar probeer ik wel steeds een verbeterslag stap voor stap in te maken voor mijzelf. Als ik iets wil weten dan ga ik het wel opzoeken, ik hecht wel waarde aan mijn cultuur. Ik merk wel dat de mensen die in het Westen wonen, dat die meer waarde hechten aan hun cultuur, juist omdat ze in het Westen wonen. Mensen in India, die wonen al in India dus die worden dagelijks geconfronteerd met de cultuur, religie en van alles en nog wat. Dus dat is normaal, zij vinden dat westerse helemaal geweldig en hier pas je je aan maar dat wat van jou is, is nog wel van jou. Dat merk je ook qua smaak van de films. De mensen die hier wonen vinden de wat culturele films erg leuk terwijl in India ze alles wat Westers is maar geweldig. Je hebt daar een liedje, 'teri kurti sexy' en iedereen vindt het helemaal fantastisch. Hier ook wel, het is hier ook wel in, maar hier hechten ze meer waarde aan dat de liedjes poëtisch heel mooi in elkaar zitten en wat meer inhoud, dat is wel iets wat je ziet. Het is wel een constatering.

Ben je zelf een keer in India geweest?

Ja, ik vind het fantastisch, ja, ja, als het aan mij ligt ga ik er elk jaar heen.

Op welke manier voel je je verbonden met het land?

De cultuur, de cultuur, het heeft iets magisch, als je daar eenmaal bent vindt je het is fantastisch, en de geschiedenis en de cultuur en de mensen, okay de mensen zijn daar anders maar ze zijn ook wel weer heel vriendelijk. Ze zijn misschien wel wat commerciëler. Het is een magisch land vol cultuur en geschiedenis. Het trekt me wel erg aan. Je kan in een tuktuk zitten en ingehaald worden door een tuktuk met een mannetje met een geit op schoot. Dat soort dingen heb je alleen daar, dat vind ik heel mooi.

Heb je dit ook met Suriname?

Nee, het klinkt misschien raar, maar de laatste keer dat ik er was, was ik een jaar, dat was 1978, dat kan ik mij niet meer herinneren. Het klinkt misschien, het komt misschien heel verkeerd over bij sommige Hindoestanen maar, ik heb weinig tot geen affiniteit met Suriname. Het trekt mij helemaal niet. Sommige mensen vinden het een belediging als ik het zeg, maja het is toch echt mijn gevoel, ik kom er gewoon eerlijk voor uit. Maar ik wil er wel een keer naar toe, omdat mijn moeder daar

geboren is en ik wil wel zien waar ze vandaan komt, waar heeft ze het toch elke keer over. Ik vind wel dat ik het een keer in mijn leven gezien moet hebben.

Heb je door de films soms de wens om weer terug te gaan naar India?

Nee, niet door de films, het is meer de interesse in de geschiedenis, cultuur en religie en de dingen die ik nog wil doen. Maar er is daar zoveel te zien.

Ben je zelf actief binnen de Hindoestaanse gemeenschap in Nederland?

Nee, nee.

Heb je daar behoefte aan?

Weet ik niet, ik heb er wel eens over nagedacht, maar ik denk niet dat ik het zou kunnen. Ik vind, ik ben, ja hoe moet ik het uitleggen. Nou hoop ik niet uhm, Dit blijft tussen jou en mij he (lacht) nee ik ben ik vind het wel goed dat verenigingen worden opgericht om cultuur en religie te behouden en te promoten en daar actief in te zijn, dat vind ik heel goed. Alleen ik ben, je krijgt dat Hindoestanen dan bij elkaar gaan klitten en dat vind ik niet bevorderlijk voor het integratieproces. Dat is wat ik vind, en kijk het is goed om het te doen, alleen ik zou niet met de gemiddelde Hindoestaanse mentaliteit kunnen omgaan, ik zou me er aan gaan irriteren en als je dat soort mensen bij elkaar zet, het versterkt en daarom zeg ik, ik denk niet dat ik daarvoor geschikt ben.

Hoe zie jij jezelf binnen de Nederlandse maatschappij?

Een Hindoestaan die verwesterd is, een beetje van beide, best of both worlds he. Ik zie mijzelf gewoon als Hindoestaan, maar ik moet wel heel eerlijk zeggen dat Nederlanders mij het gevoel hebben gegeven dat ik een buitenlander ben. Dat niet, en pas als je op vakantie gaat naar een land als India, dan realiseer je je pas hoe verwesterd je bent.

Hoe merk je dat dan?

Bepaalde gebruiken, gedragingen, spraak, netjes in een rij staan wachten dat soort dingen, daaraan merk je het, hoe verwesterd je bent, Ja.

Hebben Bollywood films invloed gehad op wie jij bent, jouw identiteit?

Nee, niet direct, het is een onderdeel van de cultuur maar de cultuur zelf, maakt mij onder andere wel de persoon die ik ben. Dat wel, maar dat is niet door de film.

Stelling: Nee, daar ben ik het niet mee eens, dat heeft echt te maken met hoe je zelf in het leven staat. Dat zowiezo, dat is zowiezo je hele basis. En Uhm, met hoe jij dingen plaatst, die je tot je neemt. Dat betekent niet dat je beter integreert. In mijn geval, als ik voor mezelf mag spreken, juist omdat ik elke dag even naar ZEE TV kijk, of dat nou series zijn, die zijn enigszins verslavend, het is even voor de buis hangen voor je gaat slapen en je houdt je Hindi ook bij. Je spreekt het niet altijd maar je moet er in ieder geval voor zorgen dat je het blijft verstaan. Als ik naar India ga en mijzelf dwing om de hele week Hindi te spreken dan komt het ook wel, maar ik vergeet het ook wel en ik maak ook veel grammaticale fouten en doordat je ernaar luistert blijft de taal je wel bij. Voor je culturele ontwikkeling vind ik het wel goed, maar om nou te zeggen het belemmert mij in mijn

integratie proces? Nee, daar ben ik het niet mee eens, nee. Het heeft echt te maken met hoe je zelf in het leven staat.

Razia 22 Den Haag

Tweede generatie

Kan je iets meer vertellen over je religieuze en culturele achtergrond?

Uhm nou ik ben Hindoestaanse Moslim en mijn ouders komen uit Suriname en zijn ook Moslim, dat uhm ja, dat is mijn achtergrond.

Beïnvloedt deze achtergrond jouw media keuze?

Uhm ja ook, ja natuurlijk kijk ik meer naar Bollywoodfilms dan ja, nou eigenlijk valt het best mee, ik kijk vaker Hollywood films dan Bollywood films maar als er een Bollywood film uitkomt dan ga ik die wel kijken.

Hoe lang ben je al fan van Bollywood films?

Zo lang ik me heb, nou eigenlijk uhm, wat ik dus heb gehad dat ik vroeger nooit Bollywood films keek omdat ik het niet verstond, het was te langdradig voor mij en ik verstond het niet en toen kwam een keer mijn oom en die zij van, ja je moet deze kijken het echt leuk bla bla bla. Ik gedwongen kijken natuurlijk en sindsdien ben ik er wel fan van.

Dus je kan het nu wel verstaan? Kijk je het met ondertiteling?

Ja, hm, soms. Soms, ligt eraan hoe ze praten, want ze hebben tegenwoordig ook films met Punjabi enzo, dat versta ik niet helemaal.

Wat was de eerste film die je had gezien?

Ja, dat was Dilwale Dulhania Le Jayenge (lucht).

Hoe vaak kijk je naar Bollywood films?

Wel vaak want ik was echt gek op die film, dus ik heb em soms echt een keer in de week zitten kijken maar nu is het minder, er komen ook niet heel veel films uit.

Ga je ook naar de bioscoop om de films te zien?

Ja, ik heb ook een film privé pas dus dan kan ik gaan wanneer ik wil.

Hoe kom je verder aan Bollywood films?

Uhm, vooral bioscoop en internet.

Heb je specifieke momenten dat je naar Bollywood films kijkt?

Nee, eigenlijk niet, ik moet er gewoon zin in hebben.

Kijk je het alleen of met andere mensen?

Ja, met Faiz, met mijn man, met hem. Met andere mensen kijken ik niet zo heel veel, mijn moeder is er niet gek op. Mijn vader houdt meer van oudere films en Faiz zijn familie, daar kijk in niet zo heel vaak mee.

Is Bollywood iets wat je vanuit je familie meekreeg?

Ja, eigenlijk wel, we keken toen heel veel naar films en ze kijken 24/7 naar ZEE TV op een gegeven moment ga je meekijken.

Als je in de toekomst zou denken aan een eigen gezin, zou je Bollywood ook meegeven aan je eigen kinderen?

Ja, zozeer dat als ik een film aan het kijken ben dat zij dan mee kunnen kijken, maar op zich, je gaat het vanzelf wel meekijken. Vooral mijn ouders, zijn ouders maar ook als wij kijken, en wij luisteren best wel veel naar Hindoestaanse muziek dus dan krijg je het vanzelf wel mee denk ik.

Zie je een verschil in hoe jouw ouders of grootouders naar films kijken en hoe jij ernaar kijkt?

Op zich niet echt, ik kijk oude films maar ook nieuwe films en dat doen zij ook.

Wat betekent Bollywood voor jou?

Het is gewoon een, een stukje cultuur zeg maar. Ja, dat is zeg maar een stuk cultuur dat ik heb meegekregen en uhm vandaar.

Vindt je het belangrijk om ook films te kijken die iets meer vertellen over je cultuur?

Hm, die films van tegenwoordig hebben niet echt een verhaal en een boodschap. Dus het is gewoon een leuke film, romantisch, komedie, maar die films van vroeger hadden ook echt een boodschap. Het was gewoon wel iets anders.

Zie je echt een groot verschil tussen de films van nu en die van vroeger?

Ja, Ja, het is gewoon meer het verhaal en ja, acteurs, tegenwoordig heb je alleen maar onbekende mensen. Dat vind ik op zich niet erg maar ja, acteerprestaties zijn wel minder. En je denkt van ja, okay, leuk, maar je ziet ze alleen in een film en voor de rest zie je ze niet meer. Dus laat maar. Dat is wel jammer.

Bezoek je wel eens speciale sites over Bollywood?

Nee, nee. Ja, meer voor muziek en uhm films, maar niet dat ik echt ga meepraten over dingen enzo op forums enzo.

Wat is jouw favoriete film?

Mijn favoriete film? Dan denk ik toch die eerste, Dilwale Dulhania Le Jayenge, ik weet het niet, het is gewoon de eerste film die ik heb gezien en uhm het was grappig en romantisch, en als klein meisje was dat natuurlijk je droombeeld zeg maar, dus ja. Het is toch echt een droomwereld.

Wie is je favoriete acteur of actrice?

Heb ik niet eigenlijk, van actrice dan ben ik wel van Kajol, maar het zijn er wel meerdere, ik was vanaf kleins af aan fan van haar omdat ze gewoon lekker gek is, dus dat vond ik wel leuk. Maar qua favoriete actrices dan ga ik toch meer naar die oudere actrices in dezelfde leeftijdscategorie als Kajol zeg maar.

Naar welke genres kijk je het liefst?

Ja, meer komedie en een beetje romantisch. Het is eigenlijk heel verschillend maar ik ben niet zo gek op actie films, ook niet in Hollywood, dus dat kijk ik liever niet. Maar, mijn vriend kijkt af en toe wel en dan kijk ik wel mee.

Wat vindt je van de cross-over films?

Ik vind het wel grappig, het is wel een mix van beide culturen zeg maar, ik vind het op zich wel leuk, ik vind het niet erg.

Wat vindt je van de item songs?

Ja, het verschilt wel, wat voor liedjes het zijn, maar over het algemeen toch wel, leuk, ja.

Wat vindt jij van het musical element in de Bollywood films?

Soms een bit too much (lacht) ja vooral in die oudere films dan, die echt 3 uur duren en dan heb je echt om de tien minuten een liedje. Tegenwoordig valt het best wel mee, dat vind ik wel leuk, dan zijn er af en toe een of twee liedjes, dan vind ik het wel leuk.

Denk je dat dit element het populair kan maken bij een westers publiek?

Nee, ik denk het niet, omdat ze het niet gewend zijn. Ik denk dat ze het wel leuk vinden om af en toe te zien maar ik denk niet altijd zoals wij dat kijken.

Heb je momenteel zenders zoals ZEE TV?

Nee, (lacht). Eigenlijk wat ik zou willen is, ik zou eigenlijk een schotel willen, ik heb er ervaring mee gehad bij mijn schoonouders en het is gewoon heel handig, je hebt Bollywood zenders en je hebt heel veel Engelse zenders, alles zit erop zeg maar, maar ik mag hier geen schotel hebben, dus het valt tegen.

Zou je dan wel digitale televisie willen aanschaffen met de zenders?

Ja, op zich ben ik niet zo heel veel thuis, nu wel want ik ben werkloos maar normaal niet en dan is het wel zonde voor de prijs die je ervoor betaald want je bent niet zo vaak thuis. Dat vind ik dan weer een beetje teveel.

Ga je wel eens naar festivals of evenementen rondom Bollywood?

Ja, ik ben wel naar concerten geweest, ik ben er naar dreamz geweest en dat was wel heel leuk dus ik zou wel vaker willen gaan.

Welke andere uitingen van de Bollywood cultuur spreken jou aan?

Uhm, ja de kleding vind ik wel mooi. Ik ben er niet zo'n fan van omdat het zwaar is, je kan er niet heel makkelijk in bewegen. Maar ik heb er wel heel veel liggen. Ik vind het wel leuk om mezelf helemaal uit te dossen als er een huwelijk is. Maar geen Bollywood dans, daar ben ik nooit zo dol op geweest.

Wat zijn volgens jou de verschillen tussen Hollywood en Bollywood?

Ja, Bollywood is toch meer een verhaal, anders vertelt maar het is altijd wel een beetje hetzelfde verhaal. En uhm andere soort films heb je ook wel, maar dan is het een bepaald genre. Maar Hollywood is gewoon veel breder. In Bollywood heb je ook wel van die films, maar ja, het is gewoon anders, er zitten in Hollywood films geen liedjes.

Als je zou moeten kiezen tussen Hollywood en Bollywood, welke zou je kiezen?

Ik denk dat ik dan toch meer voor de Hollywood films ga. Simpelweg omdat ik daar meer naar kijk dan naar Bollywood films.

Wat vindt jij van de diversiteit aan cultuur binnen Bollywood?

Hoe ik erover sta? Hm, ik vind het wel goed, zo leer je ook over een andere cultuur. Ik weet nu ook heel wat meer over het Hindoeïsme. Het is natuurlijk niet altijd even realistisch maar ik weet wel wat meer. En ja, Hindoes en Moslims dat gaat niet zo heel snel samen, dus op zich, ja, ik vind het niet zo'n probleem zolang het maar realistisch neer wordt gezet.

Film Keuze: Ik heb ze alledrie gezien, die laatste Swades die trekt me niet zo. Dat is weer een beetje teveel van het goede. K3G is dan echt een familiefilm, je kan het met iedereen kijken en iedereen kent het, het is een beetje komedie en het is romantisch en dramatisch. Echt alle typische aspecten van Bollywood films zitten in die film.

Mere Brother Ki Dulhan is wel grappig, het is wel heel anders dan de normale standaard Bollywood film.

Wat trok je niet aan in Swades?

Het was een beetje overdreven, en ja, ik vind Sharukh Khan wel goed acteren maar die film heeft me nooit getrokken ik heb het maar gewoon meegekeken. En dan kijk je niet van, ik vind hem echt leuk, ik vond er weinig aan.

Wat vond je er dan overdreven aan?

Hm, ja, het is gewoon zo.

Wat vond je opvallend aan een film als K3G?

Wat ik opvallend vond aan de film was eigenlijk dat in de oudere cultuur komt het nog steeds voor dat het meisje wordt gekozen voor de jongen en ook andersom dat de jongen wordt gekozen voor het meisje en in die zin, trok het mij aan omdat het gewoon realistisch is, realistisch in die tijd, dat het zo werd gedaan en het is gewoon dat hij met haar is weg gelopen dat zie je niet zo heel vaak en dat zie je niet zo veel dat ze dan ook daadwerkelijk weg gelopen zijn en geen contact meer hebben (lacht) normaal is het van, ik ga trouwen en dan komt het uiteindelijk wel goed. Dus dat trok me wel aan dat het toch iets anders was.

Welke karakters van die film trokken je aan?

Kajol (lacht) ook in deze film is ze lekker gek dus dat vind ik wel leuk.

Wat vindt je van de onderwerpen van deze films waarin je ziet dat mensen van India in het Westen wonen en omgaan met de culturele verschillen?

Ja, als je het zo stelt wel eigenlijk want dat heb ik ook. Maar ze praten niet zoveel Engels in de films maar op zich wel ja. Maar ik ben hier geboren en ben nooit terug gegaan naar Suriname, ik heb het lang niet gezien, daar niks gezien eigenlijk dus, ja dus eigenlijk ben ik als het ware volledig geïntegreerd, met het stukje cultuur dat ik heb meegekregen maar het niet zozeer dat ik mijn cultuur dan verwaarloosd maar ik heb meer een connectie met deze kant van mij.

Ben je wel eens in India geweest?

Nee, ik zou het wel een keer willen zien, mijn oma is geweest en ze vindt het heel prachtig en foto's gemaakt ook, maar ze vond het heel prachtig, je kan er lekker eten, je kan er heel mooie kleren kopen, je kan het land zien en ja er is ook best veel armoede daar, maar dan kan je ook zien hoe de mensen daar leven. Op zich heb je dat hier niet, dus je moet eigenlijk wel blij zijn met wat je hebt hier.

Ben je actief binnen de Islamitische maatschappij in Nederland?

Nee, misschien heb ik er later behoefte aan om wat meer te leren over mijn geloof, mijn ouders zijn op zich niet heel gelovig, maar Faiz zijn vader en moeder wel heel erg. Uhm mijn oma ook en zij geeft me ook wel dingen mee, van dit kan je leren en dat kan je leren. Dus dat is wel makkelijk, het kan geen kwaad.

Hoe zou je jezelf omschrijven? Wat is jouw identiteit?

Ik ben wel gewoon een Nederlander, ik ben hier geboren, opgegroeid, ja, nog steeds hier, met een stukje Hindoestaanse cultuur, uhm, ja, hoe omschrijf je dat mooi? Ja, eigenlijk dat wel, gewoon een Nederlander maar toch wel met een beetje cultuur.

Heeft Bollywood invloed gehad op jouw identiteit?

Uhm, nee, ik denk dat meer mijn geloof invloed heeft op mij. De cultuur, het is wel een onderdeel van Bollywood, maar het is niet zo dat het invloed heeft op mij.

Voel je je meer Nederlands of Surinaams?

Ja, Surinaams, ik heb nooit een binding gehad met Suriname, ik ben er nooit geweest en de meeste die er zijn geweest die willen niet meer terug, zoals mijn vriendin (lacht). Het gaat altijd over Suriname. Ik wil er wel naartoe, maar dan meer om te zien waar mijn ouders vandaan komen en grootouders vandaan komen. Ik zou meer het land willen zien, want als je daar naartoe gaat dan ga je natuurlijk naar familie. Als je met familie gaat dan, dan ga je meer op familiebezoek. Dat wil ik niet.

Stelling: Ik denk dat het meer betrekking heeft op de oudere generatie. Dat zie ik nu ook bij mijn oma, ze praat wel Nederlands, maar nog steeds niet waarvan je zegt het is goed, het is het Nederlands, met een beetje Hindoestaans met een beetje Sranang Tongo (Surinaamse taal) het is echt een mix van alles wat ze praat weet je. En ze heeft ook haar eigen beeld van zo is het, dat wat ze in films ziet en wat zij meegemaakt heeft dat speelt wel een rol. Maar op zich ik denk dat het bij onze generatie geen probleem is. We zijn natuurlijk hier opgegroeid, gaan hier naar school en leren alles van hier, van Suriname en India, dus ik denk dat het meer een betrekking heeft tot de oudere generatie.

Shalini, 27, Huizen

Eerste generatie

- **Wat is uw culturele en religieuze achtergrond?**

De culturele achtergrond is Hindoestaan, geboren in Suriname
Vanuit huis heb ik het hindoeïsme meegekregen.

- **Beïnvloedt dit uw media keuze?**

Waarschijnlijk meer dan ik denk, het besef is er niet altijd.

- **Hoe lang bent u al fan van Bollywood?**

Zolang ik me kan herinneren.

- **Hoe vaak kijkt u naar Bollywood films?**

+/- 1 a 2 keer per week

- **Op welke momenten?**

In de avonduren, maar dat kan ook net zo goed op een zaterdag middag zijn.

- **Bezoekt u wel een forums of websites gericht aan Bollywood?**

Ja, voornamelijk de websites uit India.

- **Hoe bent u in aanraking gekomen met Bollywood films?**
Meegekregen van mijn ouders.

- **Was/is het in uw gezin van belang dat er gekeken werd/word naar Bollywood films?**
Ontspanning.

- **Ziet u een verschil tussen uw consumptie van Bollywood films en die van uw moeder of vader of oma of opa?**
Ja, zij kijken minder films.

- **Wat betekent Bollywood voor u?**
Naar films kunnen kijken met de gedachte op nul.

- **Wat is uw favoriete film? Waarom?**
Er is nog geen film, waar ik helemaal gek van ben.

- **Wat is uw favoriete acteur/actrice? Waarom?**
Acteur: Shahrukh Khan, de romantische rollen die hij vaak in films heeft. Ranbir Kapoor, de diversiteit van zijn acteertalent wat hij tot nu toe heeft laten zien
Actrice: Juhi Jawa, kan alle soorten rollen op zich nemen.

- **Welke genre prefereert u? Waarom?**
Comedie/romantiek

- **Bekijkt u Bollywood films in de bioscoop?**
Ja, wel eens.

- **Hoe komt u aan Bollywood films?**
Videotheek

- **Kijkt u de films met of zonder ondertiteling?**
Met engelse ondertiteling. Nederlandse ondertiteling klopt vaak niet.

- **Wat vindt u van de item songs in films?**

Leuk, wordt tijdens familie feesten ook veel gedraaid. Op die manier komen jong en oud ook bij elkaar.

- **Wat vindt u van het musical aspect en dans?**

Het hoort erbij, ben niet anders gewend. Alhoewel het soms ook vervelend kan zijn, als het als opvulling gebruikt wordt.

- **Heeft u Indiase televisiezenders zoals bijvoorbeeld ZEE TV?**

Nee, geen behoefte aan. Heb genoeg aan de NL-zenders

- **Gaat u wel eens naar festivals of evenementen (concerten) rondom de Bollywood cultuur?**

Ja, zoals de iffa awards een paar jaar terug.

- **Welke andere uitingen van de Bollywood cultuur spreekt u aan? (Kleding, dans, muziek?).**

De kleding, dans en muziek . Eigenlijk alles wat meisjesachtig is.

- **Is het kijken naar Bollywood films een sociale aangelegenheid? Met wie kijkt u?**

Nee, dat kan tegenwoordig niet meer. Veel films denken de verkoop te stimuleren door veel blote scènes te laten zien. Veel al ook in serieuze scènes, waarbij je denk; waarom is het nodig om in een bikini aan een ziekenhuis bed te zitten! De jonge en oude generatie hebben hier toch een schaamte gevoel over. En die schaamte is het best te omschrijven als respect naar je ouders toe.

- **Kijkt u ook naar Hollywood films? Wat zijn volgens u de belangrijkste verschillen?**

Ja.

De belangrijkste verschillen zijn: Hollywood films hebben meer inhoud, er wordt meer gedaan aan techniek, en er zijn verschillende soorten genres. In Hollywood wordt er meer uitgeprobeerd in tegenstelling tot Bollywood.

- **Als u zou moeten kiezen tussen Hollywood films en Bollywood films, welke zou u kiezen en waarom?**

Bollywood films, vanwege het simpele verhaal.

- **Denk je dat Bollywood populair kan worden bij een westers publiek? Waarom wel, waarom niet?**

Ik denk dat bollywood al behoorlijk populaire is bij het westerse publiek . Dat is te merken aan het soort muziek. Veel al Engelse invloeden. Daarnaast worden in veel films grotendeels Engels gesproken ipv Hindi.

- **Bent u ooit in India geweest?**

Nee, de interesse is er ook niet.

- **Geven Bollywood films u een gevoel om het land te bezoeken?**

Nee. Bollywood films worden vaak in het buitenland gefilmd.

- **Bent u actief binnen de Hindoestaanse maatschappij in Nederland?**

Nee, de interesse is er ook niet om in 'hokjes' actief te zijn.

- **Heeft Bollywood invloed op uw identiteit gehad en wie u bent? Waarom?**

Ja, ben daar toch mee opgegroeid. Voornamelijk gingen veel films over het gezinsleven en de normen en waarden ervan.

- **Hoe ziet u zichzelf binnen de Nederlandse maatschappij? Als Nederlands of Surinaams, of Beide?**

Als een Hindoestaanse Nederland. Ik ben geboren als een Hindoestaan en opgegroeid in Nederland.

Stelling: Sommige onderzoekers stellen dat door vaak te kijken naar media uit het buitenland/thuisland, zoals bijvoorbeeld ZEE TV of Bollywood films, mensen slechter integreren in de Nederlandse cultuur

- ***Wat denkt u van deze stelling, bent u het er wel of niet mee eens en waarom?***

Vind dat de stelling bedacht is vanuit een erg zwart-wit oogpunt.

Men moet zijn grenzen hierin weten. Tuurlijk zijn er mensen die niks anders doen dan ZEE TV etc kijken, maar zij sluiten zich uit op elke vlak in de maatschappij. Dat ligt niet alleen aan de zender die ze bekijken.

Farhan, 26, Rotterdam

- **Wat is uw culturele en religieuze achtergrond?**

Islam

- **Beïnvloedt dit uw media keuze?**

Nee

- **Hoe lang bent u al fan van Bollywood?**

Ik kijk al van jongs af aan naar Bollywoodfilms.

- **Hoe vaak kijkt u naar Bollywood films?**

1x per 2 a 3 weken. Een stuk minder vergeleken mijn tienerjaren. Dit heeft vooral te maken met tijdgebrek. Daarnaast spreken veel nieuwe films mij niet aan.

- **Op welke momenten?**

In het weekend

- **Bezoekt u wel een forums of websites gericht aan Bollywood?**

Ja, regelmatig om te zien welke films ik binnenkort kan verwachten.

- **Hoe bent u in aanraking gekomen met Bollywood films?**

Mijn ouders kijken graag naar bollywoodfilms. Ik keek vroeger met hun mee en heb het dus zo van jongs af mee gekregen.

- **Was/is het in uw gezin van belang dat er gekeken werd/word naar Bollywood films?**

Nee, er was gewoonweg meer interesse in Bollywoodfilms dan in Hollywoodfilms. Nu is dat verschil een stuk kleiner geworden en kijken we ook veel naar Hollywoodfilms.

- **Ziet u een verschil tussen uw consumptie van Bollywood films en die van uw moeder of vader of oma of opa?**

Nee, meestal kijken we samen naar films. Mijn ouders en oma hebben meer belangstelling in oudere films uit de jaren 60 en 70.

- **Wat betekent Bollywood voor u?**

Ik zie Bollywood als ontspanning, tijdverdrijf en entertainment.

- Wat is uw favoriete film? Waarom?

Er zijn meerdere films die tot mijn favorieten behoren waaronder Dil Chahta Hai, Swades, Anand, Dil Se, Dilwale Dulhania Le Jayenge en Hum Dil De Chuke Sanam.

Al deze films hebben een mooie verhaallijn, sterke karakters en memorabele dialogen.

- Wat is uw favoriete acteur/actrice? Waarom?

Kareena Kapoor. Zij is in mijn ogen de meest talentvolle actrice van de huidige generatie. Ze heeft bewezen verschillende rollen te kunnen vervullen. Ik heb grote bewondering voor haar.

Een favoriete acteur heb ik niet. Ik kijk graag naar films van Hrithik Roshan, Aamir en Shahrukh Khan en Ranbir Kapoor.

- Welke genre prefereert u? Waarom?

Dat hangt van mijn stemming af. Ik kijk graag naar films waarin een maatschappelijk probleem centraal staat zoals bij de film Swades. Ik kan ook genieten van romantische dramafilms. Het (achtergrond) muziek vind ik ook belangrijk. Een goede soundtrack kan een waardeloze film toch het kijken waard maken.

- Bekijkt u Bollywood films in de bioscoop?

Nee.

- Hoe komt u aan Bollywood films?

Ik download films of ik bekijk ze op DVD. Deze haal ik bij een lokale videotheek.

- Kijkt u de films met of zonder ondertiteling?

Ik versta Hindi en kan het lezen. Ondertiteling is voor mij dus van ondergeschikt belang. Vaak worden zinnen niet goed vertaald en dat zorgt soms voor de nodige irritaties.

- Wat vindt u van de item songs in films?

Ik vind het prima, zolang het niet vulgair wordt.

- Wat vindt u van het musical aspect en dans?

Dat zijn denk ik de belangrijkste aspecten van een traditionele bollywoodfilm. Voor mij is vooral muziek erg belangrijk. Van een aantal muzikregisseurs zoals A.R. Rahman kan ik altijd genieten.

- Heeft u Indiase televisiezenders zoals bijvoorbeeld ZEE TV?

Nee, ik heb ook niet de behoefte aan deze zenders. Vaak worden dezelfde oude films uitgezonden en de drama series spreken mij helemaal niet aan.

- Wat is de reden dat u deze zenders heeft aangeschaft?

n.v.t.

- Gaat u wel eens naar festivals of evenementen (concerten) rondom de Bollywood cultuur?

Ik ga graag naar concerten van indische artiesten. Ik ga binnenkort naar het concert van een van mijn favoriete indische zangers, Sonu Nigam.

- Welke andere uitingen van de Bollywood cultuur spreekt u aan? (Kleding, dans, muziek?).

Zoals eerder aangegeven spreekt bollywoodmuziek mij erg aan.

- Is het kijken naar Bollywood films een sociale aangelegenheid? Met wie kijkt u?

Ik keek graag samen met mijn dadi naar oude films uit de jaren 60 en 70. Nu ik op mezelf woon kijk ik in mijn eentje naar films.

- Kijkt u ook naar Hollywood films? Wat zijn volgens u de belangrijkste verschillen?

Ja, ik kijk graag naar Hollywoodfilms. Er zijn tegenwoordig weinig verschillen. Muziek en dans spelen nog altijd een belangrijke rol binnen Bollywood. De lengte van Bollywoodfilms was in het verleden een stuk langer, soms wel twee keer zo lang als een standaard Hollywoodfilm.

- Als u zou moeten kiezen tussen Hollywood films en Bollywood films, welke zou u kiezen en waarom?

Ik zou dan kiezen voor Bollywood omdat de meeste verhaallijnen toch gekopieerd worden van Hollywood. Verder lopen er in Hollywood geen actrices rond die in de buurt komen van actrices als Kareena Kapoor.

- Denk je dat Bollywood populair kan worden bij een westers publiek? Waarom wel, waarom niet?

Ik denk dat het al een stuk populairder is geworden in de afgelopen jaren. De belangstelling neemt toe en het vertonen van films in Pathé bioscopen heeft hier ook aan bijgedragen.

- Bent u ooit in India geweest?

Ja, in 2010

- Geven Bollywood films u een gevoel om het land te bezoeken?

De meeste films worden tegenwoordig in het buitenland opgenomen of in een filmstudio. Een aantal films worden in het zuiden van India opgenomen. Daar heb je prachtige locaties die ik graag eens zou willen bezoeken.

- Bent u actief binnen de Hindoestaanse maatschappij in Nederland?

Nee, ik ben niet zo actief.

- Heeft Bollywood invloed op uw identiteit gehad en wie u bent? Waarom?

Ja, ik ben met Bollywood opgegroeid. Dit heeft o.a. invloed gehad op mijn muzieksmaak. Zonder Bollywood zou mijn interesse in Indiaas muziek een stuk minder zijn.

- Hoe ziet u zichzelf binnen de Nederlandse maatschappij? Als Nederlands of Surinaams, of Beide?

Ik zie mijzelf als een Nederlander. Ik voel mij meer thuis bij de Indiase cultuur dan de Surinaamse cultuur.

Stelling: Sommige onderzoekers stellen dat door vaak te kijken naar media uit het buitenland/thuisland, zoals bijvoorbeeld ZEE TV of Bollywood films, mensen slechter integreren in de Nederlandse cultuur

- Wat denkt u van deze stelling, bent u het er wel of niet mee eens en waarom?

Ik ben het daar mee eens. Als je bijv. de hele dag naar de Turkse televisie kijkt zul je weinig meekrijgen wat er in het land gebeurt en zul je de taal minder snel oppakken. Anderzijds kan ik wel begrijpen dat mensen naar dat soort zenders kijken. Ze voelen zich thuis bij hun eigen cultuur. Door dit goed te combineren met de Nederlandse media moet het geen probleem zijn om goed te kunnen integreren. Integreren is belangrijk maar behoudt van je eigen cultuur net zozeer.

Asin 54 Den Haag

Eerste generatie

Kun je mij wat meer vertellen over je culturele en religieuze achtergrond?

Ik ben Hindoestaans en wij zijn grootgebracht door mijn ouders in de jaren 60 in Suriname en daar zijn we grootgebracht. In die tijd was er toch echt een ander soort atmosfeer kun je zeggen. Alles draaide om de traditie en de cultuur en het geloof en het werd heel intensief beleid. Je moest je toen houden aan de gedragsregels, niet alleen van thuis maar ook van de familie. En als ik terug denk, dan is dat mij het meest bijgebleven dat je niet alleen door je ouders werd grootgebracht maar ook door je ooms en tantes en neven en nichten en een grote familie zo nauw betrokken waren bij je opgroei, dat simpele dingen die thuis je ouders moeten beslissen eigenlijk een beetje een soort van familie beslissing werd. Dan heb ik het over de meest typische Hindoestaanse cultuur toen was dat meisjes geen lange broek mochten dragen. En dat die beslissing kwam vanuit de broer van mij opa, die had dat allemaal in de familie geregeld dat meisjes in de familie geen lange broek mochten dragen. En iedereen hield zich er ook keurig aan. Maar we gingen wel in protest van, hoezo. Maar het was een hele andere generatie, maar toch hielden mijn ouders het in stand, wat wel mocht, wat niet mocht, traditie, toch hielden ze het in stand en het was heel streng. En dat meisjes een hele andere opvoeding hadden dan jongens. Jongens mochten wat meer, meisjes moesten om 9 uur binnen zijn. Ze waren meer beschermend voor meisjes. Dat was een beetje de sfeer in de jaren 60/70. Het is onverstelbaar als je dat vergelijkt met nu en toen. Een heel groot verschil.

Hoe oud was je toen je voor het eerst Bollywood films ging kijken?

Hoe oud ik was? Ik was denk ik uhm een jaar of 8 zijn geweest, ook 8, toen was het meer uhm, in die tijd had je romantische films en je had films over godsdienst. En in die tijd mochten kinderen alleen naar de bioscoop als het over Ram en Krisna (goden) en over goden ging. Want als het een romantische film was, dan zaten er romantische liefdesscènes in, dan mochten wij daar niet naar kijken. En dan mochten we ook niet naar die films. Er werd echt een selectie gemaakt van die films mochten wij kijken. Het was voor mij echt een obsessie, Hindoestaanse films. Als ik alleen al een stukje op de radio hoorde, dan moest ik die film zien, want het was voor mij echt iets geweldigs, maar er werd wel echt geselecteerd door de ouders. Die films mag je wel zien en die niet. Dus ja ik ben begonnen met religieuze films en naarmate je ouder werd dan kon je romantische films zien en andere films tot onze 16e jaar gingen mijn ouders eerst naar de film kijken en dan als wij thuiskwamen dan werd een soort gecensureerde films waren het. Als er teveel romantiek, ja, er waren best wel veel scènes die niet goed waren voor jonge meisjes dan werd er gezegd, deze film was niet geschikt voor jullie, ja.

Weet je nog wat de eerste film was die je gezien hebt?

Ik kan het me nog wel herinneren, de eerste film die ik gekeken had die dan zonder Ram en Krishna (goden) en een echte film met echte mensen was een film van Biswaji. En wat mij nog steeds is bijgebleven is dat lied (zingt een stuk van het lied) dan ben ik weer 8/9 jaar. Ik had het in de bioscoop gezien, een zwart witte film en dat had zoveel indruk op mij gemaakt. Ik weet elke scene nog, moet je nagaan hoeveel indruk het op mij heeft gemaakt. Als ik dat lied hoor, dan ben ik weer in dat theater, dat ik het gewoon zie voor mij. Dat is heel bijzonder. Ik heb een fotografisch geheugen, als ik naar een film heb gekeken dan kan ik het linken aan de dag en de sfeer toen. In welke sfeer heb ik die film gezien, was het warm die dag, was het koud die dag. Was het in de middag om 1 uur dat we die

film hebben gezien of was het avonds. Was het in de midnight show, maar dat was op latere leeftijd hoor, dat was laat in de avond. Ik weet dat toen we heel oud waren, een jaar of 18, toen mochten we naar de shows van half 9. Tot 18 jaar hebben we alle shows van half 4 gezien en half 5, niet later dan half 5. Ja dat was mijn eerste film.

Dus jouw ouders vonden het belangrijk dat je culturele films keek?

Juist.

Vond je dit ook belangrijk voor je eigen kinderen om te kijken?

Nee, ik heb dit niet met mijn eigen kinderen gedaan. Ik denk dat ik rebels zelfs gedacht heb van als ik zelf kinderen heb, ga ik ze dat echt niet aan doen. Dus dat had ik. Dingen die ik zelf als jonge vrouw niet mocht in die cultuur, weet je, binnen de Hindoestaanse gemeenschap van allerlei verplichtingen en restricties. Had ik wel gedacht als jonge vrouw dat als ik zelf kinderen heb, dan moeten die tradities het niet belemmeren. De traditie en de cultuur, wat mensen denken en wat mensen zeggen en de familie. Dat was voor mij in ieder geval toen al besloten dat het geen invloed zou hebben. Bij de opvoeding van mijn kinderen.

Maar vond je het wel belangrijk dat ze ook naar Bollywood films keken?

Een eigen keuze eigenlijk. Als ouder, ik had meer interesse in Hindoestaanse films dan mijn man. Want hij had het geduld niet om 2 en een half uur naar films te kijken. En terwijl je keek waren de kinderen ook aan het kijken. En er was ook een verschil tussen mijn dochters, de een vond het tien keer niks en de ander was de hele tijd vragen aan het stellen over de films. Het is ook de interesse van het kind.

Zie je een verschil in film consumptie tussen jou en je ouders en grootouders?

Toen ik Suriname was de sfeer gewoon een groot feest. Naar de bioscoop gaan begon al rond 8 uur ochtends want je moest je voorbereiden, je moest je kleren doen en je haar doen je moest al je zusjes en vriendinnen verzamelen. Je moet die en die en die bellen en verzamelen op het plein bij de bioscoop. Dus de weg naar de bioscoop toe was al een bijzondere dag. Het was een hoogtepunt als je met zijn allen vanaf rij 1 t/m 20 zat. En gewoon die dynamiek tussen de mensen en de sfeer in de bioscoop, de geur in de bioscoop en de hele entourage, was gewoon een heel sociaal gebeuren. Als ik alleen daar al aan denk, het was gewoon een fantastische tijd in de bioscoop, en die liedjes. Als ik al een van die oude liedjes hoor van vroeger van de jaren 60/70 dan ben ik de gelukkigste mens op de wereld, kun je nagaan hoe dat in mijn onderbewustzijn het Bollywood films en liedjes een link hebben met vreugde en gelukigheid en het sociale en mensen om je heen, goede vrienden. Het was echt een fantastische tijd. Ik zal het niet willen missen. Want het heeft mij alleen maar gemaakt tot wat ik nu ben. Ik kan zelfs af en toe lachen als ik eraan denk. Af en toe dan geniet ik in mijn binnenste van oh wat was het toch een fantastische tijd. Als we dan zondag naar de bioscoop gingen, het was een ritueel om mijn vader te vragen om te mogen gaan. Want dan moesten we alles doen wat hem goed stemde. Want dan komt de vraag, mogen we morgen naar de bioscoop? En als het mocht dan was eigenlijk de dag ervoor al een feest. Dan schakelde we mijn moeder en oma in om een goed woordje te doen. Nee maak je geen zorgen ik breng die kinderen en ga ze weer halen. En het maakte ons niet uit of het nou een voorstelling was om 6 uur ochtends of 7 uur avonds of 1 uur middags in de felle zon, 35 graden. Het boeide ons niet, als we maar mochten gaan naar de bioscoop. Het was

voor ons het ultieme geluk als we mochten gaan, van onze zussen, want toen waren mijn broers nog jong. Het was echt een zussen gelegenheid. Nog steeds als ik eraan denk, dan ben ik gelukkig en vrolijk.

Als je nu naar Bollywood films kijkt heb je dan ook heimwee naar die tijd in Suriname?

Naar toen ja. Als ik bijvoorbeeld kijk, vorige keer was er een oude film en ik zei tegen mijn dochter ik ben weer 16 jaar als ik alleen dat lied al hoor, dan herinner ik de bioscoop en dat ik met mijn zussen zat en ik kan mij alles nog herinneren. Hoe ik het heb ervaren en hoe leuk ik het vond. En bij het horen van bijvoorbeeld een stukje op de radio dan zie je het beeld niet en hoort alleen het geluid, ik was niet te stuiten als mijn vader nee had gezegd, we waren zo verdrietig als mijn vader nee zei en dan gingen we net zo lang door totdat en iedereen inschakelen om een goed woordje voor ons te doen dat wij toch een ja kregen. Dat was echt een hele bijzondere tijd. Maar misschien was het meer omdat het toen een heel positieve gebeurtenis was, met elkaar, met de familie en vrienden. Dat, dat zo bijzonder maakte dat het, het nog mooier maakte. Dus het was een soort van combinatie.

Is het nu nog steeds een sociaal evenement of kijk je nu vaker alleen?

Ik kijk nu alleen. Het is niet meer dat sociale want je ging daar naar de bioscoop. Want daar ontmoette je al je vrienden en vriendinnen van de kweekschool van overal. En ze kwamen van heien en verre naar daar. Iedereen kent elkaar. Het was toen een ontmoetingsplek. Je had een theater waar je naartoe gaan, je ziet elke keer dezelfde mensen. Het was een soort feestje.

Wat betekent Bollywood voor jou?

Nu? De Bollywood films die nu gemaakt worden die spreken mij echt heel, heel weinig aan. Van die nieuwe films kijk ik af en toe op ZEE TV, dan komt er een soort van nieuwste film die is uitgekomen, vorig week was die film van Vidya Balan op televisie, hoe heet die ook al weer? Dirty Picture. Dus die heb ik gekeken. En daar zat wel een boodschap in, die was best gewaagd. Dus die heb ik van begin tot eind gekeken, dat spreekt mij wel aan. Maar andere films, die zijn minder, er is veel kopie werk vanuit Hollywood en als ik een stukje zie die mij bekend voorkomt van een Hollywood film dan ben ik gelijk afgeknapt. Ze geven er een andere draai aan. Een soort van Hindoestaans accentje aan. Die films van vroeger dat spreekt mij meer aan, films van Shammi Kapoor, met zijn humor en zijn manier waarop hij acteerde en hoe hij met meisjes omging. Dat spreekt mij meer aan. Het was zo excentriek, nog steeds als ik naar een Shammi Kapoor film kijk, wat ik je zeg, dat geluk gevoel dat je hebt, dat blijft terug komen. Dat heb ik dan niet bij de films van nu die een beetje Hollywood kopie zijn. Dat het stukjes zijn uit verschillende Hollywood films, dat het een soort van collage is. Dat vind ik niet echt origineel.

Wat is je favoriete film?

Van vroeger, dan ga ik weer terug, want ik ga je niet veel kunnen vertellen van nu. Maar een van de films die van nu is die ik leuk vind is van Ranbir Kapoor met Katrina Kaif, die heb ik in de bioscoop heb gezien, ik weet niet meer hoe het heet. Ajab Prem Ki Ghazab Kahani. Ik vond het heel grappig en leuk in elkaar gezet, gemaakt in Goa. En van vroeger de films van Shammi Kapoor, als ik zie hij is vanavond op ZEE TV dan maakt het niet uit welke film het is, ik zit van minuut een tot het einde te kijken.

Wat spreekt je aan bij Shammi Kapoor?

Zijn humor en het acteren van de liedjes, want de liedjes spreken mij het meeste aan. Want ik ben dol op Hindoestaanse liedjes, met name liedjes van Rafi. En Shammi Kapoor is een van de acteurs die niets anders acteerde dan Rafi liedjes. Dus Shammi Kapoor is de link naar Rafi voor mij, ik vind de manier waarop Rafi liedjes zingt en de toon en de liefde en warmte in zijn stem dat is weer die link bij mij. In Suriname toen ik 14/15 was luisterde ik echt onder mijn kussen van 8 uur avonds tot ochtends alleen maar Rafi liedjes. En ik ben nu ouder en luister nog steeds zijn CD's van lied 1 tot 20 allemaal Rafi liedjes. Dus dat heeft te maken met mijn liefde voor muziek ja.

Hoe kom je aan Bollywood films?

Ik ga af en toe met mijn dochter naar de bioscoop maar nu, ik heb 10 jaar al ZEE TV, dus alle films kijk ik wel alleen op ZEE TV. Mijn man heeft er geen geduld voor dus hij kijkt ook helemaal niet. Er is een voordeel als ik naar oude films kijk en er is niemand thuis dan is het volume op 45 wanneer het Rafi lied gezongen word.

Wat denk jij van de item songs? Van vroeger en nu?

Vroeger danste Helen in de item songs, item songs waren van Helen, die was echt een ballerina die een beetje westerse dans deed, een beetje combinatie van westers met Indiase klassieke dans en ze was erg artistiek. Zo ervaar ik het. En als ik nu naar de item songs kijk is het Christina Aguilera, Britney Spears, zelfs hun kleding is een beetje nagebootst. Wat Christina in die boxing draagt. Korte broek heb ik bij die meisjes gezien en dan denk ik ja, jarretels met een minuscule broekje, dat vind ik dat, dat stukje van India niet meer terug te herkennen is. Helen danste die Vegas dans vroeger, cabaret, beetje Moulin Rouge, dat was veel vroeger, dat is meer kunstzinnig. Maar wat ze nu laten zien, ik vind het geen kunst. Ik zie geen enkel kunstzinnig ding in Christina's korte broek en kort broekje met jarretels, ik vind dat het niet hoort in een Bollywood films. Het zijn MTV clips die verwerkt worden in een Bollywood film. Als je Hollywood films kijkt zie je, of je moet een musical kijken. Je ziet dat die MTV verweven zit in Bollywood films en dat vind ik echt heel jammer.

Waarom heb jij ZEE TV aangeschaft?

Om de films, dat vind ik leuk om naar te kijken. En je hebt ook collages met clips van liedjes. Ik kijk soms naar een of twee series maar dan kijk ik meer naar hoe de cultuur is van de Indiër want er is een bepaalde cultuur. Dus als je kijkt naar hoe ze met elkaar omgaan, de dynamiek tussen de mensen, de familie die in een huis woont, daar heb ik interesse voor, want dan kan je zien hoe het Indiase leven is. Wat niks te maken heeft met hoe wij grootgebracht zijn. Je herkent niks van wat ik meegekregen heb thuis in die series. Wat mij erg verbaast is dat een bepaald Hindoestaans publiek kijkt naar ZEE TV en dat ik mensen ken die een soort ZEE TV leven zijn gaan adapteren. Je ziet dat ze de werkelijkheid en de fictie die je daar ziet, die kunnen ze niet meer onderscheiden. De mensen zijn, weet je wat mensen met religie en geloof bezig zijn, ik kan mij dat niet herinneren dat ik dat in Suriname zag, en dat de groep die in Nederland woont dat ooit gezien heeft. Maar die mensen die doen dingen die ze op ZEE TV zien en ik vraag mij af in hoeverre dat realiteit is. Ik denk dat de realiteit sterk verdoezelt wordt in de series en de films. En dat heel veel Hindoestanen niet de onderscheid kunnen maken dat het een fantasiewereld is en dit is de realiteit. Maar sommige mensen leven in die fantasiewereld. En willen een soort van ZEE TV leven gaan leiden. Wat er daar allemaal te zien is. Ik zie wel het verschil, dat het een deel is dat niet bestaat.

Ga je wel eens naar evenementen en festivals rondom Bollywood?

Ik ga naar concerten van Indiase zangers en zangeressen en vorig jaar ben ik naar een musical gegaan dat was wel heel bijzonder omdat ze dan gewoon hele entourage hebben van kleding en dans eromheen en dat is heel bijzonder.

Kijk je vaak naar Hollywood films?

Ja, ja, ik kijk niet naar alles want horror en dat soort films spreken mij helemaal niet aan. Maar bekende acteur en met een goed verhaal dan maak ik er werk van om naar de bioscoop te gaan.

Wat zijn volgens jou de grootste verschillen tussen Hollywood en Bollywood?

De realiteit eigenlijk. Als ik naar een Hollywood film kijk dan heeft het thema's als terrorisme. Dan zie je er realisme in en ik kan mij geen Bollywood film herinneren waar ik even vergeet dat het geen realiteit is. Je weet dat wat je ziet gewoon fantasie is.

Zou je kunnen kiezen tussen Hollywood en Bollywood?

Nee, beide. Als ik nu vergelijk met de films die nu door Bollywood gemaakt worden dan ben ik geneigd om voor de realiteit te gaan en Hollywood te kiezen. Een film waarvan ik weet, er is een goed verhaal, een goede boodschap. Dan dat ik naar een film ga waarvan ik weet dat ik aan het eind mijn geld terug wil omdat het 10 keer niks is.

Wat vind je van de culturele diversiteit in Bollywood films?

Als je naar Indiase films kijkt dan is er heel weinig qua percentage dat Islamitisch is. Af en toe zie je dat de Moslim cultuur belicht wordt, maar meestal is het een beetje verweven. Een beetje Moslim geloof een stukje Christelijk geloof, meestal zie je dan een kerk. Of een priester. Maar er zijn geen Bollywood films die geheel over andere geloven gaan, het is overwegend Hindoe, de boodschappen.

Denk je dat Bollywood ook in het Westen populair kan worden?

Ik denk het niet, de hedendaagse films die nu worden gemaakt, ik denk het niet. Ik denk dat heel veel mensen er heel kritisch naar kijken. Ik denk dat mensen er echt kanttekeningen bij maken van, dit is realiteit en mijn ervaringen en dit is echt fantasie. Nergens zie ik een stukje, of nergens kan ik mij inleven in een stukje realiteit. Ik denk dat als India eens goede Indiase novels, weet je wel, boeken die geschreven zijn, gaan verfilmen en daar een script van gaan maken, zoals Devdas. Er zijn zoveel schrijvers daar en ik denk dat, dat een optie is. Bijvoorbeeld over theeplantages ofzo, dan pak je gelijk iets van de cultuur van het gebied en dan met de klederdracht en alles eromheen. Ik denk dat het een optie is voor Bollywood, niet 12 liedjes en dan eromheen een verhaal maken. Daar lijkt het echt veel op, dat de muziek nu belangrijker te zijn dan de film zelf.

Wat denk je van de films over Indiase mensen in het Westen, de diaspora film?

Nee ik kijk er niet anders naar. Met name de films in London, want daar wonen veel Hindoestanen, als je daar naar die films kijkt zie je hoe groot die gap is tussen generaties. En hoeveel strubbelingen ze onderling hebben en hoe ze zich willen vasthouden aan hun tradities en hoe ze gewoon hun kinderen kwijtraken in die westerse maatschappij. Het verschil tussen van India naar London of het Westen, Europa of Australië is groter is. Want ik ben zelf ook rond gaan kijken in India. Omdat in Suriname wij toch een beetje westerse cultuur hebben meegemaakt. In India heb je dat niet. Er is nog geen integratie van westerse cultuur. Als je de verhalen hoort van dat als je in een jurk loopt iedereen een beetje naar je kijkt van hoezo zijn je benen bloot. Wat voor ons heel logisch is die benen bloot, als je in India dat doet, kijken mensen naar je. Hoezo loop je zo rond. Er is daar ook zoveel armoede. De Indiër is denk ik op zoek naar een fantasieverhaal waar je, je even waant in een wereld van fantasie een wereld die in India eigenlijk niet bestaat. Misschien voor een klein groepje alleen, de welgestelde mensen, maar het gros is arm. Die willen wegdromen over een mooi leven. Die film waar dinges zich opblaast, hoe heet ze? Met Sharukh Khan, Dil Se. Nou daar was echt een ophef over, omdat op het einde in die film ze zichzelf samen oplazen. Nou het enthousiasme van het Indiase publiek was nihil. Daar moet je niet aankomen met een triest einde of een einde van een verhaal met een anti climax, dat gaat het niet worden.

Dus dat soort films zijn meer voor een bovenlaag van India die welgesteld is?

Ja en ik denk dat het ook te maken heeft met educatie, want er is veel analfabetisme in India en geen educatie, veel meisjes gaan niet naar school. Kijk naar alle dorpen, educatie is er bijna niet. Door educatie kan je jezelf ontwikkelen en hoger groeien. Ik denk niet dat het nog zo ver is in India.

Je bent wel eens in India geweest?

Ja, ik ben geweest en uhm, het Noorden van India, een deel hebben we gezien. Het sprak mij totaal niet aan, door de sfeer die daar heerst. Je hebt daar veel armen en daar wordt bijna de kleding van je lijf getrokken. Alleen om wat geld van je af te troggelen. In het Noorden uit mijn ervaring vond ik dat heel erg tegenvallen. Ik heb zelf het gevoel toen ik wegging uit Delhi was van, wat ben ik blij dat ik weg ben. Elk moment van de dag word aan je getrokken. Alleen om geld van je af te troggelen. Elke persoon die daar rondloopt, aankopen die je doet, elke taxi rijder, je bent gewoon een potentiële klant om geld van af te troggelen. Ik voelde mij zelfs onveilig. Zo erg was het, omdat wij met zijn tweeën waren en niet in een groep, in een groep zal het minder zijn. Ik ben naar Goa geweest in het Zuid Westen, daar zou ik tien keer terug willen gaan, dat is wel mooi. Heel andere cultuur heel ander soort mensen. Maar ik zou niet voor een tweede keer naar India willen gaan. Absoluut nee.

Ben je zelf actief in de Hindoestaanse maatschappij in Nederland?

Nee, helemaal niet. Mijn vader heeft ons keer op keer enthousiast proberen te maken en bijna aan onze kraag gegrepen en meegenomen maar nee ik ben niet zo van het alleen bezig zijn met de Surinaamse/Hindoestaanse cultuur. Ik ben meer van het algemene, ik hou van alles, of het nou Indonesisch is, de Pasar Malam of andere culturen. Maar niet dat specifieke een cultuur. Ik ga me niet helemaal verdiepen in wij zijn Hindoestanen en ik ga niet loslaten en ik ga mij vasthouden aan dat Surinaamse en Hindoestaanse. Nee, zo ben ik niet.

Wat is jou positie in de Nederlandse maatschappij volgens jou?

Ik werk op een school, en ik heb nooit het gevoel gehad van, misschien heb ik me nooit zo opgesteld zo van ik kom uit het buitenland en ik ben onzeker. Helemaal niet. Ik heb er nooit last van gehad, in geen enkele omstandigheden dat ik mij buitenlander voel of voel dat ik er niet bij hoor. Je komt hier als Surinamer maar je ontwikkeld je hier. Professioneel en cultureel. Op allerlei manieren neem je dingen over van de westerse cultuur. Je neemt mee wat bij je past, ik hou van structuur en regelmaat. En op tijd zijn, dat vind ik geweldig aan deze maatschappij, dat ga ik met beide armen omhelzen. Dat vind ik geweldig. Maar als ik met collega's uit ga en ik moet 63 euro delen met 6,6 mensen en ik moet 33 eurocent met dit betalen dan denk ik Nederlanders kom op. Gelukkig heb ik daarvan meegemaakt dat je echt dat deelt door het aantal mensen. Niet voor niets is die uitdrukking, Going Dutch. Dat is het enige wat ik minder vind. Dan heb je van, jullie hebben meer wijntjes gedronken ik heb maar een sap gedronken en een wijntje. Ja ik ga echt niet betalen hoor. En dan heb ik ook wel een groepje Nederlandse collega's die dan denken van, weet je wat, wij betalen het wel, maak je geen zorgen. Gelukkig zijn die er ook.

Stelling: Omdat ik voor de klas sta kom ik vaker met dit probleem in aanraking. Omdat grootste deel van de ouders van Turkse en Marokkaanse groep weigeren dat hun kinderen naar Nederlandse zenders kijken, ze moeten kijken naar Turkse en Arabische zenders. Dus eigenlijk word van generatie tot generatie, ze wonen hier maar ze zitten vanaf nul jaar naar Arabische zenders te kijken. Ze krijgen de kans niet om iets anders te kennen wat hier gebeurd en kennen alleen wat er daar gebeurd. Op school zeg ik ook vaak tegen ouders dat ze naar Sesamstraat moeten kijken of Klokhuis, je hoeft niet perse, maar ouders van vooral die groepen. Bij Hindoestanen heb ik dat nooit echt gehoord dat ze verplicht moeten kijken naar ZEE TV. Voor sommige mensen is het echt een optie van we kijken er af en toe naar. Maar ik ken geen Hindoestaanse gezinnen die niet naar Nederlandse zenders kijken en puur alleen naar ZEE TV kijken. Trouwens ZEE TV is ook niet een Hindoestaans Surinaams ding het is een Indiaas ding. Dus er is ook een gat, pas als je de Surinaamse televisie hier zou brengen pas dan zou je net als de Turkse en Marokkaanse situatie hebben. Dan pas zou je kunnen zeggen ik kijk 24 uur naar Surinaams nieuws te kijken. Maar Indiase dingen van ZEE TV spreekt denk ik heel weinig mensen aan. Omdat het heel ver weg is. Maar er zijn wel mensen die leven als ZEE TV. Die denken dat ZEE TV de wereld is. En geen onderscheid kunnen maken tussen realiteit en fantasie en in die fantasiewereld leven. Maar bij Turken en Marokkanen heb je echt ouders die zeggen van, mijn kinderen gaan niet naar die blote scènes kijken. Maar ze zitten wel naar Al Jazeera te kijken waar ze koppen eraf halen, dat soort zenders. Of dat ze als Turk als anti Koerd worden opgebracht. Dat een jong meisje of jongen anti Koerd dingen kijkt of Armeense dingen weet je, die politieke dingen. Je geeft die kinderen niet de gelegenheid om een eigen mening te hebben. Hun manier van traditie, politiek en geloof wordt op die zenders geromantiseerd. Heel sterk. Het ligt er ook wel aan van waar uit Suriname je komt hoe je vasthoud aan je cultuur want daar zijn ook verschillen in. Educatie speelt ook invloed denk ik.

Suhani 29 Amsterdam

Tweede generatie

Kun je mij iets meer vertellen over je culturele en religieuze achtergrond?

Culturele achtergrond, ik ben Hindoeistaans, 100%, uit Suriname. En uhm, Cultuur en religie, wij zijn natuurlijk Hindoe van afkomst. Wij zijn niet echt heel religieus opgevoed, maar van kleins af aan hebben we wel gewoon met alles meegedaan wat eromheen gebeurt, dat is Pagua, Diwali, dat soort feestdagen. Op latere leeftijd ben ik er ook zelf voor gaan kiezen om geen rund te eten en allemaal dingen die erbij horen, weet je? En dat heb ik gewoon voort gezet en later ook wat meer gaan verdiepen in het spirituele en religieuze van het Hindoeïsme. Dus daar ben ik mee bezig en het interesseert mij ook best.

Hoe oud was je toen je naar Nederland kwam?

Ik was 17. Ja, 17 bijna 18.

Hoe oud was je toen je voor het eerst Bollywood films ging kijken?

Ik was heel jong, mijn moeder keek altijd naar Hindoeistaanse films en ik weet dat ik het altijd even leuk vond als haar. Ik weet nog dat toen ik keek, dat ik bij elke zin die ze zeiden vroeg van mama, wat zeggen ze nu? Mam, wat zeggen ze? En dat ze me heel geduldig ook antwoord gaf en mij vertelde van, dit is wat ze zeggen. En hoe oud was ik? 9 of 8 jaar toen. Toen begon het al eigenlijk.

Weet je nog wat de eerste film was die je gezien hebt?

Oh dat weet ik niet meer. Maar van wat ik me bewust kan herinneren was het Amir Khan met Madhuri Dixit. Dil ofzo? Maar ik kan me wel bewust scènes van die film herinneren. Toen was ik tien ofzo en het had best veel indruk op me gehad.

Vindt jij het belangrijk dat als jij een eigen gezin hebt, zij ook Bollywood films kijken?

Nee, ik vind het een keuze hoor. Eigen keuze. Mijn moeder liet ons ook kiezen, dus ik zou hetzelfde doen. Al vanaf jongs af aan weet je het al en mijn interesse is nooit veranderd ook. Ik ben niet minder van Bollywood films gaan houden en mijn zusje bijvoorbeeld is niet meer gaan houden van de films, die vond het niks. Dus ik denk dat je vanaf het begin al kan zien of een kind wel of geen interesse heeft in de films. Dus ik denk wel dat het hun eigen keuze zal zijn.

Zie je een verschil in film consumptie tussen jou en je ouders en grootouders?

Ja, ik denk als ik soms mijn moeder hoor praten, ik weet niet zoveel over mijn grootmoeder. Maar van mijn moeder weet ik wel, ik heb mij altijd een beetje proberen in te denken hoe het in die tijd zou zijn. Want ik zeg altijd ik ben veel te laat geboren, ik zou echt in haar tijd willen zijn geboren. Want haar beleving van de films was anders en hoe het toen was in Suriname van wat ik heb gehoord, van die tijd, was heel positief, heel positief heeft ze het ervaren. En alleen al om in die tijd te zijn en het te ervaren zou heel leuk zijn. Want ik denk dat in mijn tijd nu, tegenwoordig ook de films zijn veranderd. De soort films zijn veranderd en de inhoud ervan. De sfeer in de films, want als ik naar een oude film van die tijd kijk van Amitabh Bachan ofzo, van mijn moeders tijd, dan denk ik

van shit, ik kan niet dat extra beetje gevoel erbij hebben dat zij erbij heeft. Want het zijn simpele films met niet teveel poes pas eromheen maar het heeft toch diepte erin. Ik weet niet hoe ik het, het beste omschrijven maar van oudere films vind ik het wel. Ik denk wel dat ze het anders beleeft want toen was ze ook jong in die tijd. Dus ik denk dat het wel anders is.

Is het kijken naar Bollywood films een sociaal evenement of iets dat je alleen doet?

Meer alleen, ik denk dat ik ook erg heb moeten wennen aan het leven in Suriname en het leven in Nederland. Ik heb daar vrienden en vriendinnen gehad en hier heb ik neefjes en nichtjes die wel samen zijn opgegroeid. Dus je voelde wel altijd zo'n gevoel van, waar hoorde je thuis. En dat heb ik tot nu toe nog. En ik merk wel sinds ik hier ben, en Nederland is een anders soort maatschappij. Je doet veel zelf, je doet veel alleen en daardoor ook films kijken. Soms bel ik wel mijn moeder om naar de film te gaan. Of ZEE TV samen kijken, dat probeer ik wel te doen.

Wat betekent Bollywood voor jou?

Het is even weg zijn van de realiteit. Gewoon weg kunnen dromen en mee te gaan in muziek en een sfeer waarbij je gewoon even weg kan zijn.

Wat is jouw favoriete film?

Oh er zijn er zoveel, zijn oude en nieuwe, ik denk uhm, Dilwale Dulhania Le Jayenge, dat is een van mijn favoriete. Parineeta vind ik een hele mooie. Van de oude films, alle films van Amitabh Bachan vind ik leuk, dat is het wel.

Wat spreekt je aan van die films?

Ik denk uhm, humor vind ik wel leuk. En in een film als Dilwale Dulhania Le Jayenge dan is de romantiek natuurlijk mooi en ook wel de humor is wel belangrijk. En ja de acteurs ook, je hebt specifieke acteurs die je aantrekken en leuk vindt. Het is heel cliché maar ik vind Sharukh Khan gewoon heel leuk. Nu wat minder, maar toentertijd vond ik hem helemaal geweldig.

Wat spreekt je aan bij een acteur als Sharukh Khan?

In die films? Uhm, ik denk gewoon zijn, ja ik weet niet of het echt talent is, maar het is gewoon zijn uitstraling en in die films heeft hij gewoon een vlotte uitstraling. Als jong meisje vindt je dat wel leuk. Het was een avontuur die film. En uiteindelijk vecht ie voor der, welk jong meisje wil dat niet. Weet je, dus dat soort dingen spreken mij wel aan.

Hoe kom je aan Bollywoodfilms?

Nou, nu ga ik wel vaker naar de bioscoop, maar ik koop veel dvd's, ik heb gewoon bakken vol dvd's dus zo verzamel ik het wel. En als ik bij mijn moeder ben dan kijk ik ZEE TV.

Wat vind je van de cross-over films?

Dat vind ik leuk maar het spreekt mij niet echt aan of zo. Ik het niet het authentieke van de Bollywoodfilms hebben, ook echt een film als Parineeta, dat is een nieuwe film maar het spreekt zich af in de jaren 60. Dus dat vind ik helemaal prachtig, om dat authentieke terug te zien. Maar ook als ze

Engels praten, ook in die liedjes als ze Engels praten vind ik leuk. Maar die pure Hindoestaanse elementen eruit dat spreekt mij het meeste aan.

Dus je bent minder blij met de invloed die Hollywood heeft op de films?

Het hangt ervan af hoe. Want een film als, ik weet niet of je het kent. Zindagi Na Milegi Dohara, dat is wel weer een film die mij aanspreekt. Ik vind dat ze het op een realistische manier, want ook India groeit, daar moet je ook rekening mee houden. De mensen daar en de cultuur daar gaat ook mee met de tijd. Er zijn ook Indiërs over de hele wereld die het westerse overnemen. Ze hebben het op een bepaalde manier aangepakt waarbij ik denk van het is realistisch het is leuk en het is grappig, en er zit ook een boodschap in. Dus als er echt een boodschap in zit en een verhaal, dan spreekt het mij wel aan.

Kan je de taal ook spreken? Of gebruik je ondertiteling?

Ik hoef geen ondertiteling, ik kan het meeste wel begrijpen maar gebruik het wel, als ik zonder kijk kan ik het ook wel begrijpen.

Heb jij zelf thuis ZEE TV of andere Indiase zender?

Nee, ik wil het wel.

Waarom?

Gewoon omdat het voor mij ook een soort ontspanning is, weg zijn van de realiteit. Dat kan door Bollywood muziek en ik ben echt helemaal weg van Hindoestaanse muziek. Ik hou wel meer van de nieuwe liedjes, niet alles vind ik leuk maar, muziek spreekt mij ook het meeste aan, dus daarom zou ik wel ZEE TV willen.

Ga je wel eens naar evenementen en festivals rondom Bollywood?

Ja, ik ben natuurlijk bezig met dans en doe Bharat Natyam. Klassieke Indiase dans en dan ga ik wel eens naar een optreden, ik ben laatst nog geweest met mijn moeder naar een optreden van een Bharat Natyam danseres van India. Ik vind het prachtig, met live muziek erbij en een verhaal en achtergrond en wat ze uitbeelden, dat vind ik wel een kunst. Dus dat soort dingen doe ik wel vaak.

Kijk je ook veel naar Hollywoodfilms?

Ja

Wat zijn volgens jou de verschillen tussen Hollywood en Bollywood?

Ik denk dat ze in Hollywood meer tijd in steken om een goed verhaal neer te zetten en dat in India dat nog geen prioriteit is. Ik denk dat het daar meer entertainment is, er moeten bepaalde aspecten in zitten. Er moet humor in en romantiek en een beetje verhaal erin, maar that's it. Maar in een Hollywood films wordt de lat wat hoger gelegd en ook de originaliteit ervan. Hollywood kopieert niet van Bollywood dus je moet met iets nieuws komen.

Als je zou moeten kiezen tussen Hollywood en Bollywood?

Ik zou dat niet kunnen, kijk ik ben iemand die erg van films houdt. Ik heb ook dat ik mij erg kan inleven in de films, als ik bijvoorbeeld naar de bioscoop ga en het is een Hollywood film dan voel ik me soms als de hoofdpersonage, zo ver kan ik gaan met het inleven. Dus ik zou niet kunnen kiezen.

Wat vind je van de culturele diversiteit in Bollywood films?

Ik vind het juist heel mooi. Ik vind, ik weet niet of het uitmaakt, maar ik vind het Moslim gedeelte en de muziek daarvan en de cultuur ervan vind ik ook heel mooi. Dat spreekt mij erg aan. Hoe noem je die liederen? Sufi? Nee Quawalli liederen. Die vind ik mooi, van Rahat Ali Khan, dat spreekt mij erg aan. Dus ik vind het mooi dat het een beetje erin is gaan integreren. Iedereen kent Rahat. Er is ook een soort trots daarover. Ik ben grote fan van Rahat. Cross-over is daar ook gaan plaatsvinden.

Denk je dat Bollywood ook in het Westen populair kan worden?

Ik denk al dat het een beetje zo is, dat het die richting op gegaan is. Ik denk dat ik het zelf heb meegemaakt, het is een soort revolutie. Maar dat is bij Kuch Kuch Hota Hai begonnen, want die film was een echte moment in de tijd, in Bollywood dat het echt heel veel ging veranderen. Het was voor het eerst geen vecht film. Het was niet zo'n film waar jongen en meisje iets met elkaar wilde en dat het niet mocht van de ouders en dat ze dan op de vuist gingen. Weetje wel? Je hebt van die nep pistolen en nep slaan geluiden. Dat was het niet. Het was een romantisch verhaal met weinig poes pas eromheen en dat vond ik, dat heeft het wel een beetje veranderd.

Welk aspect uit de film denk je dat een westers publiek aantrekt?

Ik denk de cultuur en de klederdracht. Je ziet ook echt gewoon in Nederland, dat Nederlanders zich helemaal bezig houden met dingen als Yoga en Sanskrit en alles wat te maken heeft met Hindoestaanse cultuur. Het is heel erg verweven nu in de Nederlandse maatschappij. Vind ik wel. Soms denk ik dat ze het zelfs beter doen dan wij als Hindoestanen. Ik denk dat, dat, ja, je ziet het gewoon daarin terugkomen. Ik denk dat als Bollywood meer films krijgt als Zindagi Na Milenge Do Bara of bijvoorbeeld Lagaan, met Amir Khan, hij maakt gewoon films met boodschappen. Hoe heet die nieuwe film van Amir Khan, met die drie jongens? Ik weet niet. Maar zijn films vind ik, hebben die boodschap, net het extra dat mensen in het Westen interessant gaan vinden.

Wat denk je van de films over Indiase mensen in het Westen, de diaspora film?

Ik kan me er wel mee identificeren, omdat ik. Tuurlijk in Suriname is het niet zoals het in India is, ik denk dat als iemand van India naar het Westen gaan de cultuur shock veel groter is dan bij Suriname naar Nederland. Mijn gap is niet zo groot geweest. Maar hier zie je dat niet zo, dat je van een derde wereldland naar het Westen gaat. Ik denk dat bij mij het verschil niet zo groot geweest is. In India, je kan het je niet eens voorstellen hoe mensen daar leven en ik denk dat Bollywood films voor India anders zijn dan die films die voor het Westen gemaakt zijn van Bollywood. Je kan daar niet aankomen met realistische films, ze willen wegdromen en fantasie. Dat sociale en feestelijke is daar belangrijk voor die mensen. Daarom denk ik ook dat het moeilijk is om dat te doorbreken. Om die liedjes minder belangrijk te maken zoals in Amerika. Er worden ook 1000 films per jaar gemaakt, 1000 films. Kan je het voorstellen, hoezo 1000, waar halen ze het vandaan? Dus de kwaliteit is daardoor een beetje minder. Ik heb ook gehoord dat als een film geen happy end heeft de film gewoon flopt in de

box-office, ze zitten er daar niet op te wachten. Om maar zo te denken dat het zo belangrijk is voor ze.

Ben je zelf eens in India geweest?

Nee.

Heb je daar behoefte aan om een keer te gaan?

Ik zal het wel willen doen, ik zou het een keer willen zien, omdat we daar vandaan komen. Het zijn mijn roots. Mijn vader en moeder komen er uiteindelijk vandaan. Gewoon om die reden zou ik het willen zien.

Beïnvloeden de films je in je besluit om erheen te gaan?

Nou, soms krijg je wel inspiratie uit de films, dat het er heel mooi kan zijn. Zoals de film Swades. Je hebt plaatsen in India zoals Utter Pradesh, Goa, het zijn plekken waarvan ik gehoord heb dat die mooi zijn en die zou ik wel willen zien.

Ben je zelf actief in de Hindoestaanse maatschappij in Nederland?

Nee, ik heb het nooit echt leuk gevonden nee. Tot nu toe doe ik alleen aan dansen en misschien als vrienden iets organiseren dat ik dan meehielp en dat is het.

Het trekt je niet aan?

Nee, het verenigingsleven heeft mij nooit aangetrokken maar misschien is het ook gewoon een stukje om, als interesse. Misschien als ik het zou proberen dan zou ik het leuk vinden, maar nee, misschien in de toekomst.

Wat is jouw positie in de Nederlandse maatschappij?

Heb je nog 5 uur of zo? Ik vind het heel ingewikkeld en complex. Ik heb altijd banden met Suriname blijven houden maar tot voor kort ben ik er achter gekomen dat ik meer Nederlands ben dan ik dacht zeg maar. Wat niet gek is, want ik was 17 toen ik hier kwam ik ben volwassen geworden hier, ik heb mijn bewuste jaren echt hier meegemaakt. En ik werk ook alleen maar met Nederlandse mensen en niet in een omgeving waar alleen maar Surinamers zijn. Ik ben heel goed geïntegreerd. Ik heb tijdens mijn studie periode ook altijd opengestaan voor activiteiten zoals skiën en apres skiën. Ik zeg niet dat het daar bij hoort maar ik heb wel gewoon mij letterlijk opengesteld ervoor. Ik heb het mij eigen gemaakt, maar de band met Suriname zal nooit losgaan of kwijtraken.

Stelling: Ik denk dat het heel persoonsgebonden is. Ik denk dat er mensen zijn die dat doen en mensen zijn die dat niet doen. In mijn omgeving heb ik het wel gezien, ik heb omgegaan met iemand die met zijn familie ook net als mij hier gekomen was. Maar ze hielden zoveel vast aan hun eigen cultuur en dat conservatieve echt vasthielden en ik dacht dat kan toch niet, je bent in een westerse cultuur. Maatschappij, het is moeilijk, dat kan je bijna niet realiseren maar dat lijkt toch wel belangrijk voor mensen. Ik denk dat in een gezin bepaald wordt hoe dat gaat. Dus daar zal je ergens wel een beetje gelijk in hebben. Omdat het gewoon wel, je zondert je wel toch een beetje af. Als je van je kinderen gaat eisen van je moet met een Hindoestaan trouwen of alleen naar ZEE TV kijken. Of

geen Nederlandse vrienden hebben. Je moet je aansluiten bij een vereniging. Met mensen die Surinaams Hindoestaans zijn, dat soort dingen. Ik vind dat, misschien omdat ik dat nooit heb hoeven te doen, omdat ik altijd vrijheid heb gehad. Het moet je eigen keus zijn, niet gedwongen. Het moet je eigen keuze zijn. Het verbaasd mij wel dat Hindoestanen in Nederland ontzettend vastklampen aan hun cultuur dat ze zelfs nog doorschieten met hoe Surinamers met hun cultuur omgaan. In Suriname dragen Moslims ook nooit een hoofddoek hoor, maar opeens in Nederland klampen ze vast aan de cultuur. Hier wordt het opeens beladen om de identiteit te behouden. Ik vind het altijd heel storend dat zelfs geschoolde mensen alleen denken aan hun aanzien en wat andere mensen denken. Alles volgens de cultuur doen, voor de buitenwereld leven.

4.2 Interviews Industrie

Yash Raj Films is een van de grootste Indiase film en entertainment bedrijven opgericht door Yash Chopra, regisseur en film producer. Yash Raj Films deed de productie en distributie van films als Mere Brother Ki Dulhan, Veer-Zaraa en Dilwale Dulhania Le Jayenge.

Dear Soraya

Many thanks for your mail.

I am attempting to answer your points below.

Regards

Avtar Panesar
Vice President - International Operations

***What do you think Bollywood means to the fans internationally
How do you see the future of Bollywood culture and films in Western countries?***

I believe that it is a great way for the first generation to reconnect with their roots and the for Gen Next it is a great way to be introduced to their origins. People all over the world watch Hindi films for very different reasons.

I also think the term Bollywood is both a boom and a bane... As it is now being associated with Indian cinema... We have to remember the term really is more of a genre as opposed to an Industry. We might be guilty of having given birth to this genre (I think our film Dilwale Dulhania Le Jayenge defines the term Bollywood) but when we make films like Kabul Express, Chak De India and Rocket Singh, this very term works against those films, both within the diaspora and outside it because they get slotted.

That said, I find that the English speaking world seems to be the only yardstick for this acceptability, which is unfair, we started this non-traditional penetration some 10 years ago with Germany and now release films to a very good response, in to places like Taiwan, Hong Kong, Italy, Korea, Taiwan, China and now Brazil and others, we are making progress in the non English speaking world and finding acceptability, so the future is quite bright in my view.

To use a cliché "the world is our oyster" but the truth is that in India we do use a very different cinematic language to the rest of the world and it always takes time to learn a new language. Our cinema is connecting with people all over the world for the same reason it is connecting in India – it provides a relief from the daily grind, which is now the biggest issue facing the world.

Ali Zafar is een Pakistaanse zanger en Bollywood acteur, hij speelde in de films Mere Brother Ki Dulhan en London Paris New York.

Dear Soraya,

Here's the response from Ali Zafar;

"Bollywood is a mean for me to larger purpose which is bridge gaps between people through my art. It is also a mean to full fill my lifelong dream which was to be able to entertain people and take them away from their daily worries and stress for that time atleast either through a song or a movie. "

Wish you all the best for your research project.

Ammara Hikmat,
Ali Zafar

